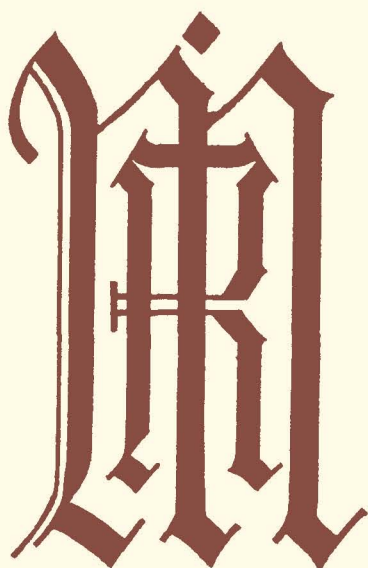

Dr. WALTER JÁNOS

Üdvözlégy
Mária

KORDA R.T. KIADÁSA · BUDAPEST

ÜDVÖZLÉGY MÁRIA

**IDŐSZERŰ JEGYZETEK A LORETÓI LITÁNIA
MAGYARÁZATÁHOZ ÉS A MÁRIA-ÜNNEPEK
SZENTIRÁSI SZAKASZAINAK ÉRTELMEZÉSÉHEZ**

IRTA:

DR. WALTER JÁNOS

**PIARISTA GENERALISASSZISZTENS ÉS
A SZ. PÉTER-TEMPLOM RENDKIVÜLI GYÓNTATÓJA**

BUDAPEST, 1934.

KORDA R. T. KIADÁSA, VIII., MIKSZÁTH KÁLMÁN-TÉR 3. SZ.

No. 302.

Romae ad S. Pantaleonis 12. Sept. 1933.

Joseph Del Buono
Praepositus Generalis.

Nihil obstat.

Dr. Julius Czapik
censor dioecesanus.

No. 2899.

Imprimatur.

Strigonii, die 30. Sept. 1933.

Dr. Julius Machovich
vic. gen.

A Duce előszava.

Üdvözlégy Mária!

Milánóból kiinduló fasizmus 10 éves évfordulóját „Italia homloka” méltóképen akarta megünnepelni. Olyan tornyot terveztek a Művészpallota mellé, amely magasságával egyrészt a művészet magasatos voltát tolmácsolja, másrészt kifejezője legyen az emberiség nevelésében felmutatott eredményeinek. A terv szerint fölülmulta volna a Szűzanyának a híres dóm tetején 107 m. magasságban reggeltől estig a nap sugaraiban tündöklő és a Mont Blanc-tól a cremonai nagy toronyig elterülő nagy térségében mindenhová ellátzó szobrát, ahol a tekintet megpihen s ami Lombardia lüktető szíve és az egész olasz kultúra irányítója. Mondom, a tervezett torony fölülmulta volna a „Madonnát” is. Mussolini 1932. október 27-én jutott el abba a városba, ahonnan 10 évvel előbb diadalmas útjára elindult. A főmérnök bemutatta a tervet. A Duce éles szeme végigsiklott a méretek és számok tömegén. Bámulta a művészet és technika fejlődését Olaszországban s aztán röviden, ahogyan szokta, megmondta véleményét: *„A Művészpallota tornya nem emelkedhetik a székesegyház Madonnája fölé. Az emberi alkotás ne akarjon az isteni fölé kerekedni”*. S aztán megadta az utasítást: *„Legyen rajta, hogy a torony a valóságban legalább egy méterrel alacsonyabb legyen a tervezettnél.”*

Toronytervezésben eggyel több vagy kevesebb méter, önmagában igazán nem sokat számít. S ha éles szem kellett hozzá, hogy az elenyésző méter-különb-

ségen megakadjon, viszont zseniális értelem kellett hozzá, hogy szédítő ünnepségek vigiliáján, nagy hatalmasságok jelenlétében valaki az eszmei tartalmat észrevegye és azt olyan megragadó formában juttassa kifejezésre, hogy akármelyik szép Mária-ünnepünk közeledtével az egész világon a szentbeszéd bevezető gondolatául szolgálhasson. *Mussolini* a nagyhatalmú ember és jól látó politikus éleslátásával óvást emel az ellen, hogy a technika és a vallás és a művészet kérdései egymással szembe állíttassanak, illetve hogy a köztük fönnálló értékrend megbontassék. Olasz beszélt olaszoknak, de amit mondott, az minden nemzet számára nagy tanítás. Mert mi következne abból, ha esetleg az a felfogás győzött volna, hogy a Művészpaltának a Madonnát egy méterrel tényleg fölül kell múlnia? Akkor a tervezett torony előbb-utóbb esetleg második, vagy nemtudom hányadik bábeli torony lenne, míg a Madonna változatlanul azt mondaná: „*Magasra nőtem, mint a cédrus Libanostul . . .*” A Madonna mindenkorra megmaradt volna annak, ami kezdettől fogva volt, olyan műremeknek, amelynél magasztosabb csak művésze. Ez aztán az igazi műremek! Az egyház hivatásának egyik jelentős programpontja, hogy tekintetünket feléje irányítsa.

•

Sokszor idézik Goethe szép gondolatát, hogy minden embernek naponta meg kellene nézni egy művészi szobrot, vagy képet és el kellene olvasni egy szép költeményt, hogy ízlése tisztuljon, vágyai és gondolatai nemesebbek legyenek. A népek legnagyobb nevelője, a római katolikus egyház, Goethe előtt már kétezer évvel gyakorolta ezt a léleknevelési módot. Az őrizetere bízott kinyilatkoztatás tartalmában ősrégi időktől fogva megvolt a milánói művész-palotánál nagyobb, minden művészi szobornál, költeménynél, képnél értékesebb és a gondolat és ízlés nemesítésére minden másnál hatékonyabb műremek. Bemutakozója a liturgia örökszép ünnepi szavai szerint ez:

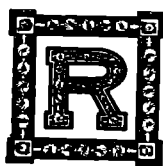
„Kezdetben teremtettem, még a világ előtt és nem szünöm meg sohasem. A szent hajlékban tettem szolgálatot, majd pedig Sionban kaptam állandó lakást. A szent városban találtam ekkép pihenőt és Jeruzsálem lett uralmam székhelye. A dicsőséges nép közt vertem gyökeret. Az én Istenem részében, az ő örökrészeiben s a szentek gyülekezetében megtelepedtem.”

(Jéz. Sir. fia 24, 14—16.)

Ez a műremek a Boldogságos Szentszűz: *opus, quod solus Artifex supergreditur* (Sz. Bernát); olyan műremek, amely felett értékében csak művésze áll. Kiállítási terme a fényes mennyország. S aki ilyen egyedülálló létre tartatott érdemesnek, annak számára művésze arról is gondoskodott, hogy égen és földön minden s szünet nélkül hódolattal zengje neki: *Üdvözlégy Mária!*

Én a mező virága vagyok!

A májusi természet Ave Mariája.

égi könyvekben olvastam, hogy egy forrásban az egyik kavics *Üdvözlégy Mária*, a másikon *Malasztal teljes*, a harmadikon *Az Úr van teveled* stb. szavakat találták kiformálva. Egy erdei forrás mellett *Salve Reginát* éneklő angyalok szava vegyült bele a víz csobogásába, a partján pedig olyan rózsák és lilomok nőttek, amelyeknek szirmain a „*Mária*”-név volt kivehető.

*Nomen violis rosisque notum;
Nomen nobile, molle delicatum.*

[Árvácskával és rózsaszirmlevelekkel együtt
nőtt drága, puha, édes, név.]

Ez az isteni szeretettől átítatott misztikus léleknek a valósággal, főként május hóban, teljesen megegyező látása, hallása és beszédmódja! Mert ne érje sérelem az egész évnek a Szűzanya tiszteletére elővarázsolt panorámáját, ha azt mondom, hogy a természetben a legbájosabb Mária-kultuszra a május hónap képes, amikor minden szellő a Szűzanya köszöntése és minden nyíló virág egy-egy *Ave-Maria*. Ha meg akarsz róla győződni, menj ki egy nyárrá hevült szép napon a városnak nevezett kötömegeből és nézd végig a szántóföldek kalászbá siető smaragd vetéseit, amelyekhez a lapály puha fűvének pázsitszőnyege szalad. Igazán szép! — fogod mondani. S annak bizonyul főként harmatos reggel, amikor minden fűszálon harmatgyöngy reng s a róluk visszavert napsugarak mindmegannyi gyémánt-szívárványt játszanak. S aztán ott van az

elemezhetetlen színű virágtenger, amelynek távolról nézve talán a Margit-virág adja uralkodó színét, de közelben a pipacstól a szarkalábig minden virág-tónus meglegelhető benne. S ha a szintengert a fuvalom egy kicsit megkeveri, a hullámai közé simuló tekintet még inkább észreveszi szépségét. Ez ihletett környezetbe kívánczozik ünnepi intonációnak a Szentszűz liturgiai szava: *Ego flos campi!* Olyan vagyok mint a mező virága! (Én. 2, 1.) S rá az egész természet responzóriuma a gyönyörű magyar ének:

*Oh Mária kinyílt virág,
Kit áldásul nyert a világ,
Ave Maria!*

A májusi friss természet összes fehérvirágai — liliommal az élükön — az Ő tisztaságát ünneplik. Rózsája szeretetét juttatja eszünkbe. Százszorszépe az Ő utolérhetetlen szépségének prédikátora. S az ibolya ... Ő a szép ibolya! Minden szála ezt hajtogatja: *Ime az Űr szolgáló leánya!* S a patak partján a nefelejts a Szentszűz hűségéről beszél. A buzavirág kékje az Immakulata ruhaszegélye. S aztán van egy egészen különleges Mária-virág, az ő hónapijának, a gyönyörű májusnak virága, amely egymaga is nagyon sokat mond a Szűzanyáról. Ez a *Convallaria majalis*.

Ein Glöckchen ist mir wohlbekannt,
Es schimmert hell im ganzen Land.
Aus Silber scheint es dir gegossen.
Doch ist es aus der Erd' entsprossen.
[Jól ismerek egy harangos virágot.
Csillog vidékszerte. Úgy látszik, mintha
ezüstből volna öntve, pedig földből nőtt.]

A völgyek naptól elfordított oldalán él. Szereti a meleget, de a fák árnyékában, ahol a napsugarai nem aszalják, s szára, levele mindig friss, illata sértetlen marad. A nedvességet is szereti, de viszont leveleit finom viaszhártya fedi, hogy a fölös víz leperegjen róluk. Erős támaszték nélkül segít magán. Mikor bimbóival a levéltöredék közül a felszínre készül, pajzsot képző levelei nekifeszülnek a reá hullott nehezéknek,

a nyílásra kész virág a bimbók legkisebb sérelme nélkül még a taposott földet is felemelve, a felszínre jut. Néhány óra múlva előttünk áll a szendefehér színű, csillogó gyöngyökből álló harangos, fürtös, szinezüst — virágzat. Szépsége és illata messziről csalogatja a rovarokat, de rejtett méze csak a mélyébe hatoló vendégeknek hozzáférhető, a felületesek ellenben ki-elégítetlenül távoznak. Gyenge szárán a sok gyöngy-harang tündéri csilingeléssel jelenti, hogy fehérségüknek a természet színpompájában s az emberek gondolkozásában milyen előkelő szerep jutott. Május hónapban gyöngyvirág, a megtiszteltetés legkeresettebb virága. A legelőkelőbb érzületnek, a hálának és szeretetnek kifejezője. Ezzel tiszteli meg a gyermek édes-anyját, ezt szán a jegyes választottjának, ha valami nagyon szépet akar neki mondani. A felajánlott gyöngyvirág harangjai ezt mondják: *En vagyok az a Virág, amely a megtiszteltetés gyümölcse.* Flores mei fructus honoris . . . (Eccli 24, 23.) S különös, hogy amikor az egész egyház a Szűzanyának hosszabb időn keresztül tartó tiszteletet szánt, május hónapjában állapodott meg. S az egyes hívők az iránta érzett szeretetük kimutatásakor szintén a gyöngyvirágra gondolnak. Világszerte szerető kezek gyöngyvirágos érzéssel hány szálát szedtek és kötötték belőle csokorba és tették a Szűzanya oltáira, szobrai mellé, s az Oltáriszentség közelébe, mert szerintük a gyöngyvirágnak a természetfeletti világban, a hit titkaival kapcsolatban is sok a mondani valója.

És a liturgia? Mintha csak semmi sem volna előtte e zavartalan „consensus”, a hívek közvéleménye. Ünnepi szótárába az ószövetségi Bölcseségi könyvekből felvett kifejezések szerint u. i. a Szentszűz mirhatartó, amelyet a jegyesek keblükre rejtettek; nárdus, indiai eredetű és nagyon értékes illatáért; Engaddi szőlőültetvényeiben pompázó ciprus, tüskék közt felül-emelkedő liliom, tél után sarjadzó virág . . . (Az ember szinte alig tudja nyomon követni a képeket és főként nehezen tudja meglátni bennük a szép fokozásokat.)

„Magasra nőttem, mint a cédrus a Libanonon — mondja a liturgiában a Szentszűz — Mint a ciprusfa Sion hegyén. Felnőttem, miként a pálma Kádesben, s mint a rózsaliget Jerichóban. Mint a díszes olajfa a síkságon. Magasra nőttem, mint a platán a víz mellett a tereken. Illatozom, mint a fahéj és a fűszeres balzsam. Mint a válogatott mírha, kellemes illatot árasztok.“

(Jéz. Sir. fia 24, 17—20.)

Mindegyikben a méltóság és nagyszerűség, az erő, szépség és a báj van kifejezve. S azután tovább: „Én jóillatot fakasztok, mint a szőlőtő és virágaimból pompás dús gyümölcs terem“ (Jéz. Sir. fia 24, 23.) Mintha szőlőhegyen járnánk, amelynek frissen fakadt virágai soha nem élvezett illatárt lehelnek és még értékesebb gyümölcsöt érlelnek. Szóval a Szentszűz mindenhez hasonlít, csak a gyöngyvirághoz nem. A *Convallaria majalis* név az egész Szentírásban nem is fordul elő, annál kevésbé van bent a liturgiában.

Ha azonban a Szentírás megfelelő része Európában készült volna, a szent szerző a budai lankások gyöngyvirágmezőit maga előtt látva bizonyosan így írt volna: „Olyan vagyok mint az illatozó májusi gyöngyvirág. *Sum sicut Convallaria majalis aromatisans* . . .“ A Szentírásban, amely sokszor beszél liliomról, egyszer ezt találjuk: „*Ego flos campi et lilium convallium*. Én vagyok a mezők virága és a völgyek lilioma.“ (Ének 2, 1.) Sok szentírásmagyarázó szerint ez a „*lilium convallium*“ a mi gyöngyvirágunk rokona. Tehát a Szentírással egyetértve s a liturgia megsértése nélkül mondhatjuk, hogy a gyöngyvirág a Szűzanyának nemcsak ékessége, hanem liturgiai szimboluma is. A Szűzanya gyönyörködve nézi végig májusban a sok felvirágzott Mária-oltárt! Örömmel látja rajtuk az ibolyát, a rózsát, liliomot, alázatosságának, szeretetének tolmácsát, tisztaságának tükrét. De amikor megpillantja a gyöngyvirágot, majdnem azt mondom, hogy abban önmagára ismer. Szerénysége az ő szerénysége, fehérsége az ő szeplőtelenysége, előrelátó gondoskodása és a világtól való elkülönülése az ő bölcsesége, illata az ő általa

terjesztett báj és vonzóerő. Aromatisans odorem suavitatis . . . S egész lénye őt magát eleveníti meg. Máltán mondhatja tehát a Szentszűz: *Ego lilium convallium*. Olyan vagyok mint a májusi gyöngyvirág.

Sokan írtak már természetfeletti Gyöngyvirág szépségéről. Sokan köszöntötték életüknek egy-egy áhítatos percében. Sokan vették kegyelmeit. De kegyelmeivel igazán csak azok teltek meg, akik ünnepein hűségesen mellette vannak, imáit rebesgetik, Őt szemlélik, szavait hallgatják és meghallgatják. Akik résztvesznek ájtatosságain, főként a májusi ájtatosságon és lélekben maguk is gyöngyvirággá válva állanak bele a mindenség Mária-tisztelő orkeszterébe.

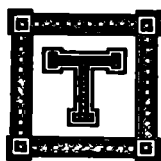
•

A természet mindig imádkozik, mondja egy arab bölcs. De amikor kinyílik a májusi gyöngyvirág és megkondul a májusi harangszó, s az egész természet együtt mondja vele: „*Ave Maria!*“ — imádsága akkor a legszínesebb. „Ég mosolyog, angyal örvend, pokol remeg, ördög retteg, amikor mondom: *Ave Maria*“ — írja Sz. Bernát. Mert a természet még a leg-tündöklőbb májusban is mindig csak rezonál; legszebb imája is csak kíséret. A vezetőhang mindig az emberé azokkal a szép imádságokkal, amelyek örökös gyöngyvirágként állandó bájukkal tisztelik a Szűzanyát, de májusban egész különleges az illatuk. S valamennyi közt első a májusi Mária-kultusznak legkedvesebb mozzanata, amelytől az egész ájtatosságot *májusi litániának* nevezzük.

—

Ave Maria.

Az emberiség hódolata.

ehát a mondottak szerint a műalkotó maga az Isten; egyedülálló, páratlan és élő — élettelen lényektől egyaránt a legnagyobb hódolattal köszöntött remeke a Szentszüz. A lelkes lények közül első megcsodálója és látogatója egy angyal volt és pedig valamennyi közül a legfőbb angyal. Látogatása hitünk írott forrásában, az evangéliumban így van leírva.

„Az időben Elküldé az Úr Gábriel angyalt Galileának városába, melynek neve Názáret, egy szűzhöz, ki egy férfiúnak vala eljegyezve, kinek neve vala József, Dávid házából, és a szüz neve Mária. És bemenvén az angyal hozzája mondá: Üdvözlégy, malaszttal teljes, az Úr teveled, áldott vagy te az asszonyok között.“
(Lk. 26—28.)

Amiután ez az első üdvözlő szó elhangzott, egyrészt vége-hossza nem akadt az üdvözléseknek és másrészt semmi dicséret nem volt túlsok: főképen a keleti egyház volt túláradóan nagylelkű és költői. Ime egy köszöntője a sok közül: „Ave Maria, bevetetlen és mégis termő anyaföld. Ave Maria, el nem égő csipkebokor! Ave Maria, áthatolhatatlan mélység! Ave Maria, égbe vezető hid! Ave Maria, Jákob csodás letrája! Ave Maria, a manna tartója! Ave Maria, az átok lerontója! Ave Maria, a Bárány és Pásztor anyja! Ave Maria, védelem a láthatatlan ellenség ellen! Ave Maria, felnyitott paradicsom-ajtó! Ave Maria, kinek neve kimondásakor az ég a földdel együtt ujjong és a föld

az éggel együtt örömében repes. Ave Maria, soha el nem nemülő apostolajk, el nem muló vértanu-bátorság. Ave Maria." (Sz. Efrém.)

A római katolikus egyháznak nagyon egyszerű legrégebbi köszöntése a lírai, drámai és epikai költészetnek remeke, dicsőítésével és kérésével a Szűz Máriához intézett minden imádságnak ősi formája, az *Üdvözlégy*, amelynek első része minden Mária-köszöntésnek ősi típusa, amint viszont második része (*Asszonyunk szűz Mária*) ősi típusa a hozzá intézett kéréseinknek, lévén összes Mária-imádságunk dicsőítés (*Salve Regina!*) vagy könyörgés (*Sub Tuum!*), vagy méginkább a kettő együttesen, mint maga az *Üdvözlégy*, annyi más imádságunknak részint ősi mintája, részint anyagilag is eleme.

*

Szövege hitünk forrásában, az evangéliumban gyökerezik. Kezdeté az angyal fönt elmondott üdvözlése. Folytatását így olvassuk Szent Lukács könyvében. (1, 39—47.)

„Az időben: Fölkelvén Mária, sietve méne a hegyes tartományba, Juda városába. És beméne Zakariás házába és köszönté Erzsébetet. És lőn, amint hallotta Erzsébet Mária köszöntését, röpöse méhében a magzat, és betelék Erzsébet Szentlélekkel. És nagy szóval fölkialta és mondá: Áldott vagy te az asszonyok között és áldott a te méhednek gyümölcse!”

Az Angyali üdvözlételnek e két szentírási helyből vett következő szövege:

Üdvözlégy, Mária, malasztal teljes, az Úr van teveled, Áldott vagy Te az asszonyok között és áldott a Te méhednek gyümölcse“

— megváltásunk fölséges titkát utolérhetetlen bájjal zengi el, nemhiába dolgozott létrejöttén ég és föld. Kezdte Gábiel, a Legfölségesebbnek mennyből jött követője. Folytatta Sz. Erzsébet, Ker. sz. János anyja. Az így megszületett dicsőítő rész Nagy sz. Gergely idejében a megtestesülés ünnepéhez közel, advent 4. vasárnapján már szentmise-imádság volt, amelyhez a 13. században

a „Jézus“ szó járult. Sz. Domonkos szentoltvasóját még így imádkozta. Árpádházi sz. Margit a Szentszűz képe előtt elmenve nem engedte el e szavak elmondását, amelyekhez aztán a 16. században az egyház, amint illik, alázatos kérést fűzve az imádságot befejezte, s az *Amen*-nel, minden imának zárószavával, a végére pontot tett. Úgy hogy az üdvözléshez fűzött kérés ez lett: „Asszonyunk Szűz Mária, Istennek szentanyja, imádkozzál érettünk most és halálunk óráján. Amen.“ A 13.sz.-ban a nép közt ez az Üdvözlégység még nem volt általánosan elterjedt imádság, mert *Regensburgi Bertold* († 1271) egyik beszéde előtt a Miatyánk után a híveket felszólítja, hogy „*aki tudja*“, vele együtt imádkozza az Üdvözlégységet is. A mai formájában, és már a Miatyánk után, V. Pius 1568-i breviáriumi kiadásában van először lenyomtatva.

*

Ez az ima *Angyali üdvözlés* névvel a 17. század óta a katolikus egyháznak legelterjedtebb és legkedvesebb imádsága. Maga az üdvözlés oly fölséges és páratlanul nagyszerű dolgokat tartalmaz, hogy hallásakor maga a Szentszűz meglepődve kérdi: *Mit jelent ez a köszöntés?* (Luk. 1, 29.) A tudósok pedig azóta is kutatják a szavak igazi jelentését és legmélyebb értelmét anélkül, hogy végére tudnának járni főként a legkiemelkedőbb rész jelentésének: Istennek *malasztal teljes anyja*: e kiválóságban gyökereznek u. i. a Szentszűz összes kiválóságai és kegyelmei, melyek Őt létének első pillanatától kezdve szünet nélkül betöltötték.

S a kérés?

Ősrégi idő óta imádkozza az egyház és imádkozzák a hívők abban a biztos meggyőződésben, hogy az üdvözlés égből jött szavai legbiztosabban megtalálják az utat felfelé is, ahol számunkra pártfogást biztosítanak.

*

Tégy engem, mint pecsétgyűrűt szivedre . . .“
Sz. *Mechtild* (1240—98) sokszor kérte a Szűzanyát,

hogy jelentse ki, melyik ima tetszik neki legjobban, mert azzal akarja Őt tisztelni. A Szentszűz megjelent neki és keblén sugárzó aranybetűkkel e két szó volt olvasható: „*Ave Maria*“. Ez a két szó, de az egész Üdvözlégy, szinte beleégett lelkébe-szívébe és nem mult el a napnak olyan szaka, amikor sokszor el nem mondta volna.

Régi időkben élt egy szerzetben a sok okos szerzetes közt egy nagyon egyszerű fráter. Elvégzett ő minden munkát, amit a regula eléje szabott, csak azokat a hosszú latin imádságokat sehogyan sem tudta megtanulni. Az angyali köszöntés két kezdőszavánál nem jutott többre. Annak jelentését tudta, meg is tartotta elméjében s míg a nagytudású páterek nehéz imádságaikkal magasan szárnyaltak, *fráter Fridolinus* a legutolsó helyen, a Szűzanya iránt érzett szeretetének bizonyságaképen 20 éven keresztül szíve minden sebének balzsamául és a nap minden keserősége ellen édességül, hűséggel mondogatta magában azt a két szót. Aztán meghalt, s eltemették a kolostor temetőjében a sok híres tudományú páter mellé: „Jó bárány volt. Az Úr megemlékezik szolgálatairól, — mondták a temetés után a társalgóban. — De ki tudja, a mennyei dicsőségben juthat-e olyan magasra, mint amilyenre a tudományával kiváló X. páter jutott.“ Sokféle volt a megjegyzés, de a perdöntő feleletet P. Agapitus másnap a temetőben találta, amikor séta közben lépteit arrafelé irányította, hogy Fridolinust a sírja mellett elmondott *De profundis*-szal segítse. Már távolról megdöbbenve látta, hogy a novemberi ködös időszakban Fridolin sírján 8 szál fehér liliom díszelgett, míg az atyák sírja kopár volt. Közel jutva látta, hogy a liliumok fehér szirmain az **A+M** tündérbetűk voltak mintegy belenyomtatva. P. Agapitus számára egyszersmindenkorra el volt döntve, hogy a nagyobb mennyei dicsőséghez a Szűzanyának a nagy szeretete akkor is elég, ha a szellemi képességekből csak az *Ave Maria* megkezdésére jut.

•

Goethe élete kezdetét déli Úrangyala-harangozás jelezte és amikor utolsót sóhajtott, a weimári toronyban újra Úrangyalát harangoztak. S ez a Goethe, bár ilyen szép kerete volt életének s bár nagy zseni volt, mégsem jutott el annak meglátásához, hogy a római katolikus egyház Mária-kultusza milyen léleknevelést jelent. Nem fogta fel, hogy a kereszténység kezdete óta mennyi vágy nemesedett meg a Mária-ünnepek révén, mennyi izlés tisztult szentbeszédnek hallásával, mennyi gondolat szentelődött meg Mária-szobrok látásával és hány ferde életirány egyenesedett ki a Mária-tiszteletnek akárcsak legegyszerűbb megnyilvánulása alatt is, amidőn naponta háromszor megszólal tornyainkban a harang, hogy a hívő lelkek maguk előtt lássák a Szűzanyát, a sok kegyelem forrását s köszöntsék a sok kedves Mária-imádsággal. Valamennyi *Ave Maria* és *Sub tuum praesidium*, dicsőítés meg kérés. Helyesebben, nagy szeretete miatt számára minden könyörögésünk dicsőítés, de siralom völgyében élő és azért irgalmas szeretetére nagyon rászoruló lények lévén, legönzettelenebb dicsőítésünk egyúttal kérés is. Közülük legismertebb az *Ave Maria*, de emberileg szólva egyik sem annyira sikerült, mint a kedveskedő gyermeki, mondhatnám hízogó *Ave-Maria*-szavakhoz a fáradhatatlan *Ora pro nobis*-esdeklést kapcsoló litánia, amely olyan szépen beillik a gyöngyvirágos május hangulatába.

Mi is az a Litánia?

régi görögök a nagy megpróbáltatásban segítségére szoruló ember esdeklését a litánia (litaneia) szóval jelölték. A litánia tehát könyörgés, esdeklés,érés. Az elhagyottságának, bűnösségének tudatában lévő ember imádsága litánia. Ilyen értelemben litániát mond az, akinek a szíve fáj, aki valamiért, vagy valakiért nagyon aggódik, aki szeretne valamit erősen elérni . . . és mindezen lelkiállapotában ismer valakit, aki tudna rajta segíteni és annak segítségéért könyörög. Litániát zokog az anya gyermekének ágya mellett. Volumnia litániát imádkozott Coriolán táborában. Litániát mondott a kananei asszony, mikor azt kérte az Úrtól, hogy beteg leányán segítsen. S litániát mondott a Bold. Szűz, mikor a Kána-i menyekzön Szentfiától a nagy zavarban lévők megsegítését kérte. Ilyen *általános értelemben véve a szót*, az istentiszteletnek voltaképpen minden mozzanata litánia, mert valamennyi az Isten előtt való megalázódásunknak kifejezése és az ő segítségét akarja leesdeni.

1. A régi görög keresztények *szorosabb értelemben* az ősi keresztény liturgia egy részét, a *Kyrie eleison* többszöri ismétlését jelölték litánia névvel; azt a részt, amellyel a hittanulók miséje kezdődött. Ilyen értelemben mondja egy régi szertartásmagyarázat: „*Litania cantantes, hoc est Kyrie eleison.*”

A nyugati egyházban a litánia körmenetet is jelentett, míg ezt a jelentését a használatból ki nem szorította a XII. századtól mindjobban elterjedt, *processio*-szó. A litánia szónak ilyen régi értelme még most is

látszik a buzaszentelő körmenet *Litaniae majores* és a keresztyárónapok *Litaniae minores* nevében. A *litania missalis* pedig a szentmisében mondott kérések összessége, amelyeket a diakonus intonált és a nép felelt rájuk. Ez így tartott kb. a IX. századig, s a nagy-pénteki csonkamise előtt mondott imádságokban ma is hallható változatához hasonló ősrégi formája ez:

„*Valamennyien teljes szíved és teljes lélekkel mondjuk:*

Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

A legfőbb békéért és az idők nyugalmaért kérünk téged, Uram!

Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

Kérünk Téged az egész egyházért, amely a végektől a végekig terjed!

Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

Kérünk Téged püspökünkért, az összes püspökökért, a papokért, a diakonusokért és az egész papságért!

Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

Kérünk Téged jámbor császáruinkért, az egész római hadseregért!

Uram, hallgass meg minket és könyörülj rajtunk!

(A dült betűs részt a diakonus énekelte, a feleletet a nép mondta.)

A litánia még szorosabb értelemben véve az Úrhoz, a Szentszűzhöz és a szentekhez intézett rövid kérések láncolata, a lelki szikráknak egy-egy lobogó tüzzé egyesült csoportja. Mivel mindig az Isten nagy hatalma előtt való megalázódás kifejezése, és mindig bűneink, gyengeségeink tudatában történik, régi szabály volt, hogy: *Quando litania agitur, neque Gloria in excelsis, neque Alleluja canitur.* Litániakor nincs Glória és Alleluja, csak *Könyörülj rajtam!* De az aztán annál több volt. Voltak régen olyan körmenetben használt litániák, amelyekben a Szentháromság hódolatára százszor *Kyrie eleison, százszor Christe eleison, százszor Kyrie eleison* hangzott el. A mi mai litániánkhoz egészen hasonló ősrégi litániaforma nem áll rendelkezésre, de nyoma van pl. Origenes ez imájában: „Térdreesve segítségül hívom az összes szenteket, hogy legyenek segítségemre, mert Istent nem merem imádni. Ó szentjei Istennek, kérlek benneteket, kérjétek az Ő irgalmát én értem,

szerencsétlenülért. Ó Sz. Ábrahám, könyörögj érettem!" Még többször a szenteknek egyes csoportját hívták segítségül így: „*Szent angyalok, Szent vértanúk, Szent hitvallók, könyörögjetek érettem,*” amint ez a haldoklók imájában ma is történik jeléül annak, hogy nagyon régi imádság. A mindenszentek litániájában szintén ez az összefoglaló rész viseli magán a legrégibb idők nyomát.

Az ősi római liturgiák egyszerű, kettős, ötös, hetes litániái azt jelentik, hogy a hívek ugyanazt a kérdést a közszükség nagysága szerint egyszer, kétszer, ötször, hétszer ismételték, vagy pedig azért mondták el annyiszor, mert a segítségül hívott szentet vagy szenteket ilyen mértékben tudták közel az Úr trónusához. Ez a *litánia simplex, duplex, trina, quina, septena* tehát más, mint a Nagy sz. Gergely korabeli litánia *septiformis*, a hétarcu litánia, amelyben a hívek hét helyről kiinduló hét csoportja ugyanazt a litániát énekelve vonult egy előre megállapított közös helyre, ahol azután tovább ájtatoskodtak.

2. Ezekből az elemekből fejlődött ki a *legszeresebb értelemben vett litánia, a Kyrie eleisonnal keregetelt ima, amelynek testét az Úr Jézus, a Szűzanya és a szentek ünnepélyesen szép megszólításai valamint a hozzájuk intézett könyörgések teszik.* Az egészen kifejlődött teljes formája öt részből áll. Az I. és V. részben az *Uram irgalmazz, Krisztus kegyelmezz* valamint az *Isten Báránya* váltakoznak egymással. A II. rész a szentek segítségül hívása, amire a felelet mindig *Könyörögj érettünk.* A III. rész veszélyek távoltartását sürgeti; itt a felelet mindig *Ments meg Uram minket.* A kéréseket tartalmazó IV. részben a felelet mindig *Hallgas meg Uram minket.*

Az alkalom, amikor a litániákat használták, és a forma, ahogy a kérést benne kifejezésre juttatták, nagyon hozzájárult ahhoz, hogy ez az imádság olyan gyorsan elterjedt. A bűnbánat, a veszedelem és a föredelem idején u. i. az embereket nem nagyon kell imára sarkalni. A forma meg olyan egyszerű, természetből

sugalt, hogy szinte egymaga megokolja azt, hogy az imák közt miért a litánia terjedt el a legjobban. A nyugati egyház 1601-ben már vagy 80-féle formát használt. VIII. Henrik pedig 1543-ban, tehát a szakadás után, *még mindig* azt írja Cranmernek, hogy a rossznak ígérkező termésre való tekintetből készítsen egy nyilvános elmondásra szánt litániát. Luther kettőt engedélyezett: egy latint, amely a 17. században már feledésbe ment, és egy németet, amely ugyan tovább élt, de a katolikus-gyűlölet miatt minden jelessége dacára sem bírt soká fönmaradni.

Épen a nagy használat miatt azonban az összes imaszövegek közül a litániák mutatták a legtöbb változatosságot, sőt tüntették fel a legnagyobb elferdüléseket is. Ezért XIV. Benedek pápa az összes használatban lévőket megvizsgáltatta és mivel a szigorú kritikákat ki nem állották, a nyilvános használattól valamennyit eltiltotta a Mindenszentek litániája és a Loretoi litánia kivételével, amelyekhez azóta még Jézus szent szívének és Jézus szent nevének és Sz. Józsefnek a litániája járult, mint amelyeket nyilvános istentisztelet kereteiben el szabad mondani.

Szűz Mária litániája, a májusi litánia.

- a) Kora.
1. Az Úrnak 1291. esztendeje nagyon gyászos év volt. Az egész kereszténység azon aggódott, hogy a Szentföldön elveszett Akkó, a keresztes háborúk utolsó szerzeménye. A Tripolisz, Antiochia, Tirusz környékbeli keresztényeknek a félhold elől menekülniök kellett. A Galilea és Acri felé menekülők egy része a kiállott szenvedések miatt méltatlankodva egy váratlan pillanatban visszafordult, amiért egy felbőszült török sereg még a csecsszopóknak sem kegyelmezett. Ilyen vad haraggal érkezett el egy kármelita kolostorig, ahol száz szerzetes épen *Salve Regina*-t énekelt. Egyik kard a másik után villant meg. Egyik fő a másik után esett le. A *Salve Regina* mind halkabb

lett és amikor az utolsó karmelita feje is ott pihent a padozaton, itt a földön a 100 énekes elnémult, de annál ünnepélyesebben folytatódott a *Salve Regina* fönt az égből, ahol az összes vértanuk egyebet sem tesznek, mint királynéjukat dicsőítik.

Ebben a szerencsétlen évben lett ismertté Loreto, az Anconától 24 km.-nyire fekvő s 8000 lakost számláló község, amelynek gyümölcsfáit szőlővessző futja be, dombjain borostyán szalad végig s amely magában rejtő a „loretói ház”-at, mását a názáreti háznak, ahol a Szentszűzzel üdvösségünk titkai találtak otthont. Ebben kezdték először énekelni a loretói litániát. Onnét terjedt el a litánia szövege és az éneklés módja, anélkül azonban, hogy keletkezésének idejét egész pontosan meg lehetne határozni.

V. Sixtus *Redditi* (1587. júl. 11.) VIII. Kelemen *Sanctissimus* (1601. szept. 6.), VII. Sándor *In supremo* (1664. máj. 29.) dekrétumaikban már *Loretói-litánia* néven emlegetik. Nyomtatásban a mai formája először 1576-ban jelent meg. Mindenesetre nagyon régi imádság, amelynek formája az őskereszténységig nyúlik vissza, egyes kérései a szentatyák könyveiben ismételtlen fölhangzanak, sőt egyenesen a katakombák képtárába vezetnek bennünket.

2. Írott emlékeink szerint a XII. században tűnik fel a Szűzanyához intézett litánia első nyoma, amely formáját tekintve a Mindenszentek litániájára emlékeztet, tartalma szerint pedig szomorúságban elmondandó ima. Épen a XII. századból származó s toldalékokkal dolgozó *mainzi litánia* így indul:

Mennyei Atyaisten, aki a mindig Szűz Máriát kiválasztottad, irgalmaz nekünk.

Szűz Mária, örök irgalom anyja, könyörögi érettünk.

Szűz Mária, angyalok öröme, mindenszentek ujjongása, könyörögi érettünk.

Egy szintén XII. századbeli másik szöveg pedig ilyen formát mutat:

Hallgass meg, igaz Szűz.

Hallgass meg, minden erény foglalata, ájtatos edény, stb.

Már a XV. századtól kezdve jelentkeznek a mostanihoz egyes kifejezésekben közeledni látszó, de tőle lényegesen eltérő litániaszövegek, azonban még ezek is nélkülöznék a Loretóra való minden emlékeztetést. Az első *loretói*-litánia, és mindjárt megzenésített formájában, Costanzo Porta loretói karmester munkája, aki művét 1576-ben „*Litaniae quae in alma Domo Lauretana omnibus diebus sabbati, Vigiliarum et festorum eiusdem Virginis B. decantari solent*” címen adta ki. Az „*Uram irgalmazz nekünk*” után ilyen invokációk következnek:

Istennek szent anyja könyörögi érettünk.

Élők anyja	“	“
Szép szeretet anyja	“	“
Szent remény anyja	“	“
Paradicsom gyönyöre	“	“
Élet fája	“	“
Bölcsesség háza	“	“

3. Az eddig ismert összes litániák közt 4 szöveg kifejezéseiben annyira közel van a mai litániához, hogy annak előfutáraiként tekinthetők és a mai szöveg belőlük levezethető. A nyomukban kialakult végleges forma nyomtatásban 1576-ban jelent ugyan meg, a kutatók véleménye szerint azonban már a XV. század végén használatban volt. S mikor V. Sixtus pápa Loretót nagyon széppé tette (1587), e ténnyel a litániára is a legfőbb tekintély pecsétjét nyomta s utána az egész világról összesereglett zarándokok ezt másolgatták és vitték szét mindenfelé. Végül júl. 11-én kiadott *Reddituri* bullájában e litániát búcsúval ellátottan Rómára is kötelezővé tette e szavakkal: „*Akarjuk, hogy a föntnevezett litánia a római kuriában is mondassék el*” — amelyek végleges diadalát biztosították. Ha még hozzávesszük, hogy VIII. Kelemen pápa 1601 szept. 6-án kiadott rendelete új litániák készítését egyáltalán megtiltja, a meglevőknek nyilvános használatára való megengedését pedig a

Ritusok szent Kongregációjára bízta, a mai loretói litánia egyeduralmát biztosítottak látjuk. Ettől kezdve a világ minden részében ez terjed; hovatovább csak ezt imádkozzák és sokféleképen megzenésítve egyedül ezt éneklék. S a győzelemnek első sorban nem a hatalmi szó, hanem az a báj és kedvesség volt a biztosítéka, amellyel a legkisebb falusi templom szentélyéig és kórusáig s minden hívő szívéig minden vetélytárs közt az előbbi nagyjelentőségű segítség nélkül is megtalálta volna az utat. (P. Angelo de Santi S. J., *Le litanie lauretane*. Studio storico. Roma, 1897.)

b) Hatása.

Tehát a szélvihar ledöntött egy házikót és a zivatar után a napsugár egy egész palotát teremtett helyébe. Mert egész Akkó igazán csak viskó a loretói házhoz, valamint a hozzáfűződő litániához és eredményeihez képest. Hányszor mondták és mondják a hívők egyenként és közösen az év minden napján, de főként május hóban, amikor a napsugár minden kertet virágdíszbe öltöztet, minden lélek egy-egy üdvözléssel kedveskedik a Szűzanyának és akar a közbenjárása révén kapott kegyelmekkel minél szebb lenni. S aztán elmondják az életnek ezernyi esélyei közt, amikor csak a Szűzanyától várhatnak segítséget.

*
*

Az Úrnak 1559 évében május 1-én 3300 lélekből álló zarándoklat érkezett Veronából Loretóba. A vezető jezsuita atyának *Lainez Jakab* generálishoz intézett felterjesztése szerint egész úton a Szűzanya litániáját énekeltek. Amikor pedig céljukhoz értek, leírhatatlan lelkesedéssel köszöntve kérték a Bold. Szűz segítségét:

Loretói Szentszűz, könyörögj érettünk!

Gyertyákat meggyújtották és nem fogyott el ajkukról az esdeklés:

Szentséges Szűz Mária, könyörögj érettünk!

*
*

A római *Santa Maria della Pace* templomot IV. Sixtus pápa Nápolyal, Flórencével és Milánóval folytatott háboruskodása közben (1483) tett fogadalma alapján építtette. Mikor a béke létrejött, a békeszerző Szűzanyát ezzel a szép emlékkal tisztelte meg. Római új házasságok az esküvő után ebben a templomban szoktak először szentmisét hallgatni. Egész életüket minden nehézségeivel együtt a békeszerző Szűzanya oltalma alá helyezik. Elmondják a litániát. A férfi mondja a dicséreteket, a nő a könyörgéseket és a Szűzanya áldásával indulnak azon az úton, amelynek a kezdetét mindenki számára szép pázsit szegélyezi, amely azonban hamar bógáncsos és tüskés uttá változik, ha a Szűzanya segítsége elmarad.

* *
* *

A világháborúnak első esztendejében nagy csapat katonának kellett a Kárpátok egy nehéz hegyi útján felfelé vonulnia. Eltörődve és gémberekkel tagokkal értek fel egy tisztásra, ahol az erdőszlak falába helyezett kis Mária-kepecskét láttak. Az egyik katona meglátva, kiugrott a sorból, öngyújtó készülékét elővéve méceszt rögtönzött és letérdelt a hóba. A következő pillanatban egy másik is mellette termett. A két első után 10, majd száz és többszáz katona térdelt ott a hóban némán, fegyverüket leengedve, fejüket lehajtva, a kemény életbe elfáradt lelküket a Szentszűz tiszteletében a hozzá intézett primitív litánia kéréseivel felüdítve.

Földi életünk egész idején fagyban járunk, mint a kárpáti katonák. Itt-ott mutatkozó virágillat és madárdal dacára is kegyetlen élet utasai vagyunk s lelkünknek elemi igénye, hogy azon úton, amelynek nehézségei miatt még jókedvünk is burkolt baj és jaj, megfelelő segítségben legyen részünk. Ez a segítség a Szűzanyától jön, akinek jósága miatt még dicsőítésünk is litániává lesz és aki viszont megérzi, hogy a *Salve Reginában* is az irgalmasság kérésén van a főhangsúly. S olyan ima kell, amely kegyelem-közvetítés mellett vigasztal, nemesít, erősít és az örökéletre való tekintetből

adósságunkat az egyház tárházából törlesztgeti. Ez az ima a loretoi litánia, amelynek sok-sok kegyelme búcsúkkal van tetézve. Már V. Sixtus egyszerű elmondásához 200 napi búcsút fűzött. VII. Pius pápa 1817-ben a 200 napot a megholtakra is alkalmazható 300 napra emelte fel és teljes búcsút engedélyezett mindazoknak, akik a Szeplőtelen fogantatás napján, Gyertyaszentelő-boldogasszony napján, Nagyboldogasszonykor és Kiszasszony napján szentgyónás és szentáldozás után elimádkozzák és egy templomlátogatással kapcsolatban a pápa szándékára valamit imádkoznak. Ez eredmények minél biztosabb elérése céljából Rómában a pékmesterek céhe 1500-ban a Foro Trajano sarkában a szép Loretoi-templomot építtette, amely még ma is áll. De akár Rómában, akár az egyszerű falusi templomban vagy akár a fehérre meszelt pusztai lak földjén elmondva is mennyi kegyelemnek, bűnbánatnak, megnyugvásnak és jó föltételnek a sugalmazója!

1. A májusi litániák terjedésekor a velencei pátriarka papjainak megtiltotta, hogy beszéd tárgyul a litánia-titulusokat válasszák. Ezt a tilalmat indokoltta az azoknak az eljárása, akik májusi estéken a litánia alapján bebizonyították, hogy a teremtéskor az angyalok a litániát énekelték és a titulusokban a bölcsélet tételein s a krisztusnak a keresztfán mondott hét szaván kívül az egész hittudományt megtalálták, amiáltal a hívek közt téves vélemények terjedtek el. Mikor ugyanaz a pátriarka X. Pius néven pápa lett, a tilalmat nem szorgalmazta azon okos magyarázatok miatt, *amelyek semmit sem olvasnak bele erőszakkal a litániába, de viszont mindent felszínre hoznak belőle, ami a hívek épülésére szolgál.* E magyarázatok minden tulzástól tartózkodva nem mondják, hogy a loretoi litánia a műalkotás remeke, amelynél szebb imádság emberi lélekből nem lobbant fel. De azt mondják, hogy egyike a legtöbbet, legszívesebben és legtöbb eredménnyel elmondott imádságoknak. Esztetikája nem valami tudákos iskola

elveit követi, de olyan valakinek felügyelete alatt készült, akinek kezében minden művészté válik, mert az örök esztétika vérében van és azért tartalmi kiválóság és formai szépség akármennyi van benne. Nem hiányzik belőle a teológiai biztosság. Néhány dogmatikai invokációja (*Krisztus anyja, Istennek szent anyja* stb.) akár zsinatok teológusaitól származhatott volna. A teológiai igazságokat olyan szabatos fogalmazásban közvetítik, mintha Sz. Atanáz vagy Sz. Ágoston esztergályozták volna ki őket. Másokon (*Rosa mystica, Igazság tükre*) a „Szentlélek citerájának” melódiái visszhangoznak. Némelyek régi történelmi emléket örökítenek meg (*Dávid király tornya, Elefántcsonttorony, Mária aranyház*). Némely invokációk valamikor épen olyan sokat mondtak, mint most a „Béke királynéje”, de régi tartalmuk elhomályosodott és most a különféle nyelvek versenyre kelnek, hogy minél több tartalmat közvetítsenek. Bűnösnek, gyengének, segítséget igénylőnek mennyi bizalomkeltő van a *Keresztények segítsége, Szomorúak vigasztalója, Bűnösök oltalma* invokációkban!

2. S mit mondjunk ezzel szemben a kritika nélkül ismételtetett véleményre, hogy a litánia épen olyan unalmas a folytonos *Könyörögj érettünk* miatt, mint a Szentolvasó a sok *Üdvözlégy* miatt?

Mondjuk azt, hogy mindkettő unalmas annak, akinek minden imádság unalmas, mert lelki mélység nélkül csak izgalmak után kapkod; aki akár egész misét végigné, zsebetett kezekkel bambán maga elé bámulva, mintha sakk mellett gíbicelne; aki idegességre hajló korának gyermeke lévén csak az után kap, ami érzékeit csiklandozza. Mondjuk azt, hogy *litánia és szentolvasó* egyhangú, mint a szép természet, amely „egyhangúságban” következő évszakaival virágot hajt és gyümölcsöt érlel és mindegyiknek várjuk visszatértét; mindkettő egyhangú, mint a csillagok világa, amelyeket a Mindenható úgy hintett az égre, hogy ugyanazon uton egyhangú mozgással gyönyörködtessenek bennünket és dicsőítsék az Úr szent nevét. Ha a természetben

mindenütt ezt az „*egyhangúságot*“ látjuk, a szentolvasó és a litánia e tulajdonságaiból azt kell következtetnünk, hogy létrejöttén szintén az Isten szelleme működött.

A Szentszűznek nem unalmas sem a litánia a sok *Könyörögj értünk*, sem a szentolvasó a sok *Üdvözlégy* miatt, mert neki sem a legegyszerűbb köszöntés, sem a hozzáintézett legegyszerűbb kérés *nem lehet* unalmas.

Rafaelnek köszemlére kitett Madonna-képét ezren meg ezren nézték meg s nem győzték dicsérni. Köztük egy angol lord nap nap után meg-megállott előtte s egyre csak ezt hajtogatta: *Gyönyörű kép, gyönyörű alkotás, mondhatom, hogy gyönyörű!* Így tett három héten keresztül minden nap. S a királyi festő róla mondta, hogy egyszerű kritikája jobban kielégítette, mint a tudakosok összekeresgélt szavai: míg ezek szépen hangzó szókkal érzéseiket pótolták, azokból közvetlenül tört elő érzéseinek bősége. Így hat a Szűzanyára a sok *Üdvözlégy*. Ha valaki gyermeki érzelmeit 50-féle betanult körmondattal fejezné ki, anyjának ez elviselhetetlen volna, míg a gyermeki szeretetnek *egyszerű* megnyilvánulása az anyának mindig gyönyörűség. Az egyhangú ismétlés u. i. a valódi *szeretet* szava.

Igen, a szentolvasó egyhangú imádság, amelyen nagycsütörtökön este az Olajfák hegyén az Üdvözítő imája volt, aki a Szentírás szavai szerint „mindig ugyanazt az imádságot mondta“ (Lk. 14, 39.), mert a *nagy fájdalmat* is csak az egyhangú ismétlés tudja kifejezni. S végül egyhangú a szentolvasó, mint az angyali karok éneke az égben, akiknek mirriádjai a patmoszi látnok szavai szerint a Legfölségesebb színe előtt éjjel-nappal a *Szent, szent, szent* akkordjait zengik (Jel. 4, 8.), mert a legmagasztosabb *dicsőítésnek* is az egyhangú ismétlés a kifejező szava.

Nekünk pedig a szüntelen dicséret és kérés egyaránt áldás; gyengeségünk támasza és erősítése. És ennek tudatában bár soha se tennénk mást, mint szünet nélkül ezt rebesgetnénk:

*Imádkozzál érettünk!
Könyörögj érettünk!*

* * *

A Szaharában, és más sivatagban is, gyakran támad olyan hatalmas szélvész, hogy mindent magával söpör, ami útjában áll. A sivatag lakói jól tudják, hogy az ilyen hirtelen, erőszakos széllal szemben csak egyetlen magatartás használ, az arcra borulás. Aki ezt nem teszi, az elveszett.

Az élet sivatagjában is akadnak ilyen pusztító szélvészek, amelyek mindent leütnek, ami útjukban áll s mérges lehelletükkel minden élő leperzselnek és megfojtanak. Ilyen pusztító szélvész egy-egy nagyobb közösségre nézve pl. a forradalom, az öngyilkosság járványa, a testiség vésze, a gazdasági válság; egyes emberre nézve pedig minden nagy kísértés. Aki saját erejében bízva merészkedik velük szembenézni, annak szeméi azonnal megtelnek homokkal s nem lát, fülét teletömik kavicssal s nem hall. Aki talpán áll, azt ledobják és kegyetlenül megfojtják. Ezekről az orkánokról csak az menekülhet, aki ájtatosan leborulva arcát kezeibe temeti és imádkozik; aki Isten zsámolya elé veti magát, Jézus szentséges Szívéhez menekül, aki a Szentszűz közbenjárását kéri. Csak az remélheti, hogy a halálos szélvész kár nélkül vonul el felette és ő győz Abban, aki minden viharnál erősebb. Leborulni! Leborulni! — kiált a karaván vezére a szélvész közeledtekor. Leborulni! — kiált a földi zarándoklásunk vezetője, a katolikus egyház és diktálja gyengeségünkben az egyetlen vigasztaló szót: *Uram irgalmaz, Krisztus kegyelmezz.* Az Úr Krisztusnál pedig leghathatósabb szószólónk a Szent-szűz. Azért mondjuk minél többször:

*Imádkozzál érettünk!
Könyörögj érettünk!*

A latin- és német-nyelv rózsakertnek és rózsafüzérnek (rosarium, Rozenkranz) mondja a szentolvasót, benne minden Üdvözlégyet egy-egy rózsá-

szálnak, vagy épen rózsabokornak szemlélve. A májusi ájtatosság szép imája, a loretoi litánia, a Szűzanya 7 fájdalmával és 7 örömével megszentelt hetes számra való tekintettel *hét gyöngyvirágszázból álló szimbolikus csokor*. A bevezetés valamint a befejezés *Kyrie eleison*-jai meg *Agnus Dei*-könyörgései után a tulajdonképeni első loretoi szálnak illattal és mézzel telt 3 bimbója a Szentszűz anyaságáról és szűzességéről, tehát a legfőbb kiválóságairól csilingelve mondja:

1. Szentséges Szűz Mária.
2. Istennek szent szülője.
3. Szűzeknek szent szűze.

Utána következik a 11 „anya“-kiválóság:

4. Krisztusnak anyja.
5. Isteni kegyelem anyja.
6. Tisztaságos anyja.
7. Szepülötelen szűz anyja.
8. Sérelem nélkül való anyja.
9. Szűz virág szent anyja.
10. Szeretetreméltó anyja.
11. Csodálatos anyja.
12. Jó tanács anyja.
13. Teremtőknek anyja.
14. Üdvözítőnknek anyja.

A harmadik gyöngyvirágszál: a Szűz 6 jelességét illatozza:

15. Nagy okosságú szűz.	18. Nagyhatalmú szűz.
16. Tisztelendő szűz.	19. Irgalmas szűz.
17. Dicsérendő szűz.	20. Hűséges szűz.

A negyedik gyöngyvirágszál ó-szövetségi szimbolumok nyelvén mondja el magasztalását:

21. Igazság tükre.	27. Titkos értelmű rózsza.
22. Bölcsesség széke.	28. Dávid király tornya.
23. Örömműnk oka.	29. Elefántcsont torony.
24. Lelki edény.	30. Arany ház.
25. Tiszteletes edény.	31. Frigynek szent szekrénye.
26. Ájtatosság jeles edénye.	32. Mennycsillag ajtaja.
	33. Hajnali csillag.

Az ötödik szál 4 kis bimbója a Szűzanya hatalmában rejlő nagy szeretetét és a belőle származó sok jótéteményt és üdvünk munkálásában neki fönntartott szerepet csilingeli. (Ide venném bevezetésképen a Bölcsesség széke és Lelki edény közé került invokációt: Örömmünk oka.)

- 34. Betegek gyógyítója.
- 35. Bűnösök menedéke.
- 36. Szomorúak vigasztalója.
- 37. Keresztények segítségé.

S végül a hatodik szál égi otthonában Szentfia mellett a Szűzanyára váró dicsőség himnuszát zengi.

38. Angyalok királynéja.	45. Minden szentek királynéja.
39. Patriarkák királynéja.	46. Eredeti bűn nélkül fogantatott királyné.
40. Próféták királynéja.	47. Szent olvasó királynéja.
41. Apostolok királynéja.	48. Béke királynéja.
42. Vértanúk királynéja.	49. Magyarok Nagyasszonya.
43. Hitvallók királynéja.	50. Különleges titulusok.
44. Szűzek királynéja.	

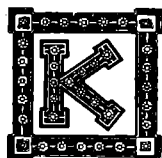
*
*
*

Tehát minden invokáció külön egy-egy gyöngyvirág-bimbó a litánia vázán, szép sorban, telve mézzel és illattal. Az egyház vezetése alatt az egészet a hívők áhítata kötötte egy stilusos csokorba. Szedegették a szálakat a sok szép diszítőjelző közül, amelyek a régi szentatyák irataiban olyan tömegben találhatók, mint ahogy ellepi a friss tavaszi rét a százszorszép, s az erdő tisztásait a gyöngyvirág. „Isten szent illata. Az ember üdvösségét szolgáló eszközökkel telt hajó. Ágai-ban és leveleiben bájos olajfa. Kegyelemmel telt tenger. Sötétbe világító fény. Arnyas hegy, ahol az Isten szívesen lakik. Istennek anyaként szeretett szolgálója és szolgáló hűségével szolgáló fejedelemsasszonya. A szűzesség aranyos lámpája. Arny nélkül világító lámpás. Sötétségűző hajnal. Istennek tisztaságos barátnője. Gyümölcseivel az egész emberiség táplálékáról gondoskodó nemes fa. Az egyház kifogyhatatlan csüre. Védő-

pajzsunk az ördög ártalmatlanná tételére. Tüskék közt sarjadt gyönyörűségecs liliom. Élővizek forrása. Vizek mellé ültetett platánfa. Paradicsomablak, amelyen át égi fény ömlik hozzánk. A bűn-betegség leghatékonyabb orvossága."

Az egyház az ilyen dicséretekből állandó gyakorlattal kiszemelte a legszebbeket és azokat gyönyörűségecsokorba kötve a Szűzanyának felajánlotta; azóta nemzedékről nemzedékre szállt örökségképpen és áhitattal mondogatjuk. S ha egész életünkben egyebet sem tennénk, mint mindegyiket érteni akarnánk, épen úgy nem érnénk végére a feladatnak, mint ahogy nem lehetne a Föld összes mélységeit tapasztalatból megismerni, vagy felületén nem sikerülne az összes gyöngyvirágok illatát és szépségét megismerni és kiélvezni. S viszont még ennél változatosabb dicsérőszavak és mélyebb gondolatok sem tudnák a Szűzanya méltóságát kellőképpen kifejezni. „Bármilyen mondassék számára dicséretül, mondja Sz. Bernát (sermo 4 de assumptione), nagyon kevésnek bizonyul; a maga teljességében mind igaz, csak kevés!"

A litánia bevezetése.

kyrie eleison,

Uram irgalmazz nekünk.

E siralomnak völgyében nagy vigasztalás tudni azt hogy „az Úr irgalmas, könyörületes, hosszan tűrő és felette kegyelmes” (Zsolt. 102, 6—7.) S szívesen meghallgatjuk az apostol szavait: „Járuljunk nagy bizalommal a kegyelem trónja elé, hogy irgalmasságot nyerjünk és kegyelmet találjunk.” (Zsid. 4, 16.) A legtermészetesebb könyörgő szó pedig, a *Kyrie eleison*, ez az ó és újszövetségben igen sokszor használt könyörgés; a két vak (Mt. 9, 27.), a kananei asszony (Mt. 15, 22.) és a holdkóros édesatyjának (Mt. 17, 15.) jajsza; régi időkben a temetéseknél, a holttesteknek a sírból való kiemelésénél, templombamenetelkor és a templomból való kivonuláskor, körmeneteken igen sokszor előforduló, sőt még a lakodalmi köszöntőkben is sokszor használt felkiáltás. Az emberek nagyon érezték, hogy rászorulnak Isten irgalmára.

Leginkább mégis a szentmise volt az az alkalom, amikor a hívők imádkozták. Amint egy régi liturgia mondja: „Plurimi stant respondentes semper Kyrie eleison, quod nos dicimus Miserere Domine, quorum voces infinitae sunt. Igen sok jelenlévő Kyrie eleisont mond, ami a mi nyelvünkön Uram irgalmazz; a kiáltók száma és hangjuk végtelen sok.” Az ismétlések számát a szentmisében a IX. század a három isteni személyre való tekintettel háromban állapította meg.

Ugyanez a *Kyrie eleison* nagyon illő kezdete a litániának, amelyben a bűnös ember az Úrhoz fordul, „akié minden, akitől van minden és akiért van minden” (Róm. 11, 36.) s akivel szemben a dicsőítésen kívül csak az irgalom leedsése a stílusos. Régen a kezdet ez volt:

Kyrie eleison Uram irgalmazz nekünk.

Kyrie eleison Uram irgalmazz nekünk.

Kyrie eleison Uram irgalmazz nekünk.

Az első az Atyaistennek, a második a Fiúistennek, a harmadik a Szentlélekistennek szólt. Későbbben a második helyre a „*Christe*” szó került. A *Kyrie* és *Christe eleison*nak már Nagy sz. Gergely idejében meglévő változatahoz a magyar fordításban még az „irgalmazz-kegyelmezz” is váltakoztak egymással.

A következő két kérés:

Christe audi nos,

Krisztus hallgass minket.

Christe exaudi nos, Krisztus hallgass meg minket, a második isteni személynek szól.

A két kérés közt az a különbség, mint a tanulás és a megtanulás, a gondolás és a meggondolás, a látás és a meglátás között. Az első csak fizikai folyamat, a másik azonban ésszel kigondolt szívvel és akarattal, teljes lélekkel végrehajtott cselekvés. A kettőt egymástól a litániákban minden nyelv megkülönbözteti: Höre uns, Erhöre uns, mondja a német. Uslis nas, Vislis nas, mondja a tót. Hear us, Graciously hear us, hallgass, kegyelmesen hallgass, mondja az angol. Mivel a hallgatás nem sokat ér, a litániában a hangsúly mindig a másodikikon van.

Láttam egy szegény asszonyt, amint épen elhunyt gyermeke felett érzett szomorúságát mondotta el gazdájának, aki egyik kezét a nadrágzsebben tartotta, a másikat finom aranyóraláncán végig siklatta és közben

azon gondolkozott, hogy mire váltsa be bizonytalan pez-
zetáit és mikor adjon túl svédgyufa-kötvényein. Füle
volt és azért kénytelen-kelletlen *hallgatta* a panaszkodó
asszonyt, de szíve nem volt és azért nem *hallgatta meg*.
Sőt maga a szív sem feltétlenül elég a segítségre.

Egy magyar festő rajongó tisztelője volt Tolsztoj-
nak, akinek minden sora balzsam volt lelkére. Egy nagy
szerencsétlenség után, amikor olvasott szavai nem sokat
jelentettek számára, minden képét pénzzé téve elindult
Jasznapoljánára, hogy a patriarchia vigasztaló szava köz-
vetlenebb erővel hathasson lelkére. Nagy utat téve végre
megérkezett és szinte lélekzetét visszafojtva ment befelé
a kis városban, hogy a mester közelébe jusson. Felfelé,
a lépcsőn félve ment, ahol az éppen lefelé jövő mester-
rel találkozott, aki valami családi perpatvar miatt fejét
fogta és Bozse moj-t jajgatva egyáltalán nem tette rá a
legfelemelőbb benyomást. Az meglátva házában az
idegent, megkérdezi, hogy mi járatban van. S mikor
megtudja a valóságot, hogy ez a festő messziről azért
jött, hogy szenvedő szívére orvosságot találjon, ránézett,
megsajnálta, de tekintetéből ki lehetett olvasni, hogy a
látogatásnak nem örül. Ő könyveit megírta; szívesen veszi,
ha azokat olvassák; hizeleg neki, ha értük gratulálnak,
sőt autogrammot kérnek tőle; de vigasztalásért, seb-
zett szívre balzsamért messziről hozzáutazni, ez nem
éri meg a fáradságot. Érezte, hogy neki magának is
épen elég baja van, nemhogy másnak tudjon segítségére
lenni.

Az Úr Jézus az egyetlen, aki Szűzanyja közben-
járására minden ügyünkben *hallgat és meghallgat*. Magá-
hoz hívja a szegényeket és elhagyottakat, a sebzett
szívűeket. Hallgat, meghallgat és segít, mert van szíve
és isteni mindenhatósága.

P ater de coelis Deus,	Mennybeli Atyaisten,
Fili Redemptor mundi Deus,	Megváltó Fiúisten,
Spiritus Sancte Deus	Szentlélek Úristen
miserere nobis.	irgalmaz nekünk.

E kedves szavak egyetlen litániából sem hiányoznak, sőt ezek adják az imádságnak a litánia-zamatát. A loretoi litániában ezen kívül az is feladatuk, hogy igazi megvilágításba helyezték a katolikus hitrendszerben a Szűzanya méltóságát és emlékezetbe idézzék a Szentháromság személyeihez való viszonyát. Mi a Szűzanyához könyörgünk, ő értünk közbenjár, míg az *Atyaisten*, aki alázatos szolgálóleányát örök végzéssel e legnagyobb tisztségre kiválasztotta és értünk való esedezését meghallgatja, hatalmának teljességében irgalommal van irántunk. A Szűzanya könyörgésével a *Megváltó Fiúistennél* is csak közbenjár, mert fölségétől és méltóságától, bár neki tisztaságos anyja, mérhetetlen távol van, míg hatalmának végtelenségében a Fiúisten irgalmas és kegyelmes. Amint irgalmas és kegyelmes a *Szentlélekisten* is, aki a Szűzanyát, régi magyar szólás szerint mátkáját, minden kegyelemmel bőségesen ellátta és neki az Atya-, Fiú- és Szentlélekistennél az érdekünkben való közbenjárás lehetőségét adta.

**Sancta Trinitas unus Deus,
miserere nobis.**

*Szentháromság egy Isten,
irgalmazz nekünk.*

A Szentháromság mennyei trónjáról látta a bűnbeesett emberiségnek eltévelyedését, amitől igazsága és szentsége megborzadva a már többször igénybevett büntetésre gondolt. Az angyalok vétkeztek és pokolra taszítottak. Ádám vétkezett és vízőzön borította. Jeruzsálem bűnökben találtatott és kegyetlenül megbűnhődött. Az isteni igazságosság ilyen kiegyenlítés lehetőségét látta. S akkor az irgalom közbe lépett és új eljárást hozott javaslatba. Amire az isteni igazságosság azt a megoldást fogantatosította, amely az emberiség életében új korszakot jelent és amelynek minden litánia-imádkozás ünneplése. Az Atya a Fiúnak megmutatja, hogy a tévelygő emberiség miatt mennyit tűr. A Fiú kész az elégtételre.

A Szentlélek kész a közreműködésre. A Fiú mennyei dicsőségét egyidőre áldozatul adja s fölségéről lemondva földi életre szánja rá magát. A Szentlélek erőssége a Szentszűzben számára testet készít. S amikor a loretoi litániát mondjuk, annak a Szentháromságnak irgalmát kérjük, akinek hatalmát és igazságát ismerjük. Azt kérjük, hogy velünk egyenként és mindnyájunkkal szemben is inkább irgalma jusson szóhoz, mint igazsága, mert ez utóbbi előtt senki meg nem állhat.

E bevezető fohászok után a loretoi litániában más a fölség, akihez kérésünkkel fordulunk és azért az énekelt litániákban megváltozik a dallam is.

A Beethoven vagy Mozart-misék Credo felépítésében erős akkordok vezetnek bennünket az Atya mindenhatóságán és a Fiúnak az Atyával való egylényűségén keresztül. Amidőn azonban a Fiúisten földreszállása következik, akkor „dolce” változat kerül a hangszerelésbe; orgona és énekesek pianóra térnek át. A leheletfinom hangok azt jelzik, hogy a Legszentebb Szűz lép be a Credóba, s a legszebb hangú énekes egyedül interpretálja e néhány szót: „*És megtestesült a Boldogságos Szűz által.*”

A Szentháromság egy Isten invokációnál megváltozik a loretoi litánia melódiája. Ének és zene a főtárgyra irányítja a hallgatók figyelmét. Mintahogy Havas-Boldogasszony napján a Santa Maria Maggioro templomban a kupola tetejéről jázminszirmok hullanak a jelenlévőkre, úgy jönnek egymás után az invokációk, amelyekkel a Szentszűz lényének, nagy lelki erejének és az emberiségre gyakorolt nagy hatásának gondolata rezeg bele a hallgatók lelkébe.

Első gyöngyvirágszál

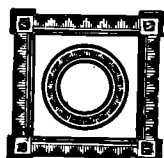
Sancta Maria,

Szentséges Szűz Mária.

A spanyol Palos kikötőben 1492 aug. 2-án három hajó állott készen a nagy útra, amelyet néhány emberével Kolumbusz Kristóf tervezett és amellyel 18 évi gondolkodására és készülődésére akart koronát tenni. A parancsnoki hajóra nagy betűkkel írta fel: *Sancta Maria*, mert az egész vállalkozást a Szűzanya védnöksége alá helyezte. Mikor belépett a gyenge alkotásba, lelkében erősen élt a meggyőződés, hogy vállalkozásának ilyen vezetés mellett sikerülnie kell. S a meggyőződése sértetlenül maradt nemcsak augusztusban, amikor még minden simán ment, de a szeptemberi és októberi viharok sem tudták azt benne megingatni. Mások elkedvetlenedtek, ő törhetetlenül remélt. Végre október 11-én a nap szétkergette a felhőket és megjelent a láthatáron az első szárazföld. Ellenállhatatlanul tört ki lelkükből a *Te Deum*. Rövid idő múlva a hajók kikötöttek. Elsőnek a parancsnok lépett szárazföldre és miután azt lehajolva megcsókolta, így szólt: „Mától kezdve *San Salvador* lesz a neved.”

Biztató kép mindenki számára, aki a maga elé tűzött célt el akarja érni, életfeladatainak meg akar felelni. Ez a viharok miatt, amelyek a megkezdett utat elhomályosítják és a látóhatárt elborítják, emberi erővel nem lehetséges. Csak az indulhat bizalommal, aki nek útja a litániához hasonlóan *Sancta Maria*-val kez-

dődik és akinek hajóját Kolúmbuséhoz hasonló erős hite a Szentszűz védelme alá helyezi. Az bizhatik benne, hogy az eredmény sokszor már e földön sem marad el; az meg teljesen biztos, hogy az út vége a „*San Salvador*“, az Üdvözítő lesz. Hiszen a Szentszűz maga mondja a liturgia szavaival: „Nálam vagyon az út és az igazság minden kegyelme.” (Jéz. Sir. fia 24, 25.) „Aki engem megtalál, üdvöt merít az Úrtól.” (Péld. 8, 35.)

ra pro nobis!

Könyörögj érettünk!

A „*Hannibal ante portas*” óta nem láttak Rómában olyan rettegést, mint amilyen Kr. e. 491-ben arra a hírre keletkezett, hogy a legbüszkébb patricius a kapukhoz mint ellenség közeledik. „*Coriolanus ante portas!*” Tudták jövelete célját, hogy bosszút akar állni a számkivetés miatt, amellyel őt a nép sujtotta. Tudták, hogy vele tartanak a volszkok, akiknek földjét néhány évvel előbb a római katonák tönkretették és Corjoli városukat éppen az ő vezetése alatt felégették. Attius Tullius volszk vezér szívesen állott a bosszúállásra kész katonák élére. Az örök város határában, ahol már Coriolanus vezette őket, minden szántóföldet letaroltak, minden vetést felégették. A kapuk előtt Róma előkelői, a patriciusok váraakoztak ünnepélyesen, hogy megsértett társukat kiengeszteljék és őt visszavonulásra bírják: a táborba be sem juthattak. A második követség, a papság, szintén eredménytelenül fordult vissza. Végre a közóhaj azt kívánta, hogy a vezér édesanyja, Veturia, járuljon az elé, akitől e pillanatban Róma sorsa függött: ez is megtörtént. S amire a patriciusok ékesszólása, a papság tekintélye nem volt képes, azt elérte az anya esdő szava. Az ellenség békésen visszafordult és Róma megszabadult.

Ez a történelmi jelenet értesse meg velünk a loretoi litániában olyan sokszor felhangzó „*Könyörögi érettünk!*” értelmét. A legokosabb, a leghatalmasabb, a hűséggel legteljesebb, a legirgalmasabb Szűz, a mi édesanyánk, látva ezernyi nehézségeinket és főként bűnös voltunkat, ami miatt Szent Fiának ugyancsak oka van ránk neheztelni, közbenjár értünk és minden hitünk az, hogy Szent Fia meghallgatja Szűzanyjának könyörgését. Katolikus vallásunk megingathatatlan tétele, hogy Isten kezében, aki már a természetben is dolgozik erőtlenségekkel, a természetfeletti rend számára világhatalommá vált az a női erőtlenség, amely az emberiségnek a Megváltót adta s nála kérésünket közvetíti. S tudjuk, hogy földi zárándoklásunkban nem a tudás, nem a technika vívmányai, nem a természet erőssége, nem a többtermelés, hanem a Szűzanya hűséges tisztelete a leghathatósabb támasz. S meghallgatásunkban nem kételkedve, bizalommal mondogatjuk: *Könyörögi érettünk!*

Sancta Dei Genitrix,

Istennek szent anyja.

Istennel összehasonlítva minden teremtmény jobban elenyészik, mint ahogy megsemmisül a porszem a Naphoz arányítva. A két utóbbi viszonyát a mennyiségtan számokkal kifejezi, Istenéhez képest azonban még a legszentebb ember is csak por, hamu, semmi (I. Móz. 18, 27; Zsolt. 38, 6.) Egy teremtmény kivétel, a Szent-szűz. „Az egész mindenséget Isten teremtette, Istennek pedig Mária az anyja” — mondja Sz. Anzelm (sermo 22.) Nincs a Szentszűznek olyan címe, amely az Isten-anyaságot fölülmulná és azért méltán került a litániában az első helyre. „*Hoc solum de Virgine praedicari, quod Mater Dei sit, excedit omnem altitudinem, quae post Deum dici vel cogitari potest* — mondja Damiáni

sz. Péter (sermo I. de Nat.) *A Szentszűzről csak azt az egyet is mondani, hogy Istennek szent anyja, az Isten után elgondolható minden fölséget, magasztosságot és méltóságot felülmul.*“ Nem is volt cím, amely ennél szigorúbb vizsgálatnak lett volna alávetve.

A legelső megvizsgálásra Nestorius konstantinápolyi püspök adott alkalmat (431), aki azt tanította, hogy az Úr Jézusban két személyt kell megkülönböztetni: egyik a látható emberi személy, a másik a kísértő isteni személy. Az első a Bold. Szűztől vett testet, a másik nem. Tehát a Bold. Szűz csak az Ember-Krisztusnak anyja, s nem egyuttal az Istené is. Amikor e tanítását Konstantinápoly templomaiban először hirdetni kezdte, majd hívei mindenfelé elvitték hírét, az egész egyházon nagy felzúdulás morajlott végig. Az eretnekségektől már különben is feldúlt Kelet olyan lett, mint a megzavart hangyaboly. Császár és pápa az új eretnek tanításnak egy zsinat határozatával gondoltak véget vetni, amelyet 431 júniusára Efezusban hívtak össze. A kitűzött időre megjelent az ellenmozgalom lelke, jeruzsálemi Sz. Cirill 50 püspök kíséretében; Mennon efezusi püspök Ázsia 40 püspökét állította harcba. Felvonultak püspökeik képviselőiben Pontus, Kappadocia, Ciprus, Tesszalonika, Korintus, Filippi, tehát mindazok a részek, amelyek az apostolok tanítását hallották.

S ha már a zsinatot János evangélista székhelyén tartották, csak természetes volt, hogy tanácskozási helyül a Bold. Szűz templomát válasszák. Mikor 431 június 22-én jeruzsálemi Sz. Cirill megnyitotta a gyűlést, a Szentírást külön trónusra állították, annak jeléül, hogy most tulajdonképen annak eldöntéséről van szó, hogy Nestoriusnak vagy az örök igazságnak, a Szentírásnak van-e igaza. Ez utóbbiból ismételtelen elolvasták az Istenanyaságra vonatkozó következő helyeket:

„Az Úr maga ad jelt nektek: Ime egy szűz, ki méhében fogan és fiat szül és neve Emmanuelnek fog hívadni.“ (Iz. 7, 14.) „Az időben elküldé az Isten Gábríel angyalt Galílea városába, melynek neve

Názaret, egy szűzhöz, ki egy férfiúnak van eljegyezve, kinek neve József, Dávid házából; a szűz neve meg Mária. És bemenvén az angyal hozzája, mondá: Üdvözlégy, malasztal teljes, az Úr vagyón teveled, áldott vagy te az asszonyok között . . . A Szentlélek száll tereád és a Magasságbelinek ereje megárnýékoz téged; azért a Szent is, mi tőled születik, Isten fiának fog hivatni.“
(Lk. I, 26—35.)

A zsinat 200 püspöke az év leghosszabb napján kora reggeltől késő estig azt vizsgálta és bizonyítgatta, hogy a Szentírás e részei az Isten-anyaságot napnál világosabban kifejezik. A Szentírásban nem arról van szó, hogy Szűz Mária anyja lett *valakinek*, aki későbbben a Jézus nevet nyerte és aki későbbben bármi úton Isten lett vagy annak tartatott, mint ahogy Monika szülte Ágostont, aki később Sz. Ágoston lett; mint ahogy Betsabe szülte fiát, aki Salamon néven későbbben király lett. Nem, Szűz Mária az emberi és isteni természetet kezdettől fogva birtokló Jézus Krisztust, szülte. Azért a zsinat így fejezi be vizsgálódásait: „Aki nem vallja, hogy az Emmánuel valóságos Isten és azért a Szentszűz Isten-anyja, theotokosz, az ki van közösítve.“ Amikor a zsinati atyák az első ülés után szétmenni készültek, a nép, bár reggeltől kezdve étlen-szomjan várta az eredményt, Nestorius elítéltetését hallva örömmámorban úszott. Egő fáklyákkal kísérte szállásaikra a püspököket és érsekeket, egész uton énekelve, hogy az Úr Krisztus és a Szentszűz az ő révükön kivívták a katolikus tanítás diadalát.

S az egész diadalra a koronát I. Celesztin római pápa tette rá, amikor karácsony napján az efezusi jegyzőkönyvre a pecsétet ráütötte és a gyűlés határozatait a kinyilatkoztatással megegyezőnek jelentette ki. Ezt a tant épségben tartotta az egyház, amelynek nagy tudósai az Istenanyaság mibenlétét kifejtették és megértették. Közülük Sz. Tamás így beszél: „A természet-szerinti anyaságban az anyja fiának csak testét adja, a lélek nélkül, mert azt közvetlen Isten teremti, mégsem mondjuk senkiről sem, hogy az illető *Péter testének anyja*,

hanem egyszerűen azt mondjuk: Péter anyja. Éppenugy amikor Szűz Máriáról azt mondjuk, hogy *Krisztus anyja*, nem csak Krisztus emberségére gondolunk, mert az egész Krisztusnak anyja. Krisztus Isten, tehát Mária Istennek anyja."

S amikor az egész keresztény világ az efezusi zsinat 1500 éves évfordulóját ülte és minden tájon örömtűzek gyultak és a kis falvak és nagyvárosok egyforma friss lelkesedéssel ünnepelték Isten-anyját, a legnagyobb ünnepség természetesen Róma számára volt főntartva. 1931 május 10-én a Szűzanya képét a legelőkelőbb hercegi fogaton sohasem látott népes menet szentolvasót imádkozva és Mária-énekeket zengedezve kísérte végig Róma főutcáján.

*
*
*

Ennyire kipróbált igazságot hordozva visszhangzik századokon át a litániában: *Istennek szent Anyja, könyörögj értünk!*

ancia Virgo Virginum,

Szűzeknek szent szűze.

Kiválasztását Sz. Lukács evangélista mondja el (I. 26—28.) A szent szöveg néhány szavából az látszik, hogy angyal ment Názáretbe és ott betért egy egyszerű házba és rendkívül szép, igazán angyalhoz illő szavakkal köszöntötte az egyszerű Szűzet, akinek neve Mária vala.

Miért ment az angyal éppen Názáretbe az egyszerű szűzhöz?

Hiszen ragyogó szépségeért felkereshette volna Görögország fényes városait. Talált volna Helénákat, akikért Hellasz leventéi harcra keltek, kiket a költő génusza Pindaros lantjával énekelte meg és Apelles

ecsetje lehelt vászonra. Felkutathatta volna Egyiptomot és ráakadt volna a Kleopátrákra, kiknek pávatollvitorlálkkal ellátott aranycsónakját a Nilus habjai himbálták és Antonius szabású hadvezérek 30 győzelem babérait rakták lábaikhoz. Ellátogathatott volna Rómába a Szempróniákhoz, akik szépségükkel Catókat szédítettek meg, vagy mehetett volna a Cornéliákhoz, akik polgári erényeikkel ragadták bámulatra hazájuk legnemesebbjeit. Az Úr angyala mindezt nem kereste; ő Názáretbe tartott és ott Szűz Máriát köszönté, mert az Úr odaküldte, hogy az idők teljességének küszöbén örök tervét tudtára adja. Ilyen megbizatással küldte oda Az, akinek kezében földi erőtlenség égi erővé, a földi nemtelenség égi nemességgé, földi értéktelenség égi értékké vált s akinek egyszülött Fia a Szűzben testté lett. Emiatt lett a Boldogságos Szűz első az asszonyok között. Elhomályosította a Cornéliákat, a Kleopátrákat a Helénákat, a Szempróniákat. Sőt emiatt lett a „*Szűzeknek szent Szűze*.” Ez a kifejezés a héber nyelv beszüremkezése a litániába s a többi európai népek szókincsébe. Olyan mint az *énekek éneke* = a legszebb ének, *királyok királya* = a legfőbb király, *seregek serege* = a legkiválóbb sereg. A *Szűzeknek szent szűze* tehát = a legkiválóbb szűz, a szűzek között a legelső.

A kiválasztatás célját maga a Szentszűz mondja el a liturgiában ajkára adott e szavakkal:

„Kiterjesztem ágaimat, mint a terebinthus. Ágaim pompásak és szépségesek. Jóillatot fakasztok én, mint a szőlőtő és virágomból pompás, dús gyümölcs terem. Anyja vagyok én a szép szeretetnek, a félelemnek, beismerésnek és szent reménységnek. Nálam vagyon az út és az igazság minden kegyelme. Nálam az élet és erény minden reménye. Jertek hozzám mind, kik megkívántok engem, és teljetek el gyümölcsseimmel. Mert lelkem edesebb a méznél és birtoklásom jobb a lépesméznél. Minden idők nemzedékeiben él emlékezetem. Kik engem esznek, még inkább éheznek. Kik engem isznak, még inkább szomjaznak. Ki reám hallgat, meg nem szegyenül. Kik értem fáradnak, nem

**esnek bünbe. Kik fényt derítenek rám,
örök életet nyernek."**

(Sir. Jéz. fia 24, 23—31.)

Lány, Anya, Jegyes. A loretoi litánia első könyörgése *Sancta Maria*, Szentséges Szűz Mária, a Sz. József- és a Mindenszentek litániájának is első invokációja. Ez teljesen érthető. A régiek hite szerint a gyémánt, a legelső drágakő, az egész természet minden lényének főjelességét magában foglalja. A Szűzanya, a legelső szent, az Isten országának legdrágább kincse annyi jelességet egyesít magában, hogy méltán minden szent elé kerül, általa valamennyi megdicsőül.

De az már nehezebben érthető, hogy a Mindenszentek litániájában a *Szentséges Szűz Mária* után még az *Istennek szent-anyja* és a *Szűzeknek szent szűze* is következik. Hogy éppen három Szűzanya-invokáció kerül a többi elé, az nyilván esztetikai okból történik: a szintén három Isten-invokációnak akar visszhangja lenni. S hogy erre a célra miért éppen a főnti három választott ki, azt hirtelenében igazán nem tudom mással megokolni, mint hogy gyönyörű szonettjében Petrarka szintén a „*Figliola-Madre-Sposa*” kiemelésével köszönti a Szentszűzet. A három-három invokáció-csoportot egymás mellé írva:

Mennybéli Atyaisten

az Atya

Megváltó Fiúisten

a Fiú

Szentlélek Űristen

a szeretet Istene

Szentséges Szűz Mária

Filiola az Atya **lánya**

Istennek Szentanyja

Madre, a Fiú **anyja**

Szűzeknek szent Szűze

Sposa, a szeretet legméltóbb
tárgya, a **jegyes**.

látszik, hogy a baloldali három egységéhez hasonlóan a másik oldalon is van valami egység, amelyben az *anya-szűz-jegyes* egymást magyarázza és erősíti. A Szentszűz jegyes, sőt annál már sokkal több, mert Istenanya; sőt még ennél is hasonlíthatatlanul több, mert továbbra is szűzjegyes. Szűzi tisztaságban anyai öröмок részese. Sem az elsőben nincs párja, sem a másodikban nem akad követője, mondja Sarlósboldogasszony misekezdeté Sedulius költő szavaival:

„Szentanya üdvözlégý! Méhedből jött a király, ki
földet-éget tart századokon át birodalmas erővel,
mely a mindenséget örök gyűrűjébe kerítve
végtelenül maradand. Te magad vagy az egy, kiben áldón
az anyaság örömét szűziségének szenteli fénye;
Egy, ki előtt nem járt és nem jön utána hasonló;
Egy, aki Krisztusnak tetszett: példátlan asszony.”

(Babits Mihály fordítása.)

Ezt a két invokációt magyarázza tovább 11, illetve 6 invokáció. Majd a szőlők egyesülnek, és 17 szimbolikus képben hol az anya, hol a szűznek egy-egy tulajdonsága hangzik. S végül 12 megszólításban a megdicsőült királynői méltóság részletezése következik. Tehát a loretoi litánia váza ez:

Szentséges Szűz Mária

Istennek szent anyja Szűzeknek szent szűze

Utánuk

11 . . . illetve . . . 6

utózenzésre

az *Igazság tükörével* bevezetett

(13+4) = 17 szimbolikus kép következik.

S az egészet a mennyei dicsőség

12 Királyné-megszólítása zárja be.

Második gyöngyvirágszál.

Először anya, aztán szűz. Aki a litánia szövegét figyelmesen megnézi, meglepődik rajta, hogy a három bevezető titulussal után először az *anya* dicsőítése következik és csak aztán kerül a sor a *szűzi* kiválóság részletezésére. Fő tehát az anyaság és minden többi kiválósággal együtt a szüzesség is abból következik. Az Isten-anyaság nélkül ez utóbbi értékben nemcsak hogy kevesebb, de éppen az Isten-anyasággal nyeri perdöntő bizonyosságát: Szűz Mária sértetlen szűz, *mert* Isten-anyja.

Igazán csodálatos elgondolás! S ennek megfelelően 11 titulussal először meglepő tulajdonságokkal az anyaságot ünnepli és utána 6 kiválósággal a szűzek szűzét magasztalja. Ha a litánia a mi fogalmainkkal dolgozó költő, vagy bölcselő, vagy a kinyilatkoztatás ismeretében kontár szerző munkája volna, először „kedves, tiszta, makulátlan szűzet” emlegetne és utána következne pl. a „jóságos, hűséges, önzetlen anya”. A litánia ezt az elgondolást mindeztől felfordítva a *tiszta érintetlen és szűzi* anyát dicséri, és aztán a *bölcs, a hatalmas és hűséges* szűzet köszönti. Hogy a szűz érintetlen és szeretetre méltó, az mindenki előtt természetes. Hogy azonban valakit anyai minőségben szűzi kiválóság díszít, az minden, csak nem természetes, aminthogy az sem természetes, hogy egy szűz anyai méltósággal lép elénk. Csak egyetlen kivétel van, a Szentszűz, mert Ő

ater Christi,

Krisztusnak szent anyja.

„ . . . Jákob fia pedig volt József, férje Máriának, akitől született Jézus, kit Krisztusnak hívnak.” (Mt 1, 16.) Sok indítéka van a katolikus egyház Mária-kultuszának, de a leggyökere-okot az evangélista e néhány félreérthetetlen szava fejezi ki. Szerinte a Szentszűz Isten küldöttének és szülöttének anyja, a Napkeltét megelőző hajnalpir, az Igéret asszonya, aki

üdvünket munkálja. Az van igen elmés rövidséggel összefoglalva a loretoi litániának a főnti szentírási szavakra támaszkodó titulúsan: „*Krisztusnak szent anyja.*” Amit mi a szentírásban az Úr Jézus életének legfőbb mozzanatairól olvasunk, az e néhány szóban foglalt méltóságnak és a belőle folyó tiszteletnek teljesen megfelel. Jobban nem is lehetne elrendezni!

Mikor az idők teljessége beköszöntött, a Betlehembe siető pásztorok „*megtalálták a gyermeket Máriával, anyjával.*” Ha az egész Szentírásban nem volna több a Szentszűzről, az ész előtt akkor is igazolva volna a kath. egyház Mária kultusza, de más adatok is bőséggben akadnak. A szív pedig, amelynek a tiszteletre az értelemnél követelőbb okai vannak, még határozottabban beszél. Érzi, hogy Palesztina nem volna igazán szent-föld, ha talajából a legszebb virág hiányoznék, amint Názáret sem volna otthon, ha a Szűzanya nem volna benne. Látja, hogy az első csodát Ő eszközölte ki, hogy a Kálvária azért oly megrendítő, mert a Szűzanya is a kereszt alatt állt; a keresztút azért olyan kedves ájtatosság, mert először Ő járta végig; a feltámadás első vigiliáját Ő tartotta. Jelen volt a mennybemenetelnél, ahonnan „*mindnyájan visszatértek Jeruzsálembe s egy akarattal állhatatosak valának az imádságban Jézus anyjával.*” (Ap. csel. I. 12—14.)

Amennyit a Szentírás beszél a Szentszűzről, abból világos, hogy a helye, mint anyának, Szentfia mellett volt, amiből a kath. egyház viszont joggal következteti, hogy ennek a tiszteletben is így kell lennie. A Szűz Mária kultuszt helytelenítve anyát a fiától elválasztani akarni vakmerőség és nem kisebb lehetetlenség, mint a hajnalt a Naptól elzárni és a szint és illatot a virágtól elvonni. Szent hitünk alaptanítása szerint *Atya, Fiú, Szentlélek* a Szentháromság néven ismert egységbe tartoznak, és emberszívünk és eszünk épen hitünk alapján azt is mondják, hogy az *Atya, Fiú és Szűzanya* szorosan beletartoznak egy más egységbe, hogy azt csak értelmetlenség akarhatja megbontani és csak

az elvakultság akarhatja a tiszteletből épen a legszebb gyöngyöt, a Szűzanyát kihagyni.

A gyerekoszobában egy ötéves fiúcska tanulja a keresztvetést:

— Az Atyának . . . Az Atyának és Fiúnak . . .

Miután a kicsike többszöri belekezdés után mindannyiszor megáll, anyja így biztatja:

— Mondd tovább, gyermekem!

— Nem értem anyuskám — válaszol a kicsiny —, az atyát és a fiút már elmondtam, hát az anyát miért hagyjuk ki?

Ez az ártatlan gyermek kérdésével az egész emberi nem helyett beszélt, s az ártatlanság naiv nyelvén az emberi természet alapvető törvényét mondta ki: az anya és fia tiszteletben összetartoznak. A tiszteletbe részesülő fiú anyját is bele kívánja vonni a tiszteletbe, s ahol a fiút igazán tisztelik, ott természet-szerűleg az anyjától sem vonják meg a tiszteletet.

Nagy sz. Gergely egyszer engedte meg, hogy őt lerajzolják, de akkor édesanyját is maga mellé kívánta rajzoltatni. Ezt az akaratát tisztelte meg a temploma bejáratán a nagy pápa feliratában az anyáról való megemlékezés: „Ugyanitt sokáig élt a Nagy Gergelynek édesanyja Sz. Szilvia, akit azért kell tisztelni, mert a jámborságnak, a bölcseségnek és a tudománynak ezt a nagy világosságát szülte.” Ugyan ki ütköznék meg azon a tiszteleten?

Vagy mikor a majnai Frankfurtban Goethe szobrát leleplezték s művészek, tudósok, írók méltatták a nagy szellem érdemeit, az ünnepség a szobornál nem fejeződött be. Az ünneplők kegyeletes megemlékezéssel édesanyja sírjára is koszorút helyeztek. A kérdésre, hogy mi vezeti őket a sírhoz, azt válaszolták volna, hogy e befejezés nélkül Goethe emléken esett volna kegyeletsértés: a fiú nagyságának ünneplésekor az anyjáról is meg kell emlékezni. Vagy amit Sz. Szilvia és Goethe édesanyja minden anyával együtt megérdemel, az épen csak a Szűz Anyánál nem indokolt? Igen is; a Szűz Mária tisztelete az *anima naturaliter*

catholica, a meg nem romlott katolikus lélek igénye és megnyilvánulása.

Az anya tovább él gyermekeiben. Az ideális anya puritán szelleme érvényesül a kereskedő becsületességében. Az ő szava beszél az ügyvéd jogvédelmében. Ő gyógyít az orvos emberszeretetével. Isten kegyelmén kívül az ő lelke is bent rejlik papfia felszentelt kezével adott áldásban. S még inkább áld bennünket az Úr Krisztus anyja számunkra Szentfiától esdett sok-sok kegyelem révén. Azért lett Ő:

ater divinae gratiae,

isteni kegyelem anyja.

„Ama napokban útra kelvén Mária sietve méné a hegyek közé Juda városába. S bemenvén Zakariás házába köszönté Erzsébetet! És lön, hogy amint meghallotta Erzsébet Mária köszöntését, repese méhében a magzat és betelék Erzsébet Szentlélekkel. És nagy szóval felkiálta mondván. Aldott vagy te az asszonyok közt és áldott a te méhednek gyümölcse. De hogyan jutok én ahhoz, hogy az én Úramnak anyja jön hozzám! Mert ime, amint a fülembé hangzott köszöntésed szava, örömtől repes a magzat méhemben. És boldog vagy te ki hittél, mert be fog teljesedni, amiket mondott az Úr.”

(Lk. I. 39—46.)

A Szentszűz, akit az angyal passzive saját személyére nézve kegyelemmel teljesnek mondott, e szentírási elbeszélésben aktive is annak bizonyul. Szent szülője lévén az eget és földet öröktől fogva kormányzó Királynak, anyja a minden kegyelem kútfejének, az Úr Jézusnak, akivel együtt kegyelmet visz Erzsébetnek és kegyelmet juttat mindenkinek, aki azt igényli és kéri. Aki a kegyelmek kiérdeklésében minden kegyelem szerzőjével közreműködött, irántunk való szeretetben most is ég a vágytól, hogy minél többen minél több

kegyelem részesei legyünk. Mindenütt bőséggel oszt, de különösen a kegyhelyek (Kiscell, Bodajk, Csiksomlyó, Vértessomló, Lourdes) rá a tanúság, hogy jóságának nincs mértéke.

1. Júl. 1-én, a hegyek közé sietve nagy kegyelmet vivő Szűzanya szép ünnepének, Sarlósboldogasszonynak előnapján a Felvidék Palocsa, Lubotény, Palonca, Jakabfalva, Pusztamező, Komlóskert, Lubló környékéről, mint valami *litania septiformis*, szinte az egész falu megindul a végcél, Lőcse felé. A pompájukban álló szántóföldek, virágos mezők és illatozó fák közt kanyargó fehér út-szalagon, a levendulaszegélyezett utakon, 15—20 irányból töreksenek oda a zarándokcsoportok, hogy az egyszerű lelkek áhitatával kedveskedjenek a Szűzanyának. A falukon keresztülmenve egymásután nyílnak ki az ablakok és az otthonmaradtak kikiáltanak: „Nevemben is köszöntések a Szűzanyát!” S az ablak közé zárt virágok megrezzenve, szintén csatolják hódolatukat. Ha az úton vándor találkozik a búcsúsokkal, az biztos jele jövevény voltának, ha valamelyiket meg nem kéri, hogy nevében is köszöntse a kegyelemmel teljes Szűzanyát.

Az egyik csoport épen kiért a tisztásra az erdőből, a másik bekanyarodik a fák közé. Ott tótok, emitt rutének, messzebb németek vonulnak. Évszázados fenyők alázatosan meghajtják magukat. A borókabokrok és fehér nyárfák feszes vigyázállásban tisztelegnek. Fönt a magasban a harangok teljes erejükben szólnak. A májusi napfény szelíd sugarai felkapják az ércnyelvek ünnepi harsonáját és a zarándokok énekével együtt elviszik a Szűzanya trónjához és jelentik, hogy szentélyébe kegyelemre szomjas lelkek érkeznek. S a Szűzanya bőségesen ellátja mindegyiket.

2. Kegyhelyekre zarándoklók, vagy egy templom szögletében a Szűzanya szobra előtt megvonulva imádkozók lelke de tele van nehézséggel és kéréssel! A siralmak völgyében a saját életéből mindenki sejtethi, hogy milyen s azonnal teljesítésre váró kérésekkel halmozzák el az isteni kegyelmek anyját. Ha valaki a

kérések színét, hangulatát és formáját látni és hallani akarja, menjen el a Róma melletti *Santuario del Divin Amore* kegyhelyre, ahol az olasz zarándokok nem titokban sóhajtyák el kérésüket; vagy menjen el a spanyol *Virgen del Rocío* kegyhelyre, ahol az egyszerű andaluzok fönnhangon kiáltják el kéréseiket. „Adj gyermekemnek kenyeret! Adj állataimnak egészséget! Legyen eső, hogy el ne száradjon a lencsém! Legyen már napos idő, hogy felgyűjthessem szénámat! Segíts megtalálni elveszett függőmet! Add vissza családunknak a békét! Szüntesd meg 20 éve szenvedő anyám kínjait! Tartsd hűségben jegyesemet!” S mikor kiöntötték lelkük keserűségét, felüdülnek, mint tikkasztó menetelés után a friss forrásvízre bukkanó vándor. Semmi kétségük aziránt, hogy a kegyelmek anyja kérésüket meghallgatja.

3. Kis sz. Teréznek egész életében egyetlen vágya volt, hogy az Úr akaratát teljesítse. Erősen remélte, hogy viszont majd az Úr sem zárkózik el az égben azelől, hogy az ő akarata teljesüljön, amikor a földönélőkkel jót akar tenni. Remélte, hogy „a kegyelmek rózsasököként hullanak majd a földre” és az lesz az ő legnagyobb boldogsága. A Szentszűz, az Úr alázatos szolgálólánya, egész életében méginkább az Úr akaratát teljesítette. Ezzel jogot szerzett arra, hogy rajtunk segíthessen. A kegyelmeknek a hozzá intézett sok-sok ima nyomában hullott rózsasöke bizalmat kelt bennünk. Szenvedésben és megpróbáltatásban, örömben és pályaválasztásban, tervezgetésben közbenjárásának igénybevételére Sz. Bernát buzdításával azon tények sarkalnak, hogy még senki sem akadt, aki reményében csalódott volna.

•

A rét a Felvidéknek féltve őrzött kincse s azért tilos rajta keresztülgázolni. Egyedül a búcsúsok vehetik bármelyiket igénybe, ha az út megrövidítése céljából szükségesnek mutatkozik. Sőt a gazda különös kegynek veszi, ha pázsítja a Szűzanya zarándokainak

bársonyszőnyege lehet, mert lépésük alatt a termés életerősebben zsendül.

Méginkább legyen kegyelemközvetítő a Szűzanyát szerető lélek, aki kegyelmeinek frissítő és erősítő hatását állandóan érzi.

„A szép szeretet anyja”

(Jéz. Sír. fl. 24, 24.)

1. A mult esztendőben költözött el az élők sorából Sir William Orpen, Anglia egyik legünnepeltebb és legnépszerűbb arcképfestője. A londoni felső tízezrek, a newyorki pénzvilág, a francia arisztokraták kedvence volt és mégis mint fáradt, elkeseredett ember fejezte be életét. Az egész világot bejárta, hogy modelt találjon az eszményi nő megalkotásához, de egyre kedvtelenebbül és szomorúbban tért haza világkörüli útjáról. S a szépség ez ihletett rajongója meggyűlölte a szépséget, mert sehol sem találkozott vele. — Mikor Zeuxis festő a görögöktől megbízatást kapott, hogy készítse el a Helena-művet, kiválasztotta Hellasz leányai közül az őt legszebbet és ami nemességet bennük tapasztalt, azt mind egyesítette Heléna megszemélyesítésére.

A római katolikus egyháznak eszményi szépsége a Szent-szűz. Benne maga Isten egyesítette minden teremtmény szépségének lényegét, a minden bűntől való mentességet, a nagy Megrontónak hozzáférhetetlen s az egész életre biztosított tisztaságot és sértetlenséget.

2. A Szent-szűz tökéletes „tisztaságban felvirágozott anyaság. Angyali ártatlanságban tündöklő menyasszonyság.” Az Úr anyjává történt kiválasztásakor a májusi szűz-virág üdeségében állott; legdrágább kincsének sértetlenségében lett szent-anyja és maradt mindenkorra makula nélkül való anya. Négy titulus fejezi ki azt a szépséget, ami sok kutató szerint a Mária névben is rejtve van. Mária u. i. sok névmagyarázó szerint *szép, pompás, fölséges*. E szónál a hagyomány ugyan a testi szépségtől sem riad vissza, sőt szerinte a mai názáreti nők szépségüket épen a Szűzanyára való tekintetből kapták az Úrtól. „Amikor esténként a lányok amfórával a fejükön vízárt mennek — írja egy utazó — ahhoz a kúthoz, mely azelőtt a város vidámságának és egész élet-nyilvánulásának központja volt, de ma már romban van: az idegent megkapja arcuk szabályossága, amelyet már a IV. század óta Mária ajándékának tartottak.”

A Mária-név elsősorban mégis lelkiszépséget jelent. Így alkalmazza az Egyház a Szentszűzre az Énekek énekének gyönyörű szavait: „Legszebb az asszonyok közt (1, 7.), egészen szép (4, 7.); szép mint a hold (6, 9.). „Mária szebb — mondja Suso — mint a piros róza és mint az összes liliumok. Összehasonlíthatatlan lelki

szépsége mellett minden földi szépség úgy elhomályosodik, mint ahogy a szentjánosbogár eltűnik a tündöklő nap ragyogásában.” Ennek a nagy szépségnek kifejezésére mondja a négy következő invokáció: Mater purissima, Mater castissima, Mater inviolata, Mater intemerata. A különféle nyelvek vetélkednek a minél tartalmasabb jelentés megjelésében.

A németek így mondják: Du reinste Mutter, Du keuscheste Mutter, Du ungeschwächte Mutter, Du unbefleckte Mutter. A megfelelő angol szöveg ez: Mother most pure, most chaste, inviolate, undefiled. Valamennyinél szebb és költőibb a magyar: *Tisztaságos anya, Szeplőtelen Szűzanya, Sérelem nélkül való anya, Szűz virág szent anya*. Mindegyik a Szűzanya lelki szépségét tárja fel. Köztük első a

A felkelő nap és a „Jungfrau“. A Righi-csúcsra igen sok embert csal fel a természet egyik legbájosabb jelenségének, a napfelkeltének ott legszebben szemlélhető képe. Mikor a túristák elindulnak, még mindenfelé sötét van. A meredek út jobb és baloldalán sokhelyütt mély szakadékok tátonganak. Távolról a víz-esések moraja zúg. Idő kell hozzá, hogy az egyhangú sötétséget a pirkadás váltsa fel és világosabb legyen. Időbe kerül, míg a csillagok lassanként eltűnnek s a felkelő nap sugarai leemelik a sötét leplet a gyönyörű hegyvidék szinompájáról, amelynek formagazdasága fölé ezentúl az ég azúrkékje van kifeszítve. Az Eiger, Mönch Tödi és egyéb hegycsúcsok mellett a legszebb a Jungfrau.

Krisztus és a Szentszűz. Ez a kép akarja szemléltetni az olvasóval a történeti ádvent jelentőségét és tartalmát. Valamikor ugyanis az emberek szívében és egész szellemi életében mély sötéttség, a pogányság éjje volt. Nagyon sokan nem tudtak akkor Istenről, hanem némelyek a tüzet tartották a legfőbb lénynek,

mások a napot, holdat vagy a csillagokat imádták; a tén, kigyó, bika, fa, szóval minden megkapta egyedül az Istennek kijáró tiszteletet. A pogányság e rettenetes éjje, ami Ázsia, Afrika, Amerika legelhagyottabb helyein még ma is megvan, akkor szinte általános volt. Az egész emberiség e nagy ádventjében csak itt-ott tűnt fel egy-egy csillag, a jó Istennek egy-egy próféta, akiknek tanítása évezredek keresztül derengő fénye volt a felkelő napnak, az Úr Jézusnak. S áhitozva beszéltek a világosság eljöveteléről. Végre aztán megérkezett a Nap s fénye mellett minden a maga valóságában mutatkozott: a bűn, amely nyomorgatta az embereket, a megváltás, amely a hosszú idő óta ígért boldogságot hozta. S legszebbnek természetesen a Jungfrau, a Boldogságos Szűz, az Úr Jézus édesanyja tündöklött, aki szépségével hívogatta magához az embereket, hogy életet találjanak és üdvösséget merítsenek az Úrból. *Signum magnum apparuit!*

A *Szentszűz és mi. Correggio*, a Szentéjszaka festője, úgy állítja elénk a Szentcsalád betlehemi tartózkodóhelyét, hogy az Úr Jézus arcáról minden sugár először a Szentszűz arcára esik, ahonnan aztán a környezet arcára rezeg és valami csodás dekrescendóval az oktan állatokon és a természeti tárgyakon keresztül ivódik be a homályba. A közvetítő tehát a Szentszűz, „*cujus vita inclita cunctam illustrat Ecclesiam*”, akinek fénye és szentsége tündöklővé teszi az egész katolikus egyházat. Kit-kit annyira, amennyire lelke alkalmas a ráömlő fénnel való rezonálásra.

•

Ha a loretói litánia a Szűzanya tökéletességeiről többet nem mondana, ez az egy is elég volna arra, hogy fölségés alakja iránt a legnagyobb tiszteletet sürge. De a Szentszűz magas méltósága és szeretete irántunk indokoltá teszi, hogy minél több szemszögből láthassuk lelkének gazdagságát, s így maga a tisztaság is több mozzanatában kerül megvilágításra.

ater castissima,

Szeplőtelen Szűzanya.

Emberi romlandóság. Egy szép őszi napon gazdag koronáján sok szép gyümölcscsel megrakott hatalmas almafa mellett mentem el. Tavasszal ugyanaz a fa tetőtől-talpig virágdíszben mosolygott. Csúcsától a legalsó ágakig mintha kékespirossal gyengén színezett hólepel borította volna. Aki azonban ősszel egy-egy almát letépett róla, közelebből megnézve pirossága közepén egy kis fekete pontot látott. A felvágott gyümölcs férgesnek bizonyult. S ha a szemlélő a másodikkal, harmadikkal vagy századikkal próbált szerencsét, mindegyiket kikezdettnek találta, mert annak a fának már virágában minden gyümölcse meg volt rontva és csak idő kellett, hogy a benne rejtőző baj kifelé is meglassék.

Május hóban az egész emberiségnek az előbb említett almafa a legtalálhatóbb képe. Szép virágzás után is férges gyümölcsei katolikus hitünk szomorú tételét jelentik, hogy az emberiségnek sokezer éves életfáján a virágzás beteg; virágjában bent ül a féreg és gyümölcse azért férges. Minden ember lelkén csúnya foltként sötétedik útja a féregnek, amely titokban rágja s e szeplője miatt az ember születésekor keresztség nélkül nem kedves Isten előtt. Az első ember engedetlensége és annak minden következménye utódaira is átszállott és akár király akár koldus, akár kétezer évvel előbb akár kétezer év múlva születik valaki, a vészes sérelem szeplőjével születik.

Szeplőtelen szűzanyaság. Azaz hogy mégsem egészen így van a dolog. Az Úr Isten egyetlen lényt az általános szeplőtől mégis megoltalmazott. Megoltalmazta Szűz Máriát azért, mert Szentfiának annyjául volt kiválasztva; megoltalmazta az eredeti bűntől és annak minden következményétől. De ez nem azért történt, hogy

létének első pillanatától szeplőtelenül megoltalmazva elérhetetlen magasságban tündököljön és csak csodálatunk tárgya legyen, hanem gyümölcse, az Úr Jézus, az egész emberiségnek orvosságot hozzon.

Az Úr Jézus kegyelme a keresztségben tisztára is mossa a lelket az eredeti bűntől, de következménye nem tűnik el teljesen. Ezért vannak személyes bűnök az emberekben. Az egyik tisztelettudó és kegyeletes, de hanyag. A másik szorgalmas, mint a hangya, de felfuvalkodott, mint Ezópus mesebeli békája. A harmadik bátor, mintha vezérnek született volna, de: *nagyobb az ő bátorsága, mint amekkora erőssége.* (Iz. 16, 6.) A negyedik idegenekkel szemben nyájas, szavai, tettei, mint a bársony, de otthon szüleivel, testvéreivel, gyermekeivel goromba mint a pokróc. Vagyis az emberi lelken még a kegyelem által való megtisztítás után is marad bűnre való hajlandóság; nem egészen szép, s akár egy Limai sz. Róza, akár egy Sz. Ágoston vagy egy Gonzagai sz. Alajos erényei mögött is volt leküzdendő gyarlóság. Csak egyen nincs semmi bűn és szeplő, a sérelem nélkül való szeplőtelen Szűzanyán, a tisztaság királynőjén, aki „*Tota pulchra*“, egészen szeplőtelen.

A férges gyümölcs romlása nem merül ki annak a helynek rothadásában ahol a féreg a gyümölcsöt elkezdte; lassanként barna foltok keletkeznek rajta és először az egész élvezhetetlenné, majd utálatos tömeggé válik. Ez történt volna az egész emberiséggel és így történnék most is egyes emberrel a szeplőtelen anya kegyelmei nélkül. Mivel eredeti bűnben születünk, megvan bennünk a cselekvési bűnre való hajlandóság. Azt a tényleges bűn követi, sőt egyik bűn a másik nyomában jár. Hogy egy-egy ember sokszor annyira eltorzul a bűnök súlya alatt, hogy benne örök életre teremtetett lelkének az értéke szinte felismerhetetlen, annak gyökere az eredeti bűnben van. Személyi oka pedig abban rejlik hogy az illető nem használja a lelki romlás és rothadás ellenszereit, a szentségeket és imádásokat s a Szűzanya tiszteletében nem ragaszkodik a minden bűn ellen a leghathatósabb segítséghez.

ater inviolata,

Sérelem nélkül való anya.

A kis Velors francia község nagy zavarban volt az 1870-i porosz betörés idején. Az ellenség már-már a község határában volt. A nagyon jó katolikus lakók sok vagyonuk és életük mellett az Oltáriszentség miatt is aggódtak, mert nem volt papiuk, aki azt biztos helyre vihette volna. A közvélemény az volt, hogy csak a község legidősebbje lehet arra méltó, hogy a drága kincset kezébe vegye és elrejtse. Mikor azonban az egész nép a templomban a szomorúan ünnepélyes pillanatot várta, hogy az Úr Jézust biztos helyre kísérik, az öreg megszólalt: „Erre a tisztségre csak ártatlan gyermek méltó. Jöjjön ide egy azok közül, akik a legközelebbi szentáldozáshoz készültek.” S a kisgyermek az egész nép kíséretében a kijelölt helyre vitte az Oltáriszentséget.

1. Amikor az emberiség története ahhoz a fordulóhoz jutott, hogy az Isten örök végzése szerint a második isteni személy emberi testet készült ölteni, szintén csak a szeplőtelenység találtatott alkalmasnak arra, hogy őt a prófétai könyvekben Isten örök végzése alapján kijelölt helyre, Betlehembe magával vigye, ahonnan származnia kellett. A Bold. Szűz akkor lett Szűzanya, amidőn az angyal köszöntésekor a Szentlélek ereje beárnyékolta. Minden árnyék a hő ellen van. A *Magasságbeli árnyéka* a testiség tüztét akadályozta meg. Mivel a Mindenható akarata a Fiúisten megtestesülésének elegendő oka volt, az új test formálásához kellett ugyan a Szentszűz tisztaságos vére, de a Szentlélek különleges közreműködése miatt annak forrása nem kellett, s az új test formálásával természetszerint összefüggő minden érzés is fel volt függesztve. Így lett a Bold. Szűz szüzességének épségben maradásával sérelem nélkül való anya. De ez még nem minden!

2 Az első bűn következményeként minden nő fájdalommal szül, sőt életének kockáztatásával lesz anyává. A leendő anya maga is érzi, hogy úgy kell felkészülnie, mintha a legsúlyosabb műtétet hajtanák rajta végre. Minden anya élete ellen a legnagyobb merényletet az követi el, akinek életet ad, a gyermek. Mivel a Szentszűz bűn nélkül volt, a természet ez erőszaka, violentiája nála hiányzott. Azért *mater inviolata*, sértetlen anya.

Mint üvegen a sugár
ahogy átsugárzik,
mégis rajta semmi kár,
sérelem nem látszik:
Úgy született az anya
foltja-kára nélkül,
Isten, Istennek fia,
saját jegyeséből.

S mint a gondolat suhan
a szív rejtekéből!
Aki bűn nélkül fogan,
szül fájdalom nélkül.
Ha sugarat ont a szem,
nem veszti világát;
így a virág-anya sem
veszíti virágát.¹

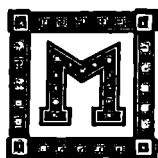
3. De még ez is kevés! Az isteni mindenhatóságnak nem elég, hogy nem esett sérelem a *zárt kerten*, amikor a rózsailat belőle elszállt; hogy zavartalan maradt a *fons sigillatus*, amikor a tiszta forrás kibugygyant belőle; hogy nem romlott meg a kristály, amikor átvillantak rajta a nap sugarai. A negatívum helyett az egész vonalon magas pozitívum valósult meg. A Szentszűz nemcsak fájdalom nélkül szült, hanem egyenesen ujjongva lett anya: *germinans germinavit laetabunda et exultavit* (Iz 35, 2.). Kert és forrás az ott díszlő rózsától szebb lett; a kristály a nap sugaraiban tündöklött.

„In tuo conceptu et partu crevit pudor, aucta est castitas, roborata est integritas. Fogantatásodban és születésedben — mondja Chrysol. Sz. Péter — a szemérem finomodott, a tisztaság erősödött, a szűzi sértetlenség fokozódott.”

Hogy a Szentszűz mindezek után alávetette magát a mózesi törvényben előírt tisztulásnak, csak azért

¹ XIII. századbeli franciaországi ének; Babits M. fordítása.

történt, „ut debitis supererogaret indebita„: arra, ami őt kötelezte, ráadásul azt is adni akarta, ami őt nem kötelezte.

ater Intemerata,

Szűzvirág szentanya.

A nagy kiválóságot, hogy a Szentszűz egész életében büntelen volt, Isten az ő Szentfiára való tekintetből a Boldogságos Szűznek megadhatta; illet, hogy megadja és tényleg meg is adta. Potuit, decuit ergo fecit.

1. *Potuit.* Megtehetette. Aki a fizikai világban ronthat és teremthet száz világot, és aki az erkölcsi rendben a szentek mérhetetlen változatosságú Seregét hozza létre, aki az angyalok karainak kifogyhatatlan tökéletességű sorrendjét teremtette: az a Szentszűzet részesévé tehetette az emberi természetnek s az anyai méltóságnak a gyarlóság minden árnyéka és a szűzesség legkisebb sérelme nélkül. Potuit.

2. *Decuit.* Illett, hogy megtegye. Az anyák tisztessége a fiak dicsősége. Az Úr Jézus tökéletes szentsége kívánja, hogy egészen szent legyen az a tő is, amelyen a legszentebb sarj fakadt. Az Üdvözítőt kegyelete készítette rá, hogy megváltói erejét egész különös módon azon mutassa meg, akitől testet vett. *Decuit.*

„Immensum concepit, aeternum genuit, genitum ante saecula parturivit . . . qui, antequam nasceretur, talem creavit eam, ut ipse digne nasci posset ex illa — mondja Damiáni sz. Péter (sermo de Nat. Virgl.). Mérhetetlen, aki méhében fogantatott; öröktől fogva készült szülni az örökkévalót, aki őt születése előtt olyanná tette, hogy tőle méltóképen születhessék.” *Decuit.*

„Illett — mondja Sz. Anzelm — hogy Isten után a legnagyobb tisztaságban tündököljön az a Szűz, akinek örök határozat szerint Isten úgy adta a világnak önmagához hasonlóan, szeretett egyetlen fiát, hogy

ugyanazon gyermek természet szerint az Atyának és a Szűznek fia legyen." (de concept. Virg. 28.)

•

Mikor V. Károly spanyol és I. Ferenc francia király háborúban állottak egymással, az utóbbinak seregéből egy katona megszökött és a Pireneusokon átkelve az ellenséges fővezérnél jelentkezett és a király előtt hajlandónak mutatkozott serege titkainak elmondására. A király a hitvány emberrel nem akart egy fedél alatt lenni, s azért egy gróft bízott meg a kihallgatással. S reggel a gróf földig lerontatta kastélyát, mert nem akart többé abban a házban lakni, ahol az áruló kihallgatása és elszállásolása történt.

Földi ember ilyen undorral fordulhat el a bűntől! S égi királyunk szállást vehetett volna olyan hajlékban, ahol minden gonoszság ösatyja, a gonosz lélek lakozik, vagy benne annak valami rontása látszik? *Dedecuit.*

•

3. *Ergo fecit.* Ezt a nagy tényt mondotta ki 1854. dec. 8-án IX. Pius pápa, amikor 54 bíboros, 133 patriarcha és püspök jelenlétében ünnepélyes formában kihirdette, s ugyanakkor az egész világhoz intézett levélben minden hívővel közölte, hogy a Bold. Szűz szeplőtelen fogantatása a kinyilatkoztatás tanítása.

Kétkedve áll a modern ember az angyal szavai, és a Boldogságos Szűz szeplőtelen szüzanyasága előtt, mert nem tud mit kezdeni a létének első pillanatától kezdve a megszentelő kegyelemben és a szüzesség bájában tündöklő istenanyai méltósággal. A hívő lélek azonban megalázódik Isten végzése, tanítása előtt és az itt szóba jöhető természeti igazságokon elgondolkozva, alázattal elfogadja nem annyira az iskolázott teológiai értelemmel, mint inkább a szívnek szóló egyszerű következtetést: *potuit, decuit, ergo fecit.*

De készült rá a Szentszűz maga is. Mikor valaki a szentáldozásra készül, meghányja-veti, hogy kit fogad magába, lelkét tisztára mossa, kegyelemmel felékesíti.

A Szentszűz is úgy készült Szent Fia befogadására, hogy — amint Nagy sz. Leó mondja: „prolem prius mente conciperet, quam corpore. Előbb fogadta Szentfiát lélekkel, mint testtel.”

•

L P D

XIV. Lajos francia király idejében a francia szabadkőművesek jelvényein olvasható betűk a Bourbon-liliom ellenes szövetség jelmondatát (*Lilia pedibus destrue* = taposd lábbal a liliomot!) hirdették. A mai világ romlottsága az emberiség kertjének a Bourbon-liliomnál sokkal értékesebb szűzességi liliomát fenyegeti letapoással. Ennek ellensúlyozásaként állítja lelkiszemeink elé a litánia a tisztaságos anyát. Akinek megadatott a drága kegyelem, hogy az Egyház vezetése mellett a Szűzanya oldalánál a legelőkelőbb lelki nevelésben részesüljön, az tisztában van a nőnek Isten-rendelte feladataival, Isten dicsőségét és a rábízandók boldogságát célzó kötelességeivel. Az a Szentszűz révén az erőt is megnyeri, hogy Isten szándéka szerint való étellel díszére legyen szüleinek, tisztességére váljon családjának és áldása legyen gyermekeinek, ha az Úr őt erre szólítja. Különben pedig nagy okosságban szent tisztasággal tudjon élni és meghalni.

* Aratás idejében történt, hogy a mindszeni aratótanyán a banda egyik legénye, aki iránt két lány érzett a szívében vonzalmat, kijelentette, hogy egy hónap múlva a kettő közül valamelyiknek férje lesz. Mivel mindegyik lány a maga számára kívánta a szerencsét biztosítani, és mivel mindegyik attól félt, hogy számításában a másik ártalmára lesz, a nagy féltékenység véres sarló-párviadalban végződött; utána az egyik leányt súlyos sebeivel kórházba kellett szállítani.

• A tiroli Hall városka mellett egy duhaj fiatalember megátadott egy fiatal leányt. Először hízeltetésekkel, majd fenyegetésekkel múltó szeretetre akarta rávenni. Arra az esetre pedig, ha kívánságának nem engedne, kilátásba helyezte, hogy a helyszínen öli meg. „*Akkor sem egyezem bele a bűnbe!*” — volt a határozott válasz. A helyszínen emelt kápolna a *Tisztaságos anya* követésében hőssé nevelődött lányának emlékét hirdeti azzal a lelki elferdülés-szel szemben, amely minden, csak nem szép szeretet. Amely felforgat családi boldogságot, elpusztít életet, megkeserít jelent és reménytelenné tesz örökkévalóságot, felemészti a lélek minden képességét, hogy elérje azt, ami a végén semmivé esik össze. A szép szeretet tisztaságos anyjának egész eszményi szépségéből ez elferdülésnek orvossága árad felénk, hogy bennünket frissítsen, kórjával szemben ellenállásra képessé tegyen.

ater amabilis,

Szeretetreméltó anya.

„A világegyetem legmagasztosabb alkotása az ember. Az ember legelőkelőbb tehetsége a szellem képessége. A szellemi élet legszentebb megnyilvánulása a szeretet. A szeretet legméltóbb tárgya pedig Isten.” Így mondja ezt Szal. sz. Ferenc. Tehát mindenekfelett való szeretetre egyedül Isten és az ő ügye méltó. Minden más lény csak Isten törvényeivel való összhangzatban igényelhet szeretetet. Minden vonzalom és kívánság csak az Isten-szeretet prizmáján keresztül bocsátva felel meg Isten törvényeinek. Ezek szerint Isten után Szűzanyja méltó elsősorban szeretetünkre, amelynek büntől mentes és áldozatos szeretetnek kell lennie.

Akárkinek feltűnhetett, hogy míg az ószövetségi törvénynek a *szolgaság törvénye* a neve, a kereszténység a *szeretet vallása*, noha ennek erkölcstana amaznál következetesebb és szigorúbb. Hiszen míg amaz pl. csak a gyilkosságot tiltja, eszerint aki felebarátjára haragszik, méltó a gehenna tüzére. Míg amaz tiltja a cselekvési bünt, emez a gondolati bűnnek semmivel sem tulajdonít kisebb fontosságot.

1. A látszólagos ellentét gyökere az, hogy az ószövetségből hiányzott a szerető anya, aki jelenlétével, egy szavával vagy akár csak a rá való gondolással a nehezebb törvényt is könnyebbé teszi és akiért a nehéz parancs is könnyű, de kíváncsú iga. Amint azt Sz. Vencel cseh király életében látjuk, aki gyakran felkereste a Szentszűznek palotájához közelebb eső kegyhelyét s leginkább éjjel kedveskedett egy-egy látogatással. S legszívesebben esőben, hóban és fagyban vonult ki a szeretetre méltó anyához. Amit azonban hívó léleknek a szeretetreméltó anya jelent, ennek leg-

mélyebb megérzője Sz. *Pompilio M. Pirotti* (1710—1776), a Szűzanyáról elnevezett szabályozott papok rendjének, a piarista rendnek az idén a szentek sorába került tagja. A gyermekeket a Szűzanya szeretetére serkentette, a felnőttekbe az iránta való nagy bizalmat csöpögtette. Szeretete olyan nagyfokú volt, hogy a róla mondott prédikációk közben, vagy csak nevének kiejtésekor is, örömtől sugárzott az arca. Iskolai munkájában az alapító szándéka szerint munkatársa a Szűzanya volt. Óra alatt, kongregációi gyűlésen képe előtt letérdelve kérte a gyermekekre áldását. A jó viselettel és szorgalommal megérdemelt jutalmat így adta át nekik: „Íme itt a kitüntetés, amelyet jó anyátok ad nektek!” Törekvésüket így fokozta: „Anyánk benneteket, az ő fiait, nagyon jónak kíván látni.” Valami csíny után összehívta őket és szomorúan tudtukra adta a szerető anya neheztelését. Nem tudott volna sekinek sem olyan szigorú büntetést adni, ami hatékonyságban fölért volna ezzel az egyszerű bejelentéssel!

S a felnőttek közt is a szerető anya személye volt apostoli tevékenységének középpontja. Mivel a Szűzanyára vonatkozó minden tudása élet és valóság volt, bejárta Campi Salentina és Benevento házait, a környező falvakat és városokat és kastélyokat, s mindenkinek fáradhatatlanul lelkére kötötte a Szűzanya szeretetét. Nappal prédikált, éjjel imádkozott és szentolvasót gyártott, amelyeket egy-egy prédikáció után szétosztott. S mikor azt kérdezték, hogy miképen győzi a sok munkát, a válasz mindig az az egy volt, hogy a Szűzanya segíti, akivel egész éjjeleket töltött szent és édes társalgásban. Ha valakinek baját tudta, szobra előtt leborult és esengett: „Jó anyám! Segítsd meg ezt a a szűkölködőt!” Ha valakinek a lelke nehéz volt, a szenvedőt kézenfogta és vele együtt imádkozott: „Jó anyánk! Tekints ránk!” Aki halottját siratta, vele együtt letérdelt az utcán és közösen elmondtak egy-egy Ave Máriát.

2. A Szeretetre méltó anya invokációja azonban eszünkbe idézi az egyháznak tanítását, hogy a Szűz-

anya iránt való szeretetünknek a büntől mentes szív szeretetének kell lennie.

Sz. Cirjék szép csendes nyári este sátora előtt imádkozva csodálattal veszi észre, hogy Szent Péter és Szent Pál apostolok társaságában egy fényes bárányszerű övezet s egy gyönyörűséges emberi alak közeledik feléje. A három közül a legfényesebb így felelt:

— Nem szállhatok hozzád, mert ellenségem tartózkodik házában!

Ezzel már szállt is vissza az égbe. A szegény remete csak ekkor tudta meg, hogy a Szentszűz akarta meglátogatni. Bár neki eszéágában sem volt a Szűzanya ellenségeivel cimborálni, mégis elesett attól a nagy kegyelemtől, hogy az Úr Jézus anyját sátrában köszönthesse. Az okát nem tudta. Bánatosan felkutatta sátrának minden zegét-zugát, de semmit sem talált, ami a Szentszűznek ellenére lehetett volna. Elővette tehát *kedvenc* könyvét, hogy bánatán olvasásával könnyíthessen. S íme, amint kinyitja, megpillantja benne Nestorius eretnek-levelét, amellyel ez a boldogtalan az Isten-anya címe és méltósága ellen támadott. S a remete megértette, hogy a felséges vendég miért nem tért be sátrába. El is pusztította rögtön ezt a könyvet.

Egy-egy szép ünnep alkalmával, vagy a szép májusi ájtatosság idején bizonyára sok hívő lelkében megvillan a kívánság, bárcsak kimutatná iránta szeretetét a szeretetre méltó Anya. És sz. Cirjékhez hasonlóan nem egynek szomorúan azt kell tapasztalnia, hogy a Szűzanya csak messziről mutatkozik, a családi szentélybe nem tér be óhajtott kegyelmével, szeretetével. Sokszor olyanoknál történik ez, akik magukat a Szűzanya szeretetreméltó, kifogástalan szolgálóinak tartják.

Keressék csak az okát! Járjanak utána és talán az első lépésnél megtalálják a Szentszűznek házukban őrzött ellenségét egy rossz könyv formájában, mely Őt, vagy szent Fiát, országát bántja, szentjeiről becsmérően szól; megtalálják egy napilap formájában, amely az Úr örök igazságait támadja: valami bűnös gondolat alakjá-

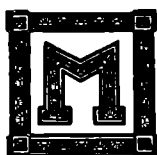

(Carlo Dolci)

*„Boldog vagy te ó Mária és minden dicséretet megérdemelsz,
mert tőled származik az igazság napja, Krisztus, a mi
Istenünk, aki a ránknehezédő átoknak véget vetett, helyette
áldást adott, a halált legyőzte és az örökélet ajándékát adta.“*

(Kisasszony-napi zsoltosma.)

ban, amelyek leginkább ellenére vannak a Szentszűznek.

ater admirabilis,

Csodálatos anya.

A hitében gyöngé modern ember inkább „lehetetlen anyát” mondana, mert neki esze azt súgja, hogy a „Szűzeknek szentszűze” után a „Krisztusnak szent anyja”, tehát szűz és anya együtt, lehetetlen valami.

A litánia nagyon bölcsen megválasztott kifejezése szerint azonban az anyának természetadta sok kiválóságához itt olyan kegyelem járul, ami a karácsonyi liturgia szavaival élve „szemeinkben csodálatos”, de fönt, ahol a terv megszületett, nem csodálatos. Az égi világ nyugalma tükröződik a prófeta néhány szaván: „*Ime egy szűz méhében fogan és fiat szül.*”

Modern ember, csodálkozol rajta? Megteheted, hiszen azért csodálatos anya. Hogyne lehetne csodálkozni ott, ahol angyal a követ, szűz az anya, Szentlélek az emberi test formálója. Nem te vagy az egyedüli, akinek az eset szöveget ütött a fejébe.

Mikor el volt jegyezve Jézus Anyja, Mária, Józsefnek, mielőtt egybekeltek, úgy találattott, hogy méhében fogant a Szentlélektől. József pedig, az ő férje, igaz ember lévén, és nem akarván őt elhíresztelni, titokban akarta őt elbocsátani. Amint pedig ezen gondolkozott, íme az Úr angyala megjelenék neki álmában, mondván: „József, Dávid fia, ne félj magadhoz venni feleségedet, Máriát, mert ami Őbenne fogantattott, az a Szentlélektől vagyon. És fiat fog szülni, kit Jézusnak fogsz nevezni, mert ő szabaddítja meg népét bűneitől.”

(Mt. 1, 18—21)

Modern ember, csodálkozol rajta? Megteheted; ugyanezt tette először maga a Szentszűz. Amikor az angyal köszöntését hallotta.

„megzavarodék annak beszédén, és gondolkodék miféle közöntség ez. És mondá neki az angyal: Ne félj, Mária! mert kedvet találtál az Istennél. Ime méhedben fogasz és fiat fogsz szülni és nevét Jézusnak hívod. Nagy leszén ő, és a Magasságbeli Fiának fog hívadni; és néki adja az Úr Isten Dávidnak, az atyjának királyi székét és országotni fog Jákob házában mindörökké és királyságának nem leszén vége. Mondá pedig Mária az angyalnak: Miképen leszén ez, mikor férfit nem ismerek? És felelvén az angyal mondá neki: A Szentlélek száll tereád, és a Magasságbeli ereje megárnnyékozt téged; azért a Szent is, mi tőled születik, Isten fiának fog hívadni. És ime Erzsébet, a te rokonod, ő is fiat fogant öregségében, és ez hetedik hónapja neki, aki magtalannak hivatik, mert Istennél semmi sem lehetetlen. Mária pedig mondá: Ime az Úr szolgálóleánya, legyen nekem a te ígéd szerint. És eltávozték tőle az angyal.”

(Lk. 1, 29—38.)

Az Isten követének e szavaira elhallgatott a Szent-szűz, elhallgatott Sz. József és méginkább hallgasson el minden emberi kételkedés, okvetetlenkedés, mert e ponton nem okoskodásnak, hanem dicsőítésnek van helye. Itt isteni akarat hajt végre öröktől fogva kigondolt és a világ megváltásához időben szükségessé vált tervet. Kell ennél több?

•

A Sz. Péter templom már annyira készen volt, hogy csak a kupolája hiányzott. Elkészítése annyi nehézségbe ütközött, hogy azt mindenki lehetetlennek tartotta. Végre V. Sixtusban egy akarat-ember került a pápai trónra, aki megsűrgette a kupolát. Amikor a *lehetetlen* szót hallotta, kiadta a parancsot, hogy „*egy év múlva Sz. Péter sirját eső ne áztassa.*” És egy év múlva a kupola elkészült. Ugyanő a Sz. Péter térre egy hatalmas obeliszket szeretett volna felállítatni. Ez is lehetetlen volt, amíg a pápa ki nem adta a parancsot, hogy a kijelölt helyen másnap az obeliszk ott legyen Így 1586 szept. 14-én Fontana építész 800 emberrel felállította a 326.784 kg. súlyu emléket. Sokkal meg-

előzte *Napoleont*, a világ egyik legnagyobb hadvezérét, aki azt mondta, hogy egy francia számára a *lehetetlen* ismeretlen fogalom. „L'impossible n'est pas un mot français”. Ez a francia önmaga volt. *Chathan gróf* expedícióra készült. Elküldte emberét Anson lordhoz, hogy őt a szükséges hajók előkészítésére kérje. Az admirális lord a grófnak azt üzenve vissza, hogy lehetlent tervez.

„Lehetetlen!? — horkant fel a gróf. Ki ne mondja még egyszer előttem ezt a szót!” S gyöngesége dacára felugrott helyéről egész teste megremegett és hatalmas verejtékcseppek gyöngyöztek arcán, amikor így szólt: „Menjen vissza az admirális lordhoz és mondja meg neki, hogy most olyan valakivel van dolga, aki a lehetlenséget lábbal tapossa.” S a hajók a mondott időre készen voltak. A gróf útnak indult.

A fizikus *Arago* még tovább megy, amikor ki mondja, hogy oktan ember, aki a matematika körén kívül kimondja a lehetetlen szót. „Celui qui en dehors des mathématiques pures, prononce le mot *impossible*, manque de prudence.” S az ugyancsak fizikus *Faraday* így szól: „Semmi sem annyira csodálatos, hogy igaz ne lehetne.” Mert „az ember a lehetetlenek mestere”, — okolja meg *Crooks Vilmos* angol fizikus. A bölcselel *Eltinger* pedig valamennyinél mélyebbre nyúl, amikor így vélekedik: „Das Wort *ungmöglich* sollte überhaupt nicht in Wörterbuch derer stehen, für welche angeblich nur Tatsachen entscheidend sind. A *lehetetlen* szó nem szerepelhet azok szótárában, akiknek a tényekre szabad csak tekintettel lenniök.”

A lehetetlen tehát a tudósok és az akaratembegek előtt már itt a földön hitelvesztett szó. És egyedül csak a mindentudó és mindenható Isten lett volna megkötvé akkor, amidőn az egész emberiség megváltásának nagy művét készítette elő és a rossznak végleges diadalra jutását akarta lehetlenné tenni. És éppen a természet állott volna útjában, amelyet minden adottságával együtt a maga elhatározásából és saját gondolatai szerint önmaga hozott létre? A ter-

mészet kötné meg, amelynek minden porcikája létében és működésében pillanatról pillanatra tőle függ! E kételkedéssel szemben nyomósítja az evangélium a valóságot: „Istennél semmi sem lehetetlen.” Sejteti, hogy Benne olyan valakivel van dolgunk, aki a lehetetlenséget lábbal tapossa. „Engedjük meg — mondja Sz. Ágoston, — hogy Isten képes valami olyant létre hozni, amiről nekünk meg kell vallanunk, hogy kikutatása és megértése erőnket fölülmulja. Demus Deum aliquid posse, quod nos fateamur investigare non posse.” A csodálatos anya tehát marad annak, aminek a litánia mondja: csodálatos, de nem lehetetlen.

•

Tudod mi a lehetetlen? Lehetetlen egy személyben Isten és a sátán. Lehetetlen, hogy egy teremben egyszerre teljes sötétség és teljes világosság legyen. Lehetetlen, hogy ugyanaz a valami tűz és jég, semmi és minden legyen. Amint azonban egy személyben nem lehetetlen istenség és emberség, úgy a szüzesség és anyaság sem az. Amint azonban lehetetlen egy horizontról nézni és megérteni istenséget és emberséget, épen úgy nem lehet egy horizontról megérteni szüzességet és anyaságot. Sőt a kettő között lévő anyag és a látóképesség korlátoltsága miatt az északi és déli sarknak a földön nagyon is nyilvánvaló tényét is nehéz ugyanarról a horizontról szemlélni. De akinek van rá képessége és a mi horizontunk fölé emelkedik, és van erős látása, az az északi és déli sarkot úgy látja, mint mi látjuk a mi horizontunkról a nap nyugtát és keltét. És aki az emberiség fölé emelkedhetik, az az istenséget és az emberséget nemcsak látja, de egy személyben birtokolja is, és méginkább láthatja egy személyben a szüzességet és anyaságot. Mint ahogyan a mi látásunknak hozzáférhető világban mi emberek jószágot és rosszszágot, jószívűséget és szelidséget merevséggel és vadsággal és durvasággal keverve látjuk. Ez utóbbi nekünk hozzáférhető, az előbbieket nem, de ez nem meglétüket teszi lehetetlenné, csak megjelenésük

csodálatos. Tehát csak énekeljük minden fönn tartás nélkül:

Szűzeknek szent szüze, Krisztusnak szent anyja,
könyörögj érettünk!

ater boni consilii,

A jó tanács anyja.

XIII. Leó pápa 1903 április 22-én „*Ex quo*“ kezdetű brevéjében adott arra felhatalmazást, hogy ez a megszólítás belekerüljön a loretoi litánia gyöngyei közé s a világegyház eggyel több címen kérhesse a Szűzanya segítségét.

1. Életében ki ne érezte volna a magyar példaszó igazságát, hogy többet ér a jó tanács, mint a jó kalács. „A bölcs ember tanácsa olyan, mint a frissítő forrás.” (Eccli 2, 16.) „Az ostoba ember szeme szerint indul, az okos tanácsot kér.” (Péld. 12, 15.) A jó tanács kikérését az okosság sarkalatos erénye sürgeti, ami nélkül észszerű cselekvés nincs. Hadvezér, király, püspök rászorul okos emberek utbaigazítására, mint ahogy a hajó rászorul az irányításra. Azért vannak mellettük a tanácsosok; s akinek közülük a tanácsa beválik, az biztos lehet előmeneteléről. Merényletet követ el saját érdeke ellen, aki a jó tanácsadót elkerüli. A szerzetesi szabályok szerint az előjáró a legfontosabb ügyekben tanácsosait annyira köteles meghallgatni, hogy nélkülük döntése érvénytelen.

2. Isten földi országában, az Egyházban a legnélkülözhetetlenebb tanácsos, aki működését a kánai menyekzön kezdette és szerepét a jó tanácsok végtelen sorozatában azóta is folytatja, a Szentszűz, a Nagyokosságú szűz. Ő a legjobb tanácsokat adó édesanya. Tisztében való eljárás indítéka nem az előmenetel reménye vagy felemelt fizetés, hanem egyedül a gyermekei javát áhító anyai szeretet melege. Tanácsaival egyrészt érdekeinket képviseli Szentfia előtt, más-

részt nekünk jó indítékokkal szolgálva ellentéteket egyenlített ki és oszlat el. Sőt sokszor tudtukon kívül hiúsít meg az ellenség részéről tervezett cselvetéseket. S az egyes emberek *legszemélyesebb ügyeikben* hány-szor szorulnak rá a Szűzanya segítségére. Vannak u. i. esetek, amikor emberi tanácsadó nincs kéznél, vagy a szóban forgó ügy embernek el nem mondható; amikor egy ügyben többféleképen lehet eljárni s az eredmény is többféle, jó és rossz lehet. A pogányok ilyen esetben sorsot vetettek. Számunkra nagyon megnyugtató megoldás a Szűzanya előtt való letérdelés és a hozzá küldött fohász: „*Jó tanács anyja könyörögi érettünk!*” Így tegyen az édesanya, aki gyermeke testi betegségében a sok orvosi és nemorvosi tanács közt nem tudja eldönteni, hogy mit tegyen, vagy gyermeke lelki bajában nem látja az irányt, amelyet követni kell. Így tegyen a jegyes, aki legbensőbb ügyét senki előtt sem meri feltárni, pedig nagyon kellene neki a világosság. A gyermek, aki legfontosabb életkérdésével (pályaválasztás, házasság) családjában elhagyottan érzi magát, vagy emberek annyit beszéltek már neki, hogy a végén nem tudja, hogy mitévő legyen. Így tegyen mindenki, aki maga vagy családja érdekében jelentős lépés előtt áll, amelynek következményei egyrészt még nem látszanak, de másrészt nem-tudásuk nem mentesít bekövetkezésük alól (Unkenntniss schützt vor Folgen nicht!) — ami a kétség és bizonytalanság súlyos terhét rakja a lélekre. Mindezek bátran fordulhatnak a jótanács anyjához, aki nem marad néma. Sőt állandó tisztelőinek éppen a tisztelete által megszerzett készség révén kéretlenül is olyan tanácsot tud adni, amelynek a legkritikusabb pillanatban egész horderejét nem is ismerik. *Svéd sz. Katalin* minden ügyének megvizsgálását Üdvözléggel kezdte. A tőle tanácsot kérőknek addig nem adott választ, amíg az ég királynőjéhez nem folyamodott. Egyházi szónokok a Szűzanya köszöntésével kezdik szónoklataikat. Egyházi tanácskozások, teológiai előadások legjobb bevezetése egy-egy Üdvözlégylet annak köszöntésére, akit a liturgia így

beszéltet: „Általam uralkodnak a királyok és határoznak helyesen a törvényhozók.” Péld. 8, 15.

3. A litánia titulusa az ezer erkölcsi nehézségben szenvedő modern kor fiának a *bűn ellen való küzdelemben* akar segítséget nyújtani. A lelkiismeret a bűnt mindig megérzi, de az akarat sokszor gyöngé az ellene való gyökeres állásfoglalásra, az értelem meg nem mindig látja a kikerülés módját. Azért szükséges a jó tanácsadó a Szűzanya személyében, aki a szerető anya érdeklődésével áll minden gyermeke mellett. A rá való figyelés nélkül ijesztő és szegényes a bűnökbe keveredett ember élete. Ahol ezt a kereszténység nyújtotta leghathatósabb segítséget megvetik, ott a mértéktelen élvezetvágy vétkes örömei lépnek fel minden következményeikkel együtt. Nagyvárosok emeletes házai-ból és fényes kivilágított ablakaiból mennyi tanácstalanság, bűn és lelkiszegénység kandikál ki! És míg emiatt sokszor a leggazdagabb lelkét a kétségbeesés féri meg, a legutolsó munkát végző cseléd lelke a Szűzanyához való ragaszkodásban, intéseinek meghallgatásában békét és örömet élvez.

ater Creatoris,

Teremtőnknek anyja.

A kifejezés első hallásra fából-vaskarikának tetszik. Hogyan? — kérdezi a felületes hallgató, a Boldogságos Szűz adott életet annak a Lénynek, akitől a Szentírás szerint minden élő és élettelen származott, aki a tenger határait kimérte, aki a lények megszámlálhatatlan faját létrehozta, aki az emberbe az élet leheltét lehelte és így az emberi nemzedékek végtelen gyűrűzésében a Szentszűznek is életet adott? Ki tud ebben az érthetetlenségben eligazodni!

1. Hát te soha sem hallottad, hogy amikor édesatyád nagyon, de nagyon kedvesen beszélt édesanyával,

ezt mondta neki: *Fiacskám, ma együtt menjünk el sétálni!* Vagy nem hallottad, mikor az édesanya kishugodhoz túláradó szeretetben így szólt: *Kedves anyám, ezt nagyon jól tetted!* S egyik kifejezést sem találtad fából-vaskarikának hanem érezted, hogy itt a szeretet stilizál és ad a szóknak nem a mindennapi életben használt kapcsolatot s a *Fiacskám* és *Kedves anyám* helyett veled együtt mindenkiben a *férjem, lányom* fogalmak elevenedtek meg.

2. Már ez is megérteti velünk, hogy a Litániában a *Teremtőnk anyja* nem okvetlenül fából-vaskarika kifejezés, de még többet is mond a nekünk szánt s az isteni szeretet szókincsének hozzánk jutott hangzata. Mikor az isteni szeretet remekel, nem szokat kapcsol szokatlan formába, hanem sokkal mélyebbre hat és tényeket foglal szokatlan egységbe. Ez az isteni szeretet szólalt meg, midőn az idők teljességekor a Nap köztünk megjelenni készült és előre bocsátott irgalomsugarai létrehozták a Hajnalt, aki meghozta a győzhetetlen Napot. A mindent teremtő Háromságnak második személye, aki a mélységek előtt fogantatott, öröktől fogva volt, sőt van, aki előbb lett a halmoknál és előbb létezett a föld sarkainál és a tenger mélységeinél, emberi testet időben a Szentszűztől vett. Mivel így a megtestesülés öröktől fogva el volt határozva, és a Szentszűz istenanyaságra öröktől ki volt választva, az eszményi rendben a Szűzanya létének kezdetétől fogva anyja volt Teremtőjének, bár a valóság rendjében csak időszámításunk kezdetén lett azzá.

S így mindenképen helyt áll az örök Bölcsesség szavainak a liturgiában ráalkalmazott része:

„Az Úr útjai elején szerzett engem, kezdetben mielőtt bármit is alkotott. Öröktől fogva rendelt engem, ősidőkóta, még a föld előtt. Nem voltak még tengerek, én már fogantattam. Még nem törtek elő a vízben dús források. Még nem állottak a hegyek súlyos tömegükben. Előbb születtem, mint a halmok. Még nem teremtette meg a földet és a folyókat és a földkerekség sarkait. Amikor az eget felállította, már ott voltam. Ami-

kor biztos törvénnyel kört vont a mélység színe fölé, amikor a fellegetek ott fön meg erősítette és kímérte a vízforrásokat, amikor a tengert körül-vette határával és törvényt szabott a vizeknek, hogy határaikat át ne hágják; amikor a föld alap-jait megvetette: ott voltam mellette, mindent el-rendeztem és gyönyörködtem nap-nap után. Színe előtt játszadoztam mindenkor. Játszadoztam földje kerek ségén. És gyönyörűséggel voltam az embe-rek fiai közt.”

(Péld. 8, 22—31.)

Sz. Bernát meg így imádkozik Dante szavaival:

„Oh szűz Anya, leánya ten Fiadnak,
teremtmenyeknél nagyobb és szerényebb,
ös célja az örök határozatnak:
természetünket a te tiszta lényed
megnemesíté úgy, hogy a Teremtő
teremtmennyé lett benned és szent erényed
méhedben felgyújtá a tisztelendő
szerelmet, melynek örök melegéből
a Béke e virága volt kelendő.”

(Parad. 33.)

Az egyház, az Úr örök terveinek magyarázója, Danténál egyszerűbb szavakkal imádkozza a litánia invo-kációjában kifejezett nagy valóságot: „*Alkotódat szülte d s örökké szűz maradsz.*”

ater Salvatoris,

Üdvöztönk anyja.

1. A nő, Isten teremtő szándékában az élet anyja, a megrontó incselkedése révén az átok terjesztője lett. A férfi-sorsnak részese és munkájának segítője nem-csak hogy a rosszban is segítségére volt,¹ de sokszor a

¹ Simon Mágust — mondja Sz. Jeromos — ágyasa, Heléna segítette. Antiochiai Miklós eretneksége nőekkel kezdődött. Marcion Rómába asszonyt küldött előre, hogy útját elkészítse. Hogy Mon-tanus tanai elterjedtek, abban Prisca és Maximilla voltak segítsé-gére. Arius első támasza a császár felesége volt. Afrikában Doná-

Rossznak eszköze s a társnak ostora lett. Felvonulnak lelki szemeink előtt a minden áron uralomra törő nők: a Médeák, a Klitemnesztrák, a Kleopátrák, Messzalinák, egészen addig a nőig, aki a francia forradalomban a Notre Dame oltárán tébolyodott lélekkel a megvadult nép tiszteletét itta. A Heródiások, akiknek egyetlen céljuk a testi szépség révén uralkodni a férfirabszolga felett. A „chronique scandaleuse” szereplői. A Poppeák, akik öszvértében fürödvé őrzik szépségüket. A Báthory Erzsébetek, akik szűz lányok vérével gondozzák bőrük puhaságát. A Xantippék és a férfisorsnak valamennyi megkeserítői, akikről Salamon mondja: „Bárminő sebet, csak szívbeli sebet ne. Bárminő bosszút, csak ellenség boszúját ne. Bármilyen gonoszságot, csak asszony gonoszságát ne.” (Eccl. 25, 17.) Mert kellemesebb együttlenni oroszlánnyal és sárkánnyal, mint együtt lakni rosszlelkű asszonnyal (u. o. 23.), akikről Tertullianus mondja: „Te az ördög ajtója, az isteni törvény lábbal tiprója, te segítettél megrontani azt, akivel egyedül az ördög nem bírt.” (de habitu mulierum) Az örök Ádámok, Sámsonok és Dávidok és Salamonok megrontói az örök Évák, akiknek szépsége miatt Isten gondolata eltávozott az emberek közül (I. Móz. 6, 2—3.) s így előntötte a földet az irigység, a vetélkedés, a soknejűség, a fényűzés, a kegyetlenség, a bujaság iszapja és Bachus és Venus az ezerféle gonoszság járma alá hajtotta az embereket és előkészítette a legnagyobb csapást, ami tömegében érte az emberiséget, a vízözönt, egy részét a történelem folyamán következő sok bajnak. Ez a nőtipus mint anya is a romlás továbbfolytatója. Miatta: „Beata sterilis, quae non parit . . .” (Iz 54, 1.). Dicsérendő, aki nem szül, mert ivadékaival csak a vétek terjed, vérével és tejé-

tust Lucilla pénze segítette. A spanyol Elpidiust felesége, Agape, Priscilliánt Galla segítette. Szamoszatai Pálnak asszonyok nélkül soha sem lettek volna sikerei. Theophylaktosz konzul hírhedt felesége, Marozia, aki gögjével a pápai udvart uralma alá hajtotta, Boleyn Anna, aki az angol szakadásnak oka volt, Erzsébet, aki az eretnek-ségben megszilárdította, csak kiegészítik e szomorú listát.

vel a salak gyarapszik, gondolkozásával és érzületével az emberiséget lefelé húzó teher nagyobbodik.

*

„Midőn betelék a nyolcadnap, hogy körülmetéljék a gyermeket, hivaték az ő neve Jézusnak, miként az angyal nevezte, mielőtt méhben fogantatott. Mikor pedig eltelték az ő megtisztulásuk napjai, Mózes törvénye szerint felvívék őt Jeruzsálembe, hogy bemutassák az Úrnak; amint írva vagyon az Úr törvényében, hogy minden elsőszülött fiúgyermek az Úrnak legyen szentelve; és hogy áldozatot mutassanak be, miként megmondattott az Úr törvényében, egy pár gerlicét vagy két galambfiat.”

(Lk. 2, 21—24.)

*

Itt látszólag még a régi folytatódik, de a valóságban új világ kezdődik. A gyermek, akit a törvény tisztelete miatt alávetnek a tisztulásnak, Jézus, az üdvösség. Az anya pedig az üdvösség anyja, az áldott asszony, aki az Éva-stilű nők közül magasra kiemelve az előbbieket mérge-okozta narkóziát ellensúlyozta. Áldott asszony, mert áldott méh-gyümölcse a Megváltó Krisztus. Szent Irén így szól a Szentszűz e kiválóságáról: „Amint Éva az egész emberiség számára halált hozott, Mária az egész emberiség számára az üdvösség oka lett.” (contra haer. 3, 22.) Több tehát ő, mint Mária, Mózes szűz nővére, aki az egyiptomiaktól való kimenekülés, valamint a szolgaság megszűnte után az Úr győzelmét éneкли (2. Móz. 15, 20.) Több, mint Debbóra prófétanő, aki pálmafa alatt bölcseségben törvényt ült Izrael népe felett (Bir. 4, 4.) Több, mint Rut, Eszter vagy Judit, akiknek nevét az asszonyi hűség, a nemes egyszerűséggel népét menteni tudó okosság és Istenbe vetett rendíthetetlen bizalom, valamint az önfeladti hősiesség miatt a Szentírás egy-egy könyve őrizte meg. Több, mint Anna, aki Istennek ajánlott gyermekével prófétát és bírót adott Izraelnek

(1. Kir. 1-2). Több, mint Sába királynője, akit a bölcsesség szeretete vezetett Salamonhoz és aki az Úr szerint az ítéletnél kárhoztatására lesz Izrael nemzetsegeinek (Mt. 12, 42; 3. Kir. 10, 1. s köv.) Több, mint a bűnbánó Magdolna, aki hitt amikor az apostolok még kételkedtek; mint Veronika, aki az Úrnak akkor adott enyhületet, amikor férfi apostolok félelemből tőle távol maradtak. Több, mint Erzsébet, aki az Úr útjainak előkészítőjét adta az emberiségnek. Több mint Flacilla, Nagy Theodoz felesége, aki férjét Isten törvényeinek megtartására figyelmeztette és buzdította. Mindenkinél több a Szent szűz, mert az Éva-nő hibája és fogyatkozása nélkül nemének minden jelességét birtokolja. Nemcsak Izrael megmentője, nemcsak a megszünt egyiptomi szolgaság fölött való öröm éneke, nem egy nép bölcse és tanácsadója, nemcsak egy király lelkesítője. Mária az egész emberiség számára az üdvösség anyja, megváltásunk biztosítója, eszköz az emberiségnek a legnagyobb rossz, a bűn hatalma alól való kimentésére.

3. „Örvendezzünk!” — hív fel az egyház a jelesebb Mária-ünnepeken s az öröm okát megmondja Szent Tamás: „*Maria est speciosa, gloriosa et gratiosa.*” (sermones festivi 32.), szép önmagában, dicsőséges Istentől felmagasztalva és kegyelmes a nekünk adott sok segítség miatt. Ez utóbbiról az egyház így beszél Kisasszony napi papizsолоzsma Magnificat-antifonájában: „Boldog vagy te ó Mária és minden dicséretet megérdemelsz, mert tőled származik az Igazság napja, Krisztus, a mi Istenünk, aki a ránknehezedeő atoknak véget vetett, helyette áldást adott, a halált legyőzte és az örökélet ajándékát adta.” Áldott asszony, Üdvözítőnk anyja! „Vedd el Őt a világból, mondja Szent Bonaventura, és megmarad a bűnök átka és a tévedések utálata” (de nativ. BMV. sermo I. pars 3.). Üdvözítőnk anyja! — mondja Szent Ágoston, — mert „férfiaknak és asszonyoknak életet szerzett. Nemünk anyja bűnhődést hozott a világba, az üdvösség szülője helyébe megváltást adott. Éva a bűn létesítője,

Mária az érdem szerzője. Éva lelki gyilkossággal ártott, Mária életrekeltéssel használt. Az rajtunk sebet ejtett, ez bennünket meggyógyított." (sermo 2 de ann.)

•

A legenda szerint Krisztus születésekor Augustus császárnak a világ akkori urának egy szibilla azt mutatta, hogy a napban lakó szűz gyermekét a világnak felajánlja. Az idők teljességekor anyjával együtt ez a gyermek hiányzott a világnak, a gazdag Rómának, és ma is mindenkinek hiányzik, aki nem tudja buzgó lélekkel imádkozni a litánia e szavait: *Üdvözítőnk anyja, könyörögj érettünk.*

Harmadik gyöngy- virágszál.

Irigo prudentissima,

Nagyokosságú Szűz.

A kegyelemből közölünk mindenkinek az aján-
dóköző Úr mértéke szerint adatott (Ef. 4, 7.), amely
mérték természetesen a Szűzanyánál volt a leggazda-
gabb. Mindnyájan a kegyelem teljességéből nyertünk,
de a legbőségesebben az kapott, aki az adományozó
szívéhez legközelebb állott, a Szentszűz. Ennek okát
hivatása adja.

Kereskedő, hivatalfőnök és minden földbirtokos
megfelelő gondot fordít arra, hogy alkalmazottját jól
kiválassza. S minél jelentősebb az ügykör, amellyel
meg akarja őt bízni, s minél közelebb áll majd hozzá
munkálkodásban, annál több gondot fordít a kiválasztá-
ásra. Először az ügyet magában meghányja-veti.
Aztán barátainál érdeklődik; aztán a kiválasztottal
beszél; aztán kipróbálja s fogásokkal megbizonyosodik
arról, hogy igazán méltó-e a felfogadásra. Esetleg is-
koláztatja is. Lelke mélyére azonban nem hathat le,
hogy oda a legszükségesebb erények magvát hintse.
Mikor Szentfia számára Isten anyát akart választani,
isteni mindenhatósággal járt el. „Akiiket Isten választ
ki valamire — mondja Aquinói sz. Tamás — úgy vá-
lasztja ki és készíti el őket, hogy alkalmasak legyenek
a rájuk bízott hivatal betöltésére.” A mennyei Atya
részéről a Szentszűz kiválasztása és előkészítése olyan

volt, hogy Ő mint nagyokosságú Szűz foghatott hozzá a megváltásban rá vonatkozó feladat megoldásához. Ha sokan mások okosak, szentek, igazak, Ő a legigazabb, legszentebb és legokosabb.

Az evangélium okossága nem a változékony emberi tudományokban való jártasság, nem a nyelvek tudása vagy a zongorázásban való nagy ügyesség, a tenniszben való kiválóság, amit ma éppen a nőnevelés terén olyan fontosnak tartanak. Nem a társaságokban elfogadott nézetekhez és hangzatos jelszavakhoz való alkalmazkodási készség, ami nélkül a világon való eligazodást és érvényesülést szinte lehetetlennek mondják. Igazi okosság az élet nehézségei és szövevényes útjai közt a változatlan isteni törvényekhez való ragaszkodás, a kívánságok fékezése, a vágyakon való uralkodás, a nyugtalanságot okozó igényekről való lemondás és az összeszedettség. Mert „a világ szórakozásaiban eltévedt elme sohasem bukkan rá az örök szépségre és az örök igazságra, ami nélkül minden tudománya dacára is oktalan marad. Die höchste Liebe und die höchste Kunst ist Andacht. Dem zerstreuten Gemüte erscheint die Wahrheit und die Schönheit nie“ — mondja Herder. Okosság elsősorban a legszükségesebb ismeretek alapos megszerzése és a legnagyobb okosság a szerintük való élet a Szűzanya követésében, aki az élet célját az Istennek való föltétlen szolgálatban látta és a világ minden rontó befolyása ellenére egész életében ragaszkodott hozzá.

A Szentírás sokszor beszél az evangéliumi okosságról. Egyszer elmondja, hogy a szűzekben okosság az Úr Jézus eljövetelére várni és rá mindig készen lenni. Leír egy jelenetet is, amely szemléletesen mutatja meg az okosságot és megszerzésének módját.

Betére Jézus egy faluba, ahol egy Márta nevű asszony befogadá Őt házába. Vala pedig ennek egy Mária nevű nővére, aki az Úr lábaihoz ülven hallgatta az ő igéjét. Márta pedig sürgött-forgott a sok házi dologban. Egyszer csak előlépett mondván; „Uram, nem gondolsz-e vele,

hogy nővérem egyedül hagyott engem szolgálni? Mondjad neki, hogy segítsen nekem." Felelvén mondá neki az Úr; „Márta, Márta, sok gondod van és sokkal vesződöl. Pedig egy a szükséges. Mária a legjobb részt választotta, amely el nem vétetik tőle."

(Lk. 11, 38—42.)

Ez a Mária a legokosabb Szűznek első követője a gyakorlati keresztény életben, amelyet az ellentétes világnézetben lévők közül is annyian megcsodálnak, de még a hivatottak közül is csak kevesen követnek, mert követése nem könnyű. *Réna*n, a hírhedt francia író, a montecassinói kolostorban ennek az életnek szemléletekor írta neve mellé a látogatók könyvébe: „Unum est necessarium. Maria optimam partem elegit." Egy a szükséges. Oktalan emberek ezzel szemben mennyi mindent szükségesnek tartanak! Hogy törik magukat, éjjel nappallá téve vesződnek, hogy hiú terveik megvalósuljanak. S a földiek elvesztésétől félve nagyon sokszor az örökkévalókkal semmit sem törődnek és ezért mindkettőt nélkülözni kénytelenek. Temporalium perdere timuerunt, vitam aeternam non cogitaverunt ac sic utrumque amiserunt. (Sz. Ágoston tract. 59 in Jn. sub finem) Vagy a végén a legjobb esetben azt veszik észre, hogy amiért vesződtek, az megvan, de nem sokat ér, ami ellenben nagyon kellene, azt sajnálattal nélkülözik. Ha beszélni tudnának a halottak, hányan volna közülük az a szomorú bizonyágtétele, hogy legtöbb törekvésük hiúságok-hiúsága volt!

Egy orosz nábob hirdetést tett közzé, hogy nála kevés pénzért nagy fekvőséget lehet vásárolni. Meghallotta a hírt egy földéhes ember és pénzzé téve mindenét, elment Oroszországba, hogy onnét néhány év múlva mint gazdag ember térhessen vissza. A nábob azt mondta neki, hogy pénzéért annyi földet kap, amennyit egy napi járással körül tud keríteni. Reggel nagy irammal indult neki s bár délután 4 órakor már nehezen húzta lábait, még mindig ment, mert több föld kellett neki. Eszébe jutott, hogy egy ilyen birtok-

hoz külön erdő is kell, tehát még jobban duzzasztotta a kört. Majd arra gondolt, hogy jó legelő nélkül igazi gazdálkodás el sem gondolható, s konyhakert és halastó is nagyban emelik a gazdaság értékét. Mindez együtt is volt már, mikor kimerülten összeesett, meghalt. „Vedd az ásót, mondotta a nábob kísérijének — és áss egy 2 m. hosszú, fél m. széles árkot.” S a holttest mellett letérdelve a beföldelés előtt elmondottak egy Miatyánkot. Tehát a sok föld, a halastó, a legelő, a konyhakert, mind nem volt szükséges, de neki és mindnyájunknak nagyon is szükséges, hogy Isten kegyelme az egész életben velünk legyen és főképen a halál óráján el ne hagyjon. Erre a nélkülözhetetlen okosságra tanít mindenkit a nagyokosságú Szűz.

Virgo veneranda,

Tisztelendő Szűz.

Ama napokban szólott az Úr Ácháznak: „Kérj valami csodajelet lent a pokoli mélységben vagy fönt a magasban!” És Ácház így válaszolt: „Nem kérek, nem kísértem az Urat.” És folytatta: Halljátok mindnyáján, akik Dávid házából vagytok. Nem elég, hogy terhére vagytok az embereknek, hogy Istent is nyugtalanítjátok? Maga az Úr ad majd nektek jelet. Egy szűz méhében fogan és fiat szül és a neve Emmanuel lesz. Vajjal és mézzel él, hogy elkerülje a rosszat és kövesse a jót.”

(Iz. 7, 10—15.)

Naponta háromszor szólal meg Őrangyálára a harang, és 305 millió katolikus hívő előtt fennen hirdeti a nagy igazságot, hogy az Úrtól ígért és megadott égi jel, a Szentszűz Tisztelendő Szűz. A mód, ahogy a tiszteletnek ez a formája kifejlődött,¹ legnagyobb

¹ Stephan Beissel S. J. Geschichte der Verehrung Marias, Freiburg, im Br. 1910.; Thomas Esser, Das Ave Maria-Läuten, Historisches Jahrbuch 1902; Thurston, Month, 1902; de Boudinon, Revue du Clergé français 1912.

bizonyossága annak, hogy a Szentszűz Tisztelendő Szűz.

Az ószövetség imarendje ez volt: „Istenhez kiáltok. Este, reggel és délben szólok Hozzá és meghallgatja szavamat.” (Zsolt. 54, 18.). Sz. Ágoston a zsoltárt így magyarázza: „Imádkozzunk főképen reggel, délben és este. Este a kereszten, reggel feltámadásban és délben dicsőséges mennybemenetel után találjuk az Urat. Este az önmagát halálba adó, reggel új életre ébredő Úrról gondolkodjunk s délben arra kérjük, hogy mennyben az Atya mellett kérésünket meghallgassa.” (Enarrat. in Ps. 54 et 18.) Szir. sz. *Efrém* († 373) ezt mondja: „Imádkozzál, amikor tudsz, de főként este, reggel és délben.” E keresztény magánjátatosság akkor lett katolikus imaprogramm, amikor a szívek adott jelre s a Szűzanyára gondolva kezdtek együtt dobogva nagy erőt és áldást képviselni. Mint ahogy a páracseppek felhővé, majd esővé tömörülve teszik földjeink áldását.¹

I. Az emberi élet a sírok mélységének és a csillagos ég magasságának kettős csöndje között zajlik le mondja Carlyle. Mikor az éj beköszöntésével a zaj egy pillanatra elül, arra a gondolatra, hogy esetleg a sírban folytatódó mélységes csönd lesz belőle, mindenkinek megdobbann a szíve és szívesen kap a segítség után, amit a Szűzanyának búcsúkkal ellátott köszöntése biztosít, amivel az ember az örök boldogságot biztosíthatja maga számára. Ez a gondolat önmagában is biztosította volna az Ave Maria elterjedését és fennmaradását, ha nem segítette volna az esti harangnak hegyen völgyön zengő-bongó, reményt keltő és hitet tápláló poézise, amely minden költő lelkét megillette,

¹ Egy általánosan elterjedt vélemény szerint, az 1095-ben meginduló keresztes hadak segítségére II. Orbán pápa a klermonti zsinaton rendelte az Urangyalát. Bármilyen szép gondolatot ront is le, előre ki kell jelenteni a nézet tarthatatlanságát. Épen olyan alaptalan a másik vélemény is, hogy III. Honorius († 1227) vagy IX. Gergely († 1241) pápák lettek volna a harangjelre mondandó Urangyala elrendelői. Amint az egyházban minden szokás szinte

de méginkább megillette a való élet súlya alatt görnyedő nép lelkét.

A X. századbéli bencésregula előírja, hogy a zsolozsma végén az apát csöngessen és három imát mondjon. Az okát a regula így adja meg: „Amint 3 imával kezdték meg a napot, hárommal akarják zárni is.” Sok kolostorban a breviárium befejezése után „ad sonum campanae ter Ave Maria a prostratis, harangszóra leborultan mondott 3 Üdvözlég” következett. (Martène, de antiquis monachorum ritibus, Lugduni 1690. I. 117. 1.) A Caen-i zsinat (1061) meg azt határozta, hogy „esténként jeladással mindenki imára hívassék fel.” Először arezzói franciskánusok énekelték a papi zsolozsma befejezésekor 1250-ben: „Angyal köszönté Szűz Máriát, Üdvözlég Mária . . .” s az 1269-i assiszi franciskánus zsinat azt határozta, hogy megkezdésekor jelet kell adni, hogy a nép szíve-lelke is a kórus-sal lehessen. Északitalia ferences kolostorai meg azt határozták 1295-ben egy közös gyűlésen, hogy „három kondításra térdelve 3 Üdvözlég mondandó.”

Nem csoda, ha toronyról toronyra száll a kedves hang, amely betegbe és egészségesbe, a rögök közt dolgozó földmívesbe és az útat róvó vándorba új erőt önt. Senki sem tudja, hogy mikor kondult meg először az Ave Mariára való felhívás. Az első történelmi adat a brixeni egyházmegyébe vezet, ahol a püspök 1239-ben búcsút engedélyez azoknak, . . . „*akik esti harangszóra 3 Üdvözléget mondanak.*” (Hist. Jahrb. 1902. 39. 1.) S a második emlékkel mindjárt Mária országában, hazánkban találjuk magunkat, ahol 1307-ben az Udvardon gyűlésező esztergomi zsinat azt határozza, hogy „. . . amint azt sok vidéken a keresztény hívők gyakorolják, naponként, amidőn a nap már nyugovóra hajlik, az összes szerzetes vagy világipap-prelátusok, s

észrevétlenül jelentkezett és lassan fejlődött, így történt a reggeli, déli, esti harangozással és az Űrangyalával is. A naponkénti három harangozás és a három Ave Mária éppen úgy a romlatlan néplelekkel találkozó dogmatika kivirágzása, mint ahogy a jó termőtalajjal érintkező tavasz előhossa a nefelejtset és a gyöngyvirágillatot.

az összes plébániák papjai harangoztassanak s a jel hallatára a hívők a Szűzanya dicséretére 3 Üdvözlégyet mondjanak, hogy így bűneik bocsánatát megnyerjék." Utána következik a francia Montpellier, ahol a püspök 1316 körül rendel esti Ave Maria-harangszót, „*vesperinum pulsum campanae ad salutationem B. Virginis.*” A spanyol katalán földön 1322-ből található az első adat. Winchester püspöke az 1324-i okmány szerint azt mondja, hogy „*a tűzelojtó esti harang jelzésére*”, vagy ahol ez a szokás nincs meg, „*ott estenden 3 kondításra 3—3, összesen 9 Üdvözlégy mondandó.*” Így megy hódító útjára az esti harang s ment főként azután a pápai dekrétum után, amely Róma minden területében egy templomot jelöl meg, ahol esténként Üdvözlégyet kell harangozni.

„A Szűzanya tiszteletére és azon célból, hogy közbenjárása révén a hívők az isteni fölségtől minél több kegyelemben részesüljenek, mondja a dekrétum — nagyon illendőnek tartjuk elrendelni, hogy az *éj közeledtével naponként* megszólaljon a harang és harangozás közben a hívők az angyali köszöntés szavait mondják el . . . Mindazoknak, akik az említett időben a fönti üdvözlést megismétlik, a mindenható Isten irgalmára, a dicsőséges Szűzanya érdemeire és Szent Péter és Szent Pál apostolok közbenjárására támaszkodva minden esetben 10 napi búcsút engedélyezünk.” Így mondja ezt XXII. János bullája 1327-ben, amiáltal a Szűzanyának esti köszöntése megkapta azt a szükséges lendületet, amelynek révén a még addig ismeretlen helyekre is beutat találhatott. S lassanként kialakult lényeges jellemzéke, amelyek egyes városok és püspökségek elrendelő irataiban minduntalan előfordulnak: „*secundum modum curiae Romanae flexis genibus ter Ave Maria*”, amint Rómában szokásos, három Üdvözlégy mondandó térdelve. Az eredeti imarendtől a mai Urangyala megszületéséig vezető úton ez az első állomás.

2. Ha az esti ima az egész napi munkában törődő ember lelkének enyhület, nem kisebb a jelentősége a

reggeli imának. Már a régi pogányok azt mondták „a Jove principium!” Jupiterrel kezd a napot! A jó kezdés a jó folytatást biztosítja. Sz. Ambrus pedig azt mondja: „Kövesd a madarakat, minden este és reggel hálát adván az Úrnak.” Minden reggel új életkezdés, s benne az ima a több erőt nyújtó harmat. Azért az esti harangszót hamarosan nyomon követte a reggeli. Bolognában 1260-ban, Bresciában, Luccában, Milanóban, Parmában 1317-ben, Avignonban és Páviában 1330-ban már vannak emlékei, és részben a munkakezdés, részben tisztán imára hívó szó. A francia Lavaur-ban 1386 körül egy zsinat szerint a papoknak reggel az esti harangszóhoz hasonlóan a híveket kiközösítés terhe alatt figyelmeztetni kell, hogy Krisztus 5 sebe tiszteletére 5 Miatyánkot, a Szűzanya 7 fájdalmanak tiszteletére 7 Üdvözlégyet mondanak el. Úgyhogy 1450-óta szép emlékeink vannak, amelyek sürgetik Sz. Ambrus szép szokásának továbbfolytatását: „Amikor a hajnal megáryozza az eget, Mária nevét mondom ki s mikor az alkonyat világossága kímúlik, újból azt kiáltom: Mária!”

3. A déli harangozás tekintetében Prága jár elő jó példával (1368), Olmützben 1413 óta péntek délben 3 Miatyánk és 3 Üdvözlégy volt kötelező. Salzburg 1418 óta ismeri. A déli harangszó terjedésében nagy jelentősége volt annak a ténynek, hogy a nándorfehérvári csata előtt (1456 jún. 29.) III. Kalixt pápa naponként délben harangozást és a török elleni háborúk sikeréért 3 Miatyánkot és 3 Üdvözlégyet rendelt. (Pastor. Geschichte der Päpste I. 699. l., Karácsonyi, Magyarország egyháztörténete 99. l.) „Konstantinápoly 1453-ban a török hatalmába került és tornyain az üdvösség jelét a félhold váltotta fel. Mohamed török szultán már Belgrád felé tartott és azt négy hónapig erősen ostromolta. Végre iszonyú támadást intézett ellene. A bezárt és fádatságtól megtört vitézek már elhatározták, hogy megadják magukat. Akkor Hunyady Jánossal egyetértve Kapisztrán sz. János a keresztény hősök hatalmas védnökének, Máriának pártfogásáért esedezett. Erre a keresztény

vitéznek megtámadták a törököt és tökéletes győzelmet arattak fölötte. III. Kalixt pápa a győzelmet a Bold. Szűz hathatós oltalmának tulajdonította és a nagy jó-tétemény emlékeztére a Szűzanya iránt való bizodalom felevenítésére d. u. 2 és 3 óra között harangszóval adott jelre egy angyali üdvözlést imádkoztatott az egész keresztény egyházban. A d. u. 2—3 óra közti időt azért rendelte, mert a győzelem akkor következett be; ez az idő később a déli idővel váltatott fel." (Balogh, i. m. 397. l.)

•

VIII. Kelemen pápa idejében írja elő egy általános rendelet (1600), hogy minden községben naponként három alkalommal kell a Szűzanya tiszteletére harangozni. A nagyobb városok ez időtájt ismerik a háromszoros harangozást. Meaux 1520, Róma 1600, Brixen 1603, Konstanz 1609, Augsburg 1610, Gent 1613, Salzburg 1616, Köln 1627, Trier 1628 években már a mondott szokást követi. A pápai rendelet tehát az eszmét egy-részt terjesztette ugyan, de másrészt hosszú szokást pecsételt meg, amelynek végső fejlődési fokában a 3 Üdvözlégység a mai Úrangyalává alakult át.¹

•

A mostani Úrangyala először nyomtatásban 1571-ben V. Pius rendeletére jelent meg, már a „Kérünk téged felséges Úr Isten . . .” imádsággal, amely a nagy sz. Gergely szakramentáriumában a Gyümölcscsoltó Boldog-asszony napi imádságok közt van.²

¹ Az 1594-i Thesaurus könyvben a reggelre előírt imádság alakja ez:

Regina coeli laetaere. *Ave Maria* . . . Quia quem meruisti portare. *Ave Maria* . . . Resurrexit sicut dixit. *Ave Maria* . . . Oratio, Deus qui per resurrectionem . . . Este ezt kellett mondani: Angelus Domini nuntiavit Mariae Et concepit de spiritu Sancto *Ave Maria* . . . Ecce ancilla Domini, Fiat mihi secundum verbum tuum. *Ave Maria* . . . Et verbum caro factum est et habitavit in nobis. *Ave Maria* . . . Oratio, Deus qui de B. M. Virginis utero . . .

² Így olvasható a Phil. Rovenius érsek Institutionum christi-

„Mikor megszólal az Űrangyalára hívó harang, mondja egy misztikus, reggel kétszeresen illatoznak a virágok, délben színesebb a madarak csicsergése és este megédesedik a csillagok fénye.” De reggel, délben, este legtöbbet mond itt a földön számkivetettségét érző embernek. Szava a magasba vágyó lélek számára nyugtató szó. Egy-egy csöpp méz a pohárba, amelyet a siralom völgyében járó szegénynek és gazdagnak egyaránt ki kell üríteni. Ha az a csöpp hiányzik, sok hiányzik. mint Napoleonnak a Sz. Ilona szigeten, aki kérte őret, hogy legalább a fára függesztett csengő szólaljon meg, amikor otthon Űrangyalát harangoznak, de nem adatott meg neki ez a kegy. A katolikus egyház mélységes pszichológiával és anyai jósággal mindnyájunk igényéről gondoskodott. Toronyról toronyra terjedt a Tisztelendő Szűz köszöntésére hívó legpoétikusabb jel, amely a hívőket az egyház köszöntésébe és kegyelem-áramába belevonta.

Az áhitatos tiszteleten kívül nyilvános dicsőítéssel is tartozunk a Szűzanyának, aki a liturgiából ismert szavaival ezért maga ígér méltó jutalmat: „*Akik fényt derítenek rám, örök életet nyernek.*” (Jéz. Sir. fia 24, 31.)

Fényt derített a Szűzanyára *Szir. sz. Efrém*, a

anae pietatis libri quattor (Antwerpen, 1635) című könyvében; mindössze annyi a változás, hogy az Ora pro nobis . . . Ut Digni efficiamur . . . helyett Dignare me laudare . . . verzikulus szerepel. Így teljesen megvalósult a reggeli, déli és esti imának szentágostoni indokolása, hogy a halálra, a feltámadásra és dicsősége trónján ülő Űr Jézusra gondolva kell imádkozni. A Szűzanya közbenjárásával kérjük Istent, öntse lelkünkbe szent malasztját, hogy akik az angyal üzenete által az ő fiának Krisztus Jézusnak megtestesülését megismertük, az ő kinszenvedése és keresztye által a föltámadás dicsőségébe vitessünk. Amen.

Szentlélek citerája, a róla készített szép énekekkel; *Goethe*, a *Faust*ban Gretchen ajakára adott Ave Maria-val; *Byron lord* az Ave Maria költeményével, amelyet felérhetetlen szépségei miatt a legtisztább égi szeretet dallamának mondtak.

Fényt derített rá *Nagy Teodózius*, mikor az istenanyai méltóságot tagadó nesztorianusok ellen fegyveresen lépett fel. Fényt derített rá *Nagy sz. Leó* pápa, mikor tiszteletére szép templomot építtetett. *Childelbert*, mikor a Párisban tiszteletére építendő templomnak alapkövét ő tette le: *Szent István* király, mikor országa patrónájaként választotta ki; *II. Henrik* francia király, aki egy napot sem hagyott a szentolvasó elmondása nélkül. Fényt derített rá a *firenzei Signoria*, mikor nevében templomot emelvén a munkásoknak megparancsolta, hogy az épület megfeleljen a Szűzanyát az egész világon kitüntető nagy szeretetnek. Fényt derített rá *Marco Cornaro* dozsé, aki a velencei nagy tanácssteremben megkoronáztatásának képét festette meg. Fényt derítettek rá a gyönyörű *Santa Maggiore* római templommal *János patricius és felesége*, akik azt építették; *Ferdinánd és Izabella*, akik az amerikai gyarmatokból kapott első arannyal menyegyzét megaranyozták; *Tolaedo Ferenc S. J.* biboros, aki halálos ágyán 12 papja számára végrendeletileg alapítványt tett, hogy e szép templomban szombat estén és a Szentszűz ünnepének vigiliáin a loretoi litániát énekeljék el. Fényt derített rá *VII. János* pápa, aki iránta való szeretetének egész illatát kifejezte egy-egy bullája befejező szavaiban: „*Joannes, indignus servus Beatae Mariae Virginis, János, a Bold. Szűznek méltatlan szolgája.*” Aztán a nagy *XIII. Leó* pápa, aki a szentolvasó tiszteletét nagyon terjesztette.

Fényt derített rá *Mansfeld tábornok*, aki a hosszú hadjárat idején (1592—1606) elrendelte, hogy délben és este hadseregének minden katonája kürtjelre térdenállva elmondja az Úrangyalát; vagy *Prof. Ghirardi*, amikor 1899 aug. 28-án az Alpok 3537 m magas csúcsára felvitette azt a szobrot, ami az olasz gyerme-

kek szórakozásra kapott és e szent célra félretett filléreiből készült.

Aztán fényt derítettek rá mindazok, akik mást a művészet nyelvén iparkodtak iránta való szeretetre hangolni. *Fra Angelico*, aki Őt olyan áhitatosnak, *Leonardo da Vinci*, aki olyan tisztának, *Michelangelo*, aki olyan fájdalmasnak, *Rafael*, aki olyan szépnek festette s aki halálos ágyán azt kérte tanítványaitól, hogy abba a templomba temessék el, ahová legszebb Mária-képei készültek. Fényt derített rá *Murillo*, aki a Szűzanyát 22 képből festette meg utolérhetetlen bájjal. Fényt derített rá *Carlo Dolci*, aki esküvel fogadta meg, hogy művészetét csak a Szentszűz dicséretének terjesztésére fordítja. Fényt derített rá *Damaszkuszi sz. János*, aki egész életét tiszteletének előmozdítására szentelte; *Berchmans sz. János*, aki vérével írta alá a fogadalmat, hogy élete végéig hirdeti a szeplőtelen fogantatásnak akkor még dogmaként ki nem hirdetett tételét; *Kalazanti sz. József*, († 1648) akinek tűzben égett az arca, amikor a gyermekeknek a Szentszűzről beszélt; *Liguori sz. Alfonz* († 1787), akinek VII. Pius hüvelyk-, mutató- és középsőujját a rendtől emlékebe kérte, mert „olyan jól írtak Istennek és a Bold. Szűznek dicsőségéről. Qui tam bene pro gloria Dei, Mariae Virginis scripserunt.” Tiszt. *Palloti Vince* rendalapító († 1850), aki sohasem prédikált anélkül, hogy a Szűzanyáról meg ne emlékezett volna és beszédeiből egy-egy fénysugár hallgatóinak lelkébe ne jutott volna. Fényt derített rá a híres nyelvész, *Lipsius*, aki aranytollát a révén nyert kegyelmek csekély viszonzásául képe elé függesztí. *Volta Sándor*, a híres fizikus, mikor elzarándokolt Einsiedelnbe; *Ozanam*, († 1717) aki szentolvasójával Ampère-en többet segített, mint az összes hallgatott prédikációk és a kezén megforduló jámbor könyvek. Fényt derítettek rá, *Galilei*, *Muratori*, *Viviani*, *Ximenes*, akik haldokolva az ő képét kívánták maguk elé és szeretetük kifejezésére fagyos kezekkel még csókot hintettek feléje.

Fényt derített rá *Balogh Ágoston* plébános, aki

1829 Gyümölcsoltó-boldogasszony napján járult először a szentáldozáshoz. 1842 Kisasszonynapján mondta első szentbeszédét, 1844 Nagyboldogasszony napján a Galgóczi várban mondta első tót beszédét: 1844 Szeplőtelen fogantatás napján szentelték pappá: 1845 Gyümölcsoltó-boldogasszony napján mondta első szentmiséjét: 1846 a Szentszűz bemutatása napján lett plébános és Szeplőtelen fogantatáskor köszöntötte a szószékről először híveit: 1869 Nagyboldogasszony napján ünnepelte papi jubileumát s 1872 Szeplőtelen fogantatás napján tette közzé *Beatissima Virgo Maria Mater Dei qua Regina et Patrona Hungariae* című könyvét.

•

A festészetben beszélnek hideg és meleg színekről, a Szűzanya dicsőítésében is szó lehet hideg és meleg fényről és színezésről. Hideg az a dicséret, amelyben a hatalom tényén, a szellem szíporáján és a génusz gondolatán kívül semmi más sem látszik. Meleg az a dicséret, amelyen minél több lélek és szeretet érzik.

Igy gondolkozott „Giustiniáni bíboros, a Szűzanya hűséges tisztelője, aki halálos ágyán nagy örökséget hagyott rá, hogy e hódolat által ott legyen minden kincse, ahol szíve mindig volt szeretetben.” Így mondja a nagy bíborosnak sírfelirata a római Minerva templomban.

Ilyen értékes dicsérettel adózott neki az a kisfiú, aki súlyos betegen feküdt, mikor társai kongregációi tagfelvételre készültek. Már az oltár előtt a fogadalom szavait mondták: „ . . . életem utolsó lehelletéig neked szolgállok. Amen.” Betegünk éppen e szavakra érkezett oda; azokat még ő is elmondta, aztán meghalt. Vagy még drágább fényt derített rá az a 70 éves haldokló, aki azt mondta magáról, hogy 70 év alatt éppen a Szentszűz iránt való szeretetből tudatával halálos bűnt nem követett el. Ilyen fényt derítenek rá mindnyájan, akik nem a világ bódító és lélekbénító örömei után bomlanak, hanem a Szűzanya mellett érzik jól magu-

kat. Boldogok most s legfőképen boldogok lesznek az örökélet birtoklásában, amidőn megtalálják az Urat és belőle üdvösséget meritenek.

Virgo potens,

Nagyhatalmú Szűz.

A szüzesség hatalom. A szervezet erőinek fönntartásában, a kombináló képesség megőrzésében és frissiségének biztosításában, a minden munkakörhöz szükséges szent nyugalom megszerzésében, a nehézségek elviselésében, a meggyőződés félelem nélkül való kifejezésében olyan hatása van, amivel a világon semmi sem versenyezhet. El nem tékozolt erőivel határozottan szól, a tévedés félelme nélkül tervez és cselekszik. Valóban magna parens rerum, nagy dolgok létesítője. Minden tiszteletet megérdemel, amiben a történelem folyamán részesült már a pogányok részéről is, akik megtartásában nem tündököltek, de értelmük nem tagadta meg tőle a nagy tiszteletet. Felfogásuk szerint az Olympus összes istenei közt a szűz Diana volt a legbátrabb és legtehetősebb. Az okosság istennője, Minerva, szintén szűz volt.

Valóban „magna parens rerum,” nagy eredmények létesítője. Maximinus római császár Alexandriai sz. Katalint hite miatt pörbe fogta. Arra az esetre, ha felfogása mellett kitart, biztos vesztén sajnálkozván, összehívatta a birodalom bölcseit, hogy rábeszéléssel próbálják meg őt a keresztény „babonától” eltéríteni. Ennek éppen ellenkezője történt: a bölcsek Krisztus követői lettek. A császár akkor 11 napi börtönre ítélte. Felesége és Porphyrius vezér meglátogatták és szavainak hatása alatt keresztényekké lettek. *Cap dret, cor net*, mondja a katalán közmondás; a tiszta szív nagy önértzet és magával ragadó erő. *Sziénai sz. Katalin* (†1380) olyan pártoskodást szüntetett meg vele, amellyel Dante-

súlyú tudósok és politikusok hiába próbálkoztak és előkészület nélkül olyan könyvet írt, amelyek magas teológiát tartalmaznak. Sz. Teréz pedig 32 kármelita kolostort reformált meg s műveiből Szal. sz. Eerenc és Lig. sz. Alfonz merítettek. „A belső életnek legmélységesebb titkait minden tanultság nélkül utolérhetetlen világossággal írta meg” — mondotta róla a Rota Romana V. Pálhoz adott felterjesztésében. Igen a tiszta szív nagy erő. „Karom erős, mert szívem tiszta” — mondta a *szenszir védelmezője és bárója*, Antiochia és Jeruzsálem elfoglalója, Bouillon Gottfrid. „A bátorsággal együtt birtokolta a szüzességet is” — mondja az ószövetségi hősnőről a szentírás (Jud. 13.). Ennek a legteljesebb értelme az, hogy a szüzességgel együtt birtokolta a bátorságot is, amint azt Franciaország megmentőjéről, az Orleánsi szüzzről is el lehet mondani.

2. De mindez méginkább szól a Szentszüzről, akinek hatalma minden irányban összehasonlíthatatlanul nagyobb mindenki hatalmánál, mert egyrészt legközelebb van minden hatalom forrásához, a menygyei Atyához Szentfia révén, akinek az „égben és földön minden hatalom adatott” (Mt. 28,18.) és aki azt a gyermeki szeretet nagylelkűsége szerint első sorban Szentanyjára való tekintetből érvényesíti. Amennyiben tehát az Úr Jézus hatalmas, a Szüzanya is az. A hívők meggyőződése e meggondolás alapján joggal ellenállt minden olyan kísérletnek, amely a Szentszüz hatalmát iparkodott elszinteleníteni s a Szentírásnak egy kedves jelenetére támaszkodva segítségét még indokoltabbnak bizonyította.

Az időben menyegző lön a galileai Kánában: és ott vala Jézus anyja. Meg volt pedig híya Jézus is tanítványaival együtt a menyegzőre. És fogytán lévén a bor, mondá Jézus anyja neki: Nincs boruk. Felelé neki Jézus: Mi közöm nekem és neked, ó asszony? még nem jött el az én óráim. Mondá az ő anyja a szolgálknak: Amit nektek mond, cselekedjétek. Vala pedig ott hat köveder elhelyezve a zsidók tisztulására, egyenkint két vagy három korsó tartalmú. Mondá ne-

kik Jézus: Töltsétek meg a vedreket vízzel. És sziníg tölték azokat. És mondá nekik Jézus: Merítetek most és vigyétek a násznagynak. És elvívék. Amint pedig megízlelte a násznagy a borra vált vizet, és nem tudta, honnét való az, — de tudták a szolgák, kik a vizet merítették vala, — előhívá a násznagy a vőlegényt, és mondá neki: Minden ember először a jó bort adja és miután megittasodtak, akkor az alábbvalót; te pedig mindeddig tartogattad a jó bort. Ezzel kezdte meg Jézus csodajeleit a galileai Kánában; és nyilvánosságra hozá dicsőségét és hívének őbenne tanítványai.

(Jn. 2, 1—11.)

Amit a galileai Kánában a Szentszűz megkezdett, azt a multban szünet nélkül folytatta és folytatja ma is. A multban csak egyetlen területre irányítsuk tekintetünket.

Emiliáni sz. Jeromos (1537) velencei származású katonatisztet ellensége a csatában foglyul ejtette és megkötözött kezekkel egy rettenetes börtönbe vetette. Tehetetlenségében csak töprengett, de a hatalmas Szűz megmentette őt, amiért hálából egész életét a keresztény felebaráti szeretetnek szentelte. Volt idő, amikor sokkal többen, ezren és ezren jutottak hitetlenek fogságába. A legtöbb ember nem is gondolt arra, hogy ezen segíteni lehet. Akik rágondoltak is tehetetlenül töprengtek. *Nolaszkusz sz. Péter* († 1257) a hatalmas Szentszűzhöz imádkozott és kérte, hogy mondja meg, mi lehet a megoldás. Ima közben megjelent neki a jó tanács anyja és a hatalmas Szűz és megmagyarázta neki, hogy Szentfiának nagy gyönyörűsége telnék benne, ha az ő iránta való tiszteletből a mondott célra rend alakulna. A Szent meghallgatta az égi szót és Pennaforti Rajmunddal és I. Jakab aragon-királyal együtt, akiknek ugyanazon éjjel ugyanazon ösztönzéssel megjelent a Szentszűz, megalapították a foglyok kiszabadítását célul kitűző szerzetesrendet, a mercedáriusok rendjét. Fő védőjük és segítségük mindig a Szentszűz volt.

Ma a hatalmas Szentszűz ilyen segítségére látszólag nincs szükség, de nézzük csak meg akár egy napi újság kishireit, mindjárt másképp gondolkozunk.

Torontálvásárhely két polgára, a 48 éves Polgár József és a 46 éves Kovács Sándor már régóta engesztelhetetlen gyűlöletet tápláltak egymás iránt. Tegnap a koesmából jövet Polgár felszólította hetykén haragosát, hogy vívjanak egymással kaszapárbajt. Kovács beleegyezett. A kaszák előkerültek, s a párbaj hamarosan

véget ért: Polgárt sebeivel beszállították a kórházba, ahol meghalt. Kovácsot a rendőrség letartóztatta. — Bekey János mélykúti gazdálkodó 9 éves lánykája atyja vadászfegyverével játszadozni kezdett. Ráfogta a fegyvert 9 hónapos öccsére. A fegyver elsült és a golyó a kis Gábort azonnal megölte. — Ujlétán Miklósi László hirtelen haragjában egy karóval úgy főbevágta Lisztes Lajost, hogy az másnap meghalt. A tetteért a csendőrség átadta az ügyészségnek. — Bogdán József gazda azzal távozott el battonyai tanyájáról, hogy csak este megy haza. A határban meggondolta a dolgot, hazament és feleségét a béressel enyelegve találta. Kocsilöccsel a legényt úgy főbevágta, hogy azonnal meghalt. A gazdát letartóztatták.

Egyik nap olyan mint a másik: telve ezer bajjal, amelyek eredményeként annyi a rab. Aztán mennyi a másféle szerencsétlenség, amelyek közt a múlt eseményei elég indíték arra, hogy új bajainkban ma is a Szentszűzhöz forduljunk.

Kiváltságos Szentszűz,
mindenek közt enyhe,
oldd fel bűneinket,
enyhíts, tisztíts minket.

Szabadíts rabokat,
adj fényt a vakoknak.
Üzd el bajainkat,
igényeld javunkat.

S amikor arra kérjük, hogy a fogságban synylődők keserveitszüntesse meg, egyúttal sokkal károsabb szellemi fogságra is gondolunk. Kérjük, hogy Szentfiánál közbenjárva hullassa le a lelkekről első sorban a csunya és kínzó bűnbilincseket. Oszlassa el a gondolkozásról az előítéletek ködét. Szabadítson meg a szenvedély mámorától, az indulat, tudatlanság, feledékenység tébolyától. Szabadítsa meg a gyengéket az erőszakosak terrorjától, a modern élet káros jelszavainak, a nem keresztény ujságok terjesztette féligazságok és teljes hazugságok átkától, a nyilvánossági jogra szert tevő bűnöknek a gyengéd lelkiismeretre vetett hálójától.

Oh hatalmas Szentszűz oldd fel bűn-bilincseinket!

Aki engem megtalál, életet talál . . . Egy molnárnak gyermekkorra óta szokása volt a harang megkondulásakor a Szűzanya köszöntése, az Úrangyala elmondása. Évek múltán a gyermekből férfiú lett; sok ember megváltozott körülötte, elhagyták gyermekkori jó

szokásaikat, de ő a régi gyakorlata mellett kitartott. Egy szép nyári napon, ahogy a gyermekek a zsilip mellett játszottak, az egyik a mély vízbe pottyant. Egy pillanatra hadonászva felszínre került a kis teremtés, de tehetetlenül belekerült a zsilipnyílás felé kavargó sodorba, mely zuhogó árával a hatalmas kereket mozgatta és az alatta lévő sziklába megtörve szeliden folydogált tovább. Ebben a pillanatban kondult meg a szomszéd falu harangja s a molnár, amint azt egyébkor is tenni szokta, a zsilipnyílást elzárta.

Majd megdermedt rettegettségében, amikor a berohanó másik kicsinytől hallja, hogy a „Ferkó a zsilipben van.” Segítségére szalad s látja a kis gyermeket, amint kis kezeivel levegő után kapkod. Kiségitette a veszedelemből és hálát adott a Szűzanyának, hogy gyermekét hűséges tiszteletével a biztos veszedelemtől megmentette.

Ha a Szentszűz minden esetben ilyen látható módon és azonnal segítségére volna a rászorulóknak, első kötelességének mindenki azt tartaná, hogy valamely Mária-társulatba lépjen. A hatalmas Szűzanya azonban nemcsak így, és első sorban nem így segít és jutalmaz. Bernadettének sem azt mondta, hogy szeretetét már e földön viszonzza, hanem a végleges és minden földinél értékesebb jutalmat az örök boldogságban helyezte kilátásba.

Irgo clemens,

Irgalmas Szűz.

A családján esett sérelemmel mélyen megbántott Zách Felicián, a magyar történelemnek ez a megdőbbszűnő tragikus szereplője, Klára leányának megsértése miatt kardott ránt és a királyi családra tör. Jó szerencse, hogy a nagy megrettenésen és a királyné gyöngé 4 ujjának megvérzésén kívül nagyobb baj nem törté-

nik, mert a szolgálak megakadályozzák a sértett atyai harag rombolását. Utána a király mégis megkérdi hitvesétől, hogy fájdalmára mit kíván balzsamul. A királyné így mondja el kérését:

Mutató ujjamért
Szép hajadon lányát,
Nagy ujjamért legény fia
Borzasztó halálát.

A másik kettőért
Veje, lánya végét.
Piros vérem hullásáért
Egész nemzetségét.

Így van ez a világon! A hatalom mindig nagy kísértés a kegyetlenségre s az irgalomról való megfélelkezésre. A hatalmas ember feledni az irgalmat, ha büntetés kirovására van szó. Hamar elveszti higgadtságát, ha mások gyengeségét, baját látni kell és mások fogyatékoságáról kell ítélni. S a hatalomnak minden formája és foka kísértés az irgalomról való megfélelkezésre. Hány *rendes* ember nem szíveli a rendetleneket. Hány *tudós* nem tud szót váltani az egyszerűvel. Hány *egészségtől duzzadó* nem tudja megnézi a beteget. Hány ember „olyan tiszta ugyan, mint az angyal, de viszont olyan büszke mint az ördög.” Hány *gazdag* megy el részvétlenül amellett, akinek betevő falatja sincs. Hány Rockefeller, Morgan, Zaharow, Kreuger, Deterding és más dollárkirály és lirakirály vagy akár pengőkirály adakozik valamit, mert van hatalma, de elhanyagolja azt, ami a törvényben a legnagyobb s az az irgalom.

Az örökkévalóság keretei közt és a természetfeletti világban az Úr törvényei uralkodnak, „akinek természete a jóság, akarata a mindenhatóság és tette a könyörület” (Nagy sz. Leó sermo 2 de Nat. Dom.) Az Egyház a pünkösöd után 10. vasárnap így imádkozik hozzá: „Isten, aki mindenhatóságodat leginkább könyörülettel és irgalommal mutatod ki . . .” S a méltóságban mindjárt utána következő lény, a Szent-szűz is irgalommal mutatja ki hatalmát, aki hozzá még anya is, Szűzanya. Mint ilyen egyrészt enyhíti a büntető Isten felgerjedt haragját, másrészt enyhíti a büntetés nyomában keletkező fájdalmat.

*

(Carlo Dolci)

*„Nyugodt lehet, akinek kérése a Fiával kedveskedő
Nagyhatalmú Szűz-ben a legbefolyásosabb szó-
szóló szívéig már eljutott.“*

Savonában, a „Mater misericordiae” székhelyén, nagyon régi idők óta az „Irgalom anyja” is belekerült a litániába és pedig nem is egyszer. Ott jártában VII. Pius, mint Napoleon foglya, csodálkozva hallgatta az előtte ismeretlen betoldást: *Irgalom anyja*. Szomorú lelkének jól esett ezt hallani, de azért a következő napon, amikor éneklésére került a sor, a plébános intett a hiveknek, hogy a liturgiaellenes két szót hagyják el. Erre a nép nem egyszer, de kétszer harsányan énekelte: *Irgalom anyja, könyörögj érettünk!* A fogoly pápa ezt szó nélkül hallotta, s a savonaiak régi gyakorlatuk szentesítését látták és az Irgalmas szűz után azóta is kétszer kéri az Irgalom anyjának segítségét. De kérhetnék 72-szer is, mert irgalmasságát ki nem méríténék.

•

Mikor a májusi litánia nagy bensőségében a szép invokációkat hallgatom és elérkezünk az Irgalmas szűz titulushoz, annyira kívánom, hogy ezt az egyet a régi liturgikus módon többször énekelnék. Ez jobban kifejezné a tényt, hogy a Szűzanya nagyon, de nagyon irgalmas és mi nagyon, de nagyon rászorulunk az ő irgalmára. A szép titulus, azt mondja, hogy a Szűzanya nagyon irgalmas minden emberi jajjal-bajjal és gyöngeséggel szemben, ha az nem személyes bűnből származik. Vagy ha személyes bűnből származik is, de az illetőnek nincs már módja magán másképpen segíteni, csak bűnbánattal túrnie lehet és kell. A Szentszűz ilyen esetben is irgalmas.

A szép titulus azt mondja, hogy ami a legformásabb emberi arc a szív dobbanása nélkül, az ég sötétkéksátra a csillagok ragyogása nélkül, a hajnali csillag a fény mosolygása nélkül, a mező virágok nélkül és a rózsa a színek játéka és illata nélkül, a jegyes szeretet és a gyermek ártatlanság nélkül: a boldogságos Szűz minden más kiválósága és erénye dacára is csak ez volna irgalom nélkül. Sőt épen a többi erényei után mennyei vigasztalásképen hangzik ez a legemberibb

invokáció: irgalmas Szűz. A nagy okosság, a nagy hatalom, az Isten-anyaság csak az értelmet meggyőző alapja a Szűzanya iránt érzett nagy bizalmunknak. Szárnyat irgalmas volta ad nekünk, hogy feléje repüljünk, amikor segítségre szorulunk. Damiáni sz. Péterrel érezzük, hogy minél hatalmasabb a Szentszűz, annál kegyelmesebbnek és irgalmasabbnak kell lennie.

•

Az olasz nyelvben a nefelejcsnek „occhi della Madonna” a neve. Ha minden egyes nefelejcs egyebet sem tenne, mint csak ezt mondaná: *Fordítsd hozzánk irgalmas szemeidet!* — akkor sem volna sok a mostani nyomorúságban. S ha a Szűzanya minden kérést azonnal meghallgatna, könyörületessége akkor sem volna kimerítve. Azért minden remény ellen bízunk irgalmában!

Az Úrnak 1117 évéből való történetke szerint a sok veszedelemmel küzködő Cremonában egy csecsemő feküdt a bölcsőben. A családjáért aggódó anyja a szobában tett-vett. Egyszer csak megszólal a csecsemő és az anyja nagy csodálkozására azt mondja, hogy a Szűzanyát az Úr ítélőszéke előtt látta, amikor az Úr épen végső csapást akart mérni a városra és a Szűzanya irgalomért esedezett. Ennek közlése után a csecsemő elhallgatott és nem szólt addig, amíg ajka a természet szerint szólásra nem nyílt.

Vilmos pap a középkorban az Úr Jézus előtt anglyalt pillantott meg. A tőle vett parancs után kürtjébe fújt s hangjától az egész emberiség úgy megrázkódott, mint ahogy erős szél keletkezésére megrezdülnek a falevelek. S amikor az angyal a második fúvásra kapott parancsot, a Szentszűz látva, hogy attól az egész világ valóban megtébolyodik, a jelenlévő összes szentek és angyalok szemeláttára az Úr lábai elé borult. S míg azok félelmükben csak hallgatni mertek és rettegni tudtak, Ő arra kérte az Urat, hogy a neki hűségesen szolgálókra való tekintetből függessze fel a rettenetes ítéletet. E közbenjárásával a jogos isteni haragot lecsillapította.

Nemcsoda, ha Sz. Brigittának ezt mondta az Úr: „A világ nagyon eltávozott tőlem. Ha Szűzanyám közbe nem járna érte, nem volna számára irgalomnak helye.” S a mai nagy felfordulásban senki sem tudja bizalmunkat csökkenteni abban, hogy a Szűzanya az Úr ítélőszéke előtt mint irgalmas Szűz esedezik értünk. S a neki hűségben szolgálókra való tekintetből a büntető angyal második, sőt már harmadik harsonafúvása előtt sikerült irgalmat találni.

Irgo fidells,

Hűséges Szűz.

Egy rózsaszál rendeltetésének teljesen megfelel, ha rajta szép a rózsza. A nő, ha csak szép, semmi. Ellenben ha hűséges és családja, férje iránt szeretettel viseltetik, nagy dicséret illeti meg. Viszont a litániának fönti szavait a Szentszűzre ebben az értelemben venni nem más, mint a szentet azzal dicsőíteni, hogy reggeli imáját elvégezte. Nekünk dicséret, a szentnek sértés. A szűzanya hűségének a közönségesnél sokkal magasztosabb és átfogóbb értelme van.

A Libanonnak ősrégi időktől fogva csak a cédrusfa volt ékessége; ma ott emelkedik a maroniták által emelt és sokat látogatott szentélye a Szűzanyának. Valamikor a Mont Blancnak hó volt egyetlen ékessége, most 3482 m magas Crépon csúcsát a Szűzanyának szobra ékesíti, amelyet 1927-ben lelkes túristák vittek fel oda és arccal Chamonix felé felállították. Azóta 120 cm magas és 40 kg-os szobor ott valóságos „*Sancta Maria ad Nives*”, mint igazi Havasboldogasszony uralkodik a környező csúcson, amelyeket az Atya örök akaratából megelőzött. De a szentélynek s a kis szobornak a nagy magasságban sokkal magasztosabb értelme van.

„Magasztalja önmagát a Bölcsesség. Tiszteletben állván Istennél, eldicsekszik népe körében:

— Én a Magasságbeli szájából jöttem elő, mint elsőszülött valamennyi teremtmény közt. Én el nem múló fényt gyújtottam az égen és mint köd borítottam az egész földet. A magasságban van az én lakásom és trónom a felhőoszlopon áll. Bejártam az ég körét egymagamban, behatoltam a tenger mélységébe, végig mentem a tenger hullámain és megálltam a földön mindenhol. Minden nép és valamennyi nemzet fölött uralmat gyakoroltam. Erőmmel jártam minden között, mi magas és alacsony, Es pihenőt kerestem mindenek között, hogy az Úr örökrésében tartózkodjam. Akkor meghagyta nekem a mindenség Teremtője, aki teremtett engem és pihenőt adott sátramnak és mondotta nekem; Jákobbal lakjál, Izraelben legyen örökrészed, választottaim közt verj gyökeret! (Jéz. Sír. fia 24, I. és 5—13.)

1. A magasság, ahol a Szűzanyának annyi szentélye és szobra áll, az élet a maga sokféle kötelességeivel és esélyeivel és terheivel, megpróbáltatásaival, amelyek közt az embernek nem jó egyedül lenni. (Gen. 18.) Környezet, férj és feleség és gyermekek, cselédek és munkatársak nem egy nehézséget tudnak megoldani, ha megvan bennük az az erény, amely olyan ritka, mint aminő értékes, annál drágább, minél nagyobb értéket véd s annál értékeesebb, minél több áldozatot jelent. Ez a hűség, a szentírásban annyiszor dicsért erény.

„A hű férfi nagy dicséretet érdemel” (Péld. 28, 20.) „A hű barát nagy erősség” (Jéz. Sír. fia 6, 14.) „A hű cseléd az ember lelke” (u. o. 33, 31.) Az élet útján örvények közt járó zarándoknak úgy kell a védelem és remény, mint a kis csirkének a melengető szárny. Első sorban Isten tehet sokat, akinek a szentírásban „hűséges” a jelzője. Sokat tehet mindenki, akit nem szeszély vezet, hanem Isten törvényei irányítanak, de azoknak, akik számára a szók nemcsak hangulatot jelentenek, hanem a legteljesebb valóságot fejezik ki, valamennyi közt legtöbbször képes a Szűzanya, a hűséges

Szűz. Akik nem elégesznek meg édeskés sóhajtozásokkal és divatos érzelmvallással és akiknek kevés az orgonahanggal és tömjénfüsttel meginduló és velük együtt el is muló érzelgősség, hanem családi körükben is módot találnak a hűséges szolgálatra.

2. Jelenti továbbá a magasság az Isten törvényei szerint berendezett életmagaslatot olyan életmódban, amelynek célja a lehetőség szerint emberi testben megközelíteni az Úr és a neki szentelt Szentszűz, a Szent-szűz és a neki eljegyzett egyház viszonyát. Szemináriumokban és a szerzetes-nevelőintézetekben az Úrnak szentelt s a Szentszűz lelkesedésével telt fiatalság ezt a magaslatot tanulmányozza és kezdi, amely felé kevesen indulnak, de nehézségei miatt még kevesebben járják. Lelkük eszménye az Úrnak szentelt Szentszűz az Úrhoz való viszonyában, amelyet a liturgiában ősrégi szentírási dal fejez ki, ahol a Szentszűz (Menyaszszony) és az Őt szeretni kezdő lélek (Vőlegény) vonzódása van jelképesen megénekelve. Kezdi a választott lelkek hűséges szeretetére vágódó

Menyasszony:¹ Csitt! A kedvesem
Ime itt jól
Ugrál hegyeken át,
Szökell halmokon át.
Olyan a kedvesem, mint a gazella
Mint a szarvasborju.²
Már itt is áll a
A házunk fala mögött.
Benéz az ablakon.
Nézzel a rácson által.
Ime ezt mondja nekem:

Vőlegény: Kelj fel szaporán barátnőm!
Jöjj galambom, szépem!
Mert a tél már elmúlt,
Az eső elállt, elvonult

¹ észrevéve a kedves közeledését, aki türelmetlenségében a legrövidebb utat választja

² A gazella és a szarvasborju nem törődnek a terepnehézségekkel és a szakadékokkal: a Szűzanyának elkötelezett lélek számára sincsenek nehézségek, meredek utak, kényelmetlenségek.

Földünkön előbújnak a virágok,
 Eljött a szőlőmetszés ideje
 S a gerle szava hallatszik földünkön.¹
 A füge már kihajtja első gyümölcsét
 S a virágzó szőlő illatot áraszt.
 Kelj fel barátnóm! Jöjj te szépem!
 Te galambom a sziklaüregekben,
 A kőszál rejtékében,
 Hadd lássam arcodat, hadd halljam hangodat!
 Mert a te szavad édes és orcád bájos!

(Én. 2, 8—14.)

A Szentszűz Szívének ünnepén szentleckéül szolgáló másik énekben már a hűséges Szűz követésére végleg elszánt és megérett lélek epedése, vagy a Szentszűznek a tökéletes hűségre vágyódó lélekhez intézett szavai olvashatók. Ami itt ki van fejezve, az a természet képességein fölülálló szeretet, amely erős, mint a mindenen győzedelmeskedő halál, könyörtelen, mint az alvilág, ahonnan nincs visszatérés és könyörtelen, mint a féltékenység, amely minden másra való gondolást is kizár. Ez a szeretet nem szoroz és oszt, hanem önmagával együtt mindent fönntartás nélkül odaad, mert a szeretet tárgyában mindent megkap.

„Tégy engem, mint a pecsétgyűrűt szívedre — mondja egyik szerető lélek a másiknak. — Tégy, mint pecsétgyűrűt karodra, mert erős a szerelem, mint a halál, könyörtelen a féltés, mint az alvilág. Szikrája izzó, tüzes szikra. Tengernyi víz nem tudja eloltani a szerelmet, folyamok sem tudják elsodorni. Ha valaki családja egész vagyonát adja a szerelemért, vajjon lenézik-e azt?”

(Én. 8, 6—7.)

Ilyen elszánt lelkek a világban is vannak. Mivel azonban könnyen eltaposztatnak, mert az élet országútján a kerteket sokan legelőeknek nézik és a virágokat benne nem kimélik, a hűséges lelkek nevelő otthona a kolostor.

¹ A természet ébredése az isteni szeretet hajnala. A szőlőmetszés ideje tulajdonképpen ideje az éneknek, amellyel Keleten az épen úgy össze van kötve, mint a szénagyűjtés a Felvidék egyes tájain.

„Hadd halljam hangodat, mert hangod édes!”
 Egy életen keresztül ismételte e szavakat *Limai szent Róza* (1586—1617), Amerika első szentje, a domonkos-rend terciáriusa. Önmagát nagy önmegtagadásokkal fegyelmező és az Úrtól látomásokkal kitüntetett lélek, aki amellett mint varrónő meg nem szűnt családjának anyagi helyzetén segíteni. 12 éves kora óta törhetetlen hűségben a legodaadóbb szeretettel adózott a Szentszűznek. Oltárát sajátkezűleg termesztett virágokkal díszítette s még a legszebbeket is méltatlanoknak ítélte a Szentszűz szépségéhez és méltóságához. „Ha gazdag volnék, mondogatta többször, drágakövekkel ékesített aranykoronát hoznék, de szegénységem miatt kénytelen vagyok megelégedni a föld termésével.” A napi ájtatosság végén azzal az ígérettel kért a távozásra engedélyt, hogy másnap minél előbb újra megjelenik. S a Szentszűz jóságosan intett, hogy menjen pihenni, amiből azonban nem egyhamar lett valami. Ugyanis sokszor egy madárka szállt ablakára és őt kedves trilláival a Szentszűz dicséretére hívta. Vele versenyezve mondta az Ave Mariát, de hány-szor elmondta! Akkor egy keveset aludt, de félve, hogy reggel nem tud majd felébredni. A Szentszűz azonban gyakran felébresztette. Amikor szentünk hallotta a keltegető szót (sőt sokszor a Szűzanya jóságos alakját is látta!), mindannyiszor hálásan köszönte meg a jóságot és csodálkozva kérdezte: „Honnan van az, hogy az én Uram anyja jön hozzám?!” És Ave Mariákat mondvá gyorsan elkészült és ment a kápolnába.

•

„Erőmmel jártam minden között, ami magas és alacsony . . .” t. i. e világ számára alacsony, az Isten országa számára magas. Közülök a legismertebb a Lourdes-i Soubirous-családnak 1844 jan. 7-én, született gyermeke. Alig 5 hónapos korában édesanyja fáradtan elszenderült a gyertya mellett, amelynek lángja ruháját megkapta és a mellén szenvedett égési sebek miatt gyermekét egy szomszéd községbeli nő táplálta. A sze-

gény család 1844-ben elvesztette az egyetlen megélhetési forrást, az ősi malmot, amelynek új tulajdonosa az atyának, mint napszámosnak adott megélhetést és az egész családnak a régi börtön egy szobája szolgált lakóhelyül. A nagy szegénység miatt Bernadett 1857-ben a szomszéd faluban régi dajkájának juhait őrizte, akinek édesanyjától közben megtanulta a szentolvasó imádkozást és a katekizmus legfontosabb kérdéseit. Amikor egy év múlva Lourdes-ba visszakért, 14 éves volt s noha írni-olvasni nem tudott és elmaradottsága miatt még az első szentáldozáshoz sem bocsátották, az isteni Gondviselés elérkezettnek látta az időt, hogy titkaiba beavassa és a Szentszűz révén sok embernek boldogsága tőle induljon ki.

1858 február 11-én Mária nevű testvérével és egy másik lánnyal rözsét szedegetett. Zúgást hallott. Mivel a nyárfák mozdulatlanok voltak, csodálkozott az eseményen. Ismételt zugásra felnézve, a lourdesi szobor mostani helyén egy fehérruhás és kéköves nő homályos alakját pillantotta meg, aki összetett kezével szentolvasót tartott. Közeledést parancsoló intésére ijedten elővette szentolvasóját, de a kereszttetésnél keze leesett, mintha megbénult volna. A jelenés kereszttet vetett. Bernadett követte és elimádkozta az első tizedet. „A nő végig engedte mondani. „Az olvasószemeket ő is forgatta, de néma volt. Csak a tized végén mondta velem együtt a *Dicsőség* szavakat. Mikor a tized befejeződött, a jelenés eltávozott.” Így mondta el a jelenést maga Bernadett.

„Hadd halljam hangodat, mert szavad édes!”

Február 14-én, vasárnap Bernadett több társával egy üveg szenteltvízzel felszerelten ment a sziklához. A jelenés megkezdésekor szenteltvizet hintett feléje. „Ha Istentől jön, közeledjék!” — kiáltotta neki. Ez meg is történt. A nő megnyugtatólag mosolygott s Bernadett átszellemült. A lányok ijedten emelték őt fel és hurcolták hazafelé; csak útközben tért magához.

Február 15-én mások tanácsára tintával és tollal

felszerelten többedmagával ment a sziklához és újból felszólította a jelenést: beszéljen; „Ha ördögtől van, távozzék. Ha Istentől van, legyen szíves leírni a nevét s mondja meg, mit kíván.” A felelet ez volt: „Amit mondaní akarok, azt nem szükséges leírni. Jöjj ki ide 15 napon át mindennap. Boldogságot ígérek neked, nem ezen, hanem a más világon.” Ezzel eltűnt. Akik vele voltak sem a jelenés, sem Bernadett beszédéből semmit sem hallottak, noha Bernadett teljes erejével beszélt.

A következő 15 jelenésben Bernadett különféle megbízatásokat kapott. Február 18-án a mai forrást találta meg. Február 27-én az volt a parancs, hogy a papokkal ott kápolnát építtessen, amiből bazilika lett, amelyet 1871 augusztus 15-én óriási ünnepségekkel adták át a hívők áhítatának. Az is kívánsága volt a jelenésnek, hogy sokan zarándokoljanak oda s március 4-én már 20.000 ember vonult ki a barlanghoz, ma pedig a világ minden tájáról mennek oda a hívek. S végül március 25-én belső szózat ismét a barlanghoz szólította Bernadettet, s míg az őt kísérő nagy tömeg semmit sem látott, ő a Szentszűzet leírhatatlan szépségben látta, aki e szavakkal: „*Én vagyok a szeplőtelen fogantatás*” — tudtára adta a jelenésekben többször követelt kilétét.

A Szűzanya ekkora szeretete és az Úr nagy titkainak látása Bernadettben azt a vágyat érlelte meg, hogy kizárólag az Úrnak szentelt életben mindenkorra egyedül maradjon. Két évig a lourdesi apácák közt élt, hogy ment legyen az érdeklődők sok zaklatásától, 1860-óta pedig 6 évig élt a városi szegényházban mint a házvezető apácák barátnője. Végre 1866-ban belépett a szerzetükbe s Neversbe került. Nem is látta többet viszont Lourdest, ahol pedig azalatt megindultak az ő nevéhez fűződő átalakulások és építkezések. Mindezzel nem sokat törődött; nem érdekelt, hogy miképen mennek a zarándoklatok a jelenés helyére, sőt a gyógyulások hírére sem kívánczozott vissza szülőfalujába, pedig betegségei miatt szükség lett volna rá. Régi be-

tegsége, az asztma s a térdén egy rosszindulatú daganat és a csontszú megörölték amúgy is gyöngé és a sok jelenés extázisaival megviselt szervezetét és 35 éves korában 1879 április 16-án lelke elszállt oda, ahol hűséges szolgálatai jutalmául a boldogságos Szűz ígérete szerint a boldogság várakozott rá.

Amikor sírját felnyitották (1909), teste ép volt és újra felöltöztethették. Amikor X. Pius alatt a szenttéavatási eljárás megindult (1913 aug. 27), sírja újból felnyitattott és testét ismét épségben találták; a Venerabilis címet kapta. Az 1925-i szentévben a boldoggáavatás miatt harmadszor is felnyitott sírban a feloszlásnak még mindig nem volt jele; 1925 jún. 14-én lett boldog. Most már nem is temették vissza a földbe, hanem a nevers-i templomba helyezték el, ahol Istennek és a Szűzanyának élt. Azóta legnagyobb ékessége a templomnak. Élete beszél az egész egyház híveinek s 1933 dec. 8. óta az egész egyház híveiért, mint szent beszél Istennél és Szűzanyjánál, akiknek a földön leg-hűségesebb szolgálójuk volt.

A Santa Maria in Trastevere római templom freskóin 13 újjongó angyal viszi a

Negyedik gyöngyvirágszál

bimbóit, a 13 megszólítás szimbolumát. Megfejtésükön sok teológus törte a fejét, hogy jelentésüket megértse, az előbbiekkal való összefüggésüket megállapítsa és köztük is teremtsen valami rendet. Egyik feladat nehezebb lévén, mint a másik, természetesen a nézetek is nagyon eltérők. „Míg az előző megszólítások — mondja az egyik — az ószövetséget tartják szem előtt, és míg a legutolsó rész a megdicsőült Szűzanyát tekint, ez a közbeeső rész Róla az újszövetségre való vonatkozásban beszél.” Vagy egy másik vélemény szerint: „A litánia a küzdő, a szenvedő és a megdicsőült egyház szükségleteinek megfelelően 3 részből áll.” Ilyen vélemény is van: „Míg az első két rész a Mária szűz-anyát és a negyedik rész a diadalmas egyház Szűz Máriáját köszönti, a harmadik rész a küzdő és szenvedő egyházhoz való viszonyának van szentelve. Az *igazság tükre, bölcsesség széke, örömünk oka* az első rész kezdetéhez hasonló felütésszerű bevezetés; utána a három *edény*-titulus a *tükör*-szimbolum visszhangja és kifejtése a *bölcsesség székének a torony-ház-szekrény-ajtó-csillag* a folytatása, míg a többi *örömünk okát* magyarázza!”

Ez erőszakolt szavak nem tudják felejtetni, hogy egyrészt a különféle időkbeli és különféle szerzőktől származó loretói litánia ilyen rendszerezést nem tűr meg s hogy másrészt benne minden rész valamennyi megszólítása a három egyház közös kincse. Hogy Szűz

Mária Teremtőnknek anyja, hogy Dávid király tornya stb., azon örvend a győzelmes egyház, amelynek Ő főekessége; ünnepli a szenvedő s a küzdő egyház, mert a Szentszűz mindegyiknek reménye. Hogy a *bűnösök oltalma*, ez felemelő gondolat a küzdő egyház rögző utain járó zarándokoknak; a bűn nyomát még viselő szenvedő egyház tagjai számára a szenvedést boldogsággá változtatja, s e kettős tényen ujjong a saját boldogságában már biztos és a mi üdvünkért aggódó diadalmas egyház.

Ha a litánia egy szerzőtől származnék és főként ha a mi fogalmainkkal dolgozó költő, bölcselő vagy stilszta készítette volna, akkor lehetne benne az előbb említett rendszert keresni. Így azonban e törekvés a Homérosz-költeményeket Garay költeményeiből levont szabályok szerint való magyarázatnak mása. Olyan elhibázott törekvés, mint a tavaszi mezőn a virágok elhelyezésében egy park beosztása szerint való rendszerkeresés.

Speculum Justitiae

Igazságnak tükrö.

Mikor Septimius Severus római császár a romlásnak indult római birodalmat meg akarta menteni, egy olyan gyönyörű palota építésére gondolt, amelyről a római birodalom nagysága lesugárzik s amely Kelet követői és a birodalom minden alattvalója előtt a rendkívüli nagyság és hatalom benyomását kelti. Mikor Kelet követői és fejedelmei a Via Appián végigmenve meglátták fehér márvány öltözetével a napsugarakban tündöklő palotát, a római birodalom régi nagysága dobogtatta meg szívüket.

Az idők teljességében az Úr sokkal tündöklőbb és tükrözőbb palotát tervezett a Szentszűzben, aki a Bölcsesség könyvének szennyfolt nélkül való tükre,

„speculum sine macula” (7, 26.), az isteni igazságosság-
nak tökéletes tükre. A tükörnek minden hibája vetü-
letében látszik. Hogy a mi tetteink, szavaink és gon-
dolataink annyi tökéletlenséget hordoznak magukon,
az abból következik, hogy lelkünk tökéletlenül tükrözi
az örök Nap sugarait. A Szűzanya a legtökéletesebb
tükör, amelyben mint minden szépség zavartalan forrá-
sában, Isten örömmel szemléli önmagát. „Imago per-
fectissima, in qua Deus se, velut in fonte inturbido
omnis pulchritudinis, contemplatur et gaudet — mondja
Damaszkuszi sz. János (Orat. I. de Nat. Deiparae). S
a liturgia alkalmazott szavaival élve a Szűzanya „az
örök fény tündöklése, az Úr fölségének szennytelen
tükre és az ő jóságának képe, Candor est lucis aeter-
nae, speculum sine macula Dei maiestatis et imago
bonitatis illius.” (Sap. 7, 6.) Mária az örök fény
tündöklése, az Úr fölségének makula nélkül való tükre
és jóságának mása” — mondja Nagy sz. Albert. —
„Mária az örök nap fényét visszaverő tükör” — mondja
Suso Henrik. Hány nő órák hosszat elül a tükör előtt
és szemléli benne a tökéletlenséget! A litánia invoká-
ciója arra figyelmeztet bennünket, hogy a Szentszűzben
a legtökéletesebb tükröt szemlélve hozzá iparkodjunk
hasonulni. „A Szűzanya szűz volta és élete — mondja
Sz. Ambrus (lib. 2. de Virg.) — mint kép álljon előt-
tetek, amelyről mint tükörről a tisztaság jelentősége
és az erény szépsége tündöklék felétek. Innen vegye-
tek életformát; a benne mesterien kifejezett tanítás
megmondja, mit kell tartani, kerülni és javítani.”

„Mária a keresztény élet tükre, amire mindig
figyelemmel kell lenni” — mondja Sziénai sz. Bernát.
Tehát az Úr fölsége, az örök igazság ereje és a hami-
sítatlan keresztény élet stílusa árad róla felénk. Azért
midőn egy édesanyától nevelőintézetben levő fia tükröt
kért, az okos anya elküldötte a kívánt tárgyat, de
megfelelő oktatást is mellékelte hozzá.

„Egyszerre három tükröt küldök neked, — írta
a mellékelte levélben — mindháromnak igen jó hasznát
veszed. Az egyik azt mutatja, milyen vagy most. A

másik megmutatja, milyennek kell lenned a jövőben. A harmadik pedig azt mutatja, hogy milyen leszel akkor, ha az előbbi túlságosan sokszor, a másodikat pedig egyáltalában nem használod." A fiú nagy érdeklődéssel bontotta ki a csomagot és talált benne egy valódi tükröt, amely tényleges külső állapotát mutatta: a gondosan fésült haját, az ápolt fogakat, a pozsgás arcot. Talált benne egy halálfejet, amely lelkének halálát akarta jelenteni arra az esetre, ha nem néz minél gyakrabban a Szűzanya képére, amely minden ékes-szólásnál meggyőzőbben mutatja az élet legmélyebb értelmű igazságát: Aki rámtalál, életet talál és üdvöt merít az Úrtól. Földi életében és az örökkévalóságban boldog lesz, aki rátalál a Szűzanyára, akinek gondosan ápolt lelkiismerete a bűntől irtózik. Boldog, aki a Szűzanya társaságában minél többet megy az Úr Jézushoz és az élet kenyerével táplálkozik. Boldog, aki így megerősödve s az örök igazságokat feldolgozva, lelkét pozsgásan, a küzdelmekre megedzetten tudja megőrizni.

„Ki reám hallgat, meg nem szégyenül.” Stracciabende Pellegrina nemes flórenci nő, Corsini Miklós felesége, 1331 november 31-én egy kis gyermeknek adott életet, akit a keresztségben a nap szentje után Andrásnak neveztek el. Tehát András lett a család öröme és üröme. Mert a gyermekéhez nagy reményeket fűző anyára nemcsak a neveltetés gondjai vártak. Mikor 12 éves lett, a könnyelmű és bűnös életirány tünetei kezdtek rajta tükrözni. Mennyi aggodás, az atya szívében, s mennyi könny az anya szemében! De még több imádság szállt a Boldogságos Szűzhöz mindkettő részéről; főként az anya fordult hozzá teljes bizalommal arra a bölcs és fontos tanácsra gondolva, hogy a könnyek és imádság gyermeke nem veszhetik el. S egyszer amikor nagyon tele volt az anya szíve bánattal, magához hívta gyermekét és így kezdett neki beszélni:

— Most kezdem érteni, édes fiam, hogy te vagy az a farkas, melyet álmomban láttam, amidőn szívem alatt hordoztalak.

András figyelni kezdett és az anya ünnepélyes csendben elmondta neki egykori álmát, hogy mérges farkasnak adott életet, ami őt akkor nagyon elszomorította. A farkas később betért egy templomba, és ott szelid báránnyá változott. Azt is elmondta, hogy őt születése előtt a Boldogságos Szűznek ajánlotta fel. A kis András e szavak végig hallgatása után elment a karmeliták templomában. Sokszor látta ott már azelőtt is a Szűzanya képét, de olyan tündöklőnek soha sem tűnt fel, mint akkor. Soha olyan szépeket nem hallott tőle, mint akkor. Letérdelt és kegyelmes közbenjárását kérte, hogy anyja szeretetét újból kiérdemelhesse, bánatát eloszlat hassa és keresztségi fogadalmának helytállva a Szentszűz követőjeként élhessen. Nézte a képet és hallgatta a beszédét. Soha sem szólt róla, hogy mi készítette őt a második és harmadik és még igen sok látogatásra és imádságra. Tény, hogy nem szégyenült meg: 1316-ban belépett a karmeliták rendjébe. Fiezoletti apostoli lelkű püspöke lett. Áldásos életét 72 éves korában (1373) fejezte be és VIII. Orbán pápa a szentek sorába iktatta (1629).

edes Sapientiae

Bölcsesség széke.

A német Waldsee Mária-kegyképe alatt ez a felírás olvasható: „In gremio Matris sedet Sapientia Patris = az Istenanya szent ölében ül a mennyei Atya Bölcsesége”. Erre a kegyképre gondolva annyit jelent, az invocáció hogy a Bölcsesség trónja az Úr Jézust karján vagy ölében tartó Szentszűz. De a kifejezés annyit is jelenthet, hogy a bölcsesség széke a Szentszűz, lelkében a sok erénnyel és nagy bölcsességgel. Ha az Úr félelme kezdete a bölcsességnek (Eccli I. 16), az Urat szeretetben birtokló Szentszűz a bölcsesség teljességének birtokosa.

„*En a bölcsesség jelen vagyok az értelmes gondolatokban.*“ A kósi lakosok kivétlően hálójukat a fogást láthatatlanban miletosi idegeneknek adták el. A kihuzásnál egy arany tripos tűnt elő, amelyet állítólag a Trójából visszatért Heléna, egy régi jóslatról megemlékezvén, e helyen tengerbe vetett. Kezdetben csak az idegenek és a halászok közt támadt versengés a tripos miatt; majd a két város keveredett vitába, azután háborúra került a dolog, végre Pythia azt tanácsolta a két ellenséges tábornak, hogy adják a tripot a legbölcsebbnek. Először a miletoszi Thaleshez küldték, amiben a kósiak szívesen bele is egyeztek. Thales azonban Biant magánál bölcsebbnek tartván, a tripot ehhez juttatá, ettől pedig egy másikhoz került, mint akit még Thalesnél is bölcsebbnek tudtak. Miután a tripos így körüljárt és Thaleshoz másodszor is visszakerült, végre Miletosból Thebába vitetett és Pallas Athénének vagy Minervának mint a legbölcsebbnek szenteltetett fel. (Plutarchos, Solon IV.)

A Minervánál is bölcsebbet, aki a bölcsesség székére a legteljesebb mértékben jogot tarthat, amint az egy régi római templom nevében ki van fejezve, a katolikus egyház találta meg. Ez a templom a Domicián császár féle Minerva-templom romjain épült a S. Maria supra Minervam. Tehát S. Maria supra Minervam, a minerva-i művészet és tudomány és bölcsesség felett álló Szentszűz! A római katolikus egyház Őt megtalálta és tiszteli, s bölcsességét a bölcsesség forrásának, székhelyének, kezdetének s megtestesülésének tartja.

•

A régi világban az ifjúság törekvőbb része egy-egy mester köré gyülekezve, tanulékony lélekkel hallgatta bölcsességét és szerinte irányította életét. A mester a széken ülve beszélt, az ifjak tiszteletből állva hallgatták. A litánia kedves címe: „Bölcsesség széke“ a Szűzanyát úgy mutatja be, mint a bölcsesség birtokosát és tanítómesterét, akit hallgatni nagy szerencse és boldogság. A liturgiában maga a Szűzanya így beszél:

„Gyermekeim, hallgassatok rám? Boldogok, akik megtartják utaimat. Hallgassatok az intést! Legyetek bölcsek! Ne vessétek azt el magatoktól! Boldog az az ember, aki hallgat rám és ajtómnál virraszt naponta és őrzí ajtóm félfáját, mert aki engem megtalál életet talál és üdvöt merít az Úrtól.“

(Péld. 8, 32–35.)

Aki a Szűzanyára talál, az meglesi az Úrnak tessző életet, amely az Úr akarátának megfelel, amint meglesste *Ligouri sz. Alfonz*, († 1787), aki búcsút mondott a világi életnek és mindenki által megcsodált tehetségét az Úrnak, meg a Szűzanyának ajánlotta fel.

Midőn egy alkalommal az Úr őt meglátogatta és szentünk a következő kérdést hallotta tőle: „Mi dolgo a világon?“, szentünk először csak képzelődésnek gondolta azt, amit hallott és nem törődött vele. De ugyanaz a hang félreismerhetetlen tekintéllyel ismételte az előbbi kérdést: „Mi dolgo a világon?“ S szívét állandóan készen tartva az isteni akarát megismerésére, hirtelen megkérdezte: „Uram, mit akarsz, hogy cselekedjem neked?“ De akkor már belépett a közeli templomba, ahol az Oltáriszentség ki volt téve és buzgón kérte az Urat, hogy fogadja el szolgálatát és egész életét. Kardját leoldotta, a Bold. Szűz oltára elé akasztotta s ezzel életének iránya teljesen meg volt szabva. A Szűzanya révén a legszorosabb kötelék fűzte az Úrhoz.

Naponként a Szűzanya ajtajánál vigyázók el nem mulasztanak egy napot sem, hogy a Szűzanyát ne köszöntenek. A felhívásnak szószerint eleget tett *Labre József*, a franciaszármazású koldus-szent. A szülői házban nyert vallásos nevelésnek megfelelően szerzetes szeretett volna lenni, de egészsége nem bírta a szigorú trappista és karthauzi szabályokat és azért a világban akart a felebaráti szeretetnek és a bűnbánatnak mestere lenni. Hét év alatt, mint zarándok Európa összes kegyhelyeit bejárta, nem kevesebb mint 5 ezer mérföldet téve meg gyalog. Végre 1777-ben visszatért Rómába, hogy azt többé ne is hagyja el.

Napjainak legnagyobb részét a templomokban töltötte; nagyon sokszor a templomajtóknban s még többször a Kolosszeum-i keresztút 5. állomásának kápolnájában aludt. S ahol éjjeli szentségimádás volt, ott biztosan megjelent. A templomok közül legjobban szerette és legtöbbet látogatta a *S. Martino ai Monti* templomot. 1783. ápr. 16-án ott imádkozott, amíg össze nem esett. Egy közeli házba vitték, ahol meghalt. Kedves templomában temették el. A Szűzanya szeretetében nemcsak örökre tette szert, hanem nagy földi megdicsőülést is nyert: ő az 1881 dec. 8-án kanonizált koldus-szent. XIII. Leó pápa a Szeplőtelen Fogantatás ünnepét választotta a megdicsőülés napjául, hogy megdicsőülésében is a Szűzanyát magasztalja, aki egész életében őt szolgálta; 11-szer zarándokolt el gyalog Loretóba és szinte a Szentszűz templomában halt meg.

causa nostrae laetitiae,

Örömnknek oka.

Emerson amerikai bölcseő egy tikkasztó júliusi napon telt omnibuszra szállt fel s a többi utashoz hasonlóan ő is kedvetlenül, álmosan és leverten nézett a félórai utazás elé. A következő állomáson azonban aranyoshajú, kékszemű, napsugaras fiacskájával egy fiatal asszony lépett be a szakaszba s alig telepedtek le egyik sarkában, a szakasz egész légköre megváltozott. A gyermek, a bűnnel nem terhelt emberiségnek ez az üde pillantása, a meg nem rontott paradicsomi életnek egy mosolya, az összes utasok figyelmét magára terelte. Hol a kocsí berendezését szemlélte, hol vidáman az ablakon kifelé tekintett, s ujjongott minden változásnak. Az anya meg türelemmel, sőt túláradó örömmel tartotta karján folyton ficámkoló gyermekét. Gyermek és anya így frissítő életörömet árasztottak maguk körül. Mindenki őket nézte, mozdulatai-

kat leste és csevegésüket élvezte. „Mikor a következő állomáson kiszálltam, fejezi be Emerson megemlékezését, kötelességemnek tartottam, hogy titokban köszönetet mondjak nekik azért a jótéteményért, hogy életem néhány nehéz pillanatát kedvesebbé tették.”

Abban az autóbuszban, amelyet a tudomány Földnek nevez s amelyen az egész emberiség, a tudósok számítása szerint évenként 503,576.000 km. sebességgel rohan tovább a kijelölt úton, az idők teljességének elérkeztek egy anya lépett be gyermekével. A hely, ahol letelepedtek, betlehem-i barlang néven ismeretes. A *gyermek* valóban a bűnnel nem terhelt emberiség üde pillantása, a romlatlan paradicsomi élet mosolya volt. Az *anya* pedig az el nem múló legtisztább örömök birtokosa. A forgalom és ipar lármája, ha nagyobb akadály nem jön közbe, az éj közeledtével elül. Az ágyú dörgését csönd váltja fel. A fejedelmi fogadtatásra zúgó harangok elnémulta után tücsök-ciripelés lesz urrá a mezőn. Minden mulandó, csak az Úr dicsősége és a szinelátásának örvendő szentek boldogsága örök és Szentfiával örökké egyesült Szűzanya öröme nem múlik el soha. Ez a Szűzanya Szentfiával a legtisztább örömök létesítője. „Supercoelestis gaudii genitrix . . . ineffabilis gaudii mysticum diversorium . . . indeficientis gaudii fons” — mondja Sz. Szofrón (orat. 2 in Ann.) Ez az anya és gyermeke továbbá nem egy pillanatra örvendetnek meg bennünket, utasokat, hanem a világ végéig köztünk maradnak. Akik őket észreveszik és szemlélik, lelkükből távozni érzik a tikkasztó és fárasztó élet nehézségét. A Szentszűz maga biztosított arról, hogy aki Őt keresi és megleti, az ezen élet veszedelmei közt örökéletet talál, az Úrból üdvösséget merít (Péld. 8, 35.) Ez a legnagyobb öröm.

Aki engem megtalál, életet talál . . . Valamikor nagyon régen a széles Campagna terein egy eltévedt vándor tartott az örök város felé. Még aznap el akarta érni, de est borult a tájakra és az utas eltévedt. Nem tudta, jobbra vagy balra menjen-e. Körülötte közel s távol minden sötét volt. Irányító csillag nem tündökölt az

égen. Csak az itt-ott felvetődött lidércfény mondogatta csalogatva: Jöjj felém!

Az utas tudta, hogy a csalóka fény mocsarat jelez s ha utána indul, többé nem szabadul az ingoványból, azért nem ment utána. Amint így gondolkodik, harangot hall. Mint mennyei zene éri füleit a kedves hang: új erő száll tagjaiba, utána indul. Rövid idő múlva örömtől sugárzó arccal ott térdelt Róma legszebb templomának, a Santa Maria Maggiorénak főoltárképe, a Bold. Szűz és a kised Jézus előtt. Megmeneküléséért hálát adott és alapítványt is tett, hogy a kedves bazilika harangjai minden este 6 órakor megszólaljanak és hívogassák az utasokat arra az igaz ösvényre, mely a Bold. Szűzhöz és a kised Jézushoz vezet, akinek megeléje a legállandóbb örömet biztosítja. Az Úr Jézus bevonul a legeltikkadtabb lelkekbe, megközelíti a legfagyosabb szíveket s mint igazi király angyali kísérettel tartja diadalútját a tengertől a tengerig és a Föld határáig minden szívbe.

Ennek az örökkétartó örömnak a biztosítása vezetőgondolata minden Mária-ünnepnek és minden imádságnak, mivel az egyház a Szentszűzhöz fordul s azt kéri, hogy „ . . . a jelen élet szomorúságaitól megszabadulva az örökkétartó örömben részesedjünk”; vagy hogy „közbenjárása által az örökkétartó örömök részesei lehessünk, akik itt védelmének örvendezünk.” S ezzel a gondolattal fordul épen husvét idején a mennyei Atyához is: „Isten, aki Szentfiad, a mi Urunk Jézus Krisztus feltámadása által a világot megörvendeztetted, add kérünk, hogy az Ő Szűzanyja által az örökélet örömeit vehessük. Amen.”

as spirituale, — honorabile,

— insigne devotionis

a három „edény”-megszólítás: latin formájuknak a
magyar német lengyel angol olasz

i m a k ö n y v e k b e n

Lelki edény,
Tiszteleles
edény,
Ajtatosság je-
les edénye,

Geistiges Ge-
fäß,
Ehrwürdiges
Gefäß,
Gefäß der Ge-
rechtigkeit und
Liebe,

Lelki edény,
Méltóságos
edény,
Jámborságnak
feltünő edénye,

Spiritual vessel, Dimora dello
Vessel of honour, Spirito Santo,
Singular vessel Vaso di elezione,
of devotion, Modello di vera
pietà

szövegek felelnek meg.

1. A régieknél a „vas” — lakás, eszköz, minta
jelentésben fordul elő, s azért az embernek kedve vol-
na az olasz fordításhoz ragaszkodni, amely szerint a
Szűzanya a Szent lélek lakása, kiválasztott eszköz,
a jámborság követendő mintaképe. Főképen az utóbbi
nagyon sokat mond elsősorban a női világnak, és épen
tavasszal, amikor annyi rózsabimbó és nyiladozó tuli-
pán és gyöngyvirág árasztja el kertjeinket. Gyönyörű-
en fejlődnek, a természet törvényeinek engedelmeske-
dő parányaik egy nem látható, de teljes erejével ható
minta szerint alakulnak és helyezkednek el. Szakas-
zott így van az ember szervezetében, de így van lelké-
ben is. Mindkettő külön törvényeknek engedelmeskedve
egy eszményi minta szerint fejlődik. Mikor a gondta-
lan gyermekkor határán a 13 éves kislányból az a 15
éves lény lesz, amely már nem kislány, de még nem
nagylány, jelentkeznek az átmeneti idő gondjai és
kellemetlenségei, aggodalmai és szenvedései. A termet
megnő. A régi bájos vonások egy időre eltűnnek. A
gyermekarc kerekdedségeit szögletes és nyúlt hajlások
váltják fel. A sovány kar és láb nem nyugszik: tenni

szeretnének, anélkül hogy tudnák, mit és hogyan kell tennie. A játéknak nincs szórakoztató ereje és a tanulásban már nincs meg a régi varázs. Szeretne tudni, de nem tudja, mit kellene tudni. Néha ok nélkül sír, máskor ujjong és arra sincs több oka, mint amennyi a sírásra volt. Egy új kalap álmatlan éjszakákat okoz neki és próbálgatja, hogy miképpen lenne jobb viselni. Mindez azt jelzi, hogy lelke mint a rózsa, szép formát keres. Csak a mintát látva lesz a kaoszból Istennek és embernek tetsző szín és illat. A legszebb forma a Szentszűz, Sz. Ágoston szerint „*Forma Dei*” — *isteni forma*. Nem idomulhat szebben a kislány lelke, mintha a Szentszűz oltára előtt gyakran megjelenve, a jámborságnak jeles edényévé válik. Az így alakult és megnemesült szép lélek majd a testet is a legelőkelőbb formához segíti.

2. A szentírásban személyekkel kapcsolatban a „*vas*” latin szónak „*edény*” értelemben való használata sem ismeretlen. Óniás főpapot úgy állítja elénk, mint a mindenféle drágakövekkel ékes, színaranyból való edényt. (Jéz. Sír. fia 50, 10.) A Szentszűz *edény*, mindekelőtt malasztal teljes *lelkiedény*; és csodálatos, mint a szentírás szerint a földre kiáradó fény edénye, a Nap. Sz. Bonaventura szerint a Szűzanya csodálatos lelki-edény anyaga, formája és tartalma miatt. „*Admirabile ratione materiae, ratione formae, ratione rei contentae*” (sermo 4 de nativ. B. M. V.) *Anyagát* a Szent-szűznek a legkiválóbb erényekkel felékesített és királyi ősoktól származó személye teszi. Képes beszéddel aranyba és ezüstbe foglalt kristály-smaragd- és elefánt-csont-edény: az arany ellenálló anyagából készült és a hit jáspisával, a remény zafirjával és a szeretet topázával feldíszített drágálatos edény, — mondják az egyházatyák. S *formája*, vagyis stílusa révén teljesen beleillett a megváltó-tervbe: minden gyöngy és csiszolás és díszítés ahhoz idomult. „Tenger-szépség, mindenszépség: Isten csodálatos alkotása”, mondja Dam. sz. János (orat. de nativ. B. M. V.) S *tartalma* miatt, akár

mint a Szentlélek lakása, akár mint az Úr számára átmenetileg kijelölt palota, a maga nemében páratlan.

„Oh Istenségnek legtisztább lakása, a Szentlélek szentélye, az Isten-igének diadal-kocsija, az örök királynak dísz-szekere, az igazi Salamonnak kvadrigája. Oh égnél térségesebb, a mennyboltnál ékeesebb, a Paradicsomnál illatosabb Isten-lakás! Mi tisztább, szentebb és gazdagabb nálad?” — kérdi Villanóvai sz. Tamás (conc. I. de Ann.).

Ha a szentélynek a manna tartására kijelölt edényét az ószövetség nagyra becsülte, milyen nagyra kell lennie a tiszteletnek, amellyel az újszövetségben az életet adó és bűntől megváltó manna tartására készített és felékesített edénynek adózunk!

3. Ha pedig *eszköz* a Szentszűz, akkor a lelki-ségnek és jámborságnak kiváló eszköze. Mikor tarzusi Sz. Pál bebörtönzés céljából a keresztényeket Damaszkuszból Jeruzsálembe akarta hurcolni és isteni világosságtól találva az úton lováról leesett, e szöveget hallotta: „Nehéz neked az ösztöke ellen rugdalóznod.” (Ap. csel. 9, 5.) Ananiás prófétának pedig, aki oktatásával volt megbízva, így szólt az Úr: „Kiválasztott edényem ő neked.” (u. o. 15.)

A héber nyelvben *edény* = *eszköz*. Tehát Sz. Pál kiválasztott eszköz volt, ami pedig egy cél megvalósulásának elengedhetetlen feltétele. A Raphael-képeknek Raphael zsenije a megteremtője és ecset az eszköze. A Mózes-szobornak Michelangelo vésője az eszköze. A hírek közlésének a leadó és felvevő állomás az eszköz. A megváltás nagy munkájában az Úr a legfőbb tényező, a kiválasztott eszközök között vannak Sz. Pálok és Sz. Ágostonok, akik először másnak, Sz. Pál kifejezését használva *szennyvíztartónak* (*vas ignominiae*) indultak, míg az Úr velük meg nem mutatta, hogy min-dennek teljhatalmú birtokosa. S aztán vannak sz. Alajosok, Kis sz. Terézek, Sz. Imrék, akik felnőttek anélkül, hogy csak egy percre is a gonoszlélek kezébe kerültek volna, amióta onnan őket a keresztség szent-

sége kivette. Köztük első a Szentszűz, a leghatalmasabb eszköz egyesek és közösségek jóléte és üdve számára.

A flórenci Annunziata templom kegyképe előtt az 1257. év húsvétja után való csütörtökön egy 20 éves orvos hallgatta a szentleckét, amely az etiop királyné kamarásának megtéréséről szólt. Feszült figyelemmel kísérte a szentszöveg minden szavát: "... A Szentlélek ezt mondta Fülöpnek, Jöjj és csatlakozzál e kocsihoz!" Az ifjú szétnézett maga körül, mindenfelé mocsarat látott és tehetetlenül felkiáltott: „Uram segíts, mert elveszünk!” Erre béke szállt szívébe és csöndes fény ereszkedett le rá. Megpillantotta a mellette elvonuló és Bárány-húzta kocsit, amelyből a Szentszűz integetett feléje: „Jöjj Fülöp és fogódzzál ebbe a kocsi-ba!” Az ifjú engedelmeskedett. Hogy belőle lett *Benitusz sz. Fülöp* († 1285), a szervita rend generálisa és büszkesége és az egyháznak támasza, az a Szűzanyának köszönhető. Ami értéket az ő működése az egyháznak jelent, annak létrejöttében Ő volt az eszköz.

Ratisbonne Maria Alfonz (1814—1884) strassburgi származású zsidó 1842-ben minden hitét elvesztette. Egy római tartózkodása alkalmával a Sz. Andrea della Fratte templomban *sétált*, amikor a munkások egy nagy gyászmisére készültek elő. „Pillanatnyilag — mondja maga Ratisbonne — kimondhatatlan zavarodottság fogott el. Felemeltem szemeimet: az egész templom eltűnt tekintetem elől; minden fény és világosság egyetlen kápolnába szorult össze és annak oltárán nagy fénytől körülvéve méltósággal és édességgel teljesen a Szűzanya alakja látszott. Ellenállhatatlan erő vonzott feléje. Kezével intett, hogy térdeljek le. S mintha azt mondta volna: Jól van! Többet nem beszélt, így is megértettem a többit.” 1847-ben pap lett; a szintén konvertita Teodor bátyját a Notre Dame de Sion megalapításában segítette (1843) és fáradhatatlan volt a zsidók és mohamedánok megtérítésében. Sírja Jeruzsálem mellett van. Megtérésének eszköze a Szűzanya volt.

osa mystica,

Titkos értelmű rózsza.

Hogy a virágok nem voltak kedvesek az ősegyház előtt, az a pogány világból hozzájuk tapadt emlékekből érthető. A diadalmenetre vonuló fő vezér díszét mirtuszból, Vénusz kedves növényéből készítették. A borostyán-koszorú, Apolló és Liber szent dísze, szintén a diadalmenetnél volt használatban. A tölgylombból font *corona civica* háborús jutalom volt. Áldozatkor a főpap virágokkal koszorúzottan állt a virágkoszorús áldozati állat mellett. Összejövetelek alkalmával nefelejcs-koszorút fontak a házigazda feje köré. S a dekadens Rómában a legvadabb orgiák virágdíszét a rózsza adta. Mindenütt ott volt, ahol pénzben és lélekben örült tékozlás tombolt: Néró mulatságaiban, ahol a szemérmes nem ismerték s külön gépezet rózsaszirmot hintett a vendégekre; Lucullus lakomáiban szintén a fertőt jelentette.

Sok idő s főként a szentatyák sok munkája kellett hozzá, hogy a virágokról mindaz lekopjon, ami a bűnös pogány világból hozzájuk tapadt. Sz. Ágoston kimutatta a tőlük való tartózkodás indokolatlan voltát. „A borostyántól azért tartózkodunk — mondja — mert Apollóé; ugyanolyan alapon tartózkodni kellene a kenyértől, mert az Céreszé s a víztől, mert az meg Neptuné. S egyiktől sem tartózkodunk.” Az okoskodás perdöntő volt, de a gyakorlatban mégis sok idő kellett, mire a jég megtört, s keresztény körben épen a rózsza vallási vonatkozással alkalmazást nyert. Először csak (1100 körül) a mulandóságnak, a hősies önfeláldozásnak, a szeretetnek a jele, s csak még később vált a legszentebb anya erényeinek szimbólumává. Sz. Bernát mondja először, hogy a Szentszűz rózsza. A liturgiában az egyház magát a Szentszűzet beszélteti így: „*Ego quasi rosa plantata super rivos aquarum* (Jéz.

Sir. fia 39, 17.) Olyan vagyok, mint a forrásvíz mellé ültetett rózsza." Csak utánuk kerülhetett be a loretoi litánia invokációi közé a Titkos értelmű rózsza, amelyet sokszor hallunk anélkül, hogy gazdag tartalmára figyelnénk!

*
*
*

1. Ha a tél kellős közepén, amikor az egész határban egy szemernyi élet sem mutatkozik, hanem helyette a zuzmara-tündér játékos kedve apró csipkéekkel látja el a fán maradt leveleket, ha — mondom — e kihaltságban reggelre egy kertecske kellős közepében megjelenik egy szép rózsza, amelynek szirmai a dermedtségnek nyoma sincs, friss, zöld leveleiben nyári nedv kering, — látására nem fogyna csodánk. És jaj, de nagyon szeretnénk tudni eredetét a szép rózsának. Ez történt akkor, amidőn az egész emberiség télben állt és a próféta kikeletre várt.

Vessző sarjad Jessze törzséből és virág növekszik gyökeréből. És megnyugszik rajta az Úr lelke, a bölcsesség és értelem lelke, a tanács és erősség lelke, a tudomány és ájtatosság lelke és az Úr félelmének lelke betölti Őt. Nem a szemek látszata szerint ítél és nem a fülek hallása szerint dorgál, hanem igazságban ítéli meg a szegényeket és igazság szerint végez a föld szeli-deivel. Es megveri a földet az ő szája vesszejével és ajkai lehetével megöli az istentelent. Igazság leszen ágyékainak öve és a hit lesz veséinek őrzője.

(Lz. 11, 1—5.)

A Jessze-törzsből sarjadtt tőn a szép virág a Szent-szűz, akinek kiválasztásánál az Úr nem látszat szerint ítelt s a Szentlélek erejéből megérett gyümölcse az Úr Jézus Krisztus. A misztikus rózsza első titka tehát az, hogy test szerint, Sz. Anna és Sz. Joakim révén a Jessze törzs hajtása ugyan, de mindenkinél inkább Isten teremtese lévén, nem a hideg tél dermesztette meg Őt, hanem hatására a hideg engedett.

2. További titka az, amiért a rózsza — néplegendák a piros rózsza létrejöttét mind a vérrel hozzák össze-függésbe: annak adott létet, akitől eredt.

A görög legenda szerint Aphrodite istennő a vadászaton megsebesült Adonis véréből nőtt rózsát kedves virágává fogadta és nektárral öntözte. A perzsa legenda szerint a virágok első uralkodójukkal, a lótusszal, nem voltak megelégedve és mást kértek. Kapták a fehér rózsát, amelynek szépségét az egész természet bámulta. Isten kedves madárkája, a fülemüle rászállott, de tövisében halálra sebezte magát s ölében kilehelte lelkét. Kihulló vércseppjeiből lett a legszebb perzsa virág, a piros rózsa.

Az 1100 körül keletkezett keresztény legenda szerint Krisztus vére a kereszt tövében meghúzódó mohára hullott és abból lett az első piros rózsa, a Szűzanya szimboluma. Sőt abból lett maga a Szent-szűz, mert életének életbehívója a megváltáshoz szükséges Krisztus-vér. Amikor az idők teljessége elérkezett s a loretoi litánia titkos értelmű szép fehér rózsája varázslatos szeplőtelenségében a világ csodája volt, a Szentlélek ereje által Isten legkedvesebb madara, a Fiúisten rá szállott, sőt benne talált otthont. Bár e tény miatt Isten külön gondviselésének lett a tárgya, mégis hűt tör volt számára főnntartva. Közülük a legfájdalmasabb megsebezte Szentfia szívét, és halálát okozta: mintegy az ő ölében lehelte ki lelkét. E halállal s a miatta kiállott szenvedésekkel lett a Szentszűz a kereszténység piros rózsája, a Fájdalmas anya, élete minden mozzanatában az Úr titkainak áhítatos szemlélője.

3. Kétféle rózsa van. Ha az erdők tisztásain és az utak szélein egyszerű fehér virágzatával messze virító értéktelenebb vadrózsának valaki a kertjébe átültetett tövét tavasszal nemes rüggyel beoltja, szinte átalakul az egész tő: virágai teltek, szirmai életrevalóbbak, illata pompás lesz. A loretoi litániának vad tőn hajtott misztikus rózsájába Isten a Szentlélek erejével az égből származott legnemesebb rügyet, a Fiúistent oltotta bele. Így az emberiség törzsökén nem csak egyetlen hajtás nemesedett meg, de minden hajtása fogékonnyá vált a megnemesedésre.

S miben? Ami legnehezebb.

A betriacumi harctéren sok ezer ember nyögött és vívódott a halállal. A barbár Vitellius így szólt: „Ennek a vérnek rózsailata van.” És szívta magába és élvezte.

„Ennek a rózsának vérillata van” — mondja a katolikus egyház a *Rosa mystica* szépségét szemlélve. S jól gondolja! Illata a valóban nemes vérnek, a fegyelmezett, a tiszta vérnek bája és illata, a loretoi rózsza legszebb misztikuma és kegyelme. A tavaszi üde rétek és balzsamos füvek és olajtartalmú fenyők a titkosértelmű rózsza e kiválóságára terelik figyelmünket. Arra emlékeztetnek, akinek neve kiöntött olaj, lelke pedig kegyelemmel és igazsággal telt friss rózsza. Egy hónapon keresztül repeső örömmel jár feléje az ember, s mivel nehéz tőle megválni, magunkkal visszük onnan kegyelmét, tisztasága szeretetét.

a két torony-szimbolum.

A föld fölé emelkedő és azzal minél kisebb területen érintkező alkotásnak a történelem folyamán sokféle rendeltetése akadt. Oziás a pusztaságban tornyokat készíttetett a pásztorok biztonságára. Nagyobb városokban a polgárság a tűzveszedelem ellen tűztoronyral védekezik. A római *Turris Speculorum* őrei tükrök segítségével ügyeltek fel a város biztonságára.

Miután Hadrián császár Britanniát meghódította, az elfoglalt terület biztosítására egy hatalmas falat húzott, rá 300 tornyot állíttatott; ez volt a *Vallum Hadriani*, az Imperium védelme. Régen hasonló védelem szempontjából a jelentősebb hegyeket várral látták el; megdönthetetlen sziklaalapra méteres falakat emel-

tek, rájuk tornyokat állítottak, s az ellenség közeledtekor minden erő ezekben összpontosult. Ha az ellenségnek a toronyból sikerült a védelmet elúzni, birtokába került; az egész vár és vele az egész vidék, ha a torony diadalmasan ellenállt, az ellenség szégyennel távozott. Ilyen erős volt a visegrádi Salamon-tornya, Árva várának tornya.

1. *Dávid király tornya.* Trónrajutásakor u. i. Dávid királynak az volt első terve, hogy a jebuzeusokat Jeruzsálemből elűzi, és azt országa erős székhelyévé teszi. Katonái a kövek és dárdák zápora közt foglalták el Sion várát és rá minden ellenséggel szemben védelmül egy bevehetetlen tornyot épített. Ez a torony sokszor szolgált az új országnak fizikai erősségül.

De a torony nemcsak fizikai erősség.

Mikor a szentéletű Viennay János gyalog Ars felé közeledvén a templom tornyát megpillantotta, tiszteletből s a meghatottság miatt letérdelt s a toronyban leghűségesebb munkatársát köszöntötte. Mert a torony a viskók közt, ahol szegény emberek a mindennapi élet ezer gondjaival bajlódhatnak, vigasz- és reménység és üdülés, szellemi erő és erkölcsi védelem. Tetején az isteni szeretet jelvénye, a kereszt, árnyékában az isteni szeretet adománya, az Oltáriszentség pihen. Reggel délben és este, épen az állatok etetésekor a belőle szétomló harangszó mindenkit arra figyelmeztet, hogy az állatokon kívül a lelket is táplálni kell. Amidőn vasárnap hívogat a szentmisére, erre a legszebb drámai előadásra, a legfontosabbat, hogy t. i. 1934 évvel előbb az Isten egy Fia értünk áldozattá lett, hogy viszonzásképpen érte mi is áldozattá váljunk, mindenkivel megérteti. Tartós, ellenálló, nem nádszál. A viharban is mozdulatlanul áll s amint a példáját követő falusiak a természeti életben egy tüsszentés nélkül bőrig áznak és hideget tűrnek, az erkölcsi világban a modern életnek a falura elható szennyes áramlatával is küzdenek.

A torony tehát a lelki és fizikai védelemre szolgáló erőnek találó kifejezése. A kudarc miatt,

amelyet jelent, félelme az ellenségnek s viszont a biztonság révén, amit nyújt, öröme és büszkesége a bentlévőknek. Az egész emberiségnek első erőssége az, akiről a zsoltáros így szól: „Isten a mi tornyunk“ (Zsolt. 60, 3.). S mellette áll az Isten országának nélkülözhetetlen erőssége, „*Turris draconi impervia*“, a gonosz számára bevehetetlen torony, a Szentháromság csodaműve és remeke, aki Dávid tornyánál magasabban emelkedik ki a föld porából. Isten rendeléséből a gonoszlélektől megközelíthetetlen erősség.

2. *Elefántcsont-torony.* Város közepén a torony nem annyira a külső ellenséggel szemben felállított erőd, mint belső biztonságot szolgál. Az apró és sokféle stílusú tornyok, inkább bástyák tömege pedig, amelyekkel magánházak, középületek és parkok el vannak látva, elsősorban dísz. Az előkelőség mutatására e tornyok a régi időkben egyéb dísz tárgyakkal hasonlóan elefántcsont-lemezekkel voltak befedve. (3. Kir. 22, 39.; Zsolt. 44, 9.; Én 7, 4; 2. Krón. 9, 17.)

Ha a bástya elsősorban erősség, elefántcsont-díszítése viszont a szépség érzését kelti bennünk. Fehér-sége báj és kellem, azért mondja a völgény kedveskedve jegyesének: „Nyakad olyan, mint az elefántcsont-torony“. (Én. 7, 4.). Az anyag *előkelősége* miatt Salamon király elefántcsontból trónt készíttetett magának (3. Kir. 10, 18.) Mivel azonban az elefántcsont egyúttal olyan erős, hogy szú és féreg kárt nem tehet benne, a nyilak pedig lepattognak róla, az erősségnek nem-kevésbé találó szimboluma, mint a szépségnek.

Izaiás beszél egy szőlőről és a közepén egy toronyról (5, 1—4.) Sok írásmagyarázó szerint ez a szőlő az Isten országa és annak biztonságul és szépségül állított védelmi tornya a Szentszűz: a Krisztus-fő és az egyház-törzs közt Ő az erős nyak, akinek az ószövetségi szent-írásban dicsőített erős asszonyhoz hasonlóan „erő és bátorság a ruházata“ (Péld. 31, 25.). Elefántcsont-fehérségével dísz és Dávid-torony-erősségével minden külső és belső ellenséggel szemben védelme az egyháznak. „*Turris eburnea Deo amabilis, diabolus terribilis.* Isten-

nek kedves és az ördögtől rettegett Elefántcsont-torony". Az ellenség kezdettől fogva hiába leselkedett rá, hogy bevegye: elefántcsont-fehérsége meg nem sérült, torony-erőssége nem engedett s a romlás ellen igen soknak védelme lett és védelme ma is.

* *

Tégy engem mint pecsétgyűrűt szivedre, karodra!" Sok erőt biztosít a Szentszűz elsősorban annak, aki bár az erőt képviseli, ma abból még többet igényel, mert teljesen igaz, amit róla Arany János mond: „*Férfi az élet gondja.*" A férfi, aki hivatalának és a családi élet gondjai közt a Szentszűz felé tekint, olyan mint a régi városok sziklafala, amelyen a Szentszűz monogramja dísz és erő volt. Milyen másképen alakulna egész nyilvános-, magán- és családi életünk, ha minél több férfi szemén, karján és szívéen díszelne a Szűzanya pecsétje. Ha gondoljai megkönnyítésére a férfi a szentolvasóból, a harangszóra mondott imából, a Szűzanya köszöntéséből, a májusi ájtatosságon való részvételből meritene erőt. Ha a Szűzanya tiszteletében felnövő katolikus férfi az Isten országáért is tudna áldozatot hozni. Ha a Szűzanya tiszteletében megfinomodott lélekkel élettársának lovagi tisztelettel tudna szolgálni. Ha családi hűségét és töretlen szeretetét megőrizve, szeretetéből és gondoskodásából minél több jutna a gyermekeknek, akik arra épen ma annyira rászorulnak, amiből viszont neki volna legmaradandóbb haszna, amint egy régi írás mondja a régi Mária tisztelő férfiokról: „*Ó boldog férfiak, . . . kik a tenger csillagát nézve igazították életük folyását, hogy ahhoz igazodva evezhessenek a világ hullámaiban és elkerülve a tajtékzó örvényeket, az örökké való nyugalom révét megelhelessék.*" (Szent Gellért élete 13.)

* *

S aztán erő árad a Szentszűzből arra, akiről Vörösmarty mondja: „*Gyengeség, asszony a neved!*" A Szűzanya iskolájában a legnagyobb áldozatosságra képesített gyengeség, a családi teendők hűséges végzé-

sére erővé magasztosult nő meghazudtolja a költő szavaiból szárnyra kelt szállóigét. S történelmi példák mutatják, hogy a Szentszűz erejével felmagasztalt női gyengeség még a családon kívül, a közügy terén is mire képes.

A francia forradalomban a Konvent intézkedésére (1793) a keresztet Breuse polgármestere is levetette a toronyból és a lomtárba tetette. A templomot bezárták és senkinek sem lett volna szabad többé bemenni. A bátor férfiak hallgattak, mint hal a tarisznyában.

De volt a községben 300 nő, akik minden szombaton együtt voltak kongregációi gyűlésen. Amint ők a történetekről és a rendelkezésről hallottak, a háztartás szereit közül a kezük ügyébe eső eszközökkel felszerelten a polgármester hivatalába mentek és megmondták neki, hogy a karosszékekben mozdulatlanul maradjon, ha kedves az élete. Aztán előkeresték azt az embert, aki a keresztet a torony csúcsáról levette. Kerítették egy létrát is. Aztán két nő az embert létrástól a templom elé kísérte, ahol előkerült a kulcs, kinyílt a lepecsételt ajtó, előkerült a kereszt, amit a munkás ügyesebben és fürgébben állított vissza a helyére, mint ahogy onnan lehozta. Ott is maradt, amíg aztán a hatóság mindenütt meg nem adta az engedélyt a toronynak kereszttel való feldíszítésére.

A mai nehéz időkben sok helyen van alkalom arra, hogy a Szűzanya lányai az evangéliumi erős asszonnyá váljanak.

omus aurea,

Mária aranyház.

Ami magát a szót illeti, a kép a régi kor emlékei közé vezet bennünket, ahol se szeri se száma az aranyház nevű pompás palotáknak.

1. Valamennyit fölülmúlta *Néró aranyháza*. Falait belülről a legelőkelőbb művészek freskói díszítet-

ték, amelyeket mindenféle arany-drágakő- és gyöngyházmezők választottak el egymástól. A folyosókon ezer szépséget rejtegető mozaikfigurák szaladtak végig. A lakoma-terem elefántcsont lemezekkel volt kirakva, amelyek közül időről-időre elmés szerkezet legkeresettebb illatokat árasztott a vendégekre. A csillagos eget megjelenítő mennyezet alkalmas szerkezettel a csillagképek változatosságát mutatta a meghívott vendégeknek. Fürdőiben állandóan Tivoli környékének kénese víze csörgedezett. Tacitus előtt, aki gyermekkorában még látta az épületet, rendkívüli előkelősége nem a felsoroltakban nyilvánult meg, mert mindazok a határtalan fényűzés közepette többé-kevésbbé minden nagy úrnál feltalálhatók. Ránézve legcsodálatosabbak voltak a nagy halastavak, amelyek mesterséges falvak képét tükrözték, mintha azok a tavak partjain volnának. Igazán csodálatos volt a palota előtt a 120 láb magas ezüst-arany Néró-Apollo szobor, a görög Zenodorus alkotása, „Most végre emberhez méltó életet élhetek!” — kiáltott fel Nero, mikor jelentették neki, hogy palotája elkészült.

Ebben az aranyházban Istenből semmi sem volt s azért emberhez illő élet helyszíne nem lehetett, a mai modern, Istent nélkülöző palotákhoz hasonlóan, amelyek minden drágaság és előkelőség dacára is nagy lelki szegénység otthonai; szegény, sőt nyomorult gazdagoknak lakóhelyei és a boldogtalanságnak tanyái.

2. Aranyház az ószövetségnek istentisztelekre rendelt helye, amelyet Dávid háborúinak befejezése után e szavakkal tervezett: „Házadhoz, Uram, szentség illik.” (Zsolt. 92, 5.) Megvalósításához Salamon 968-ban e gondolattal fogott: „Nagy mű: nem ember, Isten számára készül.” (I. Krón. 29. 1.) S a Szentírás szerint semmi sem volt a templomban, amit nem arany fedett volna. (3. Kir. 6. 10.) Hét évi építés után 961-ben szentelték fel, hogy isteni jönni örököse legyen a szövetség sátrának, Istennek a kiválasztott néppel és benne az egész emberiséggel rendelt találkozóhelyének. S helyet adott annak a templomnak, amelyet nem

külső dísze, hanem azon kiválósága tett értékessé, hogy jelenlétével az Isten küldötte szentelte meg.

„Ezt mondja az Úr: Ime elküldöm az én követemet, és az utat fog számomra készíteni. *Hamarsan eljön templomába az az Uralkodó, akit ti vártok; a szövetség angyla, akit kívántok. Ime máris jön, mondja a seregek Ura. Ki tudná elgondolni eljövételének napját és ki tudja meglátni Őt? Olyan Ő, mint az olvasztó tűz és mint a posztófestők füve. És megtisztítja az ezüstöt és megnevesíti Lévi fiait és megtisztítja őket, mint az aranyat és ezüstöt, és az Úrnak igazságban mutatnak be áldozatot. És tetszeni fog az Úrnak Jуда és Jeruzsálem áldozata, mint a hajdani napokban és a régi esztendőkből. Így szól a mindenható Úr.*”

(Mal. 2, 1—4.)

A legelső, aki eljövételére megtisztult, s akinek a három előbb említett szentély csak előképe volt, a Szentszűz, az újszövetség legértékesebb aranyháza, amelyben és amelyen az Úrnak különös kegyelme folytán létének első pillanatától kezdve minden meg volt szentelve és nemesítve. Tehát értelme teljesen lelki, képzelete földtelen, salaktalan volt, mint a megtisztított arany és ezüst. Mozdulatait a lélek uralta. Éhség, szomjúság, álmoság és a pihenés vágya az Isten törvényei szerint és a lélek uralma alatt jelentkeztek és viszont a kiválasztottság állapota ellen semmi sem történt.

3. Hogy Mária aranyház, jelenti továbbá azt, amit róla az egyház karácsonyi éneke mond: „*Domus pudici pectoris repente fit templum Dei*”, az Atyaisten által az Úr Jézus befogadására lefoglalt aranyház Isten temploma lett. Mikor Szentfia számára az Úr e hajlékot tervezte, semmi arany-értéket sem sajnált róla, hogy minél méltóbb lakóhely legyen. A szövetségsátor szent felszereléséből megvolt benne a hétágú gyertya, v. i. a hit égi világossága; megvolt a tömjénoltár, v. i. az imádság szelleme; megvolt az áldozati oltár, v. i. a mindennap megújuló áldozatosság és az erényeknek a salamoni templom aranyával és cédrusával csak nagyon homályosan jelzett gazdagsága. A Salamon-féle templomot tehát 420 évi fönállás után az idők teljességének

beköszöntésekor felváltotta egy olyan templom, amely legnagyobb ékességét külső pompa helyett belső szentségtől nyerte. Koronája pedig minden szépségének az volt, hogy a világ Megváltóját foglalta magában.

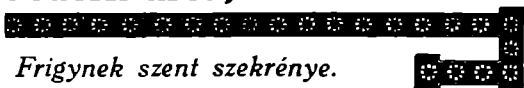
* * *

A Szűzanyát, mint aranyházat az tiszteli legjobban, aki méltó szentáldozással maga is aranyházzá válik. Talán semmi sincs rajta a jeruzsálemi templom aranyából. A Szűzanya kiválóságainak is csak árnyéka, de tiszta lelke a benne lakó Üdvözítő miatt mégis aranyház. Az istenségnek nagy értékekkel feldíszített otthona. Aranyház, mert nem a ház tünteti ki az urat, hanem az Úr a háznak legnagyobb ékessége. Non domo dominus, sed Domino domus honoratur. (Cic. de off. 3.)

oederis arca,

Frigynek szent szekrénye.

A szövetség szekrényét, lelki mását a vízözön ellen menedékül szolgáló Noé-báráknak, Mózes az Úr parancsa szerint készítette el. A romlásnak ellenálló sethimfából, a legdrágább faanyagból készült szekrényt belül aranylemezekkel rakatta ki. Benne őrizték a tízparancsolat két kötébláját és az Úr jóságának és mindenhatóságának emlékeit, a mannat meg Áron kivirágzott vesszejét. Kívül pedig kegyelemtrónnal (propitiatorium) látta el. Nehéz körülmények közt a főpap itt tudta meg az Úr akaratát és itt kérte irgalmát. Mint az Úr jóságának és fonségének meg irgalmának emléke, összeforrott az egész zsidó néppel. Szerencsétlenségben mindenki feléje tekintett. Először azt iparkodtak menteni, mert az országot addig nem tudták biztonságban, amíg a szövetség szekrénye helyén nem állott. Nagy volt a

tisztelete és aki tiszteletlenül közeledett hozzá, halál fia volt. De beszéljen a szavak helyett a Szentírás.

* A Jordán folyón való átkelés előtt „az előljárók bejárák az egész tábort és kiálták: Mihelyt meglátjátok az Úrnak, a ti Isteneteknek szövetségládáját, amint a Lévi törzsből való papok azt viszik, keljetek fel és menjetek utána úgy, hogy kétezer könyöknyi távolság legyen köztetek és a láda között, hogy így messziről láthassátok és tudjátok, mely úton kell haladnotok, mert azon még nem jártatok sohasem. De vigyázzatok ám, hogy a ládához közelebb ne jussatok! . . . Majd mondá József a papoknak: Vegyétek fel a szövetség ládáját és vonuljatok vele a nép élén!

Azok teljesítették a parancsot és felvették és menének előttük.” (Józs. 3, 1—6.)

* „Dávid egybegyűjté Izrael valamennyi választottját. Majd felkerekedék Dávid és a Juda emberei közül vele tartó egész néppel együtt elméne, hogy elhozza az Isten ládáját, amely a kerubok közt rajta ülő seregek Urának nevére kapta nevét. Fel is tévék az Isten ládáját egy új szekerre és Óza és Áhió, Aminadab fiai vezették az új szekeret . . . Mikor azonban Nákon sérűjéhez értek, Óza kinyújtá kezét az Isten ládjára és megkapá, mert a marhák kirúgtak és csaknem lefordították. Erre az Úr haragra gerjedt Óza ellen és megverte őt vakmerőségéért úgyhogy ott hala meg az Isten láda mellett.” (2. Kir. 6, 1—7.)

* Mikor Dávid király a filiszteusok legyőzése után az országot rendezni akarta, először a szövetség szekrényének visszahelyezésére gondolt. A Szentírás ezeket mondja: „Hírül vivék Dávid királynak, hogy az Úr megáldá Obedomot és mindenét az Isten ládjáért. Erre Dávid elment és vigasság közepette átvivé Isten ládáját Obedom házából Sionba. Dávid hét énekkart és áldozati borjút is vitt magával. Mikor az Úr ládjának hordozói hat lépést haladtak, áldozatot mutatott be. Aztán egész Izrael ujjongás és harsonaszó között vitte az Úr bizonyosságának ládáját . . . és bevették és elhelyezték annak a sáternak a közepén, amelyet Dávid e

célra üttetett. Majd áldozatokat mutatott be Dávid az Úr előtt. Utána megáldá a népet a seregek Urának nevében." (I. Kir. 6, 1-18.)

* *

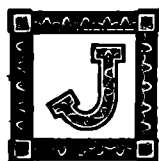
Az újszövetség frigyszekrénye a Szentszűz. Amikor az ószövetségben az idejét múlta és a régi szövetségben az Úrral kötött frigynek szent szimboluma már régen elpusztult volt nyomtalanul, az újszövetség kötésének időpontján:

„Megnyilek Isten temploma az égben és láthatóvá lőn szövetségének szekrénye az ő templomában és lőnek villámok és szózatok és földrengés és nagy jégeső. És nagy jel tűnik fel az égen, egy asszony, akinek öltözete a nap volt és lába alatt a hold és fején tizenkét csillagból álló korona áldott állapotban lévén. És nagy szózatot hallék az égben, amely így szólt: Most lőn az üdvösség és az erő és a mi Istenünknek királysága és az ő Krisztusának hatalma.” (Titk. jel. 11, 19; 12, 1 és 10.)

Ez az újszövetség frigyszekrénye. Az egyház arra sarkal bennünket, hogy „Bizalommal járuljunk a kegyelemtrón elé, hogy irgalmasságot nyerjünk és kegyelmet találjunk alkalmas időben való segítségre.” (Zsid. 4, 16; máj. 31-i szentmise kezdet.) Számára kezdettől fogva kultuszt biztosított. Reménységünket belé helyezteti. Rajta van, hogy tekintetünkkel kövessük. Naponként figyelmeztet, hogy a tornyosuló hullámok elől oltalma alá meneküljünk. Ünnepein dicsőségét zengi, jótéteményeit emlegeti s óva int megbántásától. Mert ha az ószövetségben Óza szörnyethalt csak azért, hogy megbiztatás nélkül merészkedett hozzá nyúlni a frigyszekrényhez, gondolhatjuk, hogy mi lesz azokkal, akik szentségtörő kézzel egyenesen ellene törnek. Maga a Szentszűz mondja a liturgia nyelvén: „*Aki gyűlöl engem, a halált kedveli.*” (Péld. 8, 36.) Ez a halál az örök halál, néha annak előzményeként a földi élet pusztulása.

* *

Az Úrnak 1931. évében április 12-én a spanyol forradalom kitört és a következő napon az istentelenségek szennyes áradata söpört végig az országon. Egyik nap d u. 2 óra tájban egy fegyverraktár kifosztása után, vagy 100 emberből álló horda tartott a madridi karmeliták rendháza és temploma elé. Híre járta, hogy a köztársaság ellen összeesküvő monarhisták tanácskoznak ott, akiket meg kell ugrasztani. A templom szinte egészen üres volt és csak néhány hívő imádkozott a Szentszűz szobra, a nagy spanyol szobrásznak, Montagnesnek 1700-ból származó remekműve előtt. A felforgatók közeledtének hírére a fráter hamar bezárta a templomot, de egy részük a felfeszített ajtón, másik részük az oldalkapun bejutott és az orgona alá tüzet rakott. A hívők jajkiáltással menekültek s közben a vandálok oly gyors egymásutánban végezték el teendőiket, hogy azoknak a legrettentőbb jelenetei maradtak meg a szemlélők emlékezetében. Az oltárról a misekönyveket leszórták, a feszületeket ledobálták, a szobrokat szerte hajigálták; köztük a fönt említett híres műalkotást ezer darabra törték. Az egyik megragadva a szobor felét, azt magasra emelte és gyalázkodó szavakat mondott. S a jelenlévők elbeszélése szerint a merénylő erre hatalmasat sikoltott, s mire odanéztek, ahonnan a jajszó hallatszott, őt a földön elterülve és vonagolva látták. — E jelenetre a merénylők vad futásnak eredtek és a hívek térdreborulva nézték a Szentszűz összetört szobrát s óriási nagy hatalmát. A merénylő ott feküdt előttük, megmerevedett kezeiben tartva a Szentszűz fejét, amíg el nem vették tőle.

anua coeli,

Mennycsatorna ajtaja.

Ha az Úr Isten és az angyalok valami nagyon szépet akarnak látni, mondja a valenciai spanyol nép, akkor

Valencia fölött lenéznek az égből és gyönyörködnek rizsmezőiben, narancs-, citrom-, füge- és pálmaligetiben. Még jó, hogy azt nem teszik hozzá, hogy gyönyörködnek a valenciaiakban!

Ha mi földi emberek valami nagyon szépet akarunk látni, minden nagyítás nélkül mondhatjuk, hogy elég szemeinket este az égre irányítani, ahova a zsol-táros szerint a csillagokban az Úr egész dicsősége ki van feszítve. S hogy még ennél is van szebb, azt elhihetjük Szent Jánosnak, aki Patmoszban a Titkos jelenések könyve szerint (11, 19.) a Szentszűzet szemlélte.

I. *Mária az üdvösség kapuja*, melyen keresztül az Úr közénk jött. (44, 2.) Egyesek és közösségek számára Isten ezt a szépséget tette mindörökké az üdvösség kezdetévé és biztosítékává. Szent Antonin mondja, hogy amint egy város életlehetősége a kapun keresztül van biztosítva, a természetfeletti életnek minden feltételét, az üdvösségnek ezer kegyelmét a Szűzanya, az égből hozzánk nyíló ajtó közvetíti. „Amint Isten a Szűz Mária-ajtón jött közénk, nekünk is azon keresztül kell hozzá emelkednünk” — mondja Szent Bonaventura.

2. *Mária az üdvösség kapuja*, amelyen keresztül tényleg elnyerjük az örök boldogságot. Hogy az Úr Jézus önmagáról azt mondja, hogy ő a kapu, amelyen keresztül a hívők üdvösségre jutnak, az egyház pedig a Szentszűzről azt énekli, hogy „*felix coeli porta*“, az égnek boldog ajtója, azt Szent Antonin szerint úgy kell érteni, hogy az Úr Jézus és a Boldogságos Szűz üdvünkkel való vonatkozásban az egyöntetűen nyíló és záruló jeruzsálemi kettős templom-ajtó. Örök isteni végzés szerint mindketten részesei üdvösségünknek.

A régi időkben a bírák a város kapuja mellett ítélkeztek. A Szentszűz ott van a szűk kapunál, ahol a lelkek az üdvösségre törnek, s az isteni Bíró jogos haragját csillapítja, az utat tágitja, a törekvőket segíti, a lángoló pallosokkal ott álló kerubokat eltávolítja. Mindezen szempontok figyelembevételével nevezték a

Szentszűzet égi létrának, mennyország kulcsának, az üdvösség biztosításának.

* * *

* „Szeretem azokat, kik szeretnek engem . . .” * *B. Matild* azt szokta mondani, hogy ha a hívők ismernék, milyen nagy jótétemény a szentáldozás, soha el nem maradnának tőle. Ő maga gyóntatóatyja engedélyével egy nap sem maradt áldozás nélkül. Elkészüléséhez hozzátartozott közvetlenül a szentáldozás előtt elmondott 5 Ave Maria. Az egyiket a Szűzanya tisztaságának dicséretéül szánta, mely miatt az Úr Jézus anyjává lett. A második a nagy készséget és alázatosságot ünnepelte, amelyekkel a Szentszűz az Úr Jézust magába fogadta mondván: „*Ime az Úr szolgálója, legyen nekem szavad szerint!*” A harmadikban a „*malasztal teljes*” Szűzet köszöntötte és azt kérte, hogy ő se állítson soha semmi akadályt az elé, hogy valóra váljon benne az Úr minden kegyelme, amivel szívébe tért. A negyedikkel szent örömének áldozott, amely eltöltötte az idő alatt, amíg Szentfia benne lakozott. Az utolsó Ave Maria háláját emelte ki s azt kérte vele, hogy az Úr látogatásáért ő is minden szentáldozás után ugyanazt a hálát és örömet érezze. S amikor ennek jutalmául 1160 május 31-én, halálos ágyán feküdt és az Urat útravalóképen vette magához, a Szentszűz megjelent nála: mellette állott s a szent arca sugárzott az örömtől, előre érezve a Szűzanya mellett a mennyei dicsőséget, amelyre egy egész élet hűséges szeretetével rászolgált.

* * *Kosztka* sz. *Szaniszló* a római jezsuita noviciátusban halt meg 1568 Nagyboldogasszony hajnalán. Egész életében a Szűzanya tiszteletével ékeskedett, sokszor mondta ki nevét imádkozva. E névvel ajkán halt meg.

* * * *Michel Angelo* utolsó műve az utolsó ítéletet varázsolja a Sixtusi kápolna falára. Középen van az Úr Jézus, mint ítélőbíró, éppen abban a pillanatban, amikor kimondja a rettenetes szavakat: Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre. A baloldalon egy vége-

láthatatlan tömeg nehezedik lefelé a pokolba. Örögök és kárhozottak kétségbeesett harcban és minden segítség reménye nélkül a legnagyobb erőfeszítés dacára is lefelé sülyednek, és mindig újabb csoportok jelennek meg az angyali trombita szavára, és nehezednek lefelé. A jobboldalon ellenben minden felfelé tart. Mindenki a bíró felé néz reményteljes arckifejezéssel. A bíró mellett látszik a Szentszűz és két szentolvasót bocsát le, amelyet két feltámadott boldogan szorongat és a nézőnek az a benyomása, hogy az egész tömeg annak révén emelkedik felfelé.

Szép szokás az egyházban, hogy a szentolvasót megholtak kihűlő ujjaira fűzzük. Ez természetesen csak annál célravezető, aki előtt a Szentszűz tiszteletének e különben hathatós módja egész életében nem volt ismeretlen s az Ave Maria e szavaival: „Imádkozzál érettünk, most és halálunk óráján. Amen.” — nem szűnt meg a jó halál kegyelmét kérni.

tella matutina,

Hajnali csillag.

Szép és Isten nagyságát hirdeti az ég, amikor sátra alatt a természet mosolyog. Szép, amikor mérhetetlen kékjét fehér báránnyelűk frissen mosott gyapja élénkíti. Gyönyörű, s Isten nagyságát hirdeti, mikor villámai keresztül kasul-cikáznak rajta. És fölséges, amikor bársonytakarójába burkolózik s milliószám gyúlnak ki rajta a csillagok.

Gottes Pracht in Himmelsbogen
Ist in Sternen aufgezo-gen.
Welch ein heiliger stiller Chor!
Dass das Herz dir grösser werde,
Blicke von der kleinen Erde
Zu dem ew'gen Glanz empor.

(Mahlmann)

S van köztük egy, amelyhez annyi költőnek oly sok szép gondolata és érzelme tapad s az utasnak és szenvedőnek legdrágább reménye fűződik. Benne találkozik az ausztráliai néger méla tekintete a pogány római természetszemlélete s a finom esztetikájú költő kontemplációja. Ezt a csillagot a frivol római Vénusznak nézte, a kereszténység áhítatos misztikával benne a fényességes Nap előhírnökét látta. Ez a *hajnalcsillag*, vagy helyesebben *esthajnalcsillag*, amely jan.-tól szept. 8-ig, Kisasszonynapig a napfelkeltét megelőzi, az év többi részében a napnyugta után jelentkezik. Szimbóluma a legértékesebb világosságnak, a Szentszűz személyéből kiáradó kegyelemnek. A tudósok eddig vagy 60 jelenését találták a Mária-szónak. Köztük a legkedvesebb magyarázat szerint *Mária = fény, világosság*. „Mária est illuminatrix — mondja Sz. Izidor — genuit enim lumen mundi. Mária megvilágosító, mert a világ világosságát szülte.”

Az evangélium szerint boldog az anya, aki Istent szült, a tapasztalat szerint pedig áldott a csillag, mely világosságot áraszt, s boldog az utas, aki zarándoklásai közt a Nap és a csillag irányjelzéseit követi. A Szűzanyát követni nagy megnyugvás. Viszont „ahol életünk tengere felett Mária, a csillag, hiányzik, ott sötétség és árny uralkodik” — mondja Sz. Bernát (sermo in nativ. B. M. V.)

* *

III. Károly magyar király egy vadászat alkalmával az erdőben eltévedt. Meglepte az éj és a felhőbe borult csillagtalan ég a vérengző vadakkal teli erdőből a kijutást lehetetlenné tette. A rettegő király megfogadta, hogy megmenekülése esetén e veszedelmes helyen kolostort építtet s íme gyenge szellő keletkezett, amely mindig erősödve szétszakította a veszedelmes felhőket. Egy rezgő csillag gyenge fénye megmutatta az erdőből kivezető keskeny ösvényt.

Az élet útvesztői közt a Szentszűz irányt jelző csillagfény, amely első sorban a tenger legnagyobb

veszedelmei közt tartózkodók számára kedves jel. Amíg az első hajós kezdetleges bárkájában csak a kiálló partmenti sziklák veszedelmétől tartott, egy-egy közeli hegy, vagy a parti kanyarulat szerint igazodva biztonságba érezte magát. Később este megtette egy-egy világító torony. Amikor azonban nyílt tengeren az éj sötétjében a mélységek örvénye fenyegette, magasabban kellett segítséget keresnie: az égen a csillag látása öntött bele erőt és reményt. De méginkább a Szent-szűz, az „élet reménysége”. Azért a Mária-kép és előtte a mécses minden hajónak legelső felszereléséhez tartozott. S amint a Dunára ereszkedő osztrák hegytetőn álló „Maria Taferl” templom mellett elhaladva a hajó személyzete és az utasok felváltva köszöntötték a Szűzanyát, a nyílt tengeren az esti csillagot megpillantva még nagyobb buzgósággal mondták el az Üdvözlégyet. Így volt ez régen! Ma a természet erőit ismerve az ember előtt csökkent a csillag jelentősége és a sok fizikai felszerelés miatt utas és hajós előtt elhomályosult a „tengercsillag” is, akinek segítsége pedig az „úszó város” fényűző berendezése és szórakozásai miatt fokozottabban szükséges volna. De legyen csak igazi vihar! Nincs az a páncélos, amelynek utasai a XX. század technikai vívmányai közt is biztonságban éreznék magukat. S nincs a fölség jellege nélkül a jelenet, amikor a „Tengercsillag” szükséges volta érezteti hatását.

„A felhők nyugat felől gyülekezni kezdtek — írja Chateaubriand egyik tengeri útjáról — s nagy vihar kitörését helyezték kilátásba. Három órakor a vitorlákat leeresztették és a Szentszűz képe elé egy kis mécseszt függesztettek, annak jeléül, hogy ettől a pillanattól kezdve az egész tengeren való uralmat mindenki egy gyenge nő kezében tudta. A hajósok és az utasok a szárazföldön bátrak lehetnek, azonban a veszélyek az emberi erőt és okosságot kevésnek mutatják. A tengeri viharban a bölcsélet fáklyája kevésbé nyugtatja meg az embert, mint a Szentszűz képe előtt pislákoló mécs.” (Itinéraire de Paris á Jerusalem.)

Az egész Föld ma nem más, mint utasaival, az

egész emberiséggel, állandóan a legnagyobb veszélyek közt haladó óriási hajó. Veszedelmes úton magunkkal visszük egyéni életünk ezer kínzó gondját és megoldatlan problémáink keserű terheit. De mindennél nehezebb az a sejtés, hogy talán az egész emberiség hajója meg van fúrva! E nagy veszélyben a valamikor kétségtelen fényűnek tartott csillagok elhomályosultak és a kuruzslók elhallgattak. Egyetlen csillag fénye nem változott. Sok harangszó irányítja feléje tekintetünket. Május és október hónapban pedig különösebben törekszik arra az egyház, hogy az egész útitársaság mint egy ember térdeljen a Szűzanya elé:

Üdvözlég szűzek virága,
Üdvösségünk olajága,
Tengerek szelíd világa,
Biztonságos csillaga.

Nézz le ránk a földi pályán
Tengerünknek éjszakáján.
El ne hadd süllyedni gályám.
Fényed óvhat egymaga!

Szentviktori Ádám (1192). Ford. Sik. S.

Ötödik gyöngyvirágszál.

A rádió révén az egész világot bejáró hírek hallgatói föl-
neszelnek, amikor egy őket közelről érintő kedves hír következik.
„Ez nekem való!” — mondja mindjárt az első szívdobbanás és a
hallgató csupa fül és érdeklődés.

Akik a loretoi litánia következő invokációit különös áhítat-
tal hallgatják, azok elsősorban a betegek. Mert a Szentszüz

salus infirmorum,

Betegek gyógyítója.

VII. Gergelynek súlyos betegségében megjelent a
Szentszüz és mosolyogva kérdezte: „Sokat szenvedtél?”
— Szűzanyám, felelte a nagybeteg pápa, erről
Te többet tudsz, mint én.

Erre a Szentszüz ujjával hozzáért, aztán eltűnt.
A pápa pedig másnap az egész nép jelenlétében el-
mondta szentmiséjét.

Egy a sok-sok eset közül, amelyek azt mondják,
hogy a Szűzanyába vetett hit nem elmélet, dialektika
vagy szillogizmus, nem az ellenőrizhetetlen hitelességű
eseményeknek erőszakos magyarázata, hanem jóságos
arcáról lemosolygó bizalom gyümölcse, a vigasztaló
Szűzanya jóságának a természet békóit nem tűrő ereje
és könyörülete, a természetfelettinek lenyúlása a mi
szomorúsággal telt könnyvölgyünkbe. Minden Szűzanya-
tisztelő beteg ágya és szobája kegyhely, ahol a Szűz-
anya kegyelmével jelen van s az Úr akaratában való
megnyugvásra segít, de igen sokszor testi egészséget is
közvetít. A legelső kegyhely ebből a szempontból
 Lourdes.

1858 febr. 18-án Soubirous Bernadette e szavakkal: „Menj a forráshoz, igyál belőle és mosakodjál meg benne!” — megtalálta a szentforrást, amely részint fürdésre, részint ivásra azóta is naponként 122.400 l. vizet szolgáltat.

* *

„Szomjazók, mindnyájan, jöjjetek el a vizekre¹ és akiknek nincs pénzetek, siessetek, vegyetek és egyetek. Jöjjetek, vegyetek pénz nélkül és minden csere nélkül bort és tejet. Miért költitek a pénzt nem kenyérre és fáradságokat nem jóllakásra?² Hallgatván hallgassatok engem, egyetek jót és gyönyörködjék lelketek a követségben. Halljátok meg hívó szavamat és jöjjetek hozzám! Halljátok és élni fog lelketek.”

Ime hívod a népet, amelyről nem is tudtál. És a nemzetek, amelyek téged nem ismertek, hozzád futnak a te Uradért és Istenedért, mert ő megdicsőít téged.”

(Lz. 55, 1—3, és 5.)

* *

Ezt találja az ember Lourdesban. Harangszótól a pataksobogásig ott minden ezt a gyermeki hitet és bizalmat inspirálja, elsősorban a betegekbe, akik igazán „lourdesi betegek”: orvosi segítségét nem igényelnek, hiszen azok mondták ki róluk, hogy számukra emberi segítség nincs. Egyetlen reményük, hogy a Szűzanya közbenjárására az Úr Jézus könyörüljön rajtuk.

Délután 3—4 óra tájban már ott vannak a bazilika előtti téren két hosszú kettős sorban. Földön ülve, kocsiban, hordozható ágyban fekvé várják, hogy közülük

¹ Pusztában utazó embernek a víz gyönyörűség, a számkitettségben járó zarándoknak az enyhület Isten kegyelme. Maga Jézus mondja tanítását víznek (Jn. 4, 14.), önmagát pedig kútforrásnak (Jn. 7, 37.) Ilyen gyönyörűség és enyhület a Szentszűzbe vetett bízalom; az minden kegyhely, de gyógyvizével főképpen Lourdes az.

² Balga emberek dobálják a pénzt dőzsölésre, szórakozásokra. és mindarra, ami életet rövidít és lelket öl, de azt kevésre becsülik, ami igazi békességet ad és egy krajcár nélkül megszerezhető: ez a kinyilatkoztatásban való hit, az élet minden körülményeiben balszam és erősség.

melyik dobhatja el mankóját, kocsiját és nyomorúsága egyéb segítőit.

Közben a sok ezer zarándok nyolcas sorban megindul: középen a papság. Mindenkinek égő gyertya van a kezében. A jelenlévő legnagyobb egyházi méltóság viszi az Oltáriszentséget: fölötte néha miniszterek, fejedelmek tartják a mennyezetet. Mikor a körmenet a betegekhez ér, a főpap mindegyiket külön-külön megáldja az Oltáriszentséggel, mialatt a tér közepén egy harsányhangú pap kiterjesztett kezekkel mondja a lourdesi-litánia kéréseit:

Uram, imádunk Téged.
Uram, remélünk Benned.
Uram, szeretünk Téged.
Hozsanna, hozsanna Dávid fiának!

Áldott legyen, aki az Úr nevében jön,
Te Krisztus vagy, az élő Isten fia.
Uram, akit szeretsz, beteg,
Uram, tedd, hogy lássak.
Uram, tedd, hogy járjak.
Uram, tedd, hogy halljak.

A sok ezernyi tömeg ugyanezt kérésenkint ismétli s főként az utóbbi három kérést mondják nagy alázattal, közben felhangzik:

Ave maris stella	Tengernek csillaga,
Dei mater alma,	Istennek szent anyja.
Atque semper virgo,	Mindenkor tiszta szűz,
Felix coeli porta.	Mennyeország ajtaja.

E körmenetek alatt sokszor történt gyógyulás, amelyek valóságáról eleinte csak a kezelőorvosok bizonyítványai tanuskodtak, de mivel a tényállás igazságával szemben több oldalról kétséget támasztottak, 1895-ben külön orvosi szakosztály, (Bureau des constatationis) alakult. Termei mindenki előtt nyitva vannak, aki a vizsgálatra hivatott, legyen az hívő vagy hitetlen. 1890—1904 között 1712 orvos fordult meg ott, köztük 1101 idegen; a legelsőrangú akadémiákból is voltak képviselők.

A betegségek megvizsgálásánál résztvevő orvosok száma

1927-ben 722, 1928-ban 788, 1929-ben 920,
1930-ban 998 volt; köztük

489 francia, 103 belga, 79 olasz, 47 spanyol, 89 Észak- és 38 Dél-Amerika-i, 22 hollandi, 20 svájci, 17 ír, 16 német. Az orvosi körnek 20 nemzetből 1250 tagja van.

A 3000 meggyógyult betegség között, amelyeknek fényképfelvételei és a gyógyulások után készült jegyzőkönyvei megtekinthetők, — előfordul minden baj. Az eddigi gyógyulások $\frac{1}{13}$ részében idegbaj szerepel. Utána kezdettől fogva, tulnyomóan sok volt a szívbaj, a tüdővész (1897—98-ban 50 tüdővésztes beteg közül 24 gyógyult meg), a gerincbetegség, az agybántalom, a rák és a genyedés. Meggyógyult 34 vak. A gyógyulások közül megdöbbenő egy 29 éves lánynak egy 12 év előtti tifuszból maradt 32 cm. hosszú és 15 cm. széles üszöksebe, amely a bokától a térdig szinte szétroncsolta a hust. A láb görbén lefelé hajolt. Kétszeri fürdés után az elkorhadt láb javult, de mivel még nem volt egyenes, ismételt fürdést tanácsoltak, amelyek eredményeképpen a vízbeereszkedéskor éles fájdalom futja át a tagokat, az alaktalan láb egyenesedik, az izmok bizseregve kihuzódnak, a térd visszanyeri alakját s a beteg teljesen felgyógyul. A kezelőorvos, a montpellier-i egyetem tanára, utána azt írta a bizonyítványába, hogy „egy összeroncsolt szervezeten a sebnek hirtelen gyógyulása fölül áll minden természetes magyarázaton.”

Акik a csodás gyógyulásokat elfogulatlanul látják, nem tudják magukat kivonni hatásuk alól. Látásán a cinizmus is megdöbben. Senki sem ment Lourdesba annyi cinizmussal, mint Zola, de regényébe ő is kénytelen ezt írni: „Láttam, hogy olyan emberek emelkedtek fel helyükről, akik azelőtt mozdulni sem tudtak.” Vannak Lourdesnak megtérői. Dozous, a város orvosa, aki először vizsgálta meg a lourdesi eseményeket, róluk írt könyvének mottójául ezen szavakat választotta: „Cre-

didi quia vidi. Hittem, mert láttam.“ Estrade, az orvosi szakosztálynak eleinte szintén a nevetők közé tartozó tagja, hasonlóképen a barlang mellett lett hívővé s a lourdesiaknak volt alkalmuk látni, hogy a valamikor hitetlen orvos olvasóval a kezében járt ki reggelenként a barlanghoz. Huysmanns, Retté megtérésük alkalmával Lourdesban erősítették meg hitüket. Dr. Vergez, a montpellier-i egyetem orvostanára tapasztalatait a következő módon foglalta össze: „Kérdezik, mit láttam Lourdesban? A leghitelesebb tények alapján, melyek szinte fölülmulják a tudomány biztosságát, láttam, érintettem az Isten művét, a csodát.”

Refugium peccatorum,

Bűnösök menedéke.

Isten a zsidók számára a Jordánon innen és túl 3—3 menedékhelyet (refugium fugitivorum) rendelt. (Deut. 19, 2.; Num. 35, 11.) Az üldözői elől menekülő kérését ott előadta és a veszedelem megszűnt. Az újszövetségben a legnagyobb baj a bűn. Elkerülése a legégetőbb feladat. A tőle, valamint az érte járó büntetéstől való mentesítés a legnagyobb jótétemény.

1. A bűn megbocsátója és így a bűnös első menedéke mindig Krisztus, akinek szanatóriuma a gyóntatószék, patikája a tabernákulum és orvosa a helyettesítésével megbízott áldozópap. Azonban hathatós közbenjáró és védelem a Szentszűz is, aki nagyon jól tudja, hogy az emberiségnek milyen átká a bűn, amelyért Szentfiának halált kellett szenvednie, s egyúttsszenvedve szerzett arra érdemet, hogy közbenjáró szava meghallgattassék. S amint a gyermeknek legbiztosabb menedéke az anya, nekünk Isten-gyermekeknek legelső védelmünk az Istenanya, aki az ártatlanok számára a bűn elkerülésére kegyelmeket kér s a bűnösöket palástjával takarja be. „Ő boldog Szűz — mondja sz.

Bernát —, mert anyja vagy Istennek és embernek, a királynak és a száműzöttnek, a bűnösnek és bírójának! Mindkettőnek anyja lévén nem tudsz köztük nehezte-
lést elnézni.“ Ő boldog Szűzanya! S oh boldog bűn-
ösök, akiknek ilyen segítség jutott osztályrészül! Mert,
ha az ég angyalai egyetlen megtért bűnösön örvende-
nek (Lk. 15.), elgondolhatjuk, hogy annyi bűnös meg-
segítése miatt milyen nagy a Szűzanya öröme, akit az
örök bölcsesség épen a bűnösök üdvözítésében munka-
társának választott. „Azért vagy te kezdettől fogva Is-
ten anyjául kiválasztva — mondja Aranysz. sz. János
— hogy könyörületességed révén üdvözüljön mindaz,
akit Ő a szigorú igazságossággal nem üdvözíthet . . .
quem Deus non potest salvare per suam meritissimam
iustitiam, tu per tuam salwares pietatem et misericor-
diam. (In deprec. ad. Virg.) Amit az egyházi szép éneke
így fejez ki rámutatva a könyörület gyökerére, szere-
tetére:

Tiszta vagy te, mint a harmat,
Mely az égből gyöngyözött.
Sérthetetlen liliomként
Allsz a bűntövis között.

Sár a gyöngy mellé nem illik
Bűnt utál a szűz erény.
Hogy figyelhetsz hát te ránk, ki
Tiszta vagy, mint égi fény?

Tiszta szűz, vagy, akitől a
Másik Ádám teste lett.
Ép virág korhadt gyökéren,
mely bibátlantul eredt.

Oh de tudjuk, hogy mihozzánk
Szűz szíved szerelme nagy.
Hisz te irgalom szülője
S bűnösöknek anyja vagy.

2. Az egyház a rendelkezésére álló kincstárból
bőven juttat híveinek; vagyis a rábízott hatalomnál
fogva leesdi az égtől, hogy az elkövetett bűnök után
vagy még itt a földön esedékes, vagy már a tulvilágra
fönntartott büntetések részben vagy teljesen töröltesse-
nek. Ilyen imádság maga a *Loretói litánia*. Ezenkívül
XIII. Benedek pápa 1724 szept. 14-én harangszóra az
Urangyala egyszeri elmondásáért 100 napi búcsút enge-
délyezett; s akik a hónapban naponként legalább egyszer
elmondják, azok a szokott feltételek mellett (szentgyónás,
szentáldozás és a pápa szándékára mondott ima) teljes
búcsút nyerhetnek. VI. Pius pápa 1786 ápr. 5-én

100 napi búcsút engedélyezett azoknak, akik reggel a *Salve Reginát* este pedig a *Sub tuum praesidium*-ot elimádkozzák; akik ezt egy hónapon keresztül minden nap megteszik, a szokott feltételek mellett 2 tetszése szerint választott vasárnap részesülnek teljes búcsúban; a szokásos feltételek mellett ugyanez szól minden Szűz Mária ünnepre és a halál órájára. Igen sok a búcsúkkal ellátott fohász, amelyek nemsok időt vesznek igénybe és a legnagyobb elfoglaltság közt is sok kegyelmet közvetítenek. XIII. Kelemen pápa 1759 szept. 5-én 25 napi búcsút engedélyezett a „Mária” név ájtatos kimondásáért. Ilyen búcsúkkal ellátott egyéb fohászok:

Árvák anyja könyörögi érettünk. 300 n. b. (1924. febr. 23.)

Makula nélkül való béke-királyné, könyörögi érettünk. 300 n. b. (1924. febr. 9.)

Szent olvasó királynéja, könyörögi érettünk. 100 n. b. (1915. okt. 1.)

Szűz Mária legtisztább szíve, nyerj számomra Jézustól tiszta és alázatos szívet. 100 n. b., és egy hónapon keresztül mindennap elmondva a szokott feltételek mellett teljes búcsú (1922. jan. 13.)

Fájdalmas Szűzanya, az összes keresztények anyja, könyörögi érettünk. 300 n. b. (1906. jún. 27.)

Oh Szűzanya, add, hogy Istenben, Istennel és Istenért éljek. 300 n. b. (1921. ápr. 26.)

Szűz Mária, ments meg bennünket, a pokol szenvedéseitől. 100 n. b. (1914. jan. 22.)

Szűzanyám bizalmam. 300 n. b. (1917. jan. 3.)

Irgalom anyja, könyörögi érettünk. 300 n. b. (1927. máj. 21.)

Szűz Mária Istennek szent anyja, könyörögi érdem Isten előtt. 100 n. b. és a szokott feltételek mellett egyszer egy hónapban teljes búcsú annak, aki a hónap minden napján elmondja (1921. ápr. 7.)

3. A bűnös, aki a gyóntatószék térdeplőjén alázattal várja a feloldozó szókat és legjobb tehetsége szerint küzd az ellen, hogy benne emberi gyöngeség a bűnben való megátalkodottsággá, vagy épen Isten ellen

való küzdelemmé váljon, az számíthat a Szőzanya hathatós közbenjárására. Akikből ellenben a bűn kerülésének első kelléke, a jóakarát hiányzik s lelküket soha tisztára nem mossák, akik a bűnök közt addig válogatnak, míg a súlyosába is beszeretnek; akik a számukra könnyebb bűnöket gyűlölik és kerülnek, de mentegetik és dédelgetik azt, amihez szívük ragaszkodik és mellette haláluk óráján is kitartanak: azoknak a *Bűnösök menedéke* semmit sem mond és nem segít rajtuk.

* *

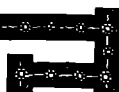
Párisban halálos ágyán feküdt Lully János zeneszerző. Papot kívánt, aki tudtára adta, hogy bűnei alól csak akkor nyerhet feloldozást, ha szerzeményei közül a lélekrontó darabokat megsemmisíti. Lully a füzeteket bekérte és a pap szemeláttára elégettette. Utána barátainak szemrehányó szavaira azt mondta: „Nincs ok a nehezítésre! Az elégetett füzetek csak szólamok voltak. A partitúra még ott van a sarokban”.

Ha a gyónás olyan, hogy elégnék a szólamok, de megmarad forrásuk, a partitúra s a nóta újra kezdődik, ha megmarad a rendezetlen vágó, egy-egy főbűn, ami a lelket sanyargatja s nem engedi meg neki, hogy menedéket találjon ott, ahol rá kegyelem vár a Szűzanya oltalma alatt: nincs segítség.

onsolatrix afflictorum,

Szomorúak vigasztalója.

„Bevégezvén az ünnepnapokat, midőn visszatérőben voltak Jeruzsálemből, a gyermek Jézus ott maradt és nem vevék észre szülői. Vélvén pedig, hogy az utitársaságban van, menének egy napi utat és keresék őt a rokonok és ismerősök között. És mikor nem találták, visszatérének Jeruzsálembe, keresvén őt. És lőn három

nap mulva megtalálták őt a templomban a tanítók közt ülve, amint hallgatá és kérdező őket. Álmélkodának pedig mindnyájan, kik őt hallák, az ő okosságán és feleletein. És meglátván őt elcsodálkoznak. És mondá neki az ő anyja: **Gyermekeim! miért cselekedtéligy velünk?** Ime atyád és én bánkódva kerestünk téged. Ő pedig mondá nekik: **Miért, hogy engem kerestek?** nem tudátok-e, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem? De ők nem érték a beszédet, melyet nekik mondott. Akkor hazatért velük, és Názaretbe méne, és engedelmes vala nekik. Anyja meg szívében tartja vala mindez ígéket.

(Lk. 2, 43—51.)

Valamikor az egész föld a bűn átka alatt nyögött. Arculata olyan volt, amilyennek a bűnbeesés után elhangzott isteni ítélet miatt várni lehetett és kellett: tövist és bojtortjánt termett. Jaj volt annak, aki a tüskékbe lépett, pedig senkisék kerülhetne el a keserű próbát. Élet vagy halál, munka vagy betegség, testi vagy lelki megpróbáltatás szomorúságot és ezer jajszót fakasztott. Ezt az utat járta értünk az Emberfia s a Szűzanyának is tövis és bojtortján közt vezetett az útja. És szomorkodott és könnyezett, és szenvedett. Régi magyarázat szerint *Mária* = *keserűség*. Életéből az egyház hét fájdalmat emelt ki emlékül, amelyet hét tördőfés okozott. De említhetne hetvenhetet is, annyit kellett szomorkodnia. Régi kedves legenda szerint az Úr Jézusnak a keresztről lehulló vércseppjei Ádám koponyájáig hatottak, hogy a megváltás ott jusson kifejezésre, ahol a romlás megfogamzott. A Szűzanyának a föld töviseire és bojtortjánjaira lecsurgó könnyei pedig a szurós tüskék hegyén bársonyos bimbókat fakasztottak. Amint az egyház éneklí, a kemény szár hajlékonyvá vált, friss életszin zöldje vontá be és bársonyszőnyeg lett belőle.

Tam salubri terra felix
irrigata pluvia,
ante spinas que scatebat,
germinavit flosculos;
inque nectaris saporem
transiere absynthia.

De azért ma is épen elég a baj és szomorúság. Menj a kunyhókba, ahol a mindennapi ruha és a kenyér hiányzik, ahol a kórágyon sínylődő betegnek még az sincs, aki egy pohár friss vizet adjon. Menj műhelyekbe és gyárakba és irodákba, ahol percenként teljesedik az isteni végzés: „Arcod verejtékével eszed a kenyeredet!” Menj a palotákba, ahol ugyan semmi sem hiányzik látszólag és minden darab butoron jólét csillog, de a lélek belül mégis jajgat. Menj a legelőkelőbb hivatalokba, ahol nagyurak lealázó ember-sorsa sokszor kemény szolgasággal párosul. Menj kórházakba, tébolydákba és börtönökbe, ahol a test és lélek tört erői vergődnek. Állj meg világvárosok kapuja mellett, amerre az út a temetőbe vezet: egyik halott a másikat éri s a bölcső meg a koporsó közti néhány perc melyik számára nem volt e siralom völgyében szomorúság és megpróbáltatás ideje? Jaj de szépen hangzik ez az invokáció: *Consolatrix afflictorum, szomorúak vigasztalója.*

* *

Az Atlanti óceán végtelen hullámain vagyunk. A Carpathia egyik matróza nagyon elhagyottnak érezi magát a hajón, és sokszor bűnnek ereszti a fejét, s esténként mikor a munka befejeződik, nekidül a vas-korlátnak és szomorúan nézegeti a mélyen alattuk kavargó hullámgyűrűket. Szívét kínos honvágy gyötri. Félő, hogy egy ellenőrizetlen pillanatban átveti magát a korláton és minden fájdalmának egyszerre vége lesz!

Ilyen sötét gondolatokkal és vágódó tekintettel nézi most is a mélységeket s már a korlát után nyult és már hallotta, hogy súlyától mekkorát toccsant a nagy víz, s íme az utolsó pillanatban egy erős kéz nehezedik vállára. Felnéz és áldott lelkű kapitányát látja maga mellett, akinek 30 évvel előbb épen olyan nehéz volt megszokni a végeláthatatlan tengeren a hon-talan, sivár életet.

— Tóni — szólt hozzá szinte a lelke mélyébe irányítva átható tekintetét, aki szenved, annak nem le-

felé, hanem felfelé kell tekintenie! Azzal tovább ment a kapitány anélkül, hogy egy szentbeszéddel felérő mondatához csak egy szót is hozzátehetett volna. Azt t. i., hogy akit bánata lefelé húz, annak felfelé kell tekintenie a Kálváriára és a fájdalmas anyára. Így ismerje meg a szomorúság és fájdalom jelentőségét.

Villiers de l'Isle Adam gróf, Ródus utolsó nagymestere, kénytelen volt elhagyni a szigetet, s szívében a régi hatalom elvesztése felett érzett nagy fájdalmával s flottája egyetlen maradék bárkájával érkezett Messinába. Mikor bevitörázott a kikötőbe, csak egyetlen vitorla volt kifeszítve rajta; az, amelyen a Szűzanya képe s alatta az írás volt látható: „*Afflictis spes unica rebus*, a szerencsétlenségben egyetlen remény.”

De sokat terhel ma nagy fájdalom súlyos anyagi veszteségek miatt! Akiket lever a tudat, hogy veszendőbe ment a régi életmód, s alapjában megrendült vagyoni állapotuk; bántja őket mások sikere és saját sikertelenségük látása. Ezeknek mind egyetlen reményük a Szűzanya, aki a legszükségesebbet választotta s jót választott, mert azt sem tőle, sem követőitől semmi eredménytelenség sem veszi el.

* *

A szenvedés a földi élet általános törvénye ugyan, de a veleszületett finomság és érzékenység miatt az mégis elsősorban a nő sorsa, aki Horatiusnál „*pati nata*”, szenvedésre született. S nemcsak minden nőnek bőven jutott Mária szenvedésörökségéből, de valamilyen értelemben mindegyik „Mária”, a *tenger-keserőség egy csöppje*. Szenvednie kell, ha eléri legfőbb vágyát, a családalapítást, mert a földi életben minden, még az is csak kevéssé jó s bőven akad benne tövis, ami elsősorban őt sérti. Szenved, ha a cél elérése nélkül a magános élet keserű kenyerét eszi. Sokszor szenved, mikor más azt gondolja róla, hogy jólétnek örvend, de csak ajaka mosolyog, mert ünneprontóként nem akarja más napjait szomorítani. Szenved helyt állva a

mindennapi élet aprólékos kötelességeiben, amelyért elismerés vagy hála nem jár, legfőlebb kemény bírálattal jut neki osztályrészül. Hány anya, jegyes vagy fiatal lány mondhatja el a Szűzanya panaszát: tenger-nagy az én szomorúságom! Azért található meg oly sok nő szobájában a fájdalmas anya képe vagy szobrocskája és előtte mint feleség, anya sokszor leborul, mikor fürkésző szemek nem látják. Leborul, hogy annak segítségét kérje, aki az égi korona elnyerése érdekében sokkal több szenvedést tűrt el s őt megvigasztalhatja szomorúságában.

uxillum Christianorum,

Keresztények segítsége.

Minden segítségnek végső tényezője az Atyaisten, aki e hatalmát örök elhatározással a Fiúnak adta át (Mt. 28, 18.) és azért végelemzésben segítségünk csak az Úr Jézus, „az eget és a földet örökké kormányzó Király” lehet. Mivel azonban az anyai szeretet révén a Szentszűz egyrészt Szentfiánál a legszívesebben meghallgatott védő, és másrészt ugyancsak az anyai szeretet miatt minden ügyünket legjobban a szíven viseli, a leghívatottabb közbenjárónk az Úr Jézus Anyja. Személyes testi-lelki bajban is mindig kész a segítségre, de elsősorban akkor nem hagyja el övéit, amidőn Szentfia legszentebb ügyéről, a kereszt diadaláról van szó. Hányszor megmutatta ezt a Szűzanya!

A gótok Totila királyuk vezetése alatt 549-ben Róma felé közeledtek s az örök város rémületében már megdölni is alig mert. Narses a Szentszűz nevében ellenük megy, megállítja seregüket, a királyt elfogja s a kereszténység szívét a pusztulástól megóvjá. Ez megismétlődött, mikor a mórok Arábiából és Afrikából

előtörve Spanyol-, Franciaországot és Portugáliát végpusztulással fenyegették. Az ellenük egyesült keresztény királyok akkor is a Szűzanya nevében szálltak harcba és győztek; utána XI. János pápa hálából a *Miraflores* bazilikát építette, XI. Alfonz király pedig zsákmányát a Boldogságos Szűz szobra elé tette.

A legyőzött, de meg nem tört pogány magyarok Nagy Ottó uralkodásának első éveiben Németországra rohantak és Augsburgot ostrom alá vették (955). A polgárok vitézül védték magukat s maga Ulrich püspök templomi öltözetben vezényelte őket. A kívánt győzelem biztosítása céljából nyilvános könyörgéseket rendelt el. A nőket két részre osztotta; az egyiknek keresztrel a kezében imádkozva kellett megkerülnie a várost, a másik a templomban leborulván a Szűzanya segítségéért esedezett. Azoltár lépcsőire tett csecsemők sírásukkal könyörögtek. Ottó megütközött és győzött. (Cantu VIII. 10, 146.)

•

A törökök 1456-ban Belgrád előtt táboroztak és egész Magyarországot elfoglalással fenyegették. *Kapisztrán sz. János* a Szentszűz segítségére hivatkozva szólította harcra a magyarokat és általában a keresztényeket. E fényes győzelemre *III. Kalixtus* pápa a keresztények összes templomaiban hála-ájtatosságot rendelt.

•

„Mikor a török mindig előbbre tört és egész Európát elfoglalással fenyegette, 1663-ban nagy császári sereg indult ellene. A vezérek azonban késtek. A horváth bán, Zrinyi Miklós, e késedelmet nehéz lélekkel viselvén, sereget gyűjtött és a török feltartóztatására készült. Ez az ostoba gyaur — mondta a pasa, — egyenesen azon dolgozik, hogy minden emberével elpusztuljon. Zrinyi Miklós azonban magasabb segítségben bízott. Mikor minden készen volt, a vezér a Hétfájdalmú Szűz képét megcsókolta, előtte imádkozott.

Amikor az ellenség a hídon át akart jönni, a huszárok *Jézus Mária* szavakkal ellenállottak; 300 huszár állta a 3000 nyilas ostromát és a győzelem az övék volt. A csáktornyai erdőben — írta a vezér a császárnak — a Fájdalmas Szűznek szobrot állítottam. A nyilak visszapattantak rólunk, mert láthatatlan égi pajzsok védtek bennünket. A csoda annyira megzavarta a nyilazókat, hogy csatarendjük felbomlott. Ez a Szűzanya műve volt. A vezér hálából ugyanoda később templomot is emelt." (Balogh i. m. 699 l.)

•

Mikor a 30 éves háborúban a huszita cseheket a Fehérhegy-i csatában (1620) az egyesült katolikus seregek megverték, a Szűzanya segítségével kivívott győzelem örök emlékére az V. Pál pápa építette Sz. Pál-templomot a *Madonna della Vittoria* néven a Szűzanya tiszteletére szentelték. Azt a Mária-képet, amelyet az ütközetben a harcosok előtt vittek, az ott használt zászlókal együtt ebben a római templomban helyezték el. A mellette lévő kolostornak a folyosója a csatajelenetek képeivel van tele.

•

A Foro Trajano mellett 1734-ben épült szép templom sekrestyéjében egy márványlapon ez olvasható: „*A Mária-név* társulata emlékül alapítójának, Isten tiszteletreméltó szolgájának, XI. Incének, a legjobb és legdicsebb pápának azért, hogy akkor, amidőn nagy török csapatok igen keményen ostromolták Bécset, a Szűzanya nevének hathatós erejét híván segítségül, azokat isteni beavatkozással megszalasztotta, s azért is, mert e nagy név főellenségeivel szemben további állandó védelem leesdése céljából ugyanazon legszentebb név tiszteletére társulatot szervezett és tagjai közé legelsőnek önmaga iratkozott be.”

E márványba vésett sorok örökítik meg a Szűzanya segítségével kivívott 1683-i bécsi győzelmet. És az egész világon szerteszét és minden országban hány

emléke van a Szentszűz közbenjárására, egyesek és a közösség megsegítésének! A „Keresztények segítsége” megszólítás minden nehézségünkben e nagy történelmi emlékek nyelvén szól hozzánk s az 1571. okt. 7-én Lepanto mellett a törökökön aratott győzelem emlékeként¹ került bele a litániába, amikor épen úgy, mint 1717. aug. 16-án a Nándorfehérvári diadal alkalmával, a Szűzanya segítette meg a keresztényeket.

*

Napóleon önkényeskedése az egyházat gyökerében támadta meg. A wagrami csata éjjelén (1809. júl. 5.) 2 órakor a Quirinal előtt őrtálló 40 svájci testőrt 4 csapat katona lefegyverezte, és VII. Pius pápát Napóleon fogjává tették, majd sok megaláztatással Fontainebleauba hurcolták. Az egész Egyházért szenvedő pápa a Szűzanyához fordult segítségért, végre 1814-ben Napóleon ugyanazon szobában írta alá lemondását, amelyben ő a pápát lemondásra kényszerítette, és komédiásnak mondotta. Napóleon száműzetésbe ment, a pápa pedig, aki még az ő engedélyével, de „titkon” és kardinálisai nélkül indult el Párisból, már francia földön is a nép örömmujongása közt közeledett az örök város felé. Mikor pedig május 21-én alattvalói nagy örömeire Rómába bevonult, az egész kereszténység a Szűzanya közbenjárásának tulajdonította a váratlan fordulatot. Emlékét úgy örökítette meg a pápa, hogy minden év május 24-ére az egész egyházban a „Keresztények segítsége” ünnepet rendelte el.

* *

A „Keresztények segítsége” tehát a meg nem

¹ A római breviáriumnak azon adata, hogy az *Auxilium Christianorum* invokáció V. Pius pápától származik és az ő parancsára került bele a loretoi litániába, nem tartható fönn. Valószínűbb az a vélemény, hogy az invokáció a harctérről győzelmesen hazatérő és Loretón keresztülvonuló katonák örömköltésaként mint igazi „vox populi” került bele akkor már a nép ajkán terjedő litániába. (A. de Santi, Le Litanie della Vergine.)

osztott kereszténységnek könyörgése, és egyúttal diadalkiáltása és emléke az időnek, amikor az Úr Jézus Krisztusban egy volt a törvényhozó, akinek mindenki engedelmeskedett; földi helytartójában egy volt a vezér, akire mindenki hallgatott és a Szűzanyában egy volt a pártfogó, akinek segítségében mindenki bízott. A szent célokra így osztatlanul erejét megsokszorozva érző kereszténységet a protestantizmus szétbontotta és a megbontás minden átkát az egész tehetetlen világ most érezve eredménytelenül földi segítség felé tekint. Mert gyökeres segítség csak annál van, aki isteni tanításával a nehézségek megoldását mindenkorra biztosította s annál a legjobb közbenjáró a Szentszűz. A „Keresztények segítése” így a múlt dicsősége és a jövőnek záloga. Azért bizalommal fordulj hozzá! Ellenségeid nem Totila gótjai vagy Ali pasa janicsárjai, hanem a nagyon megnehezült mindennapi élet ezernyi gondja és a bizonytalanná vált jövő terhe. Ebben is a Szűzanya a keresztények legnagyobb segítése.

Hatodik gyöngyvirágszál,

Regina

A megdicsőült Szűz

Az Úr Jézus mennybemenetele után Szűzanyját a földön hagyta, hogy továbbra is segítségére legyen apostolainak. De ki tudná megérteni keserűségét amiatt, hogy elszakítottan kellett élnie Szentfiától! Alig győzte kívárni az időt, amikor a földi izraelnek tett szolgálatok után az Úr az örök Sionban ad neki végleges pihenőt, „a dicsőséges nép közt, a szentek gyülekezetében.” Végre másodszor érkezett hozzá angyal az örömhírrrel, hogy a földi számkivetés vége elérkezett. Rögtön összehívta az apostolokat, hogy az utolsó intézkedéseket tudtul adja. A hagyomány szerint egész csendesnek és nyugodtnak találták. Nála nyoma sem volt vergődésnek, rettegésnek, aggodalomnak, ami a haldoklók ágya mellett olyan nyomasztólag hat. Arca ragyogóbb volt, mint valaha. Szemei az ég derűjét tükrözték. Szelleme már az örök Sion gyönyörűségeit élvezte. S lelke az isteni szeretetnek utolsó földi lüktetése alatt az örök hazába szállt, miután gondolatain még egyszer végigrezdült a szentírásnak élete lényegét és jövőendő megdicsőülését visszatükröző következő része:

„Pihenőt kerestem mindenek között, hogy az Úr örökrészében tartózkodjam. Akkor meghagyta nekem a mindenség teremtmője és mondotta, s aki teremtett engem pihenőt adott sátramnak. És mondotta nekem, Jákobban lakjál, Izraelben legyen örökrészed és választottaim között verj gyökeret. Majd pedig Sionban kaptam állandó lakást, a szent városban találtam ekkép pihenőt és Jeruzsálem lett uralmam székhelye. A dicsőséges nép közt vertem gyökeret. Az én Istenem részében, az ő örökrészében s a szentek gyülekezetében megtelepedtem.”

(Jéz. Sir. fia 24, 11—13 és 15—16.)

Igy halt meg a legtisztább és leghűségesebb Szűz, a legcsodálatosabb anya. Az apostolok a holttestet a régi hagyomány szerint Jozafát völgyébe vitték, ahol Szent Joachimot és Szent Annát, a Szentszűz édesanyját és édesanyját eltemették. A szomorú köte-

lesség teljesítése után nem tudván elszakadni a drága tetemtől, három nap és három éjjel mellette imádkoztak. Akkor érkezett meg India apostola, Szent Tamás, aki esdekelve kérte őket, hogy mutassák meg neki a holttestet, hogy még utoljára szemlélhesse a legjobb anya vonásait.

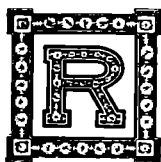
Azonban a felnyitott sírból hiányzott a test, amely a második isteni személynek adott otthont, amelyet az istenanyai méltóság miatt az eredeti bűn meg nem sértett, amely mentes volt minden cselekedeti büntől és annak minden árnyékától, a vónaglásban, szenvedésben való kimulás, valamint a testfeloszlása okától. A Szűzanya szent teste nem vált a férgek martalékkává, hanem a lélekkel együtt az égbe jutott. A sírban nem volt más, mint rózsza és gyöngyvirág: szeretetének és megdicsőülésének szimbolumai. Maga pedig testével-lelkével mint koronázott királyné uralkodik a pátriarkák és apostolok és vértanúk és minden szentek között sőt maguk az angyalok felett is.

szépsége.

A mikroszkóp alatt, amely mindent szebbnek mutat, ilyenennek szabad szemmel látszik, a figyelemre nem méltott virág és megvetett rovar a Mindenható csodálatos alkotásának látszik. Hát még milyen elbájoló lehet a természetfeletti látásra képesített szem számára a kegyelem szépségeibe öltözött lélek!? S még inkább minek bizonyul a lélek előtt dicsőségének fényében a Szentszűz, akinek méltóságát itt a földön nagyon tökéletlenül csak a „királyné” szó fejezi ki! Szépségét a liturgia így sejteti: „Sion leányai . . . lássátok királynékat, akinek a csillagok hódolnak, szépségét a nap és hold csodálják és látásán Isten minden gyermeke ujjong.” S akiről a Patmoszi látnok mint olyan égi jelről beszél, „akinek öltözete a nap, koronája 12 szép csillag.” (Titk. jel. 11; 19.)

A megdicsőült Szentszűz szépsége a valóságban mindennél elragadóbb és a lélekre való hatása minden elképzelést, fölülmul. Régi kedves legenda szerint egy jámbor lélek nagyon kívánta őt látni. Megadatott neki; a belőle kiáradó fényesség azonban szemét nagyon megviselte. Nem törődött vele; mindenkorra hajlandó volt lemondani a földi dolgok látásáról, csak életében megégyeztet szemlélhesse azt, akit próféták és királyok hiába kívántak látni. S íme az is megadatott neki, s ahelyett, hogy ez látását még jobban megviselte volna, utána mindent szebbnek és lelkibbnek látott.

Amit a kinyilatkoztatásnak hozzánk jutott sugarai nyomán a hívő lélek a megdicsőült Szűzanya szépségéről tud, az arra való, hogy tőle a szemek vétkes kívánsága kihadjon s a látásán megtisztult tekintet virágon, pázsiton, emberen és egész környezetén előbb észre sem vett nyugtató szépséget fedezzen fel.

egina angelorum,

Angyalok királynéja.

Mikor a római követség megjelent a hegyek közt és tudtára adta Péter remetének, hogy 1294 júl. 5-én az Úr Jézus földi helytartójának kiválasztották, távolról nézve a jelenetet a be nem avatott, könnyen össze téveszthette volna a fényes küldöttség és az egyszerű remete szerepét és hatalmát. Mikor az egyszerű názáreti hajlékba Gábor főangyal személyében követ küldetett, Isten titkainak tudása nélkül szemlélve a jelenetet, a fényes angyal tűnhetett fel nagyobb méltóságnak. A Szűz a siralom völgyének lakója, az angyal a fényes ég követe. Az angyal az Úr erősségei közül a legelőkelőbb, a Szűz az ács jövődő jegyese. Az angyal ezer évek óta szemléli szemtől szembe az Úr fölségét, a 15 éves Szűzhöz csak fátyolon keresztül jut néhány sugara. S mégis olyan fölfoghatatlan magasságban állott már a názáreti házban is az égi követ előtt, hogy a különbség szemlélésére Péter remete méltósága és a követség között fönnálló különbség semmit sem mond. *Égi dicsőségében* pedig az összes angyalokat fölülmúlja, mert valamennyinek királynéja. Az ég hierarchiájának önmaga egy osztályt kitevő tagja. Az angyalok seregei a trón körül csoportosulnak. Az apostolok a legelső szentek társaságában hozzá közel jutnak, de a trónon Szentfia mellett egyedül foglal helyet. „Sicut nihil fuit medium inter cor Virginis et Deum, ita nihil medium inter thronum et thronum” — mondja Szent Bonaventura (de ass. n. 4.)

„Mindnyájan örvendezzünk az Úrban, ünnepet ülvén a Boldogságos Szűz tiszteletére, akinek mennybevitelen örvendenek az angyalok, és együttesen dicsérik Istennek Szent Fiát.” E szép szavakkal kezdi az egyház a szentmisét aug. 15-én, amidőn a liturgia „az égi országban az angyalok kara fölé magasztalt

Isten-anyja" dicsőségét zengi. Az egész ünnep azt mondja, hogy amint a bolygók a Nap körül forognak, s a csillagászok véleménye szerint a Nappal együtt az összes égitestek egy még hatalmasabb égitest felé törekszenek, épen úgy az egész mennyei udvar a Szűz-anyának hódolva és vele együtt dicsőíti a Urat. Személye tehát részint az alulról jövő dicsőítés központja és alanya, részint pedig a vele erősödött s az általa értékben növekedett hódolat hat fölfelé, az Úr felé. Vigadoz az ég, valahányszor e nagy eseményről csak említés történik és vigadozhat a föld, valahányszor gondolatunk a nagy tény felé terelődik, amit a Szűz-anyja e felmagasztalása kifejez: a Szentszűz az angyalok között, a Szentszűz az angyalok fölött, az összes angyalok a Szentszűz szolgálatában és a mi segítségünkre!

A keresztény időszámítás 590. évében vagyunk. Az örökvárost olyan veszedelem teszi próbára, amelyhez hasonlót nem igen láttak még Romulus és Remus ivadékai. Szomorúan és rettegéssel várja mindenki, hogy mikor kerül rá a sor, mikor viszik pestisben megfeketedett holttestét a temetőbe, ahova már annyian előre mentek. Köztük II. Pelagius pápa is. S az éppen most utána választott új pápának, Nagy Szent Gergelynek kedves gondolata támadt, amelynek megvalósítására ki is adja rögtön a parancsot. Összegyűjti híveit Szent Szabina templomában. Kezébe veszi a Szűzanyának ősrégi, most a S. Maria Maggiore templomában őrzött képét és híveivel, papjaival megindul egy könyörgő körmenetre, amelynek egyetlen éneke és imádsága az Ora pro nobis! Miserere nobis! volt. Az Angyalvárhoz közelgett már a menet, amikor a pápa felfekintve egy angyalt pillantott meg az Angyalvár felett, kezében a kivont kard volt. A nép jajveszékelő éneke elhallgatott és helyette a magasságokból szent angyalok zengték:

Regina coeli laetare Alleluja,
Quia quem meruisti portare Alleluja,
Resurrexit, sicut dixit Alleluja.

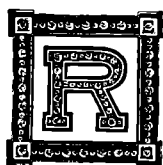
Amire a pápa Ora pro nobis Deum, Alleluja

(Murillo)

„ . . . Akinek mennybevitelén örvendenek
az angyalok.“

szavakkal felelt. — A pestis csökkent, majd hamarosan egészen elmúlt. S a pápa, hogy az angyalok révén bennünket sok jótéteményben részesítő Szűzanyának emléket állítson, április 25-én ugyanezt a körmenetet elrendelte. A Regina coeli azóta is egyik legszebb énekünk s legbiztonságosabb támaszunk.

Regina Patriarcharum,

Pátriárkák királynéja.

Szószármaztatási értelemben a pátriárka annyi, mint ősatyja, az atyák nemzedékének kezdete. Az *emberiség pátriarkái* azok a kiváló férfiak, akiket Isten a zsidó nép kiválasztása előtt egy-egy kor vagy vidék romlottsága ellen mint a szent törvényhez való ragaszkodás mintaképét hívott életbe, hogy az Istenhez való hűség mintaképei legyenek. A *zsidó történelem pátriarkáinak* nevezzük az egész zsidó nép ősatyját, Ábrahámot és az egyes törzsek őseit, akik az újszövetség előtt, az ószövetségben voltak az emberiség vezérei. Ki feltétlen engedelmességével, ki ártatlanságával, ki Isten előtt való kedvességével, igazságos voltával mutatta az utánuk következőknek az utat. Jövendöltek a Messiásról, táplálták az emberekben az iránta való reménységet. Sőt a szentírás előadása szerint közülük mindegyik gyűrűje annak a láncnak, amely a Messiásban végződik.

„Ábrahámnak fia volt Izsák, Izsáké meg Jákob. Jákob fiai pedig Juda és ennek testvérei. Juda fiai pedig Fáresz és Zára Támártól; Fáresz fiai meg Ezron, Ezron fiai meg Árám, Árám fia meg Aminadab, Aminadab fia meg Naaszon, Naaszon fia meg Szalmon, Szalmon fia meg Booz Ráhábtól, Booz fia meg Obed Ruttól. Obed fia meg Jessze, Jessze fia pedig volt Dávid király. Dávid király fia pedig volt Salamon attól, aki Uriás felesége volt; Salamon fia meg Roboám

volt, Roboámé meg Abia, Abiáé meg Ázá, Ázáé meg Jozafát, Jozafáté meg Jórám, Jórámé meg Oziás, Oziásé meg Joatám, Joatámé meg Ákáz, Ákázé Ezekiás, Ezekiásé meg Manasszesz, Manasszeszé meg Ámon, Ámoné meg Józiás; Józiás fiai meg voltak Jechóniás és ennek testvérei a Babilonba való költözéskor. És a Babilonba való költözés után Jechóniás fia volt Szalátíel, Szalátíel meg Zorobábel, Zorobábelé meg Ábiud, Ábiudé meg Eliákim, Eliákimé meg Ázor, Ázoré meg Szádok, Szádoké meg Ákim, Ákimé meg Eliud, Eliudé meg Eleázár, Eleázaré meg Mátán, Mátáné meg Jákob. Jákob fia pedig volt József, férje Máriának, akitől született Jézus, akit Krisztusnak hívnak.“

(Mt. 1, 1—16.)

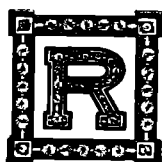
Amikor a Szentszűzet a pátriárkák királynéjának mondjuk, a pátriárka-szót úgy vesszük, ahogy hangzik, minden megszorítás nélkül: valamennyinek királynéja. Időt tekintve ugyan valamennyinek utóda, de ha az egész törzsnek gyümölcse Jézus, a gyümölcs-termő virág a Szentszűz. S amikor a pátriárkák nagy vágyakozással feltekintettek urukhoz és királyukhoz, mellette látták szűz anyját, akiről az Írásban ez a jövendölés szólt: „Ellenkezést vetek, kígyó, közted és az asszony közt, ivadékok és az ő ivadéka közt. Ő fejedet szét fogja taposni.“ (Gen. 3, 15.)

A lélek előkelőségét tekintve valamennyi közt mégjobban kiválik.

Magában egyesíti Ábel jámborságát, Hénok szemlélődését, Izsák türelmét, Jákob okosságát, József tisztaságát, Ábrahám engedelmességét, Sámson erősségét, Sámuel feddhetetlenségét, Salamon bölcsességét, Izaiás állhatatosságát, Jeremiás nagylelkűségét, Ezechiél szigorúságát, Dániel buzgóságát.

E tulajdonságok miatt abban a fényességikörben, ahol a pátriárkák fényes csillagok, a Szentszűz ott fényes nap. Isten és bármely szent közt mérhetetlenebb űr tátong, mint Isten és a Szűzanya közt, mert emitt a tátongó örvény egy részének eltüntetéséhez szükséges áthidalást megcsinálja az anyai szeretet. Isten látása után minden

szentnek legnagyobb öröme őt nézni és rajta minél többet látni Isten méltóságából és szeretetéből.

Regina Prophetarum,

Próféták királynéja.

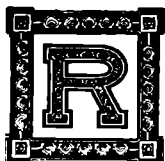
Palesztina legismertebb hegyét, északi vidékének 150 km. hosszú és legmagasabb csúcsával a 3063 m. magasra emelkedő Libanont a Szentírás nagyon sokszor említi. Mondja róla, hogy az északi pogányvilág korlátja. Beszél erdőiről, fenyőiről, ciprusairól, olajfáiról, melyek lejtős oldalait paradicsommá teszik. Említi vizeséseit, amelyek vidékét öntözik, virágait, amelyek légkörének fahéj- és balzsamillatát adják. Említi havát, amely koronát tesz az egész panorámára. De egész leírásából leginkább cédrusai maradnak emlékezetben. A gyönyörű cédrus, amely méltóságosan kiemelkedik a föld minden növényei közül, terebélyes lombjával jótékony árnyat nyújt az eltikkadt utasnak. Féreg nem rágja, a rothadással dacol. Nagyon illatos. S amint a Libanon olvadt hava a Jordánba szalad, ennek irama a magával ragadt légáramban a cédrusillatot is keresztül hajtja a völgyeken, és mindenfelé frissességet, üde légkört visz. A Szentírás költészetében azért lett a libanoni cédrus az örök bölcseségnek, az erőnek, a hatalomnak, Krisztusnak és egyúttal az Ő országát hirdető prófétáknak is jelképe.

A próféták megéreztek a hajnalt, amelyben az emberiségre az örök Nap első sugara derengett. De amint a cédrusillat a libanoni cédrushoz van legközelebb — mondja Sz. Ágoston — az Úr Jézushoz mindig Szűzanyja van legközelebb. Amint a kereszt mellett és a názáreti otthonban tette, mennyei dicsőségében is megelőzi a prófétákat. A pitymallat továbbá értékben kevesebb a virradatnál, amint ez is kevesebb,

mint a napkelte és ez ismét kevesebb a teljes fényben tündöklő napnál. Az Isten országa szempontjából is kevesebb az életfrisseségről, az új világról való jövődőlés és jövődöléseivel Libanon cédrusillatát árasztó egész prófétai kar, mint maga az új világ beköszöntése az Úr Jézusban és, aki neki hajnala, a Szüzanyában. Így ő Szentfiához a prófétáknál közelebb van, számára azoknál kedvesebb, de egyúttal nálunk jelentősebb. Nagy királyok egyes titkokat tetszés szerint közöltek megbizottakkal, másokat előttük elhallgattak, mondja Sz. Ágoston; a próféták az isteni bölcseségnek csak szikráit vették és közvetítették. A Szentszüz ellenben az isteni Bölcsesség teljességét bírta, és adta, nem szavakkal, de valóságban. És ha Keresztelő sz. János az Üdvözítő szerint prófétánál több, mert amiről azok mint távollévőről jövődölgettek, arra ez ujjával mutatott: hogyne volna több minden prófétánál a Szentszüz, aki Őt szívében hordozta és a világnak adta. Ezért egyenesen királya minden prófétának. Mózesé, aki az égő és el nem égő csipkebokorban, az ószövetség frigyszekrényében Őt látta; Dávidé, aki Isten kiválasztott városáról szólva róla jövődölt; Salamoné, aki a bezárt kert képében őt írta le; Izaiásé, aki századokkal együtt a Szüzet gyermeke miatt óhajtotta s várta Jessze hajtását, akire a Szentlélek száll; Dánielé, aki leírta a nagy hegyet, ahonnan leválik a szikla, az ellenállót összetöri s maga a szegletkő lesz; Ezekielé és valamennyié, kisebbeké, nagyobbaké, bármilyen időben szóltak az Úr Jézus születéséről, kiválóságairól, isteni életéről és hatalmáról.

Minden ország esengve várja vezérét, aki alkalmasnak mutatkozik arra, hogy a kesergőket a jólét felé vezeti. A jól látók már előre sokat beszélnek róla, leírják tulajdonságait és amikor trónra kerül, a neki juttatott hódolatból természetesen a királyi édesanya sincs kizárva és a jövődölők is elveszik jutalmukat. Az Úr Jézust, mint örök királyt, mennybemenetelekor az egész mennyei udvar hódolva köszöntötte s mennybevitelkor a Szüzanyának királyi trónusa előtt az egész udvar

élén a próféták kara is hódolt mint örök királynénak. És hódolnak azóta is. Itt lent pedig szegény és gazdag, idős és fiatal hozzá siet, hogy a legkiválóbb cédrus illatában és árnyékában felfrissülve — megpihenve haladhassanak tovább az élet útján.

egina apostolorum,

Apostolok királynéja.

Az első beszédben, Teofilus, szölo-
tam mindarról, amit Jézus cselekedett és tani-
tott kezdettől fogva addig a napig, melyen felvé-
tetett, miután parancsot adott a Szentlélek által
apostolainak, akiket kiválasztott. A kinszenvedése
után ezeknek élve mutatta meg magát sok bizony-
ságban, megjelenvén nekik negyven napon át és
beszélvén az Isten országáról. Mikor együtt étkez-
tett velük, meghagyá nekik, hogy ne távozzanak
el Jeruzsálemből, hanem várják be az Atya ígé-
retét, melyet (úgymond) hallottatok az én számból
arról, hogy János vízzel keresztelt, ti azonban
Szentlélekkel fogtok megkereszteltetni ezen kevés
nap mulva. Erre az egybegyültek megkérdezték
tőle, mondván: Uram, vajjon mostanában állítod-e
helyre Izrael országát? Ő azonban azt mondá ne-
kik: Nem a ti dolgotok, hogy tudjátok az időket
és a pillanatokat, melyeket az Atya önhatalmával
megállapított, hanem veszítetek majd a reátok le-
jövő Szentléleknek az erejét és tanuim lesztek
Jeruzsálemben és egész Júdeában, Szamariában
és a föld határáig. Miután ezeket mondotta, sze-
mük láttára felemelkedék és felhő vevé fel őt
szemük elől. S miközben nézték őt, amint az égbe
ment, ime két férfiú álla meg mellettük fehér
ruhában s ezek mondák: Galilei férfiak, mit áll-
tok és néztetek az égbe? Ez a Jézus, aki felvétetett
mellőletek az égbe, úgy jó majd el, mint ahogy
felmenni láttátok őt az égbe. Ekkor visszatérének
Jeruzsálembe a hegyről, melyet Olajfák hegyé-
nek hívnak s amely Jeruzsálem mellett vagyon
szombatnap járóútra. S amikor beértek, felmené-
nek a felső terembe, ahol időzni szoktak: Péter

és János, Jakab és András, Fülöp és Tamás, Bertalan és Máté, Jakab Alfeusnak fia és Simon, a Buzgólkodó, végül Judás, Jakabnak a testvére. Ezek mindnyájan állhatatosak valának egy szívvel-lélekkel az imádkozásban az asszonyokkal, valamint Máriával, Jézusnak anyjával és az ő atyjafiaival egyetemben.

Az egyház azzal a ténnyel, hogy ezt a szentírási szakaszt papjaival az Apostolok Királynéjának ünnepén olvastatja, azt mutatja, hogy a befejezésnek nagy fontosságot tulajdonít és a Szűzanyát az apostolok közé sorolja. Sok megfontolás pedig arra vezet rá bennünket, hogy Szűzanya nem egy a kiválasztott apostolok közül, akik még a mennybemenetelkor várták a Szentlélek által Istennek erejét, hanem az Úr Jézussal már régen kapott erő révén felkészültségben és méltóságban valamennyit fölülmúlja.

Először is ő az Úr Jézust nem hirdette, mint „Péter és a tizenegy,” hanem otthont és életet adott neki. „*Sicut incomparabile est, quod gessit, ita inaestimabile et incomprehensibile proemium et gloria, quam promeruit.*” (Sz. Ildefonz sermo de Ass.).

Ha továbbá az apostolt az Isten személye iránt való szeretet és az ügyéért való buzgólkodásban elért eredmény teszi, az összes apostolok közt nincs a Szűzanyához fogható. A szeretetet tekintve a legelső helyre teszem, ha Sz. Anzelm után indulok, mert *Ubi major est puritas, ibi major est charitas*, ahol nagyobb a tisztaság, ott nagyobb az Isten iránt való szeretet is. Akár Villanóvai sz. Tamást hallgatok, hogy az égő csipkebokor a Szentszűz szeretetének jelképe, akár Sz. Ildefonz szavait figyelem, hogy a Szentszűz szíve úgy égett a szeretettől, mint a fehérre izzott vas a hőtől: mindenképen arra jövök rá, hogy a szeretetben első a Szentszűz.

Ennek a nagy szeretetnek az eredménye is nagy volt. Hiszen az apostolok lelkesedésének szítója a Szűzanya. Mukájuknak ő a segítője. Sz. János evangéliumában Jézus személyének mélyebb megismerése részben az ő közvetítésére megy vissza. S azóta sem volt a

hitnek apostola, aki nélküle indult volna hittérítő útnak s aki nélküle akart volna hitetleneket megtéríteni.

*
*
*

Consalvo Silveria S. J. minden egyéb segítség nélkül, csak a Szentszűznek egy képét vive magával, az afrikai Monopotapába ment. Egy oltárt állított fel, a Szüzanya képét ráhelyezte és sokat imádkozott, hogy a lakosokat Szentfiának megnyerhesse. Arra ment a királynak egy embere, aki meglátta az imádkozó idegen papot és a látottakat a királynak megjelentette. Mivel a király szerette volna látni azt, amiről neki embere olyan lelkesedéssel beszélt, magához hívatta Silveriát, aki magával vivén a gondosan becsomagolt képet is, a király elé járult. Mielőtt azonban a képet kibontotta volna, röviden elmondotta az emberiség bűnbeesését, a megváltás után való vágyódását, az Isten irgalmas voltát, a Szentszűz kiválasztottságát. S akkor már kezdte kibontogatni a magával vitt csomagot: először csak egy kis részét vette le a lepelnek. Aztán letérdelt s mikor egészen láthatóvá lett, így szólt a királynak: „Fenség! Ne tartsa méltóságán alulinak, hogy meghajtsa magát az előtt, akit az ég angyalai is királynéjuknak tisztelnek.”

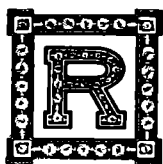
A király nem győzött betelni szépségével. Magához vitette, szobájába függesztette, elnézegette. Sőt éjjel többször megjelent neki a képen lefestett valóság s kimondhatatlanul kedves dolgokról beszélt hozzá. De nagy volt a szomorúsága, mert a mondottakból semmit sem értett.

— A beszédet természetesen nem érted, mondotta neki Silveria atya, mert az égi királyné nyelve csak a megkereszteltek számára válik érthetővé.

Nagy öröm jelent meg a király arcán, hogy csak ez az akadály. Rövid idő múlva ő, a királyné és népének legelőkelőbbjei megkeresztelkedtek, majd az egész nép követte őket.

*
*
*

Ez volt a Szűzanya szerepe az összes népek megtérítésében. S azért akár szeretetét, akár az Üdvözítő ügyében elért eredményeket tekintjük, a Szent-szűz fölötté áll az összes apostoloknak. Méltóságában nem homályosítja el Sz. Mihály annyira az összes angyalokat, Keresztelő sz. János az összes vértanúkat, Sz. Péter az összes apostolokat, mint ahogy a Szentszűz mint királyné fölötté áll a szentek minden osztályának, az apostolokénak is. Sok ihletett művész festette meg örök dicsőségében a Szentszűzet, aki egyedül ül a trónuson Szentfia mellett; a többi szentek, az apostolok is, körülötte állanak és hódolnak.

regina martyrum,

Vértanúk királynéja.

„Vala pedig Jeruzsálemben egy Simeon nevezetű igaz és istenfélő férfiú, aki várja vala Izrael vigasztalását és a Szentlélek volt benne. És ki volt neki jelentve a Szentlélektől, hogy halált nem lát, míg csak meg nem látja Krisztust. És a lelke ösztönzésére a templomba méne. És amikor bevitték szülői a gyermek Jézust, hogy a törvény szokása szerint cselekedjenek vele, karjaiba vevé őt és magasztalván az Istent, mondá: Most bocsátod el Uram szolgádat, a te igéd szerint békeességben, mert látták szemeim a te megváltásodat, melyet készítettél minden népek színe előtt, világossággul a pogányok megvilágítására és dicsőségére népednek, Izraelnek. És az ő atyja és anyja csodálkoznak azokon, amiket felőle mondtak. És megáldá őket Simeon és mondá Máriának az ő anyjának: Ime tétetett ez sokak romlására és feltámadására Izraelben és jelül, amelynek ellenmondanak; neked magadnak is tör fogja átjárni lelkedet.”

(Lk. I, 25—37.)

Amennyi melegséggel töltötte el e jelenetnek első fele a fiatal anya szívét, épen olyan keserűséget oko-

(C. Cignani)

*Esdek, hogy szívembe vessed,
Szűzanyám, nagy szenvedésed
S az Átvertnek sebeit.*

(Stabat Mater.)

zott a befejezés. Tördőfésként hatott minden szava. A nyomában keletkezett sajgó fájdalomtól a fényes ég akkor is elhomályosult volna, ha nem következett volna sorra a megpróbáltatásoknak egész serege, amelyekben a Szentszűz hősi léleknek mutatkozott. S aztán nem következett volna az a jelenet, amelyről a Szentírás néhány szóval számol be. Leírja először az Úr nagy szenvedéseit és aztán így folytatja:

„Jézus keresztje mellett állnak vala az ő anyja és anyjának testvére, Mária, Kleofás felesége és Mária Magdolna. Jézus látván anyját és az ott álló tanítványt, kit szeret vala, mondá anyjának: Asszony! ime a te fiad. Azután mondá a tanítványnak: Ime a te anyád! És ezen órától kezdve magához vevé őt a tanítvány.”

(Jn. 10, 25—27.)

A szenvedő Krisztus keresztje mellett állt a legnagyobb vértanu, a Szentszűz, akiben a testi fájdalmat bőségesen pótolta a Krisztus szenvedésével való együttérzés, mondja Sziénai sz. Bernát (*sermo de Veni Sancte*). *Ubi summus amor, ibi summus dolor* (Nagy sz. Albert). Ahol legnagyobb a szeretet, ott a legnagyobb az együttérző szenvedés. Épen azért a Szentfia fájdalomán kesergő Szűzanya fájdalma egyedülálló fájdalom. *Nullus dolor fuit amarior, nam nulla proles fuit carior* (Sz. Bonaventura). Nem volt anyának drágább gyermeke és azért nem lehetett a gyermeke fájdalmán kesergő Szűzanya lelki szenvedésénél keserűbb fizikai fájdalma. Sziénai sz. Bernát szerint ez a szenvedés olyan nagy fokú volt, hogy a szenvedésre képes lények közt elosztva a ráeső rész súlya alatt mindegyik elpusztulna.

* *

Az 1925-i jubileum alkalmával a római misszióskiállítás egy egész terem szolgált a vértanu hithirdetők bemutatására. Mondják, hogy egy francia nő az egyik képnél hangosan felkiáltott: „Ime az én fiam!” S hosszú ideig nézte őt a hóhérok, a kardok és egyéb kínzóeszközök közt. „A vértanuanya!” — suttogták a

körülötte mozdulatlanul álló franciák, és aztán áhítatosan nagy tisztelettel mentek el az anya mellett, akinek fia missziós területen vértanuhalált halt.

Ilyen tiszteletet akar bennünk kelteni az egyház minden évben a Fájdalmas Szűz két ünnepével s ezt akarja kiváltani belőlünk a loretoi litánia is, amikor szép invokációi közt felhangzik a „Vértanúk királynéja”.

A „*könyörögj érettünk*” pedig segítséget esd első sorban azok számára, akik szintén nem vérontással, hanem sokszor még a legközelebb állók szeimei előtt is eltitkolt nagy szenvedésekkel vértanúk. Betegek, akik esztendőkön át gondozatlan ágyon csodálatos megnyugvással viselik betegségük keresztjét. Hősi lelkek, akik valamikor jobb életkörülmények közt éltek és most szóttanul viselik a nagy szegénységet. A cseléd, aki a felmondás és leépítés miatt télvíz idején kocsira rakja egész cókmókját, kopott asztalát és ládáját és 4—5 gyermekével Istenben bízva néz szembe a jövővel. A házastársak, akik leromlott üzletük csekély jövedelméből háztartást sem tudnak vezetni és vendéglőben étkeznek és ketten esznek egy porciót, hogy a másik a beteg gyermeknek jusson és ilyen hősie erőfeszítés árán még a szerencsétlen sorsba jutott lányukon is segíthessenek. Az a parasztember, aki a háborúba vonult kántort helyettesítve remegő hangon, de végigénekelte a harctéren elesett fiáért mondott szentmisét. Istenem, de sok az ilyen szenvedő, akik a vértanúk királynéjának segítségét igénylik, hogy szenvedésüket elbírják. Amikor a litániában az invokációhoz jutunk, gondoljunk rájuk és kérjük a Szűzanyát, hogy legyen irgalmas királynéjuk és eszközöljön ki Szentfiánál számukra törhetetlen martirlelket.

Vértanúk királynéja, könyörögj érettünk!

egina Virginum,

Szűzek királynéja.

Megyen a királyné.
Megyen a templomba.
Szép virágok, deli szűzek
Mind követik nyomba.

Így éneklí Arany János a magyar királyné dicsőségét. A Zsoltáros (44, 9—10.) e szavaival:

Elefántcsont-palotákból örömdre
Király-lányok jönnek dicsőségben

meg az egyház énekel az Ég Királynéjának udvaráról, aki a szentek egész seregében a szűzeknek is királynéja s méltóságával a bármely csodás és bármely fáradtsággal megszerzett szüzi élet minden fokát fölülmúlja.

Fölülmúlja a klarissza apácák alapítóját, Sz. Klárát (†1253), akinek párnája fatörzs volt és gyenge testét rözsén pihentette és állandóan ciliciummal sanyargatta és aki hetenként háromszor étlen maradt, hogy a lélek legyen az úr. Mikor utolsó órájában a szent útravalót magához vette, a szűzek nagy seregét látta maga felé közeledni, akik közt egy fényesebb és kiválóbb őt szeretettel hívogatta. Királynéja Sz. Gertrudnak (†1302), az isteni szeretet heroldjának, akinek szívét az Úr oly kiáradó szeretettel töltötte meg, hogy az még csak idegen tekintetet sem engedett meg. *Falkonieri sz. Juliannáé* (†1341), aki csak azért, hogy őt megnézzé, férfira szemét sohasem emelte; aki a tisztaság ellen való bűnnek a gondolatára is összerázkódott, egy bűneset hallására pedig összeesett. Legkedvesebb eledelének, a szűzeket nevelő kenyérnek alakja kiformalódott szívében. *Sziénai sz. Kataliné* (†1380), aki magas tudományával korának, de szűzességével az égi udvarnak is csodája volt. Aztán királynéja a Límai sz. Rózáknak és Merici sz. Angeláknak, akik a szűzesség

megőrzése és biztosítása céljából arcukat rúttják, hajukat összekuszálják, gondozatlanul hagyják, hogy emberi tekintet semmi kedveset se találjon bennük. *Pazzi sz. Magdolnái* (†1607), aki 10 éves korában örök szüzességet fogadott és 40 évig angyalok módjára élt.

Kis sz. Terézé († 1897), a „rózsák szentjéé“, aki-ről úgy látszott, minha az eredeti bűn és gyászos következményeinek minden szikrája nélkül élte volna napjait. *Alexandriai sz. Eleké*, aki a házasság élet küszöbéről fordult vissza és lett teljesen az Úr. *Clairvauxi sz. Bernáté* († 1153), akit a történetírók tanúsága szerint gyönyörű megjelenése a nők előtt igen kedvessé tett, de egyedül Istennek tetszeni kívánó elhatározása még kedvesebbé lett a Szűzanya előtt és 30 ifjú társaságában legnagyobb kincsének megőrzése céljából a ciszterciták kolostorába vonult vissza. *Benitius sz. Fülöpé* († 1285), aki a közönséges ember számára szinte érthetetlen sanyargatással őrizte lelke legnagyobb kincsét. *Sziénai sz. Bernáté* († 1444), aki olyan kedvelője és őre volt a szent tisztaságnak, hogy jelenlétében senki még csak egy kevéssé illetlen szót sem merész-kedett kimondani. *Gonzagai sz. Alajosé* († 1591), aki 9 éves korában a Szűzanya oltára előtt szüzességet fogadott, azt minden legkisebb bűntől sértetlenül meg-őrizte, amiért emberi testbe öltözött angyalnak nevezték. A passzionista szerzet alapítójáé, *Keresztes sz. Pálé* († 1775), aki *Potius mori quam foedari* = inkább meghalni, mint beszennyeződni elvéhez hűen a tisztaság megőrzésében minden veszedelemmel szemben diadalmaskodott s azért az „angyalok már a földön úgy tekintettek rá, mint testvérükre.“

Királynéja a hős aszkétáknak, akik erősen tartot-ták magukat, hogy a lélek uralmát a test fölött kivív-ják és eredménye küzdelmüknek a szűzi élet legyen.

Sz. Antoninusz flórenci püspöke (†1459), aki „sú-lyos betegség idejét leszámítva húst sohasem evett, föl-dön vagy deszkán aludt, állandóan ciliciumot hordott,

amelynek vasa néha az eleven húsba vágott s így szűzségét mindenkorra sikerült megőrizni". (Brev.)

Xavéri sz. Ferencé, aki sokszor napokig még kenyeret sem evett, húshoz sohasem nyúlt, a búzakenyeret fényűzésnek tartotta, a földön aludt néhány órát és úgy megostorozta magát, hogy nyomában vér serkedt. *Alkantarai sz. Péteré* († 1562), ezé a kemény életű gigász-aszkétáé, „akinek vezeklései emberi értelemnek fölülmúlhatatlan dolgok” (Sz. Teréz). *Páli sz. Vincéé* († 1660), aki egy pillanatig sem engedte önmagát szigorú felügyelet és vezeklés nélkül attól való félelmében, hogy örök üdvösségét veszélyezteti. „Ha egyik lábunk már az égben volna — mondotta — és az önmegtagadást abba hagynánk, mielőtt még a másikat is utána húzhatuk volna, kitennök magunkat a veszélynek, hogy lelkünk elveszik.”

* *

S főként a hős szűzek királynéja. *Sz. Tiboré*, aki így felelt Fabianus bírónak, mikor ez őt a pogány isteneknek való áldozatra azzal a fenyegetéssel akarta rákényszeríteni, hogy parázssra fekteti: „a parázs számomra virággá válik.” A szirakuzai *sz. Lucáé*, akit a tisztaság szeretete miatt lefejeztek; a 13 éves római *Piroskáé*, akinek ugyanezért szintén fejét vették. *Sz. Ágnesé* és *Sz. Domitilláé*, a kisázsiai *Sz. Dorottyáé*, az alexandriai *Sz. Apollóniáé*, aki Decius császár alatt bíró elé állítva ott is Krisztust és a neki való feltétlen szolgálat édességét hirdette, s mikor szűzsége miatt összes fogait kiütötték, örült, hogy annál biztosabban csak Krisztusé lehet.

Szűz Mária az egyház egyeteme kicsiny kiadásban, mondta Villanóvai sz. Tamás. „Maria est microcosmos Ecclesiae”. Minden megvan benne, ami a szentekben értékes és az egyház kincse: az angyalok kiváltsága és az apostolok karizmája, a doktorok bölcsesége és a remeték önmegtagadása, a hitvallók hűsége, a vértanúk ereje és a szűzek tisztasága. Lemondás, kedveség, alázat oly mértékben dísz, hogy mindenkinek

királynéja, aki ez erényekkel föl van díszítve; amint páratlan szüzessége miatt az összes szűzeknek királynéja.

egina Confessorum,

Hitvallók királynéja.

A természetben a térnek három irányát ismerjük, amelyekkel számunkra a mindenség kaosz volta rendezettségé válik. A tárgyak egymás fölött, egymás előtt és egymás mellett helyezhetők el. Ez számunkra az életet lehetővé, az eligazodást könnyűvé, a berendezkedést poézissá teszi. A természetfeletti életnek is vannak a mi megsegítésünket szolgáló irányai. Ezekre utal az apostol, amikor arra figyelmeztet, hogy minden szentekkel együtt ismerjük meg a magasságot és szélességet és a mélységet, vagyis az Isten kegyelmének minden irányban való nagyságát. (Ef. 3, 18.) A szentek értékének megítélésében maga az Úr ad irányítást, amikor azt mondja, hogy senkinek sincs nagyobb szeretete annál, aki életét barátaiért adja. (Jn. 15, 13.) S a barátok közt egy sincs, aki annyira megérdemelné és oly értékessé tudná tenni azt a nagy áldozatot, mint az Úr. A vértanúk azért előzik meg a hitvallókat. De utánuk a hitvallóknak is megvan a maguk nagy méltósága. Hitvalló általában az, aki hitét megvallja. Az egyház színe előtt hitvalló az, aki kegyelmekben eleven hitét nagy nehézségek legyőzésével juttatja kifejezésre és az Úrnak való elkötelezettségét egész életében törvényeinek megtartása által mutatta ki. Remeték, özvegyek, gyermekek, prédikátorok, miszionáriusok, anyák, bűnbánók a legkülönbözőbb érdekekkel és fényességgel. Mert amint nincs itt a földön két egyenlő virágszirom és falevél és az égen nincs két egyenlő fényességgel tündöklő csillag, nincs két egyenlő

érdemekkel megdicsőült hitvalló sem. A kegyelmekkel teljes Szentszűz pedig mindegyiknél magasabban áll dicsőségben, amint itt a földön magasabban állott érdemekben, fölöttük állt hitvallásban. A legjelentősebb hittitok tudásával köztük a legnagyobbat is megelőzte. Hogy két élet-virág olyan területen fakad, amelyek közül az egyik emberi értékelés szerint már nem termékeny, a másik pedig nem megművelésre termett: hogy Sz. János meddő anyától kap életet, a Megváltó pedig a mindenkorra szeplőtelennek szánt Szűztől születik, ő tudta legelőször. S megtudva ahelyett, hogy emberi bizonyítékok tudásán törte volna a fejét, sietve a hegyekbe megy és megviszi az örömhírt Sz. Erzsébetnek és közös örömben szentelik meg a legörvendetesebb hittitok kihirdetését. Aztán minden hitvalló felett állt életének a hitvallóhoz illő berendezésében. Szolgálonak mondta magát és a legegyszerűbb életkeretek közt királyné tudott lenni lelki kincseinek érintetlenségben való megőrzése által. S hitvalló volt a kereszt alatt, ahol legnehezebb volt a hitet megvallani, mert a hatalomnak minden látszata hiányzott és szenvedésben kellett Szenfia mellett kitartani.

A Szentszűz királynéja a megdicsőült hitvallóknak, akire ezek örömmel tekintenek. Segítséget nyújtó királynéja itt a földön Isten ügyét és lelkük üdvét szívükön viselő hitvallóknak, akik nagy reménységgel tekintenek feléje és mondják: „*Könyörögj érettünk!*” Ifjak és lányok, akik a megnehezült gazdasági körülmények miatt nem érhetik el a természet rendje szerint eléjük tűzött feladatot, a házasság életét, és hűek maradnak Isten törvényéhez a tisztaság megőrzésében. Anyák, akik megszámlálhatatlan éjszakán át virrasztottak a bölcső mellett és szépséget, kényelmet áldozatul adtak gyermekeikért, akik azt nem is akarják meghálálni, de ők továbbra sem feledkeznek meg anyai kötelességükről. Házastársak, akik a rossz példák dacára is hűségben őrzik családi szentélyüket; feleségek, akik a házasságban durva, iszákos, rongy-férjeknek vannak elkötelezve és hűségben kitartanak. A béres,

aki Szeplőtelen fogantatáskor a szentmise alatt nyári kabátban térdel a prémes bundájú úr mellett és társadalmi igazságtalanságra való gondolás helyett csak Istennel foglalkozik; felesége, aki agyonfoltozott kendőben délután 4 óráig vár az ádventi gyónásra és a sötétben gyalog megy haza. Pusztai lakók, akik esőben-szélben nagy utakat tesznek meg, hogy a szentmise kötelezettségének eleget tegyenek. Ezek mind hitvallók. Az Úr Jézus nagyon becsüli őket, amint saját szavaiból kiviláglik.

„Lőn pedig, midőn Jézus ezeket mondotta, fölemelvén szavát egy asszony a seregből, mondá neki: Boldog a méh, mely téged hordozott, és az emlők, melyeket szoptál. Ő pedig mondá: Sőt inkább boldogok, kik az Isten ígését hallgatják, és megőrzik azt.”

A Szüzanya pedig Szentfiának az evangéliumban megírt szavai alapján önmagára ismer bennük. Mikor u. i. prédikáció közben valaki azt mondta: „Nézd Testvéreid és Anyád ott várnak rád!” — ő ezt mondta: „*Aki teszi Atyám parancsát, aki az égben van, az testvérem és anyám*” (Mt. 12, 49.)

Regina Sanctorum omnium,

Mindenszentek királynéja.

Ha a fejedelmek hatalmát a megbízó fölsége és az alattvalók nagy száma és előkelősége adja, a Bold. Szüz mint Minden szentek királynéja minden királyt és fejedelmet fölülmúl. Hatalma az Úrtól van. Előkelő alattvalóit tekintve Sába királyné, Kleopatra, angol Erzsébet vagy orosz Katalin neveire még csak gondolni is káromkodás. Hatalma alá tartoznak minden megkülönböztetés nélkül az összes szentek. Óriási sereg! A szentek ismert lajstromának, a 70 Bolandista-kötet minden szentjén kívül az első embertől az egész törté-

nelem folyamán üdvösségre jutott lelkek elképzelhetetlen tömege szünet nélkül hódol neki. *Aquinói sz. Tamás*, aki annyi csodát tett, ahány cikkelyből áll teológiai munkája, ép oly alázatosan hajtja meg magát előtte, mint a koldus-szent. *Loyolai sz. Ignác*, akinek lelki-gyakorlatos könyve több lelket térített meg, mint ahány a betűje, *Tarzusi sz. Pállal* és *Xavéri sz. Ferenc*cel együtt épen úgy érzik előtte kicsinyes voltukat, mint a legigénytelenebb szent, aki egész életében falujából sem mozdult ki.

* *

Május hónapban az egész mennyország különösebben hódol azon szentek ünnepi menetével, akik a májusi liturgiában az egész mennyi kart képviselik. Fényes menetet látok magam előtt! Heroldja *Sz. Mihály főangyal*, aki ha nevével és egész lényével mindenkor azt kiáltja: „Ki olyan, mint Isten?“, megjelenésének ünnepén (máj. 8.) és egész május hónapban szüntelenül ezt ismétli „Ki olyan tiszta, erős, olyan hű és nagylelkű, mint Mária?“ S tekintetem máris a Szentszüzre esik, aki trónusán ülve ünnepi menetben vonul el előttünk. Közvetlen előtte két kedves ministráns gyermek lépdel. Arcuk ég az örömtől! Az egyik a 15 éves *Szent Venánc* (máj. 18.), akit Decius császár (249—151) megostoroztatott, mezítelen testét égő fáklyákkal kínoztatta, akit kötéllel fejjel lefelé erősen füstölő tűz fölé eresztett, oroszlánok elé dobattott és akkor is Krisztust hirdette. A másik a 14 éves *Szent Pongrác* (máj. 12.), a magyar nép fagyos szentje, az Úrnak pedig forrón szerető vértanúja, Krisztushoz való hűsége miatt az eskü-hűsége törekvők védőszentje; az ősegyházban fehérvasárnap az újkereszteltek az ő templomában, az ő példájából tanulták meg, hogy miképen kell az Üdvözítőhöz ragaszkodni.

A trónt négy egyházdoktor vállá tartja. *Szent Atanázé* (máj. 2.), aki a megtestesülés alapvető tanításának megfogalmazásában vette ki részét és amikor az eretnekekkel szemben az Úr Jézusnak az Atyával való

egylényegűségét vitatta, ugyanakkor a Szűzanya méltóságának védője. *Nazianzi szent Gergelyé* (máj. 9.), aki az első, aki költeményben fejezi ki a katolikus tant, amely szerint „Mária nemcsak az élő embereket, hanem a széles égtől befogadott összes szellemeket is messze felülmúlja méltóságban” (in laudem virginitat 693—695). *Bellarmin szent Róbert* S. J. (máj. 13.) a Mária-támadó protestantizmussal szemben törhetetlen hirdetője a Szűzanya kiválóságainak és tanultságával és szent életével biztosítja a Mária-kultusz fönnmaradását († 1621). Az angol bencésrend büszkesége *Tiszt. Béda* (máj. 27.) latin nyelven a régi kultúra átszármaztatója és a Szentszűz tiszteletének szószólója. Utolsó munkája († 735) az Úr Jézus lelkének mélységeit feltáró Szent János-evangélium magyarázata, költeményeinek gyöngye a „Szüzesség himnusza”. A papi zsoltosma a Szentszűz közös ünnepein egész éven át tőle veszi az oktató részt.

* Az ékes mennyezet tartó püspökök: *Szent Szaniszló* krakkói püspök (máj. 7.), akit az egyház jogainak védelme miatt II. Boleszláv király a szentmise alatt álnokul megöletett (1079). A domonkos *Szent Antonin* flórenci érsek (máj. 10.), a sok vezekléssel kivívott szüzesség főpapja; ma is idézett *Summa theologica*-jának gyöngye a Szűzanyáról szóló rész (*Summa major* pars 4., tit. 15). Nagyon munkás apostoli élet után a feszülettel a kezében halt meg († 1459) abban a tudatban, hogy „*nagy bűneinek*” megbocsátása után a Szűzanya társaságában a Bárány kísérője lehet. *Szent Ubald* (máj. 16.), akit II. Honor pápa csak paranccsal tudott rávenni arra, hogy Gubbio püspöke legyen; hűsége, alázatosága és apostoli egyszerűsége a Szűzanya tiszteletének virágai és gyümölcsei.

* A menetben közvetlen a Szentszűz után lépdelnek *Sz. Jakab* (máj. 1.), az ifjabb, Alfeus fia, aki mint az „Úrnak testvére” (Gal. 1.), azaz rokona, a Szentszűznek is rokona volt és hősiességével nagy tisztességet hozott rá: mint Jeruzsálem püspökét sokévi apostoli munkásság után 96 éves korában az Isten-fiához való hűségéért a templom tetejéről ledobták és megkövezték; utolsó

szavaiban is ellenségeiért imádkozott. A rokonságot képviseli Sz. János is, Zebedeus és Szalome gyermeke és az „Úr testvére“, a legkedvesebb tanítvány, aki a kereszt tövében a Szentszűzet gondviselésébe fogadta és annak fia lett, s aki nagy szeretetét akkor pecsételte meg, amidőn Domicianus alatt a forró olajba való meríttetést Rómában elszenvedte (máj. 6.) Az első apostolokat Sz. Fülöp (máj. 1.) képviseli, aki kedves a Szentszűznek, mert a legelsővel csatlakozott Szentfiához. S aztán Sz. Ágoston, Anglia apostola, akit Nagy sz. Gergely küldött az angolszászok megtérítésére és Etelbert királyukat 10000 alattvalóval Krisztus hitére vezette. (máj. 28.)

* Amint a hierarchia magával hozza, az előkelő rokonság után mindjárt a pápák következnek. A pápa-sorban lépdel I. Félix (máj. 30.), aki egy írásban a második isteni személy tökéletes ember- és Isten-voltát hangsúlyozza, amely írás a III. egyetemes zsinat határozatai közé felvételre és vezére azoknak, akik a Szűzanya méltóságát a kérdés mélyéig hatolva törekszenek bemutatni. V. Celesztin (máj. 19.), aki remeteségből került a pápai trónra és csakhamar visszatért Isten titkainak szemléletéhez († 1296). Ott van a nagyhatalmú Szent VII. Gergely (máj. 25.), a Krisztusnak mindenütt tisztaságban szolgáló papságért törhetetlen energiával küzdő pápa, „az Úr szolgálójának szolgálója“, akinek küzdelmeiben a hatalmas Szűz volt a segítség és példakép, de a szerzetesi élethez szokott lelke az alázat és szegénység ígéit hallotta tőle és közvetítette mások előtt is. „Nagyon intünk téged — írja Tusciai Matildnak — hogy ernyedetlen törekvéssel vedd meg a földieket és mindig az örök égi javak után vágyódjál. Ird be szívedbe az igazságot, hogy az Ég királynéja, aki hitünk szerint fel van magasztalva az anyagi karok fölé s az összes asszonyok dicsősége, díszé-virága, sőt üdve, az összes kiválasztottak legelőkelőbbje s mint Szűz-Anya egyedül volt méltó Istennek életet adni, mondom ez az égi királyné a földön nem tartotta rangján alulinak a szegény életmódot és a szent alázatosságot. Minél jobban keresi

valaki u. i. e földi dicsőséget, annál kevésbbé óhajtja a mennyeit."

* S hogyan hiányozhatnék a főpapok közül az a pápa, aki 1572 május 1-én halt meg, 1672 május 10-én lett boldog, 1712 május 22-én lett szent és május 5-én üljük emlékeztét! Ez a pápa *Szent V. Pius* a domonkosrendi egyszerű szerzetes, a Szűzanyának hűséges tisztelője és az iránta való bizalomnak szinte megtestesülése. A török visszaszorításkor többet bízott az ég segítségében, mint a keresztény fejedelmek ígéretében. Hetenként 3 napot böjtölt, naponként sokat imádkozott. Főként a szentolvasót imádkozta és ajánlotta másoknak is. Fővezére a török ellen felkészült seregét Loretóban a Szentszűz oltalmába ajánlotta, győzelmesen visszatérvén a győzelmet az Ara Coeli templomban nyilvánosan hódolva köszönte meg a Szűzanyának, maga a pápa pedig a győzelemre segítő Szűzanya emlékének évről évre való megülését rendelte el.

* A vértanúk királynéjának öröme nem marad el *Szent Bonifác* (május 14.) római polgár, aki meg gondolatlan öröm-élet után Krisztushoz térve a keresztények segítője lett és a vértanúknak való szolgálat miatt kiállott kegyetlen szenvedésekkel vezekelte le, amit emberi gyarlóságból elkövetett: testéről a húst vaskapcsokkal tépték le, körme alá hegyes vasat szurkáltak, szájába folyékony ólmot öntöttek, majd végül e szavak kimondása közben: „Jézus, Isten fia, mindenért köszönetet mondok neked!” — szekerce vágta le a fejét. Épen ilyen kedves neki *Szent Monika* (május 4.), sok szenvedésben a Vértanúk királynéját követő nők örök mintaképe, aki Istenben bízva a legkétségbeejtőbb helyzetekben is győzni tudott. Keresztény felesége lévén a pogány patriciusnak, ez őt hirtelen haragos természetével gyötörte, míg nagy alázatosságával és szelidségével férjét le nem fegyverezte, sőt kereszténnyé nem tette. Épen így szelidítette meg a szolgálókkal ráleselkedő rosszindulatú napát. Amikor nagyon szerencsétlen volt mint feleség, még többet

szenvedett mint anya. „*Sunt quaedam inter domesticos parietes secreta martyria*“ — mondja róla Szent Ambrus Ágostonra vonatkozólag, akit meg könnyeivel és imádságaival segített a kereszténységre és most annak római templomában, a Szűzanya oltára alatt nyugszik, ahová 1455 május 4-én vitték.

* S hogyan hiányozhatnának:

A) *Papok és Lelkipásztorok*, akiknek szavára Krisztus annyi lélekben újra születik, (Gal. 4, 19.; Szent Ágoston de bono Virginit. c. 2.; Nagy szent Gergely hom. in. evang. 1, 3.) Szerzetesek, akik a Szűzanyával együtt imádkozzák és élik, hogy velük minden az Úr ígéje szerint történjék. *Bayloni szent Paszkál* (május 17.) az Oltáriszentségben testté lett Igének a legtündöklőbb erényekkel ékeskedő imádója, a szeráfi tűzzel lángoló franciskánus, akit XIII. Leó az összes eukarisztikus egyesületek védnökévé tett. *Néri szent Fülöp* (május 26.), akit a szüzesség nagy szeretete miatt a Szentszűz megjelenésével többször kiténtetett, és akit betegségében csodálatosan meggyógyított. *De la Salle János* (május 15.) az Iskolatestvérek rendjének alapítója, aki 1684 május 28-án, amikor iskoláit a Szűzanyának felajánlotta, azt mondta: „Akarom, hogy iskoláinknak a Szűzanya legyen irányítója és vezetője.“ *Sziénai szent Bernát* (május 20.) a Jézus-név tiszteletének apostola és a Szűzanya trubadurja, aki mint előkelő ifjú hegedűvel a kezében járta Sziéna utcáit és ahol Szűz Mária-szobrot vagy képet talált, átszellemülten hegedült. Szépsége és előkelő származása bárkinak a vonzalmát biztosította volna számára, de ő szeretetét annak adta, aki arra legméltóbb volt, a Szűzanyának; és amikor neki ezren is szívesen szolgáltak volna, franciskánus és a Santa Maria della Scala kórházában a leprás betegek szolgálja lett. Gyenge szervezettel és gyenge hanggal Itália apostolaként járta be a vidékeket. Több híres szónoknak, köztük Kapisztráni szent Jánosnak mestere és a szent szüzeségnek olyan őrzője, hogy jelenlétében a róla lesugárzó szüzi érintetlensége miatt még csak kevés helytálló szót sem mert senki mondani.

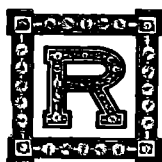
B) „*Sion leányai*“, akiket az utolsó májusi Mária-
ünnep szentmise kezdő szavai buzdítanak hódolatra:

„*Sion leányai! Vonuljatok ki és lássátok király-
nétoakat, akinek a csillagok hódolnak, szépségét a
nap és hold csodálják és látásán ujjong Isten minden
gyermeké.*“

Kivonul *Flavia Domitilla* (máj. 12.) s a vele együtt
nevelt Eufrozina és Teodóra, akikre Traján császár rá-
gyújtatta a házat, mert Krisztust megvallották. Sz.
Pudenciána (máj. 19.), Sz. Péter római házigazdájának,
Pudens szenátornak leánya. Aztán Sz. *Petronella* (máj.
31.), Sz. Péter római kereszteltje. Követik a királynét és
valamennyien vértanúk lévén, rápirítanak a mai kor
eszménytelen leányaira, akik a minden áldozat árán
való férjhezmenés kívánságában csip-csup nehézségek
miatt is felmentve érzik magukat a kötelezettség alól,
hogy a tisztaság erényét még a gondolati büntől is
megőrizték. A szerzetben élő szűzeket ketten képvil-
selik. *Pazzi sz. Magdolna* (máj. 29.) aki 10 éves korá-
ban már szüzességet fogadott, 5 évig kenyéren vezekelt,
s 5 évig tartó nagy lelki szárazságban is a legnagyobb
hűséggel tartott ki eszménye mellett. *Merici sz. Angela*
(máj. 31.) dús hajdíszt dobta el, hogy csak Krisz-
tusnak tessenek. Amikor a remete életből haza hívták,
az otthoni teendők végzése mellett is kizárólag Krisz-
tusnak tudott élni és vezeklő övvel pótolta azt, amit
a pusztában a magány biztosított. Mint az Orsolyita
rend alapítója, lelki lányainak gyakran mondogatta,
hogy az Úr Jézushoz ragaszkodva állandóan a Szűz-
anyával vannak.

* * *

Csatlakozzunk e fölséges ünnepi menethez. S
amikor május utolsó napjának „Mindenszentek király-
néja“-ünnepével egy hónap hódolatát befejezzük, egyet-
len kívánságunk az, hogy a szentek hódoló-dicsőítő
énekébe a mi alázatos szavunk is eredményesen ve-
gyüljön bele, amikor *Ave Mária* köszöntésünket meg-
toldjuk az *Ora pro nobis* esengéssel.

Regina sine labe originali

concepta,

Eredeti bűn nélkül fogantatott királyné.

— Nekem ez a Mária-kép nagyon tetszik, mert Mária rajta nem a szokásos holtarcú szépség, hanem élő, szinte lélekző Mária, — szól egy pénzember a tárlaton a szóbanforgó kép mesteréhez. Mielőtt azonban szobámba akasztanám, csekély változást óhajtok rajta tenni. Az a sárga karika a fején . . . nem modern.

„El lehetne festeni, — felelte a festő, — de az úgy való. Máriát csak glóriával lehet elképzelni.”

— Nekem pedig a glóriával nem kell. Ritka szép női arc, csupa lélek; szívesen íróasztalom fölé akasztanám. Szép pénzt adok érte, ha ezt a kis változást megteszi. Mert ha glóriával akasztom ki szobámba, mit mondanak rokonaim és ismerőseim?!

„Én pedig semmiért sem tudom megváltoztatni az eredeti formát. Így ezer korona az ára.”

A bankár fizetett s egy másik festőt hivat.

— Csekélyke munkára kérem. Nézze ezt a Mária-képet; kaparja le róla azt sárga kört.

A festő a képet megnézte és így szólt: „Nagyon bajos feladat, mert az alap igen vékonyan van festve, és a sárga kör magán a vásznon van.

— Hát akkor fesse be olyan festékkel, amilyen a háttere.

S a festő csekély 30 koronáért bemázolta az aureolát, de talán 3 hét múlva a pénzember újból a képre pillantva, ott látja az aureolát. Bosszankodva mondja el a harmadik festőnek, hogy mi történt a képpel.

Az így szól:

— Persze a korrektor vízfestéket használt, ami az olajfestékekkel nem állt össze s ahogy a képet porolták, lassan ledörzsölték róla a rákent réteget. Mindjárt megigazítom.

Meg is igazította, de egy kis idő múlva Mária fején megint ott volt a glória, ugyanis a repedezett felső festékréteg pattogni kezdett. Sürgősen új festőt hivatott, aki megállapította, hogy az előbbi vízfestékből valami a képen maradt és a ráfestés azért pattogzott le. Megígérte, hogy az alsó festékréteget terpentinnel meglágyítja, azután sötétebb színnel bekeni, ami keményen fed. Így a képről teljesen eltűnt az aureola, de újból csak egy rövid időre.

„Némelyik sötét festéken áttör a világosabb szín, mondta egy újabb festő. Az alsó színt le kellett volna előbb választani és úgy rakni rá a sötétet.” A megbízatás után tüzes vassal a sárga festéket elbarnította és porrá változtatta. A vászonnak semmi baja sem lett és az aureolának nyoma sem látszott. Az új háttérfestés a puszta vásznat fogta be. A bankár örömmel szemlélte. Hazavitte, felakasztotta. Éjjel azonban arra ébredt, hogy a Szűzanyának, soha olyan szép aureolája nem volt mint akkor, — a szép holdvilágnak az ablak kerek nyílásán keresztül épen a Szentszűz homloka köré vetődő fényétől.

Gárdonyi e történetkéjének bankára a bűnnel terhelt világ fia, aki a bűn hatása alatt az eszmények terén mindig tanul, de az igazság megismeréséig soha el nem jut. (2. Tim. 3, 7.) A szépre törekedve pedig terrena (Fil 3, 9.) et quae carnis sunt, sapit (Rom 8, 5.): földhöz tapadó gondolkozással és a test igézete alatt ítél meg mindent.

E felfogás szerint a Madonna a szép, kedves és bájos utolérhetetlen eszménye, azonban mindig egy az emberek leányai közül (Gen 6, 2.) s a létének kezdetétől fogva szeplőtelenességben tündöklő Isten-anyai tisztaság semmit sem mond nekik. Szeretik látni, de az

előbbi gloriola nélkül. S az örök gonosz igényeiket ki-elégíti. Az előhívott festők: Nestorius, Bonosus, Helvedius, Kalvin, Luther és a többi Antidikomarianita — Mária-tagadó. S aztán a Naturalizmus, a Modernizmus, ezek a legmodernebb és legveszedelmesebb kontárok, akik a tagadáson kívül nem tudnak mit szólni az emberi erőknek hozzáférhetetlen és a romlott akaratnak túlnehéz eszményhez. E művészek a kor hangulatának megfelelően kevergették a festékeket; a képet dörzsölték, a sárgát rajta elbar-nították, a vízfestéket olajjal cserélték fel, terpetinnel, vasalóval és krétával hol az Isten-anyaságot, hol a szeplőtelen fogantatást, hol a mennybevitelt homályosították rajta. S a gloriola mindezen operációk dacára amint a Szűzanyán el nem homályosult, a hívők lelkében is sértetlen maradt, mert az egyház Istentől kapott tisztségéhez híven minden rábízott kincs felett hűen őrködött. Vigyázott a Madonnára is, aki biztosan állt rajta, „az igazság oszlopán és erősségén.” Nem feledkezhetett meg róla már csak a tőle kapott sok-sok jótétemény miatt sem. A názareti köszöntésnek örökségbe kapott *Gratia plena* szavait nemcsak ismételte, de teljes tartalmukat iparkodott megközelíthetővé tenni. S tette azt főképen a loretoi litániának a kinyilatkoztatására támaszkodó és a legnagyobb teológusok elmélkedéséből származó köszöntésével, amely a Szűzanyát úgy állítja elénk, amint kezdetben volt és amint lesz mindörökkön örökké. Amen.

* *

Egy római bíboros vak szolgája sokat hallott a Boldogságos Szűznek az ő idejében mind többet emlegetett kiválóságáról, a szeplőtelen fogantatásról. Ezzel kapcsolatban akarta megtisztelni valamivel a Szentszűzet és egyedüllétében az Üdvözlégység 6 első szavából száz olyan latin anagrammát csinált, amelyek a szeplőtelen fogantatásra vonatkoznak és a Szűzanya köszöntését meg az ő rájuk adott válaszát tartalmazzák.

— Szeplőtelen vagyok, mert Isten anyjává lettem.
 „Üdvözlégy Mária malaszttal teljes!”
 — Mint jámbor, igaz és tiszta, a Teremtőt szültem.
 „Ó háromszor szeplőtelen! Az istenséget szüled!”
 — Az ég tündöklő gyöngye, egészen tiszta vagyok.
 „Ó Jézus, íme a te méltó, tiszta, szeplőtelen anyád!”

— Ádám bűnétől mentesen azt szültem, aki teremtésre nem szorult.

S így ment ez 100 változaton keresztül: mindig az Isten-anyaság és a szeplőtelen fogantatás szerepel, a Szűzanya két fődicsősége és a litánia két gyújtópontja. Amivel a litánia a Szentszűzet dicséri és ami szépet Ezekieltől kezdve kiváló elmék róla eddig ki-gondoltak, az mind egyetlen köszöntésnek nem vaktól származó anagrammatikus változata, hanem Isten Lelké-től vezetett, tévedés nélkül látó és tanító Egyház határozataként foglaltatik benne a loretoi litániához IX. Pius által a dogmatika kihirdetésekor hozzáadott invokációban: *Szeplőtelen fogantatás királynéja.*

Regina Sacratissimi Rosarii.

Szentolvasó királynéja.

Ha a Szűzanya szívesen veszi egyszeri köszönté-sét, annál kedvesebb előtte az Egyháznak Szent Domon-kos által elterjesztett kedves imája, amely 150 Üdvözlé-ggyel végigyezet az üdvösség történetén. Ötvenszer köszönti Öt és *örvendve* áldja az Urat, akit a Szent-szűz méhébe fogadott, Erzsébetet látogatván méhében hordott, Betlehemben feltalált. Ötvenszer köszönti a *Fájdal-mas* Szentszűzet, akinek szent Fia érettünk vérrel véréj-tékezett, megostoroztatott, tövisekkel koronáztatott, a keresztet hordozta és a keresztre feszítettet. Ötvenszer

köszönti a fia *dicsőségén* ujjongó Szentszűzet, aki halottaiból feltámadott, a mennyekbe felment, nekünk a Szentlelket elküldötte, Szüzanyját a mennyekbe felvette és megkoronázta. Ebből látszik, hogy a szentolvasó valóban „az evangélium rövidlete” (IX. Pius), amely nagy vonásokban az angyali köszöntésnek a következményeit tárva eléünk, mutatja be a Szentszűz nagy dicsőségét. „Dum multae preces . . . Salutationes angelicae coniunguntur, corona textitur, qua coronata procedit Regina mundi — mondja a szentolvasóról beszélve Nagy szent Albert. Amikor sok angyali üdvözlést mondunk, korona készül, amellyel feldíszítve vonul el előttünk a minden-ség királynéja.”

Mindenkor szépen hangzik, de főként októberben milliók gyönyörű imája a szentolvasó, amely a tudós *Ampère* kezében Ozanam hitének lett saját szavai szerint minden prédikációnál és lelkikönyvnél jobban ható megerősítése. Ima, amelynek *Gluck Kristóf* zenei karrierjét köszönte s amely *Haydn* zenei kompozíciójában segítette, *O'Connell*, az írek felszabadítóját parlamenti küzdelmeiben segítette, s *Michelangelo* „*Utolsó ítélete*” szerint a belekapaszkodó, morzsolgató tömegeket úgy emeli, hogy majd egykor az utolsó ítélet áldó szavai hangozzanak feléjük. Ima, amely az Isten ügyéért harcolók kezében karddá vált, és „amelynek egy-egy szeme a szentolvasót imádkozók kezében, sokszor többet ért, mint az ellenségre lőtt ágyúgolyó.”

* *

1. A *rettenetes Szentszűz*. A nagyboldogasszony liturgia ki nem fogy a Szüzanyának a bölcséleti könyvek szavaival elmondott dicsőítéséből. Szépnek, gyönyörűnek mondja Őt. Halljuk, hogy lelke édesebb a méznél, öröksége többet ér a lépesméznél. Mondja róla a liturgia, hogy jerichói rózsza, igen drága mirrha, pirkadó hajnal, tündöklő nap, bájos hold. S aztán egyszer csak azt halljuk, hogy *rettenetes*. Nem is hatalmas, hanem rettenetes. Az előbbi jelzők mind ránk vannak tekintettel, akik a Szentszűzet szeretjük, Őt

hallgatjuk, rá fényt derítünk és üdvösségünket vele akarjuk biztosítani. S rettenetes a Gonoszléleknek, aki vele az első evangélium elhangzása óta állandóan szemben áll, s a lelkek megtévesztésére maga mellé sereget gyűjteni iparkodik, egyedül a Szentszűz hatalmát rettegve, aki isteni ígéret szerint fejét összezúzza (Gen. 3, 15.) és aki emiatt számára *rettenetes, mint a melléje sorakozók tábora és csatarendje*,

2. A *rettenthetetlen fővezér*. A XIII. század vége felé a hit védelmében törhetetlen atlétának ígérkező férfiú tűnt fel a keresztény világban és az eretnekségek által fenyegetett egész emberi társadalom megmentésére vállalkozott. Gyermekkorától kezdve őszinte szeretet élt szívében a Szűzanya iránt és vállalkozását az ő védelme alá akarta helyezni. Segítségére sietett és alázatos kérésére mint valóságos fővezér adta neki a megbízatást: „Accipe hoc sanctum gladium! Vedd ezt a szent kardot!” A szent férfiú Sz. Domonkos, a szent kard a szentolvasó volt.

3. A „*rettenthetetlen csatasor*” tagjai pedig mindazok, akik a Szentszűz fővezérsége alatt vele indultak harcba a Gonosz ellen. Xavéri sz. Ferenc, aki szentolvasóval ment a pogányok megtérítésére. Navarrai Pál, aki 1622-ben sok pogány megtérítése után vele lépett a máglyára és Kinában-Japánban olyan tiszteletet szerzett a szentolvasónak, hogy az utána 200 év múlva odaérkező hittérítők annak még nyomát találták. Borromei sz. Károly, aki a legjobb eredmény biztosítására népmiszióknál elmondását kötelezően előírta.

S aztán a „*rettenthetetlen csatasor*” tagja mindenki, aki a Gonosz visszaszorítása céljából szentolvasót imádkozik, de főként akik harci vitézségüket a szentolvasóval szentelték meg. Akik a Szentszűz nevével ajkukon s a szentolvasóval a kard mellett mentek a csatába s erejük meg győzelmük a Szentszűz tiszteletében gyökerezett. Egy *Szent Lajos*, a szintén olvasót imádkozó francia királynénak fia, a franciák legnagyobb királya és hadvezére és ugyanakkor egyházának

gyönyörűsége. *III. Edvárd angol király*, Crécy győzője. Azután *Károly*, „az utolsó lovag,” akit a történelem merésznek nevez, mert életrajzírója szerint annyira vállalkozott, hogy azt 30 ember sem tudta volna végrehajtani (qui ordissoit des entreprises que trent vies d'hommes n'eussent pas tixtre) s akit mindenki csak szeretni és szolgálni tudott.

Ez a rettenthetetlen csatasor győzte le 1231 szept. 12-én Montforti Simon vezetése alatt az albigenzeseket, akik az egész társadalmat elpusztulással fenyegették. *Hunyadi János*, *Kapisztráni sz. János*, *Szobieszky János* Bécs megmentője, *Lotharingiai Károly*, Buda felszabadítója, *Szavoyai Jenő*, „a XVII. század legnagyobb hadvezére,” a zentai győző, szintén ennek a rettegett csatarendnek kiváló vezérei.

4. *A legnevesebb fegyvertények emlékünnepe.*
V. Pius keresztes háborújában 1571 október 7-én, a hónap első vasárnapján, Don Juan vezetése alatt a keresztet nem a szentolvasó katonái mentették-e meg a félholdtól? A keresztény hajókat olvasók díszítették s keresztény katona bátorsága folytán Ali basának 30.000 muzulmánja a 94 legszebb hajóval elpusztult, s 20.000 gályára láncolt keresztény kapta vissza szabadságát. A velencei köztársaság követte a nemzethez küldött jelentésében ezt a jelentős nevezetes bizonyágtételt vette be: „*Non virtus, non arma, non duces, sed Maria Rosarii victores nos fecit.* Nem az erő, nem a fegyverek, nem a vezérek, hanem a szentolvasó Máriája tett bennünket győztesekké.” Ennek az erős hitű időnek, amikor a Szűzanya segítségét hivatalos jegyzékekben merték mintegy nyugtázni s amelyben a nyugati kereszténység megmentésére a még osztatlan keresztény társadalom utoljára fejtette ki nagy erejét, örök emléke marad a *Győzelmes Szűznek* összes kápolnáiban elrendelt ünnepe, amelyet XIII. Gergely óta nevezünk Szentolvasó vasárnapjának. (1573 ápr. 1.) S midőn 1717. augusztus 16-án III. Károly vezetése alatt az egész keresztény világ várakozására ugyancsak a Szent-szűz félelmetes csatasora a török uralma alól felsza-

badította Nándorfehérvárt, XIII. Kelemen pápa a Szentolvasó királyné ünnepét az egész egyházra kötelezővé tette. XIII. Leó pápa pedig 1883 dec. 24-én a litániába a fönti invokációt vétette fel.

Mária-országában lényegében sem az ünnep, sem az invokáció nem jelentett ujdonságot: a Szentolvasó Királynéja mindig nagy tiszteletnek örvendett. Elég olvasni Eszterházy bíboros-érsek 1776-ban kiadott rendeletének szép szavait:

„Szűz Máriát, hazánk pátronáját és nagyasszonyát ősi buzgósággal tiszteljük és óhajtjuk, hogy a mi egyházunkban különleges módon hívassék segítségül. S mivel a szentolvasót vallásunk számára mindig igen üdvösnek tudjuk, elrendeljük, hogy az év leforgása alatt szombatonként, továbbá a nagyobb Mária-ünnepken és előnapjain kitett Oltáriszentség mellett, s egy pap előimádkozásával a Szűzanya védelme annak szavaival kéressék.”

egina pacis.

Béke királynéja.

1. *A könyörgés keletkezése.* A megszólítás a világháború jaja. A nagy világítélet szörnyűségei közt sokat imádkozó XV. Benedek pápa iktatta be a litánia megszólításai közé nagy reménnyel és nagy reményt keltve másokban is. Ez a litánia e legújabb invokációjából egyuttal az is látszik, hogy a maguk idején mit jelentettek e többiek, amelyek ma már színtelenebbek.

Mikor a háború szörnyűségei közt annyit szenvedő XV. Benedek pápa bele vette a litániába e könyörgést, minden következménye még nem is látszott. Nem sejtettük pl., hogy annyi értéket rombol majd le, mint amennyit tényleg lerombolt. Mert elpusztult 500.000.000.000 dollár; akkora összeg, hogy

belőle az Egyesült államokban, Angolországban, Német-, Francia-, Oroszországban, Belgiumban, Kanadában és Ausztriában minden család 2500 dolláros telket és 1250 dolláros felszerelést kaphatott volna. Uram irgalmazz! S ezen kívül minden 20000 családnak egy egyetem, egy kórház, egy-egy iskola jutott volna belőle s a maradékból az összes orvosok, tanárok, betegápolók költségei kikerültek volna. Uram irgalmazz! Az egész világháború ideje alatt minden 13 másodpercben volt egy halott. Sírkeresztjeiket egymás mellé téve az első Páris közepén volna Vladivosztokon keresztül vezetve a sort, az utolsót a Japán-tenger hullámai nyaldosnák. S a 11 millió hősi halotthoz 10 millió sebesültet és nyomorékot kell venni. A kettő együtt elég volna a régi nagy Magyarország benépesítésére. Uram irgalmazz! S a veszteségbe nincs beleszámítva a rengeteg egyéb anyagi kár, az elpusztult városok, a világszerte síró árvák panaszja és jaja, a világkrízis szörnyősége, a világszerte robbanó bombák, a légberöpített vonatok, a mérhetetlen számú gyilkosságok és a kétségbeeséstől meg az erkölcsi nyomorból elkövetett öngyilkosságok. Mindezt érezzük ma, amikor a litániában arra a könyörgésre kerül a sor: Béke királynéja, könyörögj érettünk!

2. *Kiterjesztem ágaimat . . .* (Jéz. Sir. fia 24, 22.) Dél-Franciaország Allouville városában a természet szép emléket állított a Szentszűznek. Nem más ez, mint egy óriási tölgy; messze terjedő ágai köröskörül nagy tért árnyékoznak be. Törzse üres, középrészei több század óta elkorhadtak, csak kérge alatti fás része által tartja fenn magát s ezen rész gallyai telve vannak illatos levelekkel. Ez a tölgy legalább 900 esztendőt ért meg és maga körül pusztulni látta a druidák rengeteg lugasait. Itt lett a Boldogasszonynak állandó lakása. Üregében t. i. gyönyörű kápolnát építettek, falai márvánnyal vannak kirakva, az oltáron a Boldogasszony képe díszlik. A vándorok és jámbor zarándokok mellette felfrissülve folytatják útjukat. A kápolna feletti remetelakhoz a fa körül tekerődő csigagrádics

vezet fel. Felette még tornyocska is van kis haranggal és az egésznek tetején a tölgy ágai között vaskereszt emelkedik. Egy-egy szebb Mária-ünnepen a harang szavára, a közeli falvak lakossága csoportosan tódul a Szentszűz lábaihoz, aki természetadta palástjával mindegyiket betakarja. A nép mindig meg volt róla győződve, hogy a béke, amelyben zavartalanul munkálkodhatnak, a Szűzanya ajándéka. S azért a boldogtalan forradalom idején, mikor a hitnek megvallása halálbüntetés terhe alatt tilos volt és gonosz emberek fegyverekkel Allouville-re is rátörtek és a tölgyet a benne szállást vevő Szentszűzzel együtt el akarták égetni: a tölgy alatt összegyűlt népek, a merénylőket vitézül és eredménnyel visszaverték. Így a rémuralom bár tovább dühöngött és meggondolatlan emberek tömegesen mentek a gonosz zászlója alá, az allouvillei tölgy rendíthetetlen maradt. Görcsös ágai közül nem tűnt el a kereszt és homlokán egyre olvasható volt a kedves szentély egyszerű fölírata: *A béke Boldogasszonyának.*

Az allouville-i hatalmas tölgy maga a Boldogságos Szűz. A béke, amelyet lombsátra nyújt, elsősorban a *bűnös* számára a bűnbánat után nyújtott legdrágább adomány, a lelkiismeret békéje. De azután tőle való az a béke is, amely az egész társadalom helyes fejlődését, az összes nemzetek békés együttműködését lehetővé teszi. S amikor látszólag nagyon, de nagyon hosszú időre mindkét békének vége szakadt és helyette a gonosz uralma fészkelte be magát az egész földre, s az emberiség nem tudja, hogy mit tegyen visszaszerzésére: védelmet egyedül a Szentszűz ad. S nem lesz addig béke, amíg a világ a Szentszűz köré nem gyülekezik, szeretetében meg nem nyugszik, s Fiának nem szolgál.

*
*
*

3. *A Szentszűz és a leszerelés.* A régi idők vérszomjas napjaiban két burgundiai város összeveszett s a lakosok felbőszült fegyverrel készültek egymásnak

igazságot szolgáltatni. A környékbeli kolostor jámbor szerzetesei, a Szűzanya tiszteletében annyit szorgalmatoskodó ciszterciták, tudomásul véve a nagy ellenségeskedést, kérték az irgalom Anyját, hogy a béke érdekében Szentfiánál legyen közbenjáró. Amíg ők imádkoztak, a két város a csatára készülődött. Már-már megcsördültek a kardok, egyszerre csak gyönyörű Mária-ének hallatszott a távolból. A szerzetesek énekeltek, akik egy nagy Mária-szobrot hoztak magukkal s azt a két felfegyverzett sereg közé helyezve, folytatták énekeiket. A szobor látása és az énekek hangja lecsillapították a gyűlölet tüzét. A leszerelés megtörtént. A fegyverek kiestek az öldöklésre kész kezekből. A szobrot együttesen visszakísérve a kegyhelyre, valamennyi ajakról szívesen hangzott az ének: *Salve Regina* . . . Üdvözlégy Királyné, a szent béke királynéja.

A mai nyugtalan, és ellenségeskedésre hajló világban de nagy áldás volna, ha német és francia, olasz és délszláv, magyar és osztrák és a világ sorsának intézői most azok közül kerülnének ki, akik a Szentszűz ünnepein a tőlük függőkkel együtt énekelnek a *Salve Reginát* és a Szentszűz személye, a drága égi jel köré csoportosulva elfelejtenének haragot és ha a béke királynőjének égi szeretetében a fegyverek egyszersmindenkorra kiesnének a kezekből és jó célra fordulhatnának a fegyverkezésre költött iszonyú összegek, amelyek 12 év alatt szinte annyit tesznek ki, mint amennyibe a világháború hadvezetése került. De jó volna, ha a Szűzanya látására kevesbbednék a vad indulatok, a tisztulatlan érzések hatása alatt cselekvő emberek száma és csillapodnék a gyűlölet tüze és az Úr békéje uralkodnék a földön! Kedves olvasóm, ezt a változást sem te, sem én nem tudjuk előidézni. Nem tudjuk biztosítani azt, hogy a zavaros világ sorsát most intéző tényezők a Szentszűz szeretetében az Úr útjaira térjenek. De egyet meg tudunk tenni, nevezetesen azt, hogy a mi környezetünkben . . . Vagy talán még ez sem áll annyira befolyásunk alatt, hogy a

békétlenséget ki tudjuk küszöbölni. Azt azonban már igazán biztosíthatjuk, hogy a Szűzanya segítségével miattunk senkinek se legyen kellemetlensége, jogos panasza, nehézsége. S ez már maga nagy dolog, mert általa is nagyon sokat javult a világ békekilátása és mi végre is csak magunkról adunk valamikor számot.

Mikor Nagy Sándor az isszusi csatában legyőzte a perzsákat, nem bízott a fegyverek erejében. Jól tudta, hogy lelküket csak úgy nyerheti meg, ha a nyers erő munkáját a szeretet folytatja. Tehát macedon királyi ruha helyett perzsa öltözetben jelent meg köztük, perzsa szokásoknak hódolt, perzsa néven hívatta magát, leereszkedő beszélgetésben bátorító és vigasztaló szavakkal nyerte meg szívüket.

A földi zarándok minden korban és minden földrészén rászorul a hozzá simuló isteni szeretetre, azért jött a Megváltó mint ember, aki a bűn kivételével minden emberi gyöngeséget kipróbált. Hozzá hasonlóan Szűzanyját is egészen a mienknek mondhatjuk, s az emberi gondok és vergődések részesére tekinthetünk benne.

•

1. Mikor Őt az Ázsiából ideszakadt magyarok mint az új vallás gyöngyét és az ország főntartóját megismerték, s Szent István halála előtt neki az országot följánlotta, a Szentszűz Magyarország védője lett. Akkor volt tulajdonképpen a magyarok Nagyasszonyának és Pátronájának első ünnepe.

„Krisztus anyjának tulajdonneve — mondja Szent Gellért élete (13. 1.) — a magyaroknak nemzetségében ki

nem mondatik, hanem csak mondatik királynéasszony-nak, miért is Pannóniát Szent István király a Bold. Szűz családjának hívta."

"Növekedvén a híveknek és a papoknak a száma, folytatja ugyanaz a magyar legenda, az Isten embere *Gellért püspök* a Maros partja mellett főmonostort készíttetett. A mondott monostorban az Isten anyjának tiszteletére oltárt emelt, és tulajdon ama oltárnak előtte ezüst tömjénezőt függesztett, adván melléje két előrehaladottabb korú embert, vigyázásának szolgál-tára, hogy ott a tömjén felette jóságos füstölésének illata egyetlen órában távol ne legyen. És minden szombatnapokon a püspök azonképen mint Mária mennybemenetelének ünnepén, buzgósságos dicséretei-nek ájtatosságát ugyanott kilenc lecke hozzáadásával megtoldatta. Tulajdon ama napokban az irgalmasságnak cselekedeteit bőségesebben gyakorolta." (Szent Gellért élete 13. 1.)

•

Mindaz, ami utána történt, hogy t. i. képe pén-zeken és zászlókon és emlékérmeken megjelent és fel-iratok dicsőítették, hogy tiszteletére templomok és kolostorok vetélkedve emelkedtek, hogy képe a szent-koronára került és a koronázási köpenyen is megel-hető, alatta ez írással: „*Emicat in coelis sanctae Ge-nitricis imago, tündöklök az égben az Isten-anya képe*”; hogy a koronázási kereszten, amire a király esküt tesz, a *JHS* mellett a *MRA* is ott van e szavak kíséretében: „*Regina Coeli Patrona Hungariae, az Ég Királynéja Magyarország pátronája*”; IV. Béla és V. István ok-irataiban a „*Domina et Patrona regni Hungariae*”, a budai nemzeti zsinat azon határozata 1279-ben, hogy a papok elmenve a Szűzanya képe előtt, hajtás meg-fejüket; hogy 1686-ban a török visszaverésekor¹ kato-

¹ 1. Az egész csatában a *Mária*-név volt a katonák jelszava és a török félhold a Szűzanya lábai alatt hevert (Titk. jel. 12. 1.) „A Szűzanyát követve a magyar sereg tévútra nem jutott; rágon-

náinkat az a hit segítette, hogy a visszafoglalandó BUDA nevében ez olvasható: *Beata Virgo Dabit Auxilium*—a Szűzanya ad segítséget . . . mindez s a nemzeti történelem felejtethetetlen sok egyéb adata a régi dicsőség előzménye, velejárója sőt feltétele. S minden nemzet fiai közt a magyar papnak dobban meg leginkább a szíve, amikor olvassa az egyház által igen találóan ráalkalmazott Judit-dicsőítődalt:

„Megáldott téged az Úr az ő hatalmával, mert semmivé tette általad ellenségeinket. Leányom, a föld minden asszonyánál jobban megáldott téged az Úr, a fölséges Isten! Aldott az Úr, az ég és föld teremője, ki arra vitt rá téged, hogy levágjad ellenségeink fővezérének a fejét, és ma megdicsőítette nevedet és a te dicséreted el nem hal az emberek ajkán. Örökké megemlékeznek majd az Úr hatalmáról azok, akinek kedvéért nemzeted szorongatása és sanyarúsága miatt nem kímélted saját életedet, hanem Istenünk színe előtt a romlásból kimentetted őket.”

(Jud. 13, 22—25.)

A Szentszék 1896-ban nemzetünk ezeréves fennállásakor a magyarok kérésére külön ünneppel és a fönti invokációnak a litánia gyöngyvirágszálai közé való tűzésével csak megpecsételte a hosszú ezer év történetét. Megpecsételte és továbbra is nemzeti értéknek nyilvánította azt az eleven Mária-tiszteletet, amelynek révén a multban a nemzet annyiszor érezte az Isten-anya segítségét, s amelynek a további fokozott nehézségek közt még kevésbbé akar híjával lenni.

2. Hogy az olaszoknak a *Madonna*, a spanyoloknak a *Nuestra Senora*, a németeknek az *Unsere Liebe Frau*, az angoloknak az *Our Lady*, a lengyelnek a *Matka Boska* nemzeti szempontból épen olyan sokat jelent, mint nekünk a *Patrona Hungariae*; hogy a Propaganda annami, abessziniai, szumatrai tündöklőszemű kispapjai

dolva nem hiányzott; segítségére támaszkodva el nem esett; védelme alatt nem rettegett; vezérletében el nem ernyed; irgalmával eljutott önmagának bírásához.” (Istváni Reg. Hung. Hist. 604 l.)

Őt épen úgy „Miasszonyunknak” mondják, mint magyar eleink tették: az ragaszkodásunk csökkentése helyett tiszteletünket nagyobbítsa és észszerűbbé tegye. Mert a Patrona Hungariae segítségét 1934-ben sem úgy kell elgondolni, hogy két birkózóhoz odamegy egy harmadik és a győztes az lesz, akinek az segít. A nemzetek mai küzdelmében és jövőendő győzelmében és elhelyezkedésében nem a Szűzanya közvetlen ténykedése fontos, hanem a mi előzetes tevékenységünk a nélkülözhetetlen. Azaz a Patrona Hungariae nem magyar gyáripárt fejleszt, nem a magyar mezőgazdaságot segíti, nem piacot teremt a magyar cikkeknek, nem tanít meg bennünket külön tanfolyamokban technikai fogásokra. A Szűzanya magyarnak, lengyelnek, orosznak, angolnak, franciának és olasznak egyaránt mondja a liturgia szavaival: „Boldog az az ember, aki hallgat rám és ajtómnál virraszt naponta. Mert aki engem megtalál, életet talál és üdvöt merít az Úrtól. Aki azonban ellem vét, saját lelkének árt.” (Péld. 8, 32—36.) Amely nemzetnek tehát a legtöbb fia töltekezik a Szűzanya szellemével és lesz így minden nehézségben ellentállóbb, és kitartóbb: a népek mai elszánt küzdelmében az a nemzet remélheti, hogy győzelmesen megállja a helyét.

3. „*Nálam az élet és remény minden kegyelme.*” A loretoi litánia invokációi azt mondják, hogy az ezerféle nehézségekkel küzdő emberiség számára a Szűzanya tisztelete a leghathatósabb óvszer az emberi közösség kapcsainak szétesése, a család felbomlása, a nemzetek testének feloszlása ellen. Mert e tisztelet nyomán lett az ösztön-ember keresztény lovag. Így lett az Éva-lány Isten szolgálóleánya, sőt minden szolgálatot megérdemlő úrnő. E tiszteletnek következménye a tisztaságban megőrzött ifjúkor után a töretlen házastársi hűségben megszentelt családi szentély, ami minden országnak főntartó alapja. Külön a *Patrona Hungariae* pedig nekünk magyaroknak azt mondja, hogy országunk számára minden Urangyalára szóló harang és minden Üdvözlégység Mária a legszentebb nemzeti himnusz. A katakombákban, a székesegyházak vagy a nád-

fedeles házak falán meghúzódó Mária-kép nem kisebb értékű nemzeti kincs, mint a májusi eső, a júliusi gazdag aratás, vagy a szeptemberi dús szüret. Épen úgy összefogó kerete Magyarországnak, mint természetes határai és épen úgy egyik alkotója a dicsőséges nemzeti történelemnek, és a jobb jövő reményének, mint az irredenta sóhaj, mint a kárpáti erdő és a bánáti búza és a körmöci arany. A katolikus magyar egyház azért nem engedi gyöngíteni a Mária-kultuszt, ellenkezőleg minden erejével szépségének és vonzóhatásának emelésén fáradozik.

Különleges invokációk.

A litánia eddig tárgyalt invokációi a mindenkitől látott színekép kegyelemáradatát kiegészítik az úgynevezett ultraviola sugarak, vagyis a kisebb körökre, egyes testületekre szorítkozó megszólítások és könyörgések, amelyeknek kegyelmei azonban a lelki hajszalcsövesség révén a nagyobb közösség javai és jótéteményei. Szó van a szerzetesrendekről, ahol az Úrnak nagyobb lekötöttséggel járó közvetlen szolgálat több kegyelmet tesz szükségessé. Ezeknek leedsője is a Szűzanya és amikor így tisztelete nagylelkű vállalkozásoknak lesz biztosítása, ugyanakkor a nyomába lépő romlatlanság az egész egyház lelki gazdagságát gyarapítja.

Regina decor Carmell,

Kármel kertjének dicső királynéja.

A Kármel (=kert)-hegy szent magaslatán, ahol 3 évi szárazság után Illés próféta áldozatára (4. Kir. I.) végre eső áztatta a földet, ahol később Elizeus próféta lakott s Pythagoras „a mindenhely közt e legszentebb helyen” elmélkedett és Vespazian császár a zsidók ellen vezetett háború előtt az istenséget imádkozta: már nagyon régen volt kármelita-kolostor, amelyet azonban a törökök leromboltak. 1827-ben ugyanott új kolostor épült és azóta újra hangzik ott a kármeliták külön fohása: „Regina decor Carmeli, ora pro nobis!” „Kármel kertjének dicső királynéja, könyörögj érettünk!” S a Szűzanya, akiről írva van, hogy sietve ment a

magaslatokra (Lk. 1, 39.), hívásra ott terem minden magaslaton, ahol szemlélődő életben jámbor lelkek Szentfiának szolgálnak, ahol a világ kóryanagát bűnbánatban irtoató szerzetesek élnek és a sok szép invokációra¹ mint királyné nagylelkűen osztogatja nekik kegyelmeit.

2. E szerzetesi otthonokban a Szűzanya-királyné segít, de parancsol is. Az a zárda, amely főnökül Szent Teréziát kapta, nem akarta őt elfogadni. Miután a főnöknői székbe a Szentszűz szobrát állította és a zárda kulcsait lába elé tette annak kifejezésül, hogy a szigorú kármeliták rendjében a fegyelmet a Szűzanya tartja, összehívta az egész rendházat. S mindenkinek lelkére kötötte, hogy a szerzetben az első parancsnok a Szentszűz. Minden szerzet történelmében olyan előkelő a szerepe, hogy örökös választott fejedelemasszony, akinek még a fogadalom formulájában is helye van. A szomaszкусok alapítóját, *Aemiliáni szent Jeromost* a Szentszűz mentette meg a börtönből, ahol nyomorultul el kellett volna pusztulnia és onnan kimenekülve áldozta életét az irgalmasság cselekedeteinek. *Liguri szent Alfonz* a világ elhagyása után a Szentszűz oltárához siet. *Szent Bernát* várandós édesanyjának a Szentszűz egy gyűrűt adott át e szavakkal: „Akit méhedben hordasz, azt örökre jegyezd el nekem e gyűrűvel!” S a szent, a cisztercita rend második alapítója, a Szűzanya iránti nagy szeretetében elérte, hogy a Szűzanya a rend királynéja legyen; *Sancta Maria Ordinis Regina* mondja a rendi címer írása. „Azt akarom, hogy iskoláinknak, a Szentszűz legyen vezetője és királynéja!” — mondta 1684 máj. 28-án *De la Salle János*, mikor iskoláit a Szentszűznek ajánlotta fel és ennek megfelelően az iskolatestvéreknek külön loretói kérésük: „Szentséges Szűz Mária, rendünk védelmezője, könyörögj érettünk!”. *Loyolai szent*

¹ „Vígasztalás királyné anyja, könyörögj érettünk!” (Ágostonos remeték). „Védelmes királynénk könyörögj érettünk!” (olivelánusok). „Advocata Minimorum ora pro nobis!” (Paulai szent Ferenc minimistái). „Beteggondozók királynéja könyörögj érettünk!” (a beteggondozó kamilliánusok).

Ignác 1522-ben, amikor már felgyógyult, a pampelónai templomba ment és a Szentszűz oltárára helyezte kardját, hogy ezentúl a Szentszűz legyen az ő védője. Ez a nap Gyümölcsoltó Boldogasszony volt; az a nap, amelyen 1235-ben a hét flórenci nemes közösen elhatározta, hogy a Szentszűz tiszteletére társulatot alapít és szept. 8-án a világtól visszavonult.

Emlékeképen a rend, bármely városban megtelepedve, az első templomot a Szűzanya tiszteletére építteti; összes templomainak összes oltárain ott van egy Mária-kép, melyet a szervita kezdettől fogva a mise elején a régi Ave Maria-val és a végén Salve Regina-val üdvözl. A szerviták egész napi munkáját szinte körülfonja az angyali üdvözet. Mikor reggel keltik, vagy napközben bekopogtatnak hozzá, mindig az „Ave Maria” a válasz. Minden szentbeszéd, minden közös olvasmány, minden levél az angyali üzenet első soraival kezdődik. Beöltözésekor rendi neve elé a „Mária” nevet kapja. Egész életén át hű a rendi „Servire Marieae = Máriát szolgálni” jelszóhoz, melyet a rend címerében az összefonódott S M-betűk fejeznek ki. Ezért a szerviták külön invokációja: „Szolgáid királynéja, könyörögi érettünk!”

Gyümölcsoltó Boldogasszony volt az a nap is, amikor *Kalazanti szent József* felvette a szerzetesi ruhát és 14 társa neki fogadalmat tett a szerzet reguláira.

Regina Scholarum Piarum,

Jámor iskolák királynéja.

Igen, Kal. sz. József, a krisztusi szeretet pedagógusa, aki a gyökeréig katolikus „*per Mariam ad Jesum*”-elvnek megfelelően Szűz Mária tiszteletével akarta a gyermekeket Jézushoz vezetni. Azért hangsúlyozta rendjében a Szűzanya tisztelet révén lélekben

a hozzá való hasonulást, hogy akik a gyermekek lelkében Krisztust akarják újjászülni, azok a Szűzanya szeretetében maguk is mindannyiszor újrászülessenek. A szerzet imádságai a Szűzanyára való emlékezéssel vannak át meg átszöve. Iskolájának címere a Szűzanya monogrammjá, benne a szentolvasó és a litánia elimádkozása naponként kötelező volt. Az Immakuláta-dogma előtt a Szeplőtelen fogantatásnak saját maga szerkesztette imáját mondatta a gyermekekkel. Ezt a szép nevelési módot pecsételte meg a Szűzanya, amikor karján a kis Jézussal megjelent tanítás közben és a nevelőket, gyermekeket megáldotta. Az alapító pedig ez áldásnak életében annyiszor tapasztalt gyümölcsseire haldokolva is visszaemlékezvén, iskoláit mindenkorra oltalma alá helyezte és ezért a piaristák számára ma is ez a litánia külön fohásza: „*Regina Scholarum Piarum ora pro nobis!*”

Ennek a szellemnek megnyilvánulása a magyar piarista iskolák mai nevelése. „A Bold. Szűz iránt való kegyelet és szeretet gyarapítása iskolánk nemes hagyománya — mondja egy iskolai értesítő. — Minden délben 12 órakor osztályonként elmondottuk az Ürangyalát. Az októberi szentmisék alatt közösen szentolvasót imádkoztunk. Május szombatjain a szentolvasó egy-egy tizedét és a loretoi litániát közösen mondtuk el és Mária énekeket énekeltünk. Az Élőrózsafüzér-társulat tagjai havonként gyónnak és áldoznak, és naponként elmondják a kapott tizedet és többen felvették a kármelhegyi Szentszűz vállruháját is.” Jól esik látni egy-egy városban e fiúkat, homlokukon és mellükön a piarista jelvényben az Isten-anyaság szimbolumával, értelmükben és szívéükben a Szűzanya emlékével, amely az élet sok viszontagságában személyes hatását mindegyikkel érezteti, de másokra kiáradó közvetett hatása sem marad el.

. . .

Mikor a dermedtséget a friss tavaszi élet elüzi, a természetnek csak hatásaiban megnyilvánuló erőkiadá-

sai érvényesülnek. Amint az üde májusi levegő ákác- és gyöngyvirágillata a szellő szárnyán mindenfelé terjed, megújul a föld színe. A természetfeletti élet is ilyen láthatatlan, csak eredményeiben megnyilvánuló erőhatások láncolata. Köztük vannak gyöngyvirágillatként a Szentszűz tisztelete, a májusi ájtatosság, az októberi szentolvasó és a loretoi litánia. Tavaszi szellő a romlatlanságban megmaradó fiatal lélek; tömegük az egész emberiség májusi újjászületését jelenti.

Salve regina.

Ha az, aki a Szűztől született király, — mondja Sz. Athanáz, akkor az anya, aki ezt a királyt szülte, valóban úrnő és királynő. Az egyház kezdettől fogva így gondolkozott a Szűzanyáról.

Mikor a régi királyok és fejedelmek törvényt hoztak s általában népükhöz szóltak, első helyre az a cím került, amelynek alapján ezt teszik. Így mondják Sz. Kunigunda okmányai: „*Kunigunda Isten kegyelméből királynő.*”

A megdicsőült Szűzanyának első címe, amelynek alapján hozzánk szól, ránk gondot visel, kegyelmeket közvetít és mi iránta határtalan bizalommal viseltethetünk az, hogy Isten-anyasága révén örökös királyné. Valamikor minden királyné kezéből kiesik a kormánypálca, csak az Ég királynéjának hatalma örök, amint örök az, akitől a hatalom származik és akire való tekintetből az neki adatott. Minden királynét továbbá csak külsőleg takar bíbor és bársony, míg lelkén az eredeti bűn és esetleg egyéb nyomában járó szenny éktelenkedik. Csak az Ég királynéja van minden szeplő nélkül, akinek „a csillagok hódolnak, szépségét a nap és hold csodálják és látásán ujjong Isten minden gyermeke.”

Mennyei karoknak minden szeplő nélkül való örökös királynéja!

Értelemnek még az előbbi fejtegetések után is nehéz elgondolni e méltóság tartalmát, de minden nagyszerűsége mellett is az mond nekünk legtöbbet, hogy a királyné irgalmas királyné. Ugyanaz, aki szűznek kegyes, anyának jóságos, királynének is irgalmas. „*Deipara dimidiam partem regni Dei impetravit, ut ipsa sit Regina misericordiae, cuius Filius est Rex iustitiae.* Az Isten-anya az Isten országának felét kívánta magának, hogy amint Fia az igazság királya, ő az irgalom királynéja legyen.”

Hogy Isten könyörületessége és irgalmas volta minden művét fölülmúlja (Zsolt. 144, 5.), az alól a Szentszűz sem kivétel: rajta is az irgalom a legszebb. Jól esik emberi fülnek hallani az örök dicsőségében tündöklő jóságos anya teljes címét: „*Salve Regina mater misericordiae!*” És amikor minden hatalom esékeny, minden pártfogó csak máról holnapra él, önmagát mindenkorra biztosítani kívánó emberi szívnek jól esik elrebegni azt az imát, amelynek kedves szövegét a nagy megpróbáltatások közt élő *Hermannus Contractus* (†1054) béna bencés révén isteni ihletés szülte, a keresztesek ajkán mindenfelé terjedt és isteni ihletés adta befejezését is.

A hagyomány szerint Sz. Bernát pápai követ 1146 karácsony előtt való nap érkezett Speyerbe. A püspök, a papság, a városi előkelőség és az egész nép az utcán várja s mikor kísérete feltűnik, szent énekek hangja tölti be az egész várost. A bazilika bejáratánál a birodalmi hercegek társaságában maga a császár fogadja őt; a zászlók tiszteletből meghajolnak előtte s az egész nép ajkán a neki annyira kedves *Salve Regina* ének zeng. S amikor a követ a császár jobbján a szentély közepére ér s az ének befejeződik, a pillanatnyi csöndben Sz. Bernát háromszor térdelhajtva intonálja a *Salve Regina* mostani befejező szavait: „*O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria*. Óh kegyes, óh irgalmas, óh édes Szűz Mária.” S e szavakat a nép Sz. Bernát ajkáról mérhetetlen örömmel hallotta s mindjárt szünni nem akaró lelkesedéssel énekelte. A kedves ténynek örök emlékéül a speyeri székesegyházban a *Salve Regina*t mindennap éneklék. A befejezőszavak a kövezen ma is olvashatók: a helyet, ahol azok először elhangzottak, bronzkockák jelzik. Sehol sem imádkozzák ugyanolyan ünnepélyesen és olyan áhitattal, mint fönt az égben, ahol angyalok és pátriárkák és próféták és a szentek seregei a *Szent-szent-szent-et* csak a *Salve Regina* üdvözléssel szakítják félbe. De sehol sem mondják nagyobb buzgósággal, s a meghallgattatás vágyával, mint itt e siralom völgyében, ahol XIII. Leó pápa rendeletére szentmise után a földkerekség minden templomában elimádkozzák.

agnus Dei . . .

Isten Báránya.

A loretoi litániának a Szűzanya erényeivel foglalkozó s az örök dicsőséget is bemutató invokációi után befejezésképen a mennyei dicsőség központja, a Bárány kerül előtérbe, akihez a Szűzanya van legközelebb.

A Bárány a friss élet képe, a tavasz varázslatos szépségeinek kiegészítője. Az üde májusi mező és a rajta legelésző nyájban a szelíd, virgonc és tiszta gyapjas báránykák úgy összetartoznak, mint a hegy és völgy, a csermely és üdítő csobogása, a harmatos hajnal és benne a madárdal. Az *őszövetségben* a tiszta, szeplőtelen egyéves bárány gyakori áldozati állat szintén a friss élet jelképe, s főként a naponkénti Isten-engesz-

telésének volt biztosítéka. Az „Isten báránya“ kifejezés a Szentírásban a bűnök átka alatt gyötrődő emberiség számára a tavaszt és a friss életet jelenti. Ez után sóvárog a próféta, amikor így fohászkodik: „Küldd el, Uram, a bárányt, aki a földön uralkodik.” (Iz. 16, 1.) S leírja a Megváltót, az önmagát feláldozó bárány képében (Iz. 53, 7.) akinek áldozata az ószövetség összes áldozatait pótolja, végtelen értéke (Zsid. 10, 12.) még most is mindig tart (u. o. 10, 14.) S amikor a pusztáknak az emberiség bűntudatát elevenen érző apostola, Ker. sz. János meglátja az Údvözítőt, így szól: „Ime az Isten bárány, aki elveszi a világ bűneit!” (In. 1, 29.)

De másrészt Isten hibátlan és ártatlan báránya (I. Péter 1, 19.) a történelem befejezése után a végkifejletben az utolsó események irányítója, akinek napja a világra zúduló büntetések ideje. E büntetések megdermesztik a gonoszokat, s rátekintve így szólnak rémültükben a kősziklákhöz: „Essetek ránk és temesetek el minket a Bárány haragja elől!” (Titk. jel. 6, 16.)

Hogy a loretoi litánia ehhez a bünt elvevő Báránynak való esdekléssel végződik, egészen a katolikus hitrendszer szellemében történik. Bünt pusztítani ember akarhat, nagy szeretet isteni megbizatással fáradhat érte, de csak Istennek sikerül. „Miserentis est Dei” (Róm. 9, 16.) Egyedül a könyörülő Isten ténye. Azért mondjuk a bevezetés háromszori esdeklésének megfelelően háromszor:

Isten Báránya, ki elveszed e világ bűneit,
irgalmazz nekünk.

Isten Báránya, ki elveszed e világ bűneit,
hallgass meg minket.

Isten Báránya, ki elveszed e világ bűneit,
kegyelmezz nekünk.

A loretoi litánia, amint általában a Szentszűz tisztelete közel visz bennünket a kegyelem-áramhoz, amelynek kifogyhatatlan tárháza a katolikus egyház. A benne való részesedésnek feltétele ugyan a tanítása

szerint berendezett élet, de javainak részeseivé közvetlenül az Úr tesz bennünket, aki megváltó halálával minden kegyelemnek kiérdemlője és szerzője.

A Titkos Jelenések könyvében Szent János igen sokszor beszél a Bárányról, aki bennünket az örök élet forrásához vezet. (5, 12.) Ő aki Sion hegyén áll (14, 1.) és Sionnak világossága (21, 23.) akinek vérében az összes bárányok, vagyis a hívők, fehérek lesznek (7, 14.) s akit a szűzen maradt lelkek mindenhova követnek (14, 4.); aki egyedül méltó arra, hogy birtokba vegye a hatalmat és a gazdagságot és az erőt és a tudást és az uralmat s akit az angyalok karai szünet nélkül imádnak. A szentmisében a pap Szent János e szavaival készül az áldozásra s a hívők szent-áldozása előtt is e szavakkal mutatja az új szövetség örök áldozatát, aki értünk mindennap Isten-engesztelő áldozattá válik. S aki egykor azt mondta: „Misereor super turbam, szánom a sereget” (Mk. 8, 2.), azt az egyház mintegy szaván fogja, amikor háromszor megszólítja:

Isten Báránya, aki elveszed a világ bűneit . . . és irgalmát kéri.

* *

A háromszoros megszólítás különben a nagyon ünnepélyes és a jelentősebb alkalmak etikettje és liturgiája. A szentév elején a szentkapu megnyitásakor a pápa háromszor üti meg kalapácsával az örök kapu szimbolumát, a Szent Péter templom bejáráját. Mikor a pápa meghal, a bíboros-dékán háromszor érinti meg a fejét kis arany kalapácsával és háromszor szólítja a nevéen: *Della Chiesa alszol?* A pápaválasztás után háromszor kérdezi meg a választottat, hogy elvállalja-e a nagy tisztességet. Az Úr Jézus háromszor kérdezte meg Szent Pétert: *Simon Jónás fia, szeretsz engem?* A szerzetesrendek gyűlésein a rendfő megválasztása után a szertartástevő háromszor kérdezi meg, hogy nincs-e valakinek kifogása a választás szabályossága ellen. A papszentelésen a felszentelő püspök a Minden-

szentek litániája végén, papi méltóságának teljes díszével ellátva, süveggel a fején és pásztorbottal a kezében, háromszor mondja el e szavakat:

Hogy e kiválasztottakat megszentelni méltóztassál:
Kérünk Téged, hallgass meg minket.

Ilyen fontos és ünnepélyes alkalom a litániában az Isten Bárányának kérlelése.

Annyi „Ora pro nobis = Könyörögj érettünk” után a Szűzanya összes közbenjáró hatalmának gyökerére hivatkozva a pap az oltárnál teljes díszben terjeszti elő Isten országának közös kérését:

**Ora pro nobis, Sancta Dei
Genitrix,**

*Imádkozzál érettünk, Istennek
Szentanyja.*

Az egyháztól küldve az egész emberiség érdekében, de sajnos nem az egész emberiség nevében és megbízásából beszél, mert az egyházat alapító Úr Jézus személye nagy szakadék a kereszténység és az emberiségnek rajta kívül eső része közt. Ránk magyarokra nézve még sajnosabb, hogy ez az ima nem történik az egész nemzet megbízásából, mert a Szentszűz személye tátongó szakadék a katolicizmus és a protestantizmus közt, amely utóbbinak követői az 1523-i országgyűlés szavai szerint „hostes Sanctissimae Virginis Mariae”, a Szentszűz ellenségei. Ez a protestantizmus egész esztendei vallásos és nem vallásos összejövetelein mindenről prédikál, amit a Szentírásban talál: Keresztelő szent Jánosról, Zakariásról, Szent Péter tagadásáról, Annásról, Kaifásról. Nincs olyan bibliai személy vagy név, amelyről bibliamagyarázó estélyein meg ne emlékezett volna, csak egyetlen név, a Szűz Anyáé nem jön ajákára. Mintha a Szűzanya személye valami Krisztustól való eltávolítót, valami Krisztus-ellenest, Krisztussal való versengést, vagy valami nemzetellenest jelentene!

(Raffaello)

*Imádkozzál érettünk Istennek Szentanyja,
Hogy méltók lehessünk Krisztus ígéreteire.*

Ha valaki ennek az idegenkedésnek az okát keresi, vezetőiktől azt a feleletet kapja, hogy nekik nincs szükségük közbeeső fórumra, hanem közvetlenül Istenhez fordulnak; vagy kifejezik elégedetlenségüket afölött, hogy a kath. Egyház teremtménynek, ha az mindjárt Szűz Mária is olyan nagy hatalmat tulajdonít.

Ami a Bold. Szűz nagy hatalmát illeti, azért a protestánsoknak az eddig mondottak értelmében magával az Úr Istennel kell perbe szállniok, mert hiszen nevét az Úr magasztalta fel annnyira, amikor angyali üzenettel Isten anyjává tette. Nagy hatalmát tehát magától Istentől kapta. A kath. Egyház ennek megfelelően hatalmasnak nevezi Máriát (virgo potens,) de tudatában van annak, hogy az Úr Jézusé az övénél fölségesebb hatalom. Azért a májusi ájtatosságok az Oltáriszentség előtt kezdődnek és az áldásával végződnek. A májusi litánia eleje és vége az Uram irgalmazz, Krisztus kegyelmezz! A Szűzanyát Szentfiánál, mindig csak közbenjárásra kérjük. S ha a Szűzanya személyesen venne részt egy májusi ájtatosságon, mi Őt trónusra ültetnénk, mert nagy méltósága miatt ez a tisztelet kijár neki, de viszont az Oltáriszentség elővételekor velünk együtt Ő is letérdelne, mert az Úr Jézus előtt Ő is csak alázattal térdelő hatalom: „*Allmacht auf den Knien.*“ A mi nagy semmiségünkhöz viszonyítva azonban mindig fölség marad, akinek védelme alatt állani nagy megnyugvás.

* * *

Dèchamps mechelni bíboros egy előkelő angol protestánsval vallásos dolgokról beszélgetett. A protestáns nem helyeselte a katolikusok Mária-tiszteletét.

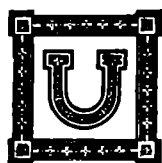
„Én egyenesen Krisztushoz, Istenemhez fordulok kéresemmel” — mondotta.

„Én is — felelte a bíboros — csakhogy a Szűzanya kíséretében. Azt vélem, hogy ez a kíséret csak javamra válik.”

* * *

„*Multiplicatis intercessoribus.*“ Ez katolikus elv. Annál jobb, minél több a pártfogó! A „közvetlenül Isten-

hez fordulni“ azonban üres nagyzás, hetyke és hazug szó! Ha ma valakinek akármilyen ügyes-bajos dolga akad, rajta van, hogy közbenjáróinak száma megsokszorozódjék. Tárgyalás előtt kiszemeli az ügyvédet, hízeleg a tisztviselőknek, sőt a hivataloszlágák jóindulatát is iparkodik megnyerni. Éjjel-nappal pártfogók után lótfut. Hol az egyik, hol a másik befolyásos ember előszobájában fordul meg. Ma ennek, holnap annak a szakértőnek tárja fel baját. Olvas, ír, gondolkodik, kutat, bizonyítékokért feltúrja a régi írásokat, de amellet keze mindig a zsebben van, hogy pártfogói el ne hagyják. S mikor a lélek legfőbb ügyének megnyeréséről van szó, akkor a protestánsok egyszerre olyan biztosaknak érzik önmagukat, hogy nem kellene a szentek, s legnagyobb mértékben ellene vannak a Szentszűz pártfogásának. Mi más volna ennek az oka, mint hogy a katolikus Egyházat követni nem akarják. Ezért ellene mondanak a való ténynek, az emberi természet legőszintébb megnyilvánulásának, a történelem tanuságának, hogy a magyarok nagyon tisztelték a Szűzanyát és ő nagyon védte országunkat, sőt ellentmondanak az általuk annyit hangoztatott bibliai hitnek. Mert hiszen ott olvassuk, hogy a pusztában barangoló zsidók Mózesztől azt kérték, hogy legyen az Úrnál közbenjárójuk. Erre Mózes, a szolga, bement az Úr felségét körülvevő felhőbe, ahonnan mennydörgés és villámlás hallatszott, a nép megtávo-
ról várta az eredményt (2. Móz. 20, 19.) A zsidók nagyon örültek a *szolga* közbenjárásának, s keresztények megvetik a Királyné segítségét!

**ut digni efficiamur promissio-
nibus Christi,**

*Hogy méltók lehessünk
a Krisztus ígéretire . . .*

A Kufstein melletti Geroldseck várában felállított
26 regiszterű és 1813 sípú hatalmas orgona 1931 máju-

sában szólalt meg először. A kastély egyik tornyában olyképen helyezték el az orgona testét, hogy a kitünő akusztikai viszonyok közt a sípok minél távolabbra szórják a hangokat. Ugyancsak a toronyba kerültek az orgonával közvetlenül a sípoknál érintkező részek, míg a játszó asztal a kastély-udvar külön e célra készített pavillonjában nyert elhelyezést, villanyosáram úgy szabályozza a levegő vezetését, hogy a közel 100 m-nyi távolság nem zavarja a művészt a mesteri játszásban.

Május első vasárnapján szólalt meg először. Mikor a tervet olvastam, az volt első gondolatom, hogy milyen gyönyörű volna felavatásul egy májusi ájtatosságot tartani ott, ahol eddig az orgonaszót a bérc lágy szellője füttyörészte, ahol a viharfelhők orgonája reszkettette meg a nagymindenség egyházát, és hallgattatta le a szikla útján lefutó hegyi örvény zúgó moráját. Milyen szép volna, ha a kirándulók és fürdővendégek gyönyörködtesére az erdőségek csengetyű- és harangvirágai illaténéjükkel kísérhetnék a litánia dallamát és ha az Angyalok királynéja, Próféták királynéja... invokációkat a madarak kórusai és a fenyves tisztásaikban legelésző nyájak kolompjai színezték volna.

Ez volt első gondolatom, de aztán ráeszméltem arra, hogy a májusi loretoi litániának nem ilyen parádés keretek kellenek s az a fürdővendégek önfeledt legnagyobb felének egy vasárnap délutánra való esztétikai élvezetnél alig jelentene többet.

A Szűz Mária-ájtatosság és a szép litánia ott vannak igazán otthon, ahol a mindennapi életben eltörődött és fáradó emberek lelkileg üdülni kívánnak. A városok kösivatagában, ahol munkás-édesanyák emlí a mindennapi kenyér hiánya miatt nem tudják táplálni a 4-ik, 6-ik gyermekeket; ahol a kitört ablaktábla helye kalendárium lappal van beragasztva s a tányérok csorbák, a szita lyukas, télen az ajtó alja ronggyal van betömve és a tűzhelyen csak immel-ámmal sístereg a ligetből hozott nedves szedelék, a gerendáról meg csepeg a pára; ahol az ágy alatt csírázik az elrejtett

krumpli. Ahol minden szegényes és elnyűtt s a lelkek is elnyűttek volnának, ha néha-néha fel nem üdülének. Mert ezeknek a szegényeknek a Szűzanya látása és tisztelete az, ami a vándornak zsúfolt nyári vonatkozás után a megérkezés egy olyan helyre, ahol illatos fű zöld bársonya és fehér gyöngyökben felszökő friss forrás illata várja.

Aztán helyén van a Mária-tisztelet *falun*, ahol füstfogta kunyhókban becsület, munka és szegénység tanyázik egészen a nyomorúságig. Ahol parányi kerektek közt ércpaizs-kemény Libanonemberek élnek, akiknek a keze kerges, szava érdes, mozdulata durva; de hűségesekek s bár fű, esik, villám szakad, földetlen fővel állanak az élet gátjánál, — de bele is fáradnak és falatkenyér-életszükséglet a Szűzanyában az égi segítség megtestesülését látni. Akik emberi szemmel tekintve, kopár hegyek, de lelkük mélyében sok az arany és drágakő — a Szűzanya tiszteletére . . Kell ez a felüdülés a faluban, ahol a mindennapi élet sziklanehézségei közt annyi nő-virág húzódik, akire nap nem tekint soha és a Szűzanya nélkül számukra szinte örökös volna a tél hava; „amely felé mosolyogna, nincsen fűszál vagy lombos ág.”

A Szűz Mária-ájtatosság ezen életkeretek közt van igazán otthon, amelybe akusztikáról az kezeskedik, aki félreérthetetlenül megmondotta, hogy a törődött lélek panaszát és jajkiáltásait nem csak hallgatja, hanem meghallgatja. Ahol a kérő imádság harmóniáját sem orkán, sem égiháború meg nem zavarhatja és az élet nehézsége közt megtörődött ember basszusa és az ártatlan gyermek ezüsthangja a Szűzanya közvetítésével messzebb jutnak, mint amennyire a rádió vezethetné: eljutnak egészen az Úr trónusáig. Ott kell a Szűz Mária-ájtatosság, ahol szomorkodók vigasztalást keresnek. Ahol az igazságot szomjazók azt a Szent-szűzben, mint tükörben szemlélhetik. Ahol a bűnösök a romlás ellen menedékére áhítoznak. Ahol jóakarátú emberek a pap *Ora pro nobis* . . . intonációjára hangos áhítattal felelik:

— *Hogy méltók lehessünk a Krisztus ígéreteire.*

Mely ígéreteire? Arra, amit bűnbánó Magdolának mondott: Megbocsáttatnak bűneid. Menj és ne vétkezzél! Amit a poklosnak mondott: A te hited megszabadít téged. Arra amit a bűnbánó latorhoz intézett: Velem leszel a paradicsomban. Arra amit Zacheusnak mondott: Ma házádba kell betérnem. Arra amivel apostolait bátorította a tengeren: Mit féltetek, kicsinyhitűek? Arra amit apostolainak mondott: Bízatok bennem, én meggyőztem a világot, s arra, amit az Őt követő sokaságnak mondott: „Az éhezők megalégtettek . . . Az irgalmasok irgalmasságot nyerne . . . A szelídek a mennyek országát bírják.” S főként az az ígéret, amely ma mindennél jobban a szívünkhöz szól, hogy „a szomorkodók megvigasztaltatnak.” Hiszszük, hogy mindez így történik. Isteni ígéretünk van rá, hogy mindenki meghallgattatásban részesül, aki a mennyei Atyától Szentfia nevében valamit bizalommal kér, és főként meghallgattatásban részesül akkor, ha érdekében a Szűzanya jár közbe. Aki elsősorban akkor vállalkozik erre a közvetítésre, amidőn az egyház megbízott szolgálja az egyház nevében a jelenlevők buzgó imádságát az Úr elé terjeszti:

„Úr Isten, kérünk Téged, engedd meg nekünk, a Te szolgálóidnak, hogy folytonos testi és lelki egészségnek örvezzünk és a dicsőséges és mindenkoron Szűz Máriának esedezésére a mostani szomorságból kimenekedvén örökkétartó örömet élvezhessünk. A mi Urunk Jézus Krisztus által. Amen.

Hogy az Úr Jézus és Szűz anyja a mennyei Atyánál nem hiába jár közbe kéréseink meghallgatása érdekében, ez az egész kereszténységnek a lélekzételnél is fontosabb meggyőződése, és minden bajban megnyugvásunk. A loretoi litániából kiáradó ezen szellem legnagyobb kincsünk.

Ú T M U T A T Á S

azok számára, akik a Szűzanya ünnepein akarják olvasni az egyes ünnepek jelentőségére vonatkozó és még inkább szentírási szakaszaiknak megfelelő részeket.

A z ü n n e p			
sorrendje	ideje, neve és loreitől vonatkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve	A szentlecek és evangéliumok lelőhelyei és szövegei
			Hányadik oldalon van egy-egy ünnepi gondolat?
1.	Jan. 23. Szűz Maria eljegyzése	Salve Sancta, Parens . . . Szentanya! Üdvözlégy! Méhedből jött a Király, ki földet eget tart birodalmas erővel. <i>Sedulus.</i>	Péld. 8, 22-35.: Az Úr újjai elején szerzett engem . . . (72) Mt. 1, 18-21.: Mikor el volt jegyezve Jézusanya . . . (65)
2.	Febr. 2. Gyertyaszent Bold. Asszony (Donus aurea, Foederis Arca)	Zsolt. 47, 10-11.: Megemlékezünk, óh Isten, írgalmadról templomodnak belsejében. Miként híred, óh Isten, dicséreted is betölti az ég határait. Ígazsággal van tele jobbod.	Malach. 3, 1-4.: Ezt mondja az Úr, elküldöm követemet . . . (130) Lk. 2, 21-32.: Miután betelék a nyolcadnap . . . (75+169)
3.	Febr. 11. Lourdesi Bold. Assz. (Salus infirmorum).	Titk. jel. 21, 2. Látám a szent várost, az új Jeruzsálemet, amint férfinék felékesített menyasszonyhoz hasonlóan az égből, Istentől leszállt.	Titk. jel. 11, 19; 12, 1 és 10.: És megnyílték Isten temploma az égből . . . (133) Lk. 1, 26-31.: Elküldé Isten Gábrriel angyal . . . (11+66)

*-gal jelzett helyen lévő számok a könyv oldalszámát jelentik.

sor- rendje	A z ü n n e p		A szentleckék és evangéliu- mok lelőhelyei és szövegei	Hányadik olda- lon van egy-egy ünnepi gondolat
	ideje, neve és lorelői vonalkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve		
4.	Nagypéntek előtt való péntek. <i>Fajdalmas Szűz</i> (Regina Martyrum)	Jn. 19, 25.: Jézus keresztje mellett pedig állanak vala az ő anyja és anyjának testvére, Mária, Kleofás felesége és Szalome és Mária Magdolna.	Judt. 13, 22 és 23-25.: Meg- áldott Téged az Úr ... Jn. 19, 25-27.: Jézus keresztje mellett állanak vala ... (169)	168 — 170.
5.	Márc. 25. <i>Gyümölcsoltó Bol- dog Asszony</i> (Virgo veneranda, — praedicanda)	Zsolt. 44, 13-16. „Tekintete- det esdík valamennyien a nép gazdagai”. Szűz társnői követik őt a Királyhoz. Újjongó örvendezéssel vele együtt bevezetik őket.	Iz. 7, 10-15.: Szólt az Úr Acháznak ... (81) Mint 1. alatt.	81—87, 87—91, 121—124, 201—203.
6.	Ápr. 26. <i>A jó tanács Anyja.</i> (Mater boni consti- lii)	Mindnyájan örvendezzünk az Úrban és ünnepeljük a jó ta- nács anyját, akinek ünne- pén örvendeznek az anya- lok és velük együtt dicsérik Isten egy Fiát.	Jéz. Sír. fia 24, 23-31. Jó- illatot fakasztok, mint a sző- lőtő. (42) Mint 3. alatt.	69, 117.
7.	Máj. 24. <i>Keresztények segít- sége</i> (Auxilium Christianorum)	Mint 1. alatt.	Jéz. Sír. fia 24, 14-16.: Kez- detben teremtettem ... (5) Lk. 11, 27-28.: Midőn Jézus ezeket mondotta, felemelvén szavát egy asz- szony ... (176)	124—128, 152—156.

A z ü n e p				
sor- rendje	ideje, neve és lorelői vonalkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve	A szentlecek és evangéliu- mok lelőhelyei és szövegei	Hányadik olda- lon van egy-egy ünnepi gondolat
8.	A kegyelmek közvetítője. (Mater divinae gratie)	Zsid. 4, 16. : Bízalommal jár- tuljunk a kegyelem trónja elé, hogy irgalmasságot nyerjünk és kegyelmeltáljunk alkal- mas időben való segítségre.	1z. 55, 1-3 és 5. : Szomjazzók! Mindnyájan jöjjetek a vizek- re! ... (141) Mint a 4. alatt.	94, 119—120, 210—213.
9.	Szép szeretet anyja és Min- den szentek ki- ráljánja (Mater pulchrae dilectionis et Re- gina SS OO)	Sion leányai! Vonuljatok ki és lássátok királynéitokat, aki- nek a haimacsillagok hódol- nak, szépségét a nap és hold csodálják és látásán ujjong Istennek minden gyermeke.	Jéz. Sir. fia 24, 22-31. : Ki- terjesztém ágaimat ... (42) Mint a 4. alatt.	52, 136, 176.
10.	Urunk mennybe- menetele után va- ló szombat. Apostolok kirdy- néja (Regina Apos- tolorum)	Zsolt. 86, 1-3. : Szent hegye- ken vetette meg alapjait. Job- ban szereti az Úr Sion kapuit, mint Jákob többi hajlékait. Dicsőséges dolgok hangzanak el rólad, Isten szent városa.	Ap. cseel. 1, 1-14. : Teofil az első beszédben mindarról szó- loltam ... (165) Mint a 4. alatt.	165—167.
11.	Jézus Szive után való szombaton Szűz Mária szent Szive (Mater ama- bilis)	Zsolt. 44, 14-15. : Belül csupa szépség a Királyleánya, arany- széplő, sokszínű a ruhája. Szűz látszó köveit a király- hoz. Neked viszik őket.	Én. 8, 6-7. : Tégy engem mint pecsélgűrűt szivedre ... (102) Lk. 2, 48-51. : Mondá Jézus anyja neki, Fiam! miért cse- lekedtel velünk így ... (149)	13, 32, 62, 99—103.

sor- rendje	A z ü n n e p		A szentleckék és evangéliu- mok lelőhelyei és szövegei	Hányadik olda- lon van egy-egy ünnepi gondolat
	ideje, neve és loretoi vontkozása	jellege az Introitus szavaival kifejezve		
12.	Jún. 9. <i>Kegyelmek anyja</i> (Mater div. gratiae)	Mint 5. alatt.	Mint 6. alatt. Mint 3. alatt.	37, 48—51, 119, 208—210.
13.	Jún. 27. <i>A folytonos segítség anyja</i> (Stella ma- lutina)	Mint 6. alatt.	Mint 6. alatt. Mint 4. alatt.	16, 36, 137.
14.	Júl. 2. <i>Sáriós Boldog-Asz- szony</i>	Mint 1. alatt.	Én. 2, 8-14.: Csitt! ím itt jő kedvesem... (101) Lk. 1, 39-47.: Mária sietve mé- ne a hegyek közé... (8)	103.
15.	Júl. 16. <i>Karmelhegyi Bold. Asszony</i> (Regina decor Carmeli)	Mint 13. alatt.	Mint 6. alatt. Mint 7. alatt.	19, 199—201.
16.	Júl. 17. <i>A Szűzanya alá- zatossága</i>	Mint 1. alatt.	Jéz. Sir. fia 24, 11-13 és 15-20.: Pihenőt kerestem... (157) Mint 3. alatt.	3, 6, 159.
17.	Júl. IV. vas. után <i>való szombatón. Irgalmasság anyja</i> (Mater misericordiae)	Mint 1. alatt.	Mint 7. alatt. Mint 7. alatt.	23, 27, 31, 34, 186—191.

A z ü n n e p			
sor- rendje	ideje, neve és loretoi vonalkozása	jellege az Inlrotius szavaival kifejezve	A szentleckék és evangéliu- mok lelőhelyei és szövegei
18.	Aug. 5. <i>Húvós Bold.-Asz- szony.</i>	Minden mint 7. alatt.	99.
19.	Aug. 13. <i>Bűnösök menedéke</i> (Refugium peccato- rum, Janna coeli)	Minden mint 7. alatt.	134—137, 139, 145—148.
20.	Aug. 15. <i>Nagyboldogasszony</i>	Mindnyájan örvendezzünk az Űrban és ünnepejűk a Bol- dogaős Szűzet, akinek mennyeiüelén örvendenek az angyalok és velük együtt dicsérik Isten Fiát.	Mint 16. alatt. Lk. 10, 38-42. Betére Jézus egy faluba, ahol egy Márta nevű asszony betogadát őt házába ... (79)
21.	Sz. Ágoston nap- ja (aug. 28.) után való szombat. <i>Vigaszaló Szűz Maria (Consolatrix afflictorum)</i>	Zsolt. 44, 10: Arannyal át- szóit sokszinű ruhában a ki- rályné jobboldon áll.	Iz. 11, 1—5: Szár sariad Jessez törzéből... (122) Mint 14. alatt.
22.	Aug. utolsó vas. előtti való szomb. <i>Betegek gyógyítója</i> (Salus infirmorum)	„A nép üdvé vágyok. Bármely szoron- gatlalában kiállanak hozzám, meg- hallgatom őket”. V. ö. Zsolt. 90, 15.	Mint 1. alatt. Jn. 2, 1-11: Menyezőő Ión a galileai Kánaában ... (92)

A z ü n n e p		A szentleckék és evangéliumok lelőhelyei és szövegei	Hányadik oldalon van egy-egy ünnepi gondolat
sorrendje	ideje, neve és loreitől vonatkozása		
23.	Szept. 8. <i>Kisasszony napja</i>	Mint 1. alatt.	108—114.
24.	Szept. 12. <i>Mária neve</i>	Mint 5. alatt.	52, 138, 149, 158.
25.	Szept. 15. <i>Mária hétfájaldalma</i> (Regina martyrum)	Minden mint 4. alatt.	168—170.
26.	Szept. 24. <i>Fogságból kiváltó Szentiszűz</i> (S. Maria de Mercede)	Mint 1. alatt.	93—95, 175.
27.	Okt. 7. <i>Szentolvasó ünnepe</i> (Regina Sacratissimi rosarii)	Mint 22. alatt. Mint 3. alatt.	25—26, 134, 186—190.
28.	Okt. 8. <i>Magyarok Nagyaszonnya</i> (Patrona Hungariae)	Mint 6. alatt. Lk. 1, 26-28. : Elküldé az Úr Gábrriel angyalt... (11)	194—198.

A z ü n n e p				
sor- rendje	ideje, neve és loreltői vonatköze	jellege az Introitus szavaival kifejezve	A szentlecek és evangéliu- mok lelőhelyei és szövegei	Hányadik olda- lon van egy-egy ünnepi gondolat
29.	Okt. 11. <i>Szűz Mária anyasága</i> (Mater admira bilis)	Lk. 7, 14: Ime a Szűz mé- hében fogam és fiat szül és neve Emmánuel.	Mint 6. alatt. Lk. 2, 43-51. Visszatérőben a templomból... (149)	38, 45—48, 65, 71, 73, 78.
30.	Okt. 16. <i>Szűz Mária tisztasága</i> (Mater puris- sima, Sancta virgo virginum)	Mint 1. alatt.	Én. 2, 10-14: Im kedvesem mondja nekem I Jőjj galam- bom l... (101) Mint 3. alatt.	41, 53.
31.	Nov. III. vas. előtt <i>való szombat.</i> <i>Isteni Gondviselés</i> <i>anyja.</i>	Jn. 19, 26-27: Jézus mon- dá anyjának: „Asszony, ime a Te Fiad!” Aztán mondá a tanítványoknak, akit szeret vala: „Ime a Te Anyád!”	Jéz. Sir. fia, 24, 1, és 4-13: Magasztaltatja önmagát a böl- ceség... (100) Mint 22. alatt.	175.
32.	Nov. 21. <i>Boldogasszony be- mutatása.</i>	Mint 1. alatt.	Mint 7. alatt. Mint 7. alatt.	45, 53, 61, 78—81.
33.	Dec. 8. <i>Szeplőtelen fogan- tatás</i> (Regina sine labbe originali con- cepta)	Örvendek az Úrban és uj- jong lellem az én Istenem- ben, mert az üdvösség ruhá- ját adta rám és mint függői- vel feldíszített jegyest körül- vett az igazság öltözetével.	Mint 1. alatt. Mint 3. alatt.	183—186.

A z ü n n e p		A szentleckék és evangéliumok lelőhelyei és szövegei	Hányadik oldalon van egy-egy ünnepi gondolat
sorrendje	ideje, neve és loretói vonatkozása		
34.	Dec. 10. <i>A loretói ház ünnepe.</i>	Gen. 28, 17.: „Mily félelmes ez a hely! Nem más ez, mint Isten háza és a menny kapuja! Isteni hajlék lesz a neve.” Mint 16. alatt. Mint 3. alatt.	20—22, 24.
35.	Dec. 18. <i>A várandós anyja</i> (Mater purissima, castissima, inviolata, intemerata)	Iz. 45, 8.: Harmatozzatok égek és a felhők adják az Igazat. Nyíljék meg a föld és sarjassza ez Údvözítőt. Mint 5. alatt. Mint 3. alatt.	41—43, 45, 53—61.

TARTALOMJEGYZÉK.

Üdvözlégý Mária!	3
A májusi természet Ave Mariája	6
Az emberiség hódolata	11
Mi is az a litánia?	16
Szüz Mária litániája, a májusi litánia	19
A litánia bevezetése	31
ELSŐ GYÖNGYVIRÁGSZÁL	36
1. Szentséges Szüz Mária	36
2. Istennek szent szülöje	38
3. Szüzeknek szent szüze	41
MÁSODIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL	45
4. Krisztusnak szent anyja	45
5. Isteni kegyelem anyja	48
6. Tisztaságos anyja	53
7. Széplötelen szüz anyja	55
8. Sérelem nélkül való anyja	57
9. Szüz virág szent anyja	59
10. Szeretetreméltó anyja	62
11. Csodálatos anyja	65
12. Jó tanács anyja	69
13. Teremtönknek anyja	71
14. Üdvözítönknek anyja	73
HARMADIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL	78
15. Nagy okosságú szüz	78
16. Tisztelendő szüz	81
17. Dicsérendő szüz	87
18. Nagyhatalmú szüz	91
19. Irgalmas szüz	95
20. Húséges szüz	99
NEGYEDIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL	107
21. Igazság tükre	108
22. Bölcsesség széke	111
23. Örömnök oka	117
24. Lelki edény	117

25. Tiszteletes edény	117
26. Ajtatosság jeles edénye	117
27. Titkos értelmű rózsza	121
28. Dávid király tornya	124
29. Elefántcsont torony	124
30. Arany ház	128
31. Frigynék szent szekrénye	131
32. Mennyország ajtaja	134
33. Hajnali csillag	137
ÖTÖDIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL	141
34. Betegék gyógyítója	141
35. Bűnösök menedéke	145
36. Szomorúak vigasztalója	148
37. Keresztények segítsége	152
HATODIK GYÖNGYVIRÁGSZÁL	157
38. Angyalok királynéja	159
39. Patriarkák királynéja	161
40. Próféták királynéja	163
41. Apostolok királynéja	165
42. Vértanúk királynéja	168
43. Hitvallók királynéja	174
44. Szűzek királynéja	171
45. Mindenszentek királynéja	176
46. Eredeti bűn nélkül fogantatott királyné	183
47. Szentolvasó királynéja	186
48. Béke királynéja	190
49. Magyarország Patronája	194
50. Különleges invokációk	199
Salve Regina!	204
Agnus Dei	205
Imádkozzál érettünk Istennek Szentanyja	208
Hogy méltók lehessünk a Krisztus ígéreteire	210
Útmutatás	214

*
*
*

A könyv megjelenését a *Korda könyvkiadó* tette lehetségessé. Az iniciálék *Agárdi Gyula* piarista művészetét dicsérik.

Kelt Rómában, az 1934. évi szentév március 19-én
Sz. Pirotti szenttéavatásának napján.

